

EDITURA UNIVERS

270

LEONID LIHODEEV

Eu și AUTOMOBILUL meu

O carte acidulată, ca o băutură reconfortantă, în care descoperim cum paradoxul cotidian, care cel mai adesea trece neobservat, poate căpăta deodată dimensiuni artistice nebănuite sub condeiul unui scriitor înzestrat cu un irezistibil simț al umorului, o dezarmantă putere de observație și o profundă înțelegere pentru oameni. Ironia lui Lihodeev nu demolează, ci scoate din anonimat, proiectînd în sfera caracteristicului, destine umane comune — un amalgam de slăbiciuni, reacții comice, generozități nebănuite și concepții dintre cele mai bizare. Privindu-și lumea de la distanță, cu un zîmbet îngăduitor, Lihodeev e un adevărat moralist.
EU ȘI AUTOMOBILUL MEU, un „best-seller" al anului 1972 își revendică virtuțile umoristice din tradițiile scrierii lui Ilf și Petrov.

GLOBUS

Lei 7,50

20

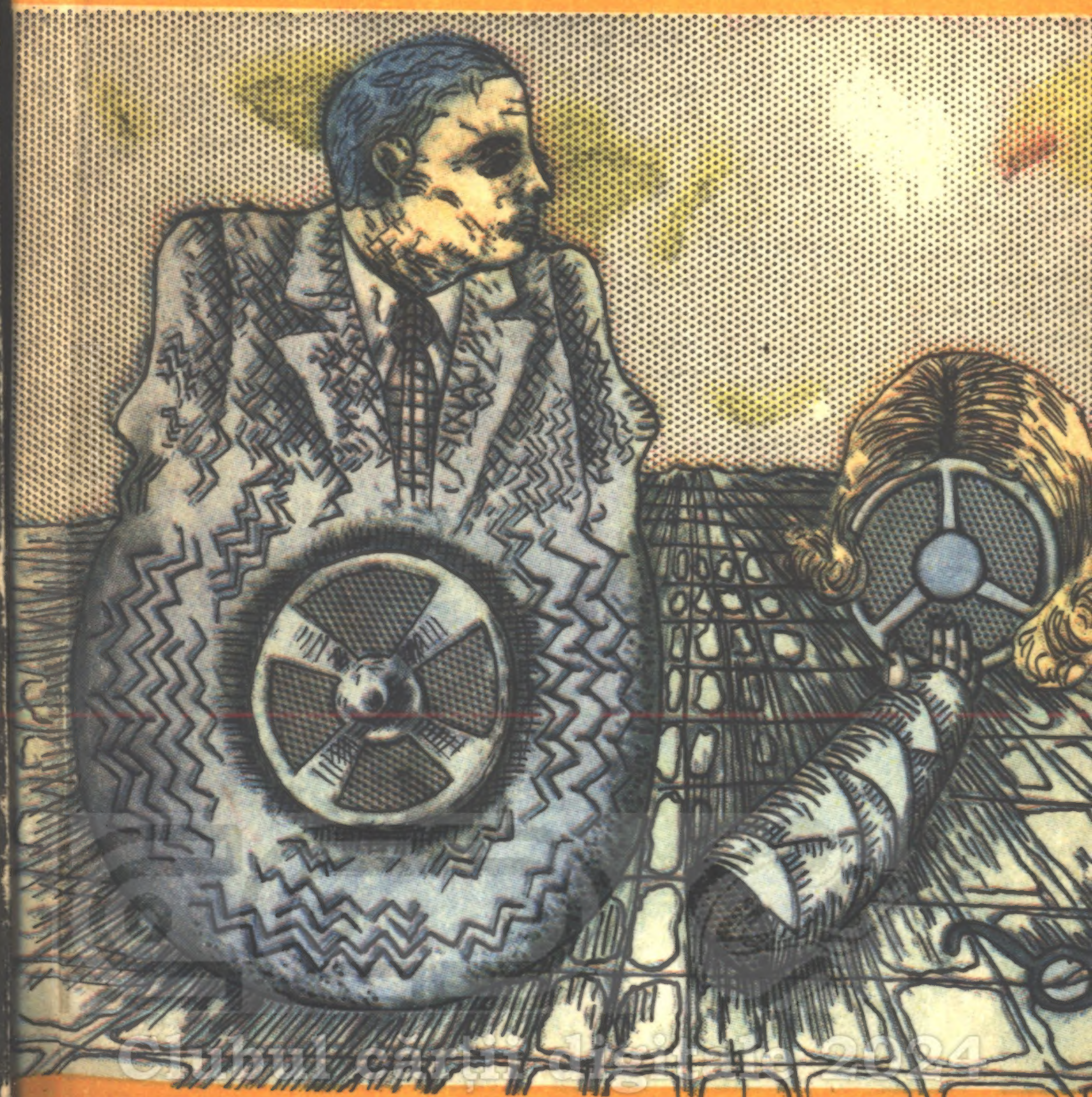

LEONID LIHODEEV EU ȘI AUTOMOBILUL MEU

1976

LEONID LIHODEEV

EU și AUTOMOBILUL MEU

Colecția GLOBUS / Editura Univers

Lector: OLGA JORA
Tehnoredactor: ELENA BABY

Tiraj 38.130 ex. broșate. Bun de tipar: 12.04.1976.
Coli tipar 10,25.

Tiparul executat sub comanda
nr. 1/79 la
Intreprinderea Poligrafică
„13 Decembrie 1918"
str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97,
București,
Republica Socialistă România

GLOBUS

LEONID LIHODEEV

EU ȘI AUTOMOBILUL MEU

Traducere de
Nadia Lovinescu

EDITURA UNIVERS
București
1976

Ilustraţia copertei *Aurel Bulacu*

Coperta colecţiei *Ion State*

ЛЕОНИД ЛИХОДЕЕВ

Я И МОЙ АВТОМОБИЛЬ

«Новый мир» № 1,2,3—1972

PARTEA I

IARNA NELINIŞTII NOASTRE

De-ale autorului

PE POARTĂ îşi făcu apariţia un dric.

Pesemne că era pentru mine.

Intră tacticos, fără grabă, aşa cum fără grabă purcezi să înfăptuieşti lucrul cel pe de urmă, pe care oricum nu-l poţi evita. La intrarea în curte se ramifică trei cărărui. Dricul o alese pe cea bună. S-a orientat foarte exact, căci nimeni pe lume nu poate cunoaşte mai bine drumul, decît dricul, această ultimă caleaşcă.

Cît de complicată poate fi viaţa, dacă stai să te gîndeşti la asta, şi dacă nu stai să te gîndeşti, ea îţi pare mult mai simplă. Viaţa e făcută precumpănitor din speranţe şi deraieri. Numai că acest sortiment sărăcăcios menit să satisfacă prea puţină lume trezeşte o dorinţă zadarnică de a găsi un element, două în plus.

Pe timpuri autorul cărţii *Ecleziastul* nu dădea doi bani pe toată treaba asta. În felul acesta, pentru el lucrurile se simplificau într-un fel. Cică totul nu-i decît deşertăciunea deşertăciunilor şi nimic mai mult. Există, cică, un timp pentru speranţe şi un timp pentru deznădejde ; există, cică, un timp pentru a strînge şi unul pentru a risipi. Şi asta-i tot !

Cunoaşterea, cică, sporeşte durerea, şi, descurcă-te dacă poţi cum anume şi ce anume sporeşte...

Nici eu nu încerc să mă dumiresc în toate astea.

Privesc dricul cu înfrigurare de la fereastra mea, şi mă străduiesc să descifrez literele albe decupate cu traforajul de pe chenarul negru din spate. Le privesc cu încordare, de parcă aş privi semnele propriului meu destin, şi nu sînt în stare să descifrez o iotă. Zăpada, acea zăpadă rece, căzută peste noapte din abundenţă în curtea noastră, mă orbea cu albul ei imaculat.

Dimineaţa a debutat printr-o deraiere... Trenul existenţei s-a poticnit la intersecţii. Totul este predestinat, iar hazardul este cu desăvîrşire exclus...

Dar, aici e-aici ; exact în clipa aceea, undeva, aproape de tot, neprevăzutul îşi termina micul dejun. Îşi bău ceaiul, termină de mîncat salamul din şuncă tocată, îşi puse cuşma cu urechi din blană sintetică de-un albastru deschis, legate în creştet cu un şiret gălbui. Îşi puse pufoaica, şi clipind des din genele sale bălane ieşi la drumul mare să împartă speranţe celor deznădăjduiţi.

Trebuie să fii tare ! Trebuie să te ţii tare pînă la capăt. Cimbalele optimismului stau cufundate în adîncul sufletelor noastre ca într-un cotlon. Talgerele sunătoare îşi aşteaptă ceasul, şi vai de acela care uită de comoara cu care a fost înzestrat.

Carul funerar îmi aducea norocul.

Amicul meu Ghenka sări sprinten din dric. Luase de la mine, mai de mult, zece ruble ca să-mi facă rost de-un pivot. De-atunci singura lui grijă era să nu-mi amintească de cele zece ruble, ca să nu mă amărască. Mă privi de sub cuşma lui sinilie şi-mi făcu semn cu mîna. Zîmbea satisfăcut, cu surîsul dulce al izbăvitorului, iar genele sale bălane au început să se mişte pe chipul său cărămiziu. Şi ducîndu-şi la gură mănuşile cu un deget şi făcîndu-şi mîinile pîlnie, strigă cît îl ţinură bojocii :

— Totu-i în viaţă să nu te pleoşteşti !

Şi avea perfectă dreptate. Maşina mortuară aştepta întoarsă spre mine cu spatele ei atît de ospitalier.

Gata ! Talgerele de alamă au şi început să bată în ritm de marş. Grăbii pasul, mînat de simţul civic al colectivităţii. Dricul nu-mi aparţinea în exclusivitate şi timpul pe care mi-l afectase fusese calculat la limită.

Un şofer necunoscut trebăluia ceva la uşa cea mare din spatele dricului. Oare cît de tare o să mă ardă cei doi, pentru redarea speranţelor ?

Bătrînul meu automobil, rece şi fără viaţă era plasat cu botul spre dric. Spatele acoperit de pufoaică, al lui Ghenka se zărea ieşind din gura ca de crocodil a capotei deschise. Şoferul necunoscut ajusta cablul...

Dricul începu să se urnească cu obişnuita-i încetineală atît de solemnă, dar dintr-o dată se smuci din loc brusc, total necuviincios, şi o zbughi pe lîngă straturile de flori troienite, hurducăind la cotituri, azvîrlindu-mi automo-

bilul cînd într-o parte cînd într-alta. Automobilul meu însă nu se lăsa cu nici un chip. Se ţinea scai de coada ultimei caleşti care a mai supravieţuit. Dricul îl rotea ameţitor în jurul curţii.

Eh, Ghenka, îngerul meu păzitor de la Garajul Comunal! Oare cum de-ai ştiut că eu mă zbat în vîrtejul neputinţei? Cum de reuşeşti tu să afli cînd se scurge timpul speranţei şi cînd soseşte timpul deznădejdilor?

Mie personal nu-mi place să mă privească cineva cînd îmi pornesc automobilul, nu-mi place cînd un ochi indiscret încearcă să se vîre în viaţa noastră intimă.

Pe lîngă noi, înfruntînd rafalele vîntului şi şchiopătînd pe piciorul lui beteag, trecea Iakov Mihailovici-Sfinx, venerabilul meu profesor de istorie.

— Întotdeauna ai fost un băieţandru fluşturatic, mă dăscăli el. Ca şi acum de pildă — mai mult ca sigur că te vei ciocni cu prima maşină ce-ţi va ieşi în cale... Şi-ai să fii obligat să-i suporţi costul reparaţiei!

— Iakov Mihailovici! Spuneţi-mi mai bine, oare într-adevăr totul în viaţă este predestinat?

— Numai pentru o întrebare ca asta şi tot ai merita un doi, îmi răspunse el.

Eu mă îndreptai din şale şi lovii cu manivela bara de protecţie zdrăngănind. Iakov Mihailovici îşi văzu mai departe de drum, şontîc-şontîc tîrşindu-şi picioarele bătrîneşte.

Alături de noi doi, adică de mine şi de automobilul meu, păşea maiestuos onorabilul pensionar activ. Înainta fără să-i pese de vînt, emanînd o sănătate apoplectică. În mînă ţinea o plasă încărcată pînă la refuz. Ochii lui holbaţi lăcrimau lacrima tîrzie, nevărsată la vremea ei.

— Îţi cam dă de furcă, gîfîi el. Maşina trebuie să-şi aibe garajul ei. Invalizii au dreptul la garaj. Numai că dumneata nu eşti invalid. Are cel căruia i se cuvine. Dar dumitale deocamdată nu ţi se cuvine. Maşina proprietate particulară este rodul fanteziei umane...

Apoi îşi continuă drumul prin vînt şi ger, cărîndu-şi plasa...

...O, timp, conferit nouă pentru alternarea speranţelor şi deznădejdilor, pe care te irosim însă cu pornitul maşinii!

E nevoie de foarte multă muncă. Muncă şi iar muncă, cum spuneau vechii romani. Le plăcea vorba sfătoasă şi orice cuvînt la ei era o zicală. Deunăzi un roman îmi spusese:

„Automobilul este promotorul progresului!"

O latină ca asta poate să te prindă doar dacă te-a cuprins moleşeala unui garaj încălzit.

Astfel fusese dimineaţa aceea. Fuse şi se duse, aşa cum se duc toate pe lumea asta. Eu am ieşit în ger inhalînd ozonul pur, atins uşor de un iz greţos de carburanţi.

În curte, schimbîndu-se de pe un picior pe altul, un mic grup de oameni privea acea înmormîntare bizară.

— Cine, nu ştiţi?

— D-apoi ăla... De la etajul zece... Cu garsoniera...

— Dar de ce îi tîrîie și automobilul ?

— Era singur. N-avea absolut pe nimeni.

— Aha... Deci, o să-i ducă pe amîndoi ?

— Și ce-o să facă cu mașina ?

Îmi făcui apariția în mijlocul mulțimii destul de stînjenit.

— Iată-l și pe el, auzii o voce plină de bunăvoință.

Altcineva oftă cuprins de îndoieli. Cine știe ce ar trebui să însemne toate astea.

Ghenka, turnînd în rezervor apa aburindă, mă privea clipind din genele-i bălane și zîmbea cu toată mutra lui cărămizie.

— Totu-i să nu te pleoștești. Acușica am putea merge să luăm și o sticluță de...

Asta era de fapt o aluzie directă. Ghenka era delicat din fire.

Mă scotocii prin nenumăratele mele buzunare și scosei niște mărunțiș, cam vreo rublă jumate plus cîteva copeici și niște fire de tutun. Priveam cinstit în ochii spălăciți ai lui Ghenka.

— Să știi că asta-i tot ce am.

— Cam puțintel, mi se adresă Ghenka înșfăcîndu-mi economiile. Trebuie să împingem ceva și șoferului. E unul nou.

— De-aia mă tot chioram la el și mi se părea că nu-l mai văzusem, am spus eu încercînd să schimb vorba.

— Ba el a mai lucrat la noi, mă lămuri Ghenka plin de bunăvoință, apoi a trecut la baza numărul șapte de autobasculante. Numai

că nu i-a prea plăcut. La noi e mai bine — treabă liniștită. Du-l, du-l, du-l, că de viață e sătul, iar tu te întorci frumușel la garaj.

— Da, da, fără îndoială. La voi e o treabă tihnită...

— Trebuie schimbată instalația la mașina dumitale. Cînd om revizui acumulatorul o să schimbăm și instalația. Trebuie și o bobină nouă, iar acceleratorul și bara de direcție înlocuite.

— Cum adică Ghenka, că doar abia am terminat cu toate reparațiile !

— Dar nici timpul n-a stat pe loc. Ei, ia mai dați o rublă...

— Nu mai am nici o lețcaie, îi răspunsei eu.

— Împrumutați-vă...

Ei, aici îmi sări muștarul :

— Ghenka ești un neobrăzat ! Unde sînt cele zece ruble care mi le-ai luat ca să-mi procuri pivotul ?

Ghenka se făcu că n-aude și continuă :

— În regulă, ne-om socoti noi pînă la urmă, în viață totu-i să nu te pleoștești.

Automobilul gemea, trezind o compasiune unanimă. Pe țeava de eșapament a dricului se prelingea tihnit o dîră neagră de fum. Lumea începu să se împrăștie fără să fi apucat să vadă scoaterea trupului neînsuflețit. Pe partea din spate a dricului strălucea un extras din *Regulile circulației :* „Respectați distanța legală". Iată-le, sînt semnele destinului meu...

L-am lăsat pe Ghenka în compania noului său coleg și am ieșit pe poartă. După ce am

cotit, am oprit mașina în fața unei tutungerii să-mi cumpăr niște țigări, însă pe loc mi-am amintit că nu mai aveam nici un chior.

Dar...prea tîrziu. Exact în fața radiatorului a răsărit ca din pămînt o mîndrețe de milițian albastru, impunător, a-ntîia. M-a privit destul de plictisit, s-a legitimat și mi-a cerut permisul de conducere.

— S-a întîmplat ceva ? îl întrebai eu scotocindu-mă prin buzunare.

— Semnul „staționarea interzisă".

— Oare... ? mă arătai eu nedumirit. Pesemne a fost pus acum sau de foarte puțină vreme.

Făceam pe prostul. Întrucît semnul se afla acolo de cel puțin o sută de ani. Milițianul rămase imperturbabil.

— De vreme ce este acolo, înseamnă că era pus !

După ce-mi cercetă actele imaculate, ținîndu-le cu multă îndemînare, prinse ca într-un clește cu mănușile lui mari cu un deget, îmi spuse.

— Ce facem ?! Amendă ! Ar fi păcat să le perforăm.

Acuși-acuși, o să scoată mănușile calde îmblănite și o să-și piardă toată bonomia ca prin farmec. Era frig.

— N-am bani, i-am spus eu, și pe loc am regretat. Trebuia să-mi fi venit în cap ideea mai devreme. Dacă i-aș fi mărturisit starea mea de insolvabilitate înainte de a fi apucat el să-și scoată mănușile, mai mult ca sigur că m-ar fi lăsat să-mi văd liniștit de drum. Or-

goliul meu însă mi-a fost fatal. Mîinile milițianului au dat de frig. Trebuiau să acționeze într-un fel. Atunci își scoase dintr-un buzunar îndepărtat, bine pitit undeva printre ascunzătoarele bundei sale îmblănite, cleștișorul inchizitorial.

— Inspectore, l-am rugat, realmente nu am bani...

— Trebuie să munciți, mă sfătui el calm, întinzîndu-mi talonul perforat...

CAPITOLUL UNU

OARE EXISTĂ VREUN ȘOFER care să nu se fi plictisit ca de mere acre, de încetineala cu care se schimbă semnalele luminoase ?

Se stinge lumina roșie, apoi arde interminabil cea galbenă, de parcă ar trage de-un elastic. Arde și tot arde, naiba s-o ia de cît poate să ardă. Mașinile de bună seamă se schimbă de pe o roată pe cealaltă, mai scot cîte un huruit, ar voi să pornească dar verdele ia-l de unde nu-i. Firește că sînt prea puțini dintre cei care așteaptă să se aprindă verdele. Se va aprinde el, chipurile, că doar nu are încotro.

Aniutka sosise la intersecție, voinicește exact la sfîrșitul luminii roșii, și fără să aștepte schimbarea ei, apăsă ușor pe accelerator cu vîrful pantofiorului ei nou. Pantofiorii ei noi, de fapt nici nu erau pantofiori, ci mai curînd niște botinuțe de damă, calde, căptușite cu

moltonaş, erau un vis! Ştiţi, din acelea cu talpă microporos, cu ştăifuleţ, şi-i veneau ca turnate, de parcă erau făcute special pentru o femeie-automobilist, adică anume pentru ea, pentru Aniutka. Iar maşina lui Seriojka era întotdeauna într-o perfectă stare de funcţionare; un şoim — ce mai, puteai să-i ordoni tot ce-ţi poftea inima.

Aniutka era teribil de grăbită. Botinuţele i se potriviseră de minune, şi trebuia de urgenţă să ducă banii. Katia o prevenise — că dacă nu-i vin, are ea cui să le dea. Katia avea nevoie de parale ca de aer. Aniutka era conştientă de asta. Era o chestiune de onoare. Şi adevărul este că de nenumărate ori Katia îi venise într-ajutor, pînă şi cojocul pentru Seriojka — cînd nu se găseau să dai cu tunul — tot ea i l-a procurat. Azi Aniutka avea liber. Dar nu-nsemna nimic. Katia tot o să stea şi o s-o aştepte la lucru...

Filip Filipovici se întorcea de la şedinţă. Ieşise din demisolul casei cu numărul şaisprezece, unde-şi avea sediul biroul administraţiei de locatari. Chiar acolo, în birou, se ţinu şedinţa comitetului de bloc.

Ordinea de zi: diverse. În mod special s-a discutat despre rînduiala din curţi, despre curăţenie. Cu atît mai mult cu cît şi maşinile vin să ridice gunoiul, de regulă cu întîrziere. Apoi despre staţionarea maşinilor, dat fiind că autoturismele de prin curţi s-au înmulţit ca ploşniţele. Privite de sus, de la fereastră, arătau exact ca nişte ploşniţe. Stau lipite de

bordură, ca de stinghiile divanului, nici nu mişcă, nici nu respiră, de parcă ar sta la pîndă.

Filip Filipovici punea la inimă toate aceste probleme, chiar exagerat, încît mult timp după adunare nu reuşea să se liniştească, se tortura, relua în gînd toate cuvîntările, toate replicile, regreta că nu găsise la timp cuvîntul potrivit — care cine ştie, plasat la ţanc poate ar fi schimbat totul. Căci problemele trebuiesc rezolvate din vreme, ca să nu ne trezim băgaţi la apă din cauza inerţiei noastre.

...Maşinile, fără îndoială, constituie o problemă. Altă dată, o singură hotărîre tovărăşească era arhisuficientă ca să se închidă porţile şi ca nici o maşină proprietate personală să nu mai poată intra în curte. V-aţi cumpărat maşini, n-aveţi decît să vi le ţineţi pe undeva, dar mai încolo, de ce să ni le băgaţi claie peste grămadă în curţi, să fiţi o veşnică ameninţare pentru copii, să poluaţi aerul. Cu atît mai vîrtos cu cît nici nu se prea ştie din ce bani le-aţi cumpărat.

Aşa că tovarăşului de la administraţia locativă i s-a pus pe loc întrebarea — ce-i de făcut? Şi respectivul tovarăş ne-a informat cu propria-i mînă că există un fel de dispoziţie spre a manifesta o oarecare indulgenţă faţă de proprietari. Există, chipurile, o hotărîre de a se construi garaje, în cazul în care obştea nu se împotriveşte.

Şi dacă se împotriveşte? întrebă Filip Filipovici. Tovarăşul răspunse: dacă se împotriveşte — atunci oamenii trebuie să fie lă-

muriți, cu atît mai mult că sînt în curs de construcție multe uzine noi de autoturisme.

Filip Filipovici își continuă drumul pe partea carosabilă a străzii, cu capul plin de astfel de gînduri, de parcă ar fi fost în continuare la ședință. Dar mai cu seamă îl rodea, ca rîia, problema a doua. De ce oare, oamenii cu o judecată aparent sănătoasă, nu vor să fie în asentimentul lui! Cîte capete — atîtea idei. Idei! Numai că noi avem nevoie de una singură! Ca să se obțină o bună rînduială! Mai puțină demagogie și fiecare să-și facă datoria în sectorul său. Și ar trebui să se ia măsuri ca ideea să fie una singură și nu orice îi vine pe chelie fiecăruia. Cît de tare a crescut și numărul mașinilor — e ceva de groază! La ce bun atîtea? Pentru ce? Cui îi servesc? De la cine luăm exemplu? Noi ar trebui să servim drept exemplu, și cînd colo noi sîntem aceia care ne străduim să-i imităm pe alții, eh, e de-a dreptul ridicol... Construim uzine. Pentru ce? Se vede treaba că și în guvern sînt unele scăpări!

La gîndul acesta Filip Filipovici se îngrozi de propria-i îndrăzneală, și chiar își întoarse cu îngrijorare capul înapoi. În jurul lui treceau mașinile în goană. Goneau ca turbate. Filip Filipovici tresări dar se stăpîni pe loc: și ce dacă? De cine să mă tem?! Puteți să căutați cu lumînarea și n-o să-mi găsiți pe întreaga durată a existenței mele alte manifestări în afara celor patriotice. N-aveți decît să-mi verificați autobiografia!...

Gîndul acesta l-a împăcat într-o oarecare măsură pe Filip Filipovici cu realitatea, fără ca totuși să-l consoleze. În ultimă instanță adică unde ajungem — din nou la proprietate privată? Din nou la instincte de proprietari? Tovarășul de la administrația locativă îl întrebase: „Dumneata, televizor ai?“ Am. „Frigider“? Am. „Ai să ai și automobil!“ Păi se compară? Una e televizor pentru odihna cultural-educativă și frigider pentru o alimentație normală (Filip Filipovici avea necazuri cu ficatul), și alta e mașina. Cu mașina poți cîștiga bani iliciți, ceea ce legistul din el n-a pus la socoteală. În ea te poți tolăni, desigur, asta dacă o utilizezi pentru scopuri personale. Și dacă tuturor o să li se cuvină cîte o mașină — apoi cui o să-i mai fie dat să meargă pe jos! „Pe de altă parte, de ce le-o fi vînzînd statul?“ Da' dracu s-o mai știe și pe asta!!

Ajuns aici, Filip Filipovici nici măcar nu s-a mai îngrozit, ba dimpotrivă, parcă prinsese curaj. Pentru prima oară în viața lui se simți cuprins de atîta curaj, încît era în stare, pe loc, fără să ezite, în aceeași clipă, ca la ieșirea din torentul acela de mașini stupide, fornăitoare, rău mirositoare, gonind cu urlete și scrîșnete, — da, da, era capabil, fără întîrziere, la ieșirea din acest infern, să meargă direct la centru, la guvern, și să le spună tot! Să le aducă la cunoștință toate! Să afle ei și despre mașini, și despre tovarășul de la administrația locativă raională, pentru care esențialul este să bifeze.

Brusc însă, Filip Filipovici făcu un fel de salt în văzduh, catapultat de o durere de vreo sută de puduri, și uluit pricepu că durerea aceea — era cea din urmă.

Aniutka își înfipse botinele în pedale, închise strîns ochii, scoase un țipăt fără să-i vină a crede că s-a oprit! Frînele scrîșniră, se porni o ploaie de fluierături de-ale milițienilor, lumea debordă de pe trotuar spre mașina Aniutei...

Aniutka continua să strîngă volanul, opintindu-se din răsputeri cu picioarele în pedale. Motorul amuțise. Undeva, foarte aproape se auzi urletul sirenei Salvării. Inspectorul deschise portiera și-o privi pe Aniutka ghemuită:

— Hei... Mult o să mai stăm așa? Ieși...

Aniutka se temea să dea drumul volanului și pedalelor.

Mașina urgenței, o dubiță albă își croi drumul prin mulțime. Din ea săriră grăbiți sanitarii, în halate albe și se aplecară peste ceva inform.

— S-a zis cu el! strigă cineva din mulțime.

— S-a isprăvit, nu mai respiră!

În mare viteză sosi și motocicleta galbenă. Trei milițieni săriră pe asfalt.

— Cetățeni, circulați, vă rog... Nu vă îngrămădiți...

„Acum la închisoare cu mine“, se gîndi Aniutka, în timp ce cobora de la volanul mașinii, dezlipindu-și pantofii de pe pedale. „Și Katia așteaptă banii!“

— Pariez, că-i o muiere, spuse răspicat cineva din mulțime.

Altcineva vociferă cu întîrziere:

— L-a omorît pe bătrîn! L-a omorît pe bătrîn!

— Bătrînul stătea aici alături. Venea acasă!

— Trebuie să i se ia permisul!

— Pentru omucidere trebuie împușcată!

— El e vinovatul... Din cauza autobuzului, nu a traversat reglementar!

— O să ia vreo opt ani, ca să știe altădată cum se conduce pe drumurile publice!

— Cetățeni, circulați, vă rog, vedeți-vă de drum...

— Eu sînt martor, am văzut cum gonea cu o sută pe oră!

Sanitarii ridicară brancarda, o împinseră în furgonetă, și „urgența“ scoțînd un urlet, demară în mare viteză.

— Acum or să spele asfaltul de sînge, mai spusese cineva, că l-a făcut zob muierea asta.

Milițienii măsurau asfaltul cu ruleta. De fapt numai doi din ei măsurau — ăl de venise cu motocicleta și inspectorul. Ceilalți doi duceau muncă de lămurire cu gloata. Și-o făceau, parcă, fără chef, fără vigoare. Iar faptul că o făceau fără severitate excesivă, a influențat-o într-un anumit fel pe Aniutka, trezindu-i în suflet o licărire de speranță, că totul ar putea să se mai aranjeze.

Lumea începu să se împrăștie, iar unele mașini se urniră și ele, ocolind fără grabă locul cu pricina. Aniutka oftă și gîndurile începură să i se limpezească.

O cetățeancă se apropie de milițian. Purta un cojoc bulgăresc, din oaie argăsită, la fel ca cel pe care i-l procurase Katia lui Seriojka, doar că era de damă, și în mînă avea o sacoșă cu inscripția „Aeroflot", din care avea și Aniutka una primită de la Seriojka.

S-a apropiat cu un aer grav, ca atunci cînd ai de făcut o treabă serioasă :

— Notați-vă adresa mea... Am văzut tot... Asta e o crimă...

Și spunîndu-și adresa, îi aruncă o privire difuză Aniutei, și Aniuta înțelese din această privire că totul e pierdut.

Milițianul notă adresa și întrebă :

— Care mai e ?

— Notați-mă și pe mine, spuse un nene purtînd pe cap o căciulă de astrahan, în formă de piroșcă.

O căciuliță din pielicică, la fel cu gulerul de la paltonul lui albastru închis. „Înscrie-ți-mă", repeta nenișorul și, cu un zîmbet ironic adăugă : „Prea și-au luat-o în cap și șoferii ăștia..."

Inspectorul îi făcu semn Aniutkăi ca să-l urmeze, bătînd-o ușor pe umăr. Aniutka păli : „La închisoare ?!"

— Șofer, trage mașina spre zona de rezervă. Șofer, mă auzi ?

— A suferit un șoc, spuse tare cetățeanca cu cojocul bulgăresc și trecu pe celălalt trotuar :

— N-are importanță, „acolo" o s-o vindece ei de șoc, făgădui nenea cu piroșca pe cap văzîndu-și și el de drum.

O femeie cu o broboadă moale chicoti :

— Or s-o vindece, ai ? Trebuia s-o fi vindecat înainte ! Că pe bietul bătrîn n-or să-l mai vindece !

Aniutka răsuci cheița, mașina se smuci — era ambreiată și tocmai faptul acesta o trezi la realitate.

— N-o să plec spre zona de rezervă... aici să faceți măsurătorile.

— Măsurătorile s-au și făcut, spuse inspectorul, du mașina spre zonă !

— Eu n-o duc, duceți-o voi, se îndărătnici Aniutka. Avea ca idee fixă că mașina nu trebuie mișcată, că de asta depinde salvarea ei.

— Ia-o, te rog, imediat spre zona de rezervă ! se înfurie inspectorul. Urmele au fost măsurate.

Atunci Aniutka, foarte docilă, porni motorul și se îndreptă spre locul indicat. Acolo opri, se dădu jos.

— Cetățeni, circulați vă rog ! Cetățeanco !

Muierea dolofană, înfofolită în broboada ei pufoasă din lînă de Orenburg *, se revoltă :

— Adică, de ce ?! De ce să circulăm ? Poate că am văzut și eu totul... cum a dat ea peste el... cu toată viteza...

— În cazul acesta, tușico, înscrie-te ca martor, o îmbie un tînăr cu un vindiac vătuit.

— Iaca, o să mă-nscriu ! Ce crezi, că mă sperii ?

— Înscrie-te ! Înscrie-te, tușico, și fă-ți datoria de bun cetățean.

* Regiune din Ural.

Aniutka îl privi pe tînăr cu ochi rugători :
— Aş face-o cu plăcere, rînji tinerelul, dar sînt un om fără adresă, frumoaso. Mai curînd ţi-aş lua numărul de telefon, dar mă tem că ai să lipseşti cam mult de-acasă...
Miliţianul o notă pe femeia cu broboadă şi se întoarse brusc spre băiat :
— Buletinul dumitale...
Tînărul zîmbi albastru, silindu-se să pară cît mai impertinent :
— Cu plă-ce-re...
Îşi băgă mîna în sîn însă miliţianul nu mai avu răbdare s-aştepte ca tînărul să-şi scoată actul de identitate.
— Circulaţi, cetăţeni, nu mai staţi să căscaţi gura, circulaţi... circulaţi...
Tînărul prinsese curaj :
— Din păcate nu pot fi martor, deoarece sînt persoană interesată. Pe de o parte fata îmi place, iar pe de altă parte, e cert că ea l-a izbit pe taica, încălcînd întru totul regulile circulaţiei. La revedere, fetiţo, „încet, încet — departe ajungi".
Şi plecă.
— Ce ! îi strigă tuşa cu broboada pufoasă. Ţi-a intrat frica în sîn ? Ţi-a intrat frica în sîn, trîntore ? Filfizonule !
— Cetăţeanco, spuse cu severitate miliţianul, te-aş ruga să te calmezi, ai să fi citată. Circulaţi, circulaţi...
— De ce să circul ? Pot spune oricui cu exactitate cum s-au petrecut lucrurile. Dumneata, tovarăşe miliţian, rău ai făcut că i-ai dat drumul. Mai mult ca sigur că are şi el o

maşină — cumpărată de tătîne-său ! Şi o mai şi lua şi p-asta în băşcălie, parazitul, i-ar trebui, cică, numărul ei de telefon ! Nenorocita de ea, îşi blestemă zilele, iar lui îi arde de telefonul ei ! Armăsarul !
Inspectorul întocmea procesul verbal.
Aniutka stătea rezemată de maşină, cu capul proptit în mîini.

„Victima a fost izbită la patru metri de linia zonei de rezervă, cu partea din faţă a autoturismului No. 39—69".

Maşina stătea însingurată, iar de jur împrejur goneau alte maşini — tefere, libere, nefigurînd în procese verbale.
În sfîrşit, miliţianul îi întinse Aniutkăi hîrtia la semnat. Ea o iscăli fără s-o citească. „Oare îmi vor da drumul ?"
— Permisul vi l-am reţinut. Puteţi pleca acasă. Veţi fi citată, la timpul oportun... Cetăţeanco, trezeşte-te !

De-ale autorului

Dacă automobilul nu vrea să pornească, şi e siluit s-o facă — el se opune. Începe prin împotrivire. Se apără în limitele instinctului de autoconservare.
Şi de ce să nu vrea să pornească ? Ce anume îl face să se împotrivească ? Ce taină mocneşte în sufletul lui rece, metalic ?
I-am băgat manivela, dar nu-i ardea de mine. M-a îmbrîncit o dată, m-a îmbrîncit de două ori, de trei ori... Scuipă afară manivela

rece, lipsită de savoare. Farurile lui stinse mă blamau cu un aer de reproș.

Mai mult ca sigur că dincolo de poartă stătea „ceva" și ne pîndea. Ceva implacabil, neplăcut, ba poate chiar fatal. Dar ce anume ?

Pe lîngă mine și automobilul meu, șontîcăind pe piciorul lui țeapăn, înfruntînd vîntul năprasnic, trecea Iacov Mihailovici-Sfinx. Se opri.

— Azi, fără doar și poate, ai să ai un accident.

Privii întrebător farurile reci. Ele nu exprimau nimic în afară de reproș. Și poate că totuși Sfinx exagera !? Ar fi interesant de verificat dacă presentimentele lui funeste se vor adeveri ori nu. Cu atît mai mult cu cît el însuși neagă predestinarea în viață. Cu atît mai mult cu cît azi e ziua mea liberă. Cu atît mai mult că azi intenționam să fac o vizită unei prietene...

Am avut totuși senzația că automobilul se străduia, din răsputeri, să mă apere de un pericol iminent. Mă iubea. Altminteri n-aveai cum să-ți explici purtarea lui. După ce Sfinx șontîcăi pe lîngă noi văzîndu-și mai departe de drum, automobilul se opinti, tresări, și instantaneu simții cum un mănunchi de scîntei îmi pătrunse în căușul palmei și cum îmi ricoșă în ochi, sub formă de stele verzi.

Cînd îi e dat omului să-și rupă o mînă, are să și-o rupă orice ai face.

Presupun că nu au fost foarte multe scîntei și că s-au împrăștiat cu o viteză fantastică,

iar o parte din ele l-au ajuns din urmă pe Sfinx, care-și întoarse brusc, capul strigînd :

— Ce poznă ai mai făcut ?

— Iakov Mihailovici, spusei eu timorat. Cred că am comis o faptă urîtă, antisocială... Mi-am rupt mîna... Vă rog, frumos, să mă iertați...

— Ține locul fracturat cu mîna validă ! strigă Sfinx și zbură spre mine agitîndu-și aripile negre.

— Apa are să-nghețe... Goliți vă rog, de apă rezervorul întrucît eu am mîinile ocupate, mă adresai eu, susținîndu-mi docil palma dreaptă.

Îi purtam de grijă automobilului. Dar și el se comportase ca un adevărat prieten. Mă salvase de un virtual accident. A făcut tot ce se putea face. În loc să suport reparația unei mașini străine, pe care mi-era dat s-o ciocnesc, eu intram automat sub oblăduirea statului, fiind accidentat. Ceea ce e cu totul și cu totul altceva. Automobilul își dădea seama că e mult mai bine să primești bani, fie chiar și cu o mînă beteagă, decît să dai, cu una teafără.

Există un timp pentru a strînge pietre, și un timp pentru a ți le piti în sîn... Sfinx, drăcuind, golise radiatorul de apă și mă cără la el — să telefoneze la Salvare.

— Elevul meu și-a rupt mîna ! strigă el în receptor.

Eu, stăteam la el pe săliță, așezat pe-un scăunel scund, iar de jur împrejur, ori unde te uitai, erau numai cărți. Pe pereți, în dulapuri, pe jos, ba din cînd în cînd mi se părea că le văd și în tavan. Sfinx telefona vestind

lumii întregi bomba despre mine. El telefona de zor, iar eu simțeam din ce în ce mai acut că a trecut timpul să comand cu mîna, și a venit vremea să-mi susțin mîna.

— Pentru data viitoare, bombănea Sfinx, trîntind receptorul în furcă, am să mă pregătesc urmînd un curs elementar, fără profesor, evident, de anatomie patologică. Hai să mergem ! În fond, noutățile de felul acestora, e mult mai bine să le comunici personal.

Și avea perfectă dreptate, fiindcă la secția de traumatologie, unde mă dusese, ne-am pomenit în compania unor persoane de la care am aflat multe lucruri noi pentru mine, fără să fi spus ceva nou despre mine. Am luat loc alături de-un om al cărui cap era bandajat, pe cînd ochii îi scînteiau la depistarea invalidității în speță.

— Dreapta ? întrebă el.

Eu unul, n-aveam motive să fiu discret.

— Da, spuse expert vecinul, ce baftă pot avea unii... Pe cînd la mine, doar capul, și ăla nu cine știe ce...

— Dar ce-ai pățit ?

Își drese glasul, ca înainte de-a începe un panegiric.

— Ei, mă întorceam din deplasare. Trei zile și trei nopți pe drum. Desigur că mai trăsesem și ceva la măsea. Ce-a mai urmat după aia, nu-mi aduc aminte. Apoi mi-amintesc doar că doctorul a spus că bine am făcut că am băut, că altminteri ar fi fost de rău. Senzațiile de durere, chipurile, puteau să fie mult mai acute, îmi spuse el. Așa că, cine poate să priceapă

dacă e bine sau e rău să bei. Vasăzică există un timp cînd poți taman bine să bei...

Da, da... Un timp pentru a bea și un timp pentru a nu bea...

— Da, cu condiția să poți prevedea ce se va întîmpla, am replicat eu.

— Asta e și părerea mea, aprobă interlocutorul meu, că e bine să prevezi totul dinainte ! Dumneata te-ai ales cu un traumatism rarisim, o splendoare de traumatism ! Ce să mai vorbim ! Mîna dreaptă, și în plus locul în care a fost fracturată ! Pe puțin două luni în ghips !

Îmi privii mîna dreaptă și simții cum mă năpădește un val de trufie.

— Sînteți asigurat ?

— Ah, nu, am răspuns eu.

— Ei și, răspunse el nepăsător, n-are nici o importanță, totu-i să fie traumatism ! Iată, de pildă, un cunoscut de-al meu, e din Malahovka. Și nu uitați că el și-a rupt-o doar pe cea stîngă. Și pe chestia asta s-a ales cu un cerdac nou-nouț, ba pe deasupra și-a reparat și gardul. Zău ! Or, la dumneata e vorba de mîna dreaptă. Așa ceva nu-ntîlnești în fiecare zi ! Nu, să nu cumva să lăsați treaba asta baltă !

— Cum să n-o lase baltă, se înflăcără deodată, o bătrînă miloasă care-și ținea mîna la oarecare distanță, de parcă ar indica statura lui Napoleon Bonaparte. Cum adică să n-o lase baltă, dacă nici măcar nu e asigurat ?

— Ce-are a face că nu e asigurat, zise vecinul. De unde era să știe că o să-i cază așa

o pleașcă ?

Miloasa bătrînă fu cuprinsă de-o mare compasiune pentru mine. Se vedea cît colo, că ar fi dorit teribil ca eu să-mi pot face un cerdac nou sau, cel puțin, să-mi repar gardul.

— Atunci ce are de făcut ? îl întrebă ea pe vecin.

Vecinul o privi pe bătrînă ca un priceput în toate cele, ba chiar cu o notă de dispreț, și-i spuse :

— Păi sindicatul pentru ce e, și organizația cu ce se ocupă, dar propriul tău colectiv ce păzește oare ? E un accident de muncă !

Bătrîna compătimitoare fu cuprinsă totuși de oarecari îndoieli. Cum adică de muncă, dacă accidentul avusese loc în ziua lui liberă ? Numai că vecinul n-o lăsă să cadă pradă incertitudinii.

— Orice traumatism e de muncă, spuse el apăsat. Oricare, dacă declarația, bineînțeles, e scrisă așa cum trebuie. Dumneata știi să scrii o declarație ? Dacă nu, te pot ajuta eu. Cu atît mai mult, că mîna dreaptă ți-e inutilizabilă. Și azi e de gardă, o doctoriță bună, s-o pui pe rană nu alta. O să-ți scrie, precis, că s-a petrecut în timpul producției. Ah, ce baftă !

O doamnă, cea care purta un ciorap de nailon tras peste mîna ei stîngă, stătu puțin în expectativă, și deodată se porni să vorbească repede-repede :

— La mine, vedeți, e invaliditate de gradul doi. Așa că, înțelegeți, s-ar putea să nu mă primească la lucru, dat fiind că au grija mea,

ce-i drept, îmi dau și pensie, dar eu trebuie neapărat să muncesc. Și iată, așa muncesc, și tot mă gîndesc să nu cumva să iasă vreo dandana și să mă pomenesc concediată, deoarece am invaliditate de gradul doi. Și, colac peste pupăză, m-a năpădit o furunculoză. Rabd și tac, căci pînă la pensie mai am de muncit trei ani. Dar ei îmi spun : de scos te putem scoate în orice clipă, căci asigurările îți poartă oricum de grijă, fiindcă ai invaliditate de gradul doi. Și-așa stăteam eu, acum trei zile și mă tot gîndeam, cum să fac să scap de buboaie, că deodată mi se păru că văd pe masă un gîndac de bucătărie. Eu, vrînd să dau în el — jap, cu mîna în ceainicul cu apă clocotită...

— Ce grad de arsură ? o întrerupse auster vecinul

— De gradul trei, de gradul trei, răspunse cu glas plîngător doamna.

— Fleacuri. Și dumneata ai avut noroc ! O săptămînă de bătaie de cap, dar nici vorbă să se ajungă la invaliditate. Cît despre dumneata, mi se adresă vecinul, ai să ai pe puțin două luni. Ce, e glumă, două luni, bătute pe muchie !

CAPITOLUL DOI

„ÎN URMA ANCHETEI s-au constatat următoarele :

Cetățeana Simeniuk Anna Ivanovna în timp ce se afla la volanul unei mașini, în stare tehnică perfectă, marca *Moskvici-407* No. 39—69,

proprietatea soțului ei Simeniuk Serghei Vasilievici, a lovit cu partea din față a mașinii pe pietonul Prohorov F. F. Transportat la spital în stare gravă, Prohorov F. F. a decedat. Înscriindu-se pe partea carosabilă, respectînd viteza legală, și luîndu-și din timp măsurile necesare pentru frînare, Simeniuk A. I. ar fi avut posibilitatea, din punct de vedere tehnic, să evite accidentul în pofida unor eventuale acțiuni nesăbuite ale pietonului Prohorov F. F. Încălcarea de către acuzata Simeniuk A. I. a articolelor 3, 4, 41 din *Regulile de circulație,* a atras după sine lovirea lui Prohorov F. F. pricinuindu-i acestuia leziuni mortale, și în concluzie : acțiunile cetățenei Simeniuk A. I. conțin totalitatea elementelor delictului prevăzut în p. II-a art. 212 al C.P.".

În cele din urmă Aniutka ajunse acasă. Se apucă, nu se știe de ce, să deretice. Era uluită de faptul că era încă liberă, și avea mereu senzația că acuși-acuși o să vină dubița „corbul negru" s-o ducă la închisoare. Se gîndea la Katia care aștepta, și nu știa cum să procedeze ; se temea să-i dea telefon. Nici copiii și nici Seriojka nu erau acasă. Oare cum o s-o scoată Seriojka la capăt singur cu copiii, cînd pe ea au s-o bage în pușcărie ? Aniutka era conștientă că soacră-sa, oricum, n-o să-și lase nepoțeii de izbeliște ; dar cum anume se vor petrece lucrurile, unde vor locui ei în toată perioada aceasta — acasă sau la bunica, asta n-o știa. Oare cum o să crească ei fără mamă ? Și cînd va scăpa de la închisoare, Mișutka o să fie aproape de absolvirea școlii, iar Irka

va trece într-a șaptea ! Avea certitudinea nemotivată că o să ia opt ani. De ce tocmai opt ? Asta n-ar fi fost în stare să o explice chiar de-ar fi fost întrebată. Posibil ca cifra asta să i se fi întipărit în minte mai pregnant decît oricare alt lucru. Numai că ea era ferm convinsă că va lua exact opt ani.

Opt ani ! Mișutka are acum zece. Asta înseamnă că băiețelul ei va fi orfan de mamă cea mai mare parte a vieții lui. O va mai recunoaște el oare pe maică-sa ? În ceea ce o privește pe Irocika era mai liniștită. Era fetiță. Nu exista nici un dubiu că ea își va aminti mereu de mămica ei.

Ochii i se umplură de lacrimi. Îi era milă de copii, îi era milă de ea, dar mai ales de Serioja, care va umbla nespălat-nepieptănat. Cum o să rămînă el fără nevastă ? Dar ea, Aniutka, ea care va zace „acolo"... Numai gîndul și te înspăimîntă, dar-mi-te să-l trăiești aievea. Oare ce-o să facă ea acolo ? Tot pe telefonista ? O fi nevoie acolo de telefoniste ? Vezi să nu !... Te pomenești că acolo chiar și fără telefon n-ai cum să te plictisești. Și-apoi banii pe care trebuie să-i dea Katiei pentru pantofii aceia, cu care ea una, în orice caz, nu mai avea ce face...

Ea o să zacă în închisoare. Dar el ? El Serioja, soțul ei ? Oare n-o să întreprindă chiar nimic-nimic ca să-i vină în ajutor ? De n-ar fi vorba decît de copii, ca să nu rămînă lipsiți de căldura maternă. Și ce anume să facă. Se va descotorosi de ea. O să-i convină, în fond. O să fie liber. O să-i placă, o s-o ducă bine și

așa, n-o să-i placă o să se însoare. Soacra o să-l ajute în problema asta, mai ales cînd s-o plictisi să-și bată capul cu nepoții. O să le aducă o mamă vitregă !

Gîndul acesta o izbi nemilos, cu toată puterea, ca un ciocan. Aniutka se cutremură îngrozită și se porni pe un plîns amarnic, aducînd mai curînd a răcnet, a urlet. Și cu un ultim efort se aruncă pe divan ca să moară de disperare.

Avea toate motivele pentru o disperare mortală, dat fiind că de două luni și jumătate, trăind sub același acoperiș în apartamentul din fondul statului, Anna Ivanovna și Serghei Vasilievici Simeniuk se găseau în situația de divorțați și, deci, oficial nu erau soț și soție.

— O să aducă o ma-mă vi-tre-gă ! urlă Aniutka, mitraliind perna cu pumnii. În cele din urmă se potoli brusc, ca în momentul următor să și adoarmă.

Intrînd în odaie, Serghei Vasilievici Simeniuk întrebă rigid :

— De ce e spart farul ?

Aniutka se smuci și-și îngropă nasul în pernă. Umărul îi tresărea de plînsu-i reținut, Serghei Vasilievici rămase descumpănit.

— Aniuta ! Ce s-a întîmplat ? Te-ai ciocnit ? De ce plîngi ? O să înlocuim farul — mare lucru ! Și aripa o s-o îndreptăm. E o nimica toată, nu te necăji...

Aniuta continua să plîngă fără să-și scoată capul din pernă. Serghei Vasilievici mai stătu o clipă, se gîndi puțin, oftă, și se îndreptă spre

bucătărie. Dracu să le mai priceapă pe muieri ! De ce-o fi behăind ?! Se mai întîmplă, ce să-i faci. Oricui i se poate întîmpla așa ceva ! De condus, conduce excelent, nimic de zis. Sau, te pomenești că pe ea o fi izbit-o careva ? A izbit-o și a luat-o din loc — acum ia-l de unde nu-i. Ticălosul ! Însă a izbit-o într-un mod foarte ciudat : farul e făcut țăndări și bara îndoită. Oare cum de-a reușit ? Fără să mai intre în bucătărie, Serghei Vasilievici își aruncă paltonul pe umeri și ieși afară, mînat de nerăbdare să vadă, cît mai repede posibil, urmele accidentului.

Le examină cu multă atenție, chibzuind pe parcurs, felul în care va trebui reparată aripa stîngă, care părea a fi ușor presată spre interior, și se gîndi că și farul va trebui înlocuit în întregime, deoarece pînă și becul era spart și rama intrată înăuntru. Bara fusese foarte puțin îndoită, și deci putea fi îndreptată cu ciocanul. Și, plimbîndu-și mîna pe suprafața barei, Serghei Vasilievici agăță un petec, rămas în îndoitura aripii. Privindu-l cu mai multă atenție înlemni, fiindcă petecul avea și un nasture, iar pe bară desluși o pată brună uscată, care nu-ți lăsa nici un dubiu că ar putea fi vorba de vopsea.

Serghei Vasilievici se redresă, privi în jur, — să vadă dacă nu-l vede careva, — se aplecă și începu să tragă cu febrilitate de petec, și după ce-l smulse, porni să șteargă pata care însă nu se lăsa ștearsă. Serghei Vasilievici frecă petecul cu zăpadă reușind să șteargă pata.

Pe lîngă el treceau oameni, şi i se părea că fiecare în parte era îndreptăţit să-l întrebe ce face de fapt acolo, el, Serghei Vasilievici. Dar oamenii îşi vedeau de drum, şi numai Bubenţova, o vecină de apartament, curioasă din fire, căreia greu îi puteai ascunde ceva, privi stricăciunile şi rosti cu o vădită satisfacţie :

— De, cu atîta fîţîială...

Şi trecu mai departe.

Serghei Vasilievici urcă în apartament, tot cu petecul, cel cu nasture, în mînă, şi simţi cum ochii îi îngheaţă de tot, şi sufletul îi e cuprins de-o tulburare fără de scăpare.

Aniutka şedea pe divan, cu coatele sprijinite de genunchii ei rotunzi, şi cu capul aşezat între palmele mîinilor, ca într-o furcă cu care se scot oalele din cuptor.

— Aniuta, întrebă încet de tot Serghei Vasilievici, ca pe un om grav bolnav, ce s-a întîmplat ?

Aniuta se ridică în picioare, ca proiectată de-un arc şi spuse pe-un ton triumfător :

— Am omorît un om !

Era, deja, stăpînă pe ea...

De-ale autorului

Stau în pat foarte legal, şi împovărez societatea cu nevoile mele acerbe. Sînt în concediu medical. Doctoriţa cumsecade a strecurat în istoricul bolii mele nişte cuvinte, din care reieşea cum că mîna mi-am rupt-o just, legal. Nu, cert e că totul poate fi predestinat, dacă ştii cum să te apuci de treabă.

Azi a trecut Ghenka pe la mine să mă vadă. S-a uitat la ghips, ca un mare cunoscător în oase rupte şi, dînd din cap, mi-a stabilit diagnosticul precis :

— Avans prea mare la pornire... Asta cam întotdeauna-i cotonogeşte mîna... Degetul l-ai ţinut pe manivelă, or trebuia să-l ţii la distanţă.

— Într-adevăr, îl aveam pe manivelă, Ghena, recunoscui eu vinovat.

— Văd bine că era lipit de manivelă...

Se aşeză pe scaun, îşi luă de pe masă o ţigară, pe care o aprinse, şi se însufleţi :

— Acum totu-i să nu te pleoşteşti !

— Cum să te mai pleoşteşti acum, Ghena ? îl susţinui eu. Acum, pur şi simplu nu mai ai cum să te pleoşteşti...

— Da-da... Am văzut că nu mai circuli... S-au împlinit cam două săptămîni de cînd nu mai circuli cu maşina...

— Trei, Ghena...

Ghena medită îndelung, privi pe fereastră şi apoi îmi spuse :

— Poate ar trebui să profităm de timpul ăsta şi să revizuim acumulatorul ?

— Ghena, îţi dau cheia să faci ce vrei cu ea. Vezi doar că eu îs făcut praf. N-am cu ce mă apăra...

— I-auzi la el, zice că n-are cu ce, Hai ?! Ştii oare că poţi cafti şi cu ghipsul ? Mai ales dacă e la picior.

— Ai vrea să-mi rup şi piciorul ?

— Asta-i bună ! Am dat și eu un exemplu, ca să nu te pleoștești... Hei, ce facem ? Revizuim acumulatorul ?

— Ghena, uite cheia și fă ce vrei.

O clipă rămase derutat :

— Cheia ? Pentru ce cheia ? Cum adică, fără cheie n-om ști noi să descuiem o mașină ? De ce atîtea griji pentru o cheie ?

— Îți mulțumesc, Ghena, ești un om sensibil.

— Zici, sensibil... Uite, pînă aici mi-a ajuns garajul ăla !

Și Ghena își opri mîna impregnată de ulei — ca om al muncii ce era — în dreptul bărbiei nerase. Perii care o acopereau erau atît de deschiși la culoare încît păreau încărunțiți.

— Dar de ce nu-ți place garajul vostru ? Doar îmi spuneai că treaba la voi e tihnită — „i-ai dus" și iar mai stai.

— Păi nu-i duc eu... Și chiar dacă i-aș duce — tot m-am săturat. Șeful garajului e un șacal nu alta. Nici pentru el, nici pentru alții. Vreau să plec de acolo.

— Unde ?

— Frate-meu e mecanic într-un colhoz.

— Ghena, vrei să repari tractoare ?

— De ce tocmai tractoare ? Mașini... Ei vor să-nființeze acolo o stație de deservire auto. Au nevoie de lăcătuși. Se ridică în picioare și întinse mîna după o scrumieră.

Dincolo de fereastră se desfășura orașul. Macaralele săltau pînă-n ceruri case cu douăzeci de etaje, prin care vedeai totul în lumina zilei senine, geroase de iarnă. Îmi plăcea să privesc acele corăbii de beton cu ferestrele decupate cu precizie, care prindeau viață văzînd cu ochii. Se vedea la început osatura lor complicat ramificată, mă uitam apoi cum se împodobeau cu ziduri, și așteptam să țîșnească din ele lumina vie, caldă, a vieții ce se năștea.

— Grozav au mai crescut, îi lăudă Ghenka. Au început deja tencuitul... Acum totu-i să nu te pleoștești...

— Da, am răspuns eu, e frumos. Îmi place să privesc cum se înalță casele, suprapunîndu-și etajele...

Ghenka pufăi din țigară.

— Acu n-ar trebui să stai și să privești. Avînd materiale la îndemînă ar fi momentul potrivit să-ți repari locuința... Au ăștia niște materiale de construcție — aur să dai și nu le găsești pe nicăieri...

— Ghena ! Înseamnă că pe tine nu te bucură această creștere impetuoasă ?

— Mă bucură... Cum să nu mă bucure ?... Dar bucuria cea mare e pe zugravi și pe instalatori... Dacă dumneata, de pildă, ai nevoie să-ți schimbi plăcile de faianță sau chiuveta... nu te lăsa...

Mercantilismul lui Ghenka mă indispunea. De altfel de cînd îl știu mi-a lăsat impresia unui om unilateral și cam utilitarist. Am schimbat subiectul discuției.

— Deci colhozul vrea să-nființeze o stație auto ?

— Da.

— Cum vor s-o înființeze, Ghena ? Unde ?

— Pe lîngă drum... Așa cum scrie la carte, lucrurile trebuie să fie făcute cu cap. Frate-meu mi-a spus că colhozul e decis și credite există. Dacă o să primească aprobarea, se și face... Deocamdată n-au încă aprobarea cu pricina. O scîrbă i-a turnat, cum că n-ar avea dreptul la asta, cum că ar putea să-și facă o fabrică de conserve, dar o autostație, asta n-au voie... Președintele colhozului e spirt nu alta, un om dintr-o bucată ! Zicea : totu-i să nu te pleoștești. Au și cumpărat o macara hidraulică. Cocina au curățat-o, au făcut-o lună, și hop... și comisia ! C-o fi, c-o păți, cică vă pleoștiți ? Președintele îi tot dădea zor, dar, macaraua nu le-o arăta. Cine oare ne-o fi turnat la dumneavoastră ? Pe scurt, mai e un bob zăbavă. Pe mine personal, nici capul nu mă doare. Totul în viață e — să nu te pleoștești...

— Stai, Ghena, și pînă la urmă, cum a rămas, o să deschidă sau nu stația auto ?

— Cum să nu ! O s-o deschidă în chip de fabrică de conserve. În cocină. Nu-i rentabil să țină porci. Vacile, da, sînt rentabile. Ce mai tura-vura, de garaj m-am săturat pînă peste cap...

Ochii spălăciți ai lui Ghenka, conturați de genele blonde aveau lucirile căderilor de ape limpezi.

— Visul meu cam așa ar fi, mă lămuri el. De stat să stau la oraș, iar de muncit, la țară, în colhoz... Patru sutare, mi-or da, cu ochii închiși... Desigur, de la alde voi cu mașini particulare o să luăm ceva mai scump, dar în schimb lucrul n-o să fie făcut... pîș-pîș, de mîntuială, cum s-ar zice.

Flăcăul plecă, lăsîndu-mă singur cu gîndurile și amintirile mele, căci pentru mine trecuse timpul risipei și sosise timpul culesului.

CAPITOLUL TREI

MARTORA BRIUHOVEȚKAIA a depus mărturie :

„În clipa în care mă aflam cam pe la mijlocul benzii din dreapta a părții carosabile, se aprinsese lumina galbenă la semafor. Am grăbit pasul și atunci am zărit un autoturism *Moskvici* ce gonea spre mine. Am fugit spre zona de rezervă. Eram indignată, că mașina *Moskvici* era cît p-aci să mă calce. Și l-a călcat pe bărbatul, care a căzut..."

Martorul Piatihatkin a declarat :

„Pe partea carosabilă, în fața marcajului de la stop stăteau vehiculele, care așteptau semnalul pentru a-și putea continua drumul. Cînd am părăsit trotuarul drept și-am înaintat circa zece metri, la semafoare se aprinsese lumina galbenă. Am grăbit pasul și, uitîndu-mă în stînga, am zărit un autoturism *Moskvici* care circula cu o viteză de vreo șaizeci de kilometri pe oră, dar în nici un caz sub patruzeci și la o distanță de aproximativ trei metri de linia axială în fruntea torentului de autovehicule. Luînd-o literalmente la fugă din fața autoturismului *Moskvici* m-am oprit

pe trotuar și privind în urma lui, așteptam să văd ce se va întîmpla. Și, într-adevăr, la circa douăzeci de metri am auzit o izbitură surdă. În clipa cînd s-a auzit izbitura, nu exista nici un alt vehicul prin preajmă, și izbitura aparținea, fără îndoială, autoturismului Moskvîci."

Martora Volnovahina a declarat:

„Eu am văzut-o pe femeia aceea la volan, după ce l-a omorît pe bătrîn. Era băută, deoarece circula fără să-și dea seama de nimic, și după ce a oprit mașina tot zăpăcită era. Circula cu o viteză, de parcă s-ar fi grăbit undeva, dar unde anume — nu știu..."

De-ale autorului

Acum revin la mine, cel cu mîna în ghips și însoțit de privirile compătimitoare ale vecinilor. Automobilul meu stă acoperit de zăpadă de parcă ar fi într-o fașă de ghips — doar farurile i se mai văd. Își ascunde privirea. Se simte stingherit, și eu îl înțeleg.

*

Mișa, mecanicul blocului, — poreclit Mihail Arhanghelul, un tînăr priceput la toate cele, reprezentantul generației întrebărilor, cel ce știe să te privească fără să clipească, mă întîmpina irevocabil cu cuvintele:

— Spălăm mașina?

Cînd spunea asta îl răbufnea un hohot de rîs ca o rafală scurtă. Și într-adevăr, era foarte comic: cum s-o speli, cînd ți-e mîna ruptă? Amuzîndu-se un pic, Mișa spunea:

— Aiureală!

Asta voia să însemne că fractura se va suda curînd și atunci negreșit vom spăla mașina.

— Atingeți-mă cu o rublă, adăuga Mișa, ceea ce de fapt nu însemna nimic.

Am observat un interes sporit al celor din jur față de persoana mea. Mă salută, aș zice, un contingent întreg de locatari, incomparabil mai mulți decît înainte. Copiii îmi oferă prioritatea la intrarea în lift. Cei mari fug înainte să-mi deschidă și poarta. Un adolescent de la etajul doi se oferi chiar să-mi facă niște tîrguieli. Izbind cu pumnii nemilos în ușa mea el îmi strigă, cît îl ținea gura.

— Nene! Dați-mi plasa și gologanii!!! Să vă cumpăr pîine! Și unt!!!

Îi dădui niște mărunțiș și-l mîngîiai pe umăr cu mîna stîngă.

Adolescentul ieși glonț pe ușă și schelălăi cu glasul său de cocoșel răgușit:

— Valeri! Așteaptă-mă! Mă întorc îndată. Fug să cumpăr niște haleală pentru ciungul de la etajul zece!

— La ce naiba ți-o fi trebuit? schelălăi Valeri.

— Mămica mi-a zis! Trebuie să-i ajutăm pe schilozi!!!

Da, asta zic și eu celebritate! Căci celebritatea reală vine numai atunci cînd în procesul ei sînt incluși și copiii.

Adolescentul reveni destul de repede, cu tot ce-i fusese comandat, şi-mi strigă iar :

— Tata vă transmite să poftiţi pe la noi !!! Salut !!!

— Stai. Cum te cheamă ?

— Feodor ! urlă adolescentul, luînd-o de-a rostogolul în jos pe scări, ignorînd liftul.

Aveam senzaţia certă că au început cele mai bune zile ale vieţii mele. Numai de nu le-aş rata...

— Ei, cum merge, se sudează osul ? întreba lumea şi eu pricepeam că acesta era salutul cel mai nimerit.

— Cu maşina eşti oricînd expus la necazuri de acest fel, îmi comunică cu duhul blîndeţii o bătrînică, moşmondind la cutia ei de scrisori.

— Ce să mai vorbim, oftă un moşneag trîntind cu zgomot capacul crematoriului de gunoaie, altădată oamenii erau schilodiţi pe front, iar acum — iată cum...

În glasul lui desluşeam dezaprobarea. El părea a fi partizanul ordinei stabilite de veacuri.

— Ar trebui s-o vîndă, dracului ! se pronunţă unchiaşul de la etajul şapte.

Grigori Mironovici, pensionarul activ, mă privi holbat, dar cu o vădită satisfacţie :

— Aşa e. Atunci cînd oamenii fac ceea ce nu li se cuvine, rezultatul, poftim, curată improvizaţie, produsul propriei lor fantezii... Iar pînă la urmă, sînt sortiţi să-şi ispăşească vina.

— Ce fel de ispăşire o mai fi şi asta ? obiectai eu. Dimpotrivă ! E un stimulent !

Acum sînt în concediu medical ! Sînt aproape un invalid ! Mai am un pic şi o să capăt şi dreptul la garaj !

Grigori Mironovici medită, morfolind cu buzele lui groase. Medită şi apoi zise :

— Aproape !... Invalizi de soiul ăsta... ştii cîţi poţi să faci ? Aşa cum spuneam, asta e o improvizaţie tipică... De altfel, ar cam trebui să se verifice pe ce considerente anume ţi s-a dat concediu medical. Aşa fiecare-şi fracturează o mînă, şi începe să scotocească prin buzunarul statului ?...

— Grigori Mironovici, îl întrebai eu, ţi-a fost dat vreodată să scotoceşti prin buzunare cu mîna fracturată ? E destul de incomod şi pe deasupra şi neplăcut !

— Dar vouă în schimb totul vă e comod ! se burzului el. Pe timpul nostru asta era neplăcut ! Acum nu există nimic neplăcut ! Trebuie să se facă numai ceea ce se cuvine, nu ceea ce nu se cuvine. Întotdeauna am susţinut că trebuie interzis dreptul de-a avea maşini particulare. Maşina trebuie s-o folosească numai cel căruia i se cuvine... Crezi că lumea nu ştie că la dumneata vine mereu duba funerară ?...

— Chiar s-a văzut cu ochiul liber ? întrebai eu mirat.

— Cu asta nu se glumeşte ! Asta e folosirea bunurilor statului, în scopuri particulare, şi fără o destinaţie precisă ! formulă el riguros, cu pedanterie.

— Ați dori ca eu să o utilizez cu destinația ei precisă, Grigori Mironovici ?

Nici un răspuns. Se îndepărtă, lăsîndu-mă singur cu conștiința mea...

CAPITOLUL PATRU

...ÎN AJUNUL ANULUI NOU, Aniutka fu cuprinsă de-o stare cumplită de nervi cu toate că știa foarte bine să se stăpînească.

Anchetatorul o tîra la interogatorii. Ce-i drept nu excesiv de des, dar în orice caz suficient, ca să apuce disperarea pe oricine. Declarația pe care o dăduse că nu va părăsi localitatea (unde să se ducă ? ce prostii !) îi măcina sufletul, și lucru ciudat, Aniutka își recăpăta echilibrul numai în clipa cînd izbutea să se convingă că trebuie să se obișnuiască cu ideea pușcăriei.

Acceptînd inevitabilul Aniutka părea să se redreseze, își impunea o atitudine destul de fermă față de anchetator. Ba chiar îl întreba destul de calm, ca și cum și-ar cumpăra niște salam :

— Cît o să iau ?

— Asta o va decide tribunalul, răspunse important anchetatorul pe un ton grav, chit că din toate cercetările reieșea că el îi pregătea o porție cu vîrf.

În cursul confruntărilor cu martorii, Aniutka se ținea tare și, bineînțeles, își nega vinovăția. Cotoroanța aia bătrînă de Briuhovețkaia, nu

visa altceva decît să trăiască clipa în care Aniutka va ajunge la pușcărie. Și de ce oare s-o fi înverșunat cu atîta tenacitate infamă ? Ca și cum Aniutka ar fi omorît-o pe ea în persoană.

La început domnul acela cu piroșca în cap nu păruse foarte agresiv. Dar, cînd Aniutka se dezlănțui împotriva lui zicîndu-i că minte și, pesemne că a avut vedenii, el se adresă anchetatorului :

— Rog să fiu scutit de asemenea grosolănii.

Să fie scutit de grosolănii ! Vai de el cîtă sensibilitate. Un om e pe cale să intre la pușcărie și lui îi arde de fandoseli, se comportă de parcă n-ar fi în toate mințile. Aniutka era cît p-aci să izbucnească în plîns, dar se reținu.

Se abținu, deoarece aici avea cine să plîngă și fără ea. Plîngea în timpul interogatoriului băbuța aceea neastîmpărată cu broboada pufoasă de Orenburg, bătrîna Volnovahina, cea care s-a înscris ca martoră printre ultimii. La început, bătrîna nu vorbea ci zbiera :

— L-a izbit pe ăla, l-a izbit ! Uite așa, mergea el, iar așa venea ea ! El — aș zice — voia să se ferească din calea ei, dar puteai să te ferești — vezi să nu ! Ea s-a dovedit a fi tare iute, tînăr să fi fost și n-avea cum să scape, dară-mi-te un moșneag ! E clar că l-a ajuns ea din urmă.

Și în clipa următoare, mătușa Volnovahina, își scoase din buzunar o batistă roz și se puse pe plîns. Anchetatorul îi oferi bineînțeles, un pahar cu apă, dar ea nu luă paharul, și plînse

simplu, fără apă. Plîngea și continua printre lacrimi :

— E tare tinerică, cetățene anchetator ! Să tot trăiască încă... Or, bătrînul acela și-a cam trăit traiul... Să mă fi izbit pe mine, un cuvințel nu i-aș spune... E-ei, aș înjura-o, poate, m-aș plînge la locul ei de producție — și basta... Vă rog, nu-i nenorociți biografia...

Anchetatorul trecu peste momentul lacrimogen, nu-l trecu în procesul verbal, așteptă. Apoi întrebă :

— Cu ce viteză venea mașina *Moskvici* numărul 36-69 condusă de cetățeanca Simeniuk A. I. ?

Aici bătrîna Volnovahina termină cît ai zice pește cu plînsul și zise :

— U-u, că tare iute mai venea. Cred că i se tăiase și respirația...

— Gîndește-te, martoră... Ce viteză avea ? Vreo șaizeci de kilometri avea ?!

Volnovahina holbă ochii :

— Avea, cetățene anchetator ! Ca în fața lui Dumnezeu, îți mărturisesc că avea ! Vă spun, zbura ca la incendiu ! Cu ce viteză s-o fi mergînd la incendiu ?

Aniutka izbucni :

— De ce minți, bunico, cînd în procesul verbal scrie clar : treizeci și cinci kilometri... ?!

— Liniște, acuzato, spuse anchetatorul.

Bătrîna Volnovahina o privi pe Aniutka.

— Dapăi eu n-am măsurat-o, viteza aia... a voastră. Iar tu să taci, drăguțo, taci... Tu nu le vorbi potrivnic... Orice-ai face, ei tot o să-n-scrie fix ce le trebuiește lor, dar dacă o să le

mai și vorbim potrivnic — nouă o să ne fie mai rău... Dumneavoastră cetățene anchetator, scrieți, nu vă lăsați... Scrieți, cum se cuvine, numai c-ar trebui să fim miloși cu ea... Aici ea se porni iar să bocească :

— Rabdă, drăguțo... Nu există pe lume vreo hîrtie pe care să n-o poți îndupleca cu lacrimi... Tu, autoritatea să n-o contrazici... E și autoritatea, sărmana de ea, ținută din scurt, drept care tot din scurt ne ține și pe noi... Tinerică mai e, cetățene anchetator... Doar vedeți și dumneavoastră, că-i tare prostuță încă...

Aniutka sosi acasă disperată din cale afară și îi povesti fostului ei soț depoziția acestei martore.

Seriojka o asculta cu atenție. Asculta și reflecta. Copiii nu erau acasă, îi luase soacra. Toate rubedeniile, care mai de care, veneau cu sfatul : ba să aibă multă înțelegere, ba să pună răul în față, ba să angajeze un avocat. Libertatea e fără îndoială lucrul cel mai de preț. Poate va trebui să vîndă și mașina. Dar dacă, oricum, tot or s-o bage la pușcărie... ?

De-ale autorului.

Am deschis ușa și pe palier am văzut dintr-odată două doamne cu halatele puse peste paltoane. Zîmbeau stingherite, și am înțeles că veniseră cu o treabă :

— Sprijiniți îndeplinirea planului ! exclamă vesel una dintre ele și agită un sac. Cealaltă izbucni în rîs.

— Intraţi, vă rog, le-am poftit eu, să discutăm pe marginea apelului dumneavoastră.

Cea cu sacul se împotrivi :

— N-avem ce discuta ! Daţi-ne încălţările ! Pînă la Anul Nou trebuie să îndeplinim planul. Noi sîntem de la atelierul de peste drum. De la treizeci şi opt...

Am înţeles şi m-am însufleţit :

— Cum să nu ! Cunosc, cunosc. O să vă sprijin cu mare plăcere ! Dar cum o să puteţi face faţă ? Anul Nou e poimîine...

— O să putem, zice cea fără sac.

— Azi trebuie să predăm biroului chitanţele. Odată predate totul e gata, restul vine de la sine. Mîine o să primim lista cu premierile.

Ea rîse, şi am înţeles că dintre ele două ea e mai importantă.

— Şi pe cînd credeţi că o să fie gata reparaţiile întrebai eu, intrînd cu ea în relaţii de afaceri.

— Aveţi nevoi urgente ? întrebă cea cu sacul.

— În linii mari, să zicem că mîine, răspunsei eu oarecum neliniştit, vrînd să deduc care din cele două doamne o fi totuşi mai importantă.

Mi-a răspuns cea cu sacul :

— Aduceţi-le ! O să vi le facem ! Nu-i aşa, Maşa ? O să facem o pereche pentru tovarăşul invalid. O pereche poate s-o repare Leonid ! Cîte perechi aveţi ?

— Vi le dau pe toate cîte le am, teribil mi-ar plăcea să luaţi premiu pentru îndeplinirea planului.

— Bravo ! exclamă cea fără sac, adică Maşa. Aşa oameni să-i pupi nu alta, şi încă parcă-i prea puţin !

Şi atunci m-am convins cu precizie că cea mai importantă dintre ele era, fără îndoială, Maşa.

— Vai de mine, mă intimidai eu, mie nu mi se pare puţin, ci exact cît trebuie. Ba chiar mult.

Maşa, aranjîndu-şi basmaua, rîse victorios :

— Daţi-ne încălţămintea !

Pornii să strîng încălţămintea. Încălţămintea reprezenta un interes bine determinat în problema îndeplinirii planului la capitolul reparaţii.

— Da rău îi mai stîlciţi ! spuse nu Maşa, ci cea cu sacul. Dar cu atît mai bine pentru noi. Mai multe prestări. Nu-i aşa, Maşa ?

Maşa, la rîndul său, mă aprobă şi ea :

— Om cumsecade ! Apoi întrebă : Dar încălţăminte de damă n-aveţi ?

Întrebarea era pur psihologică.

— De damă nu am, mărturisii eu.

— De-aia e ponosită în aşa hal asta a dumitale, fiindcă în casă nu există încălţăminte de damă, spuse cu severitate Maşa, luîndu-şi în primire pantofii. Dacă ar fi, ar avea ea grijă. Şi colac peste pupăză, v-aţi mai şi schilodit... Ce e, fractură ?

— Fractură, spusei cu jenă.

— Închisă, deschisă ?

Fără îndoială, Maşa era mai importantă. Ea era cea care diagnostica încălţămintea, o însemna cu creta şi pentru fiecare pereche în

parte făcea cîte o chitanță, ținînd bonierul lipit de perete.

— E o mișcare pe care am inițiat-o mă lămuri ea. Comenzile luate la domiciliu. Aveți de plată douăsprezece șaptezeci.

— Cînd o să fie gata perechea asta? am întrebat-o.

— Mîine la douăsprezece fix puteți veni să-i ridicați!

— Mulțumesc. Da cu ce să mă încalț?

— Da! pricepu ea. Și n-avem cu cine să v-o trimitem. Ei, bine. O să v-o aduc chiar eu. O să fiți acasă la douăsprezece?

— O să fiu, i-am răspuns eu cu multă convingere, privindu-mi cipicii.

— Deocamdată, la revedere, mi se adresă Mașa.

— Cu bine, am răspuns eu politicos. Multe salutări lui Leonid.

Doamnele au plecat lăsîndu-mi în suflet speranțe luminoase, dat fiind că menirea doamnelor pe acest pămînt este ca noi bărbații să nu rămînem fără speranțe.

CAPITOLUL CINCI

ZILE CHINUITOARE începură pentru soții Simeniuk, oficial despărțiți. Ce le rămînea să facă? Să se împace? La lucru Aniutka era pur și simplu torturată de compasiunea celor din jur. Una zicea: Să nu recunoști nimic; alta, dimpotrivă: spune tot adevărul, cere-le

iertare și o să iei numai trei ani, așa că o să scapi mai repede; a treia o sfătuia ce avocat să-și ia:

— Ia un bărbat! Muiere să nu-ți iei!

Mai întîi Katia s-a supărat, dar cînd a aflat de nenorocire, se apucă prima cu mîinile de cap:

— Aniuta, dragă! Ai să mi-i dai, nu te necăji! Apoi după o clipă de gîndire adăugă: La o adică poate o să mi-i aducă și Serghei...

— O să ți-i aducă el pe naiba! Se amestecară cu aprindere fetele în dezbaterea problemei. Nevasta la pușcărie, și el, altă treabă n-o avea decît să-i plătească datoriile! Ți-ai și găsit prostul...

— O singură dată i-am pus, și atunci cu ghinion... oftă Aniuta.

— Ce are a face — sînt ca și purtați ii replică Katia.

Dar asta o spusese fără supărare, ba dimpotrivă, cu foarte multă înțelegere...

Centrala telefonică huruie de obicei, d-apoi acum cînd s-a abătut o nenorocire, fiecare fată ar fi vrut să-i fie de folos, dar nu reușeau decît să-i pună sare pe rană. Aseară, în tura de noapte, din Cita sună telefonista Rita. Aniuta n-o văzuse în viața ei doar cît mai comunicau din cînd în cînd în interes de serviciu. Și se porni să turuie, de bucurie:

— Aniutocika, tu ești? Cum adică, chiar tu? Ne-a sunat aici careva și ne-a spus că ai murit într-un accident de mașină! Bravo ție! Dă-mi o sută patruzeci și unu, șapte patru opt doi!...

O mai compătimeau pe Aniutka și pentru că într-un moment dificil ca acesta o părăsea bărbatul :

— Crezi, într-adevăr, că o să plece acum cînd ești la doi pași de zdup ? Crezi că o fi avînd pe „una“, sau s-a despărțit ca să aibă libertate ?

— Aniutocika, nu trebuie să te demoralizezi ! Să știi că nu e cel mai rău dintre bărbați. Bani pentru cooperativă ți-a dat — cumnecum, e nobil... Rămîi și cu un apartament de două camere...

— Altele se despart în condiții mult mai proaste.... Tu, orice-ai spune, grație acestui divorț, ai intrat totuși în cooperativă.

— Ai și apartamentul cu două camere !!!

— Aniutocika, o să-ți aducem pachete... Cu tot colectivul o să ne punem chezași pentru tine ! Avem un colectiv sănătos, nu-i așa, Aniutka ? Dă-l dracului pe fostul tău bărbat, nu te înjosi ! Păstrează-ți demnitatea de femeie ! După ce ai să te întorci, o să-ți construiești și casa. La tine doar nu e cu confiscarea averii. Proasto ! Și nu-ți mai face griji pentru copii... Te-om mărita cu un băiat a-ntîia, cu toate că ai copii ! Acum e chiar foarte la modă să te însori cu o femeie cu copii, în special cînd e un apartament la mijloc. Azi totul tinde spre o noblețe sufletească. Ai să vezi că pînă la urmă toate se vor aranja.

Manifestările astea ale colegelor o iritau pe Aniutka pînă la lacrimi — nu știa nici ea ce să se mai facă, să le ia cu huo-o... sau să le accepte drăgălășeniile.

Iar timpul trecea, și Aniutka nu întrevedea nimic în afară de pușcărie.

Bineînțeles că Aniutka și-a luat și o caracterizare de la locul de muncă. Fetele nu s-au zgîrcit, au scris despre ea acolo, ca despre o zeiță și au convins conducerea să-și pună parafa. Bun ! Dar ce înseamnă o caracterizare în ochii unui anchetator cu suflet de piatră, care a luat acea caracterizare și, fără s-o citească, a spus parcă în zeflemea :

— Pentru obiectivitate...

Seriojka era exasperat : o lovitură ca asta, după divorțul lor ! Cîtă bătaie de cap le-a pricinuit divorțul și unde mai pui că mai erau și copiii la mijloc ! Acum, ce-o să se facă ?

Și în plus, hop și Bubențova, vecina lor de apartament :

— Ți-ai găsit și timpul nimerit pentru divorț, n-am ce zice... Pentru dumneata, tinere, nu există coduri morale ? N-avea nici o grijă că o să găsim noi unul și pentru dumneata !...

Și întorcîndu-se într-o zi de la slujba lui îi spuse Aniutkăi, care după tura de noapte avea douăzeci și patru de ore libere :

— Îmbracă-te. Să mergem la Nikolai... Ar fi cazul să ne dea și el o mînă de ajutor...

— Cum să ne mai ajute... În ceea ce mă privește sînt pregătită sufletește pentru orice... Martorii mă au la mînă. Procesul verbal l-am iscălit și acum anchetatorul mă ține ca în ștreang... Toți oamenii vor întîmpina în curînd Noul An, iar eu — mormîntul. Nu-mi era deajuns că sînt divorțată, îmi mai lipsea și ancheta... și procesul...

Şi deodată o podidi plînsul :

— Nu cred să nu i se poată găsi un leac şi acestei nenorociri — o consolă Seriojka.

Aniutka îşi zvîntă lacrimile într-un mod mai puţin obişnuit : clipi de cîteva ori din ochi, ca să nu se întindă machiajul.

— Şi bani, de unde ?

— Bani nu avem, ce-i drept, răspunse soţul divorţat. Dar dacă ne apucăm de treabă cu cap, cine ştie, poate o să ne meargă şi fără bani... Eu i-am povestit tot, şi mi-a spus să venim că ne aşteaptă. Ar trebui să ne grăbim, căci el pleacă în străinătate, în interes de serviciu...

Nu, Aniutka n-a rămas fără sprijin în situaţia ei mizeră, cumplită...

De-ale autorului

În viaţă, am experimentat cele mai ciudate moduri de a-mi petrece revelionul.

Făcusem revelionul la locul de producţie — cu colectivul, la vecini, acasă, în oraş, afară din oraş, la ţară, şi în tranşee.

S-a întîmplat să întîmpin noaptea Anului Nou cu oameni complet necunoscuţi, cu cunoscuţi, ba chiar şi cu rude.

Noaptea de Anul Nou, de asemenea, m-a găsit cu gologani în buzunar ; fără nici o leţcaie, în calitate de debitor şi în calitate de creditor.

Alergam în toate părţile, mă ghidam după toate indiciile, năzuind din toată puterea fiinţei mele ca Anul Nou să fie, obligatoriu, remarcabil sub toate aspectele dar mai ales paradisiac ca sărutul unei fecioare.

Viaţa însă se scurgea după placul său şi toţi Noii Ani erau aşa cum erau, fără ca modul meu deosebit de a-i întîmpina ca şi năzuinţele mele să-i influenţeze în vreun fel. Pînă şi Anii Noi pe care nu-i serbam de fel, şi de la care nu aşteptam nimic, veneau cum li se năzărea, uluindu-mă de fiece dată prin dezinvoltura lor dialectică.

De aceea n-am atribuit nici o semnificaţie noului mod de a întîmpina Anul Nou, care s-a conturat spontan, de la sine, fără vrerea mea.

Trebuie să vă spun că Maşa, a venit într-adevăr. N-a venit ea la amiază, cum era vorba, ci pe la două, şi mi-a povestit că Leonid s-a pornit pe obişnuita-i „beţie în lanţ“ cu o zi înaintea termenului, şi că astfel m-a lăsat fără încălţăminte. Mi-a mai spus, că la prima şedinţă o să primească o săpuneală zdravănă, dat fiind că nu e la prima abatere neobrăzată de acest gen. Asemenea relatare mi-a uşurat simţitor starea mea de spirit, şi am formulat şi eu cugetarea că, unul presupune, şi altul dispune. Maşa fu de acord cu panseul emis de mine, şi lucrul în sine m-a încîntat din cale afară. Apoi plecă, urîndu-mi un revelion vesel, precum şi multă fericire şi succese în muncă, ca şi în viaţa-mi personală.

Îmi contemplam cipicii ca pe ceva necesar. Nici nu ştiu ce m-aş face în viaţă, dacă n-aş apuca să devin conştient de necesitate, înainte încă de a resimţi duritatea primelor ei cerinţe. Aş deveni, după toate probabilităţile, un cîr-

cotaş înrăit, şi tocmai asta evitam, mai mult decît cancerul, holera, sau contactul cu administraţia. Or, slavă domnului, eu unul eram total conştient că, materia este factorul prim, iar conştiinţa factorul secund. Faptul că, conştiinţa este materia primă secundă, nu reprezenta pentru mine un secret. Zicala idealistă, cum că „omul presupune, iar dumnezeu dispune“, nu mi se pare altceva decît o încercare stîngace a agnosticilor de-a trage materialismul pe turta lor. Ce mai poate oare presupune omul, ştiind că dumnezeu nu există şi nici nu se prevede să apară ? Şi totuşi, există ceva care dispune de presupunerile mele, le corectează, le întoarce pe dos, le culcă pe o rînă şi le întoarce înapoi de unde au ieşit. Eram conştient că a presupune e tot atît de ridicol şi de absurd, ca şi încercarea de a fi în ritm cu paşii răsunători ai istoriei cînd ai încălţările date la reparat.

Îmi priveam cipicii, meditînd la diversităţile vieţii. Multe revelioane s-au înscris în biografia mea, înainte de venirea acelui An Nou pe care mi-era dat să-l întîmpin în cipici.

Şi dincolo de fereastră, într-o faşă grea de nea, zăcea automobilul meu.

Zăpadă, zăpadă, viforniţă, taiga. Noroc că nu sînt poet. Ce mai forfotă de metafore era dincolo de geam. Am stins lumina ca să privesc afară. Viscolea. Automobilul meu era acoperit de-un troian zdravăn de zăpadă, nici vorbă să-l poţi dezgropa. Jos pe platformă erau şase nămeţi. Şase automobile. Pe timpul verii erau vreo douăsprezece bucăţi. Cele şase maşini absente stăteau acum frumos, prin garaje. Două dintre garajele acelea le cunoşteam şi eu, erau cam departe, la vreo cincisprezece kilometri de casa noastră. Deci era destul de complicat ca să le poţi folosi, fapt pentru care, vara maşinile stăteau în curte, şi numai iarna erau puse la adăpost. Restul de maşini nu ştiam pe unde or fi fost. S-ar putea să fi fost duse pe la vile, la cei care le aveau, prin garajele statului, de către cei care aveau acces ; în blocul nostru aveam totuşi destui oameni influenţi !

Eram trist în acel ajun de An Nou.

Pe cine să inoportunez cu vizita mea ? Vizavi de mine locuia un economist, Karp Selivanovici Pribîlevici. Un om minunat, durduliu, şi cumsecade. Automobilist şi el. Vara, odată pe săptămînă, sosea la el un găligan şi-i pornea *Pobeda* lui veche. Găliganul scotea acumulatorul din locuinţa lui Pribîlevici şi i-l monta. Iar seara, cînd Pribîlevici se reîntorcea, găliganul i-l ducea înapoi în casă.

Iarna, Karp Selivanovici, nu folosea maşina.

Cu Pribîlevici mă întîlnesc de obicei în lift. Mă întreabă cu regularitate :

— Ei, cum merge ? Se sudează ? Ei, slavă domnului... Ei, foarte bine... Vai-vai-vai, cîtă imprudenţă ! Vezi pe viitor să nu ţi se mai întîmple nimic de soiul ăsta.

Pribîlevici era un om bun, incontestabil că era, bun şi binevoitor. Purta un palton albastru închis, cu guler de culoare cenuşie din blană de miel şi o căciulă din blană de ren. Căciula de ren, îndeobşte, nu se prea potri-

veşte cu pielicica de miel. Aici ar fi trebuit o căciuliţă în formă de piroşcă din acelaşi astrahan. De fiece dată cînd îl întîlneam pe Karp Selivanovici îmi venea să-mi iau inima în dinţi să-l pun cinstit în cunoştinţă de cauză asupra nepotrivirii căciulii cu gulerul. Doream din tot sufletul să-i deschid ochii la această realitate vestimentară. Dar în loc de asta ne antrenam spontan în cîte o discuţie scurtă, cu caracter economic, ce dura şapte-opt etaje.

Acum o săptămînă mi-a spus :

— Iar au început să se ivească unele tendinţe de orientare după cerinţa consumatorului. E de-a dreptul ridicol.

Dar spunînd asta el nu rîsese de fel, ci ieşi din lift clătinîndu-şi dezaprobator căciula lui de ren. În timp ce-şi descuia uşa, chipul său blînd căpăta o expresie de mare îngrijorare : cum s-ar zice, trebuie veşnic să veghezi asupra rătăcirilor oamenilor.

A doua zi, pîndindu-l pe Pribîlevici de după lift, am hotărît să-i cer unele lămuriri. Pribîlevici se miră întîi, apoi fornăi. El medită hăt pînă la etajul nostru al zecelea şi în fine, cînd liftul se opri, spuse pe un ton convingător :

— Cum se poate să ne orientăm după consumator ? Cine ştie ce şi-ar mai putea dori !?

— Şi asta-i tot ? îl întrebai.

— Cine ştie ce şi-ar mai putea dori, repetă blîndul economist, socotind spusele lui drept un argument infailibil împotriva obiecţiunilor mele.

— Dar de ce să ne batem capul cu ghicitul ? spusei eu amical. Să-l întrebăm pe consumator ce nevoi are, şi o să aflăm exact ce anume şi-ar mai putea dori...

— Hîtru mai eşti ! obiectă Pribîlevici. Dacă o să se apuce fiecare să ceară ce pofteşte !... Mă şi mir că te aud vorbind aşa...

Am ajuns. Trebuia să încheiem discuţia. Lui Pribîlevici îi era foame, venea de la serviciu.

— Ei, asta-i, adăugă el împăciuitor, văzîndu-se ieşit din lift.

Dar eu nu mă lăsam :

— Karp Selivanovici, să vă luăm, de pildă, pe dumneavoastră...

— Pe mine ?! tresări el şi, făcînd ochii roată, îşi duse degetul arătător la gulerul lui de astrahan.

— Dar aici nu e nimic neobişnuit ! Doar şi dumneavoastră sînteţi un consumator...

Pribîlevici deveni stacojiu, şi-şi luă degetul de pe guler :

— Bineînţeles, asta ca o glumă... Ca umor... Dar nu toţi gustă acest gen de umor... Consumator... Nu m-am aşteptat... La adresa mea... Eu, unul, muncesc cinstit şi-mi îndeplinesc sarcinile... Dumitale însă, ar fi trebuit să-ţi fie ruşine...

— Vă rog să mă iertaţi, mă scuzai eu cu jenă, credeţi-mă nu era în intenţia mea să vă jignesc. Dar s-o luăm cam aşa : Dumneavoastră aveţi automobil ?

Blîndul Pribîlevici mă privi răutăcios printre gene :

— Ce vrei să spui cu asta ?

Dar eu, nu mai țineam seama de nimeni și nimic :

— Vreau să vă întreb, de unde vă procurați piesele de schimb ?

— Dar dumneata ? pară cu abilitate Pribîlevici, retrăgîndu-se spre ușă.

— Tot de-acolo de unde vi le procurați și dumneavoastră, i-am tăiat-o eu scurt, ca să nu rămîn mai prejos. Dar reparațiile, unde vi le faceți ?

Pribîlevici coborî glasul pînă la șoaptă :

— Dar dumneata ?

— Exact acolo unde vi le faceți și dumneavoastră ! Dar mașina unde o țineți ?

— Exact unde ți-o ții și dumneata, îmi șopti funest Pribîlevici, apucînd cu mîna tremurîndă de mînerul ușii sale.

„Acuși-acuși o să se strecoare ca să scape de problemă", gîndii eu și apucai și eu de mîner. Mînerul era mic, iar mîna lui Pribîlevici era mare și puhavă.

— Și atunci cum rămîne, îi spusei eu apropiindu-mă de nasul lui roz, rotund și simpatic, ați vrea un garaj subteran cu fosă și încălzire ?

— Și ce-i cu asta ? mă întrebă el, retrăgîndu-se în continuare.

— Vă întreb, ați vrea ?

— Dar dumneata n-ai vrea ?

— Ba aș vrea ! Dar cum să-l faci ? De unde să cumperi materiale ? De unde să angajezi

tehnicieni ? Cui să-i achiți banii ? Cu cît îl plătiți pe găliganul care vă cară, sus-jos, acumulatorul ? Să fim bine înțeleși, utilizați munca salariată ! Dar pompa — știți care, — de unde v-a adus-o ? Credeți că nu am văzut eu în toamnă, cînd vi se monta o pompă nouă ? Vă însușiți plusvaloarea altuia !

Pribîlevici răguși dintr-o dată și începu să se clatine. Începuse să-mi pară rău că m-am băgat în discuția asta periculoasă. Mi se făcuse milă de Pribîlevici și am început să bat în retragere :

— Karp Selivanovici, calmați-vă, pentru numele lui Dumnezeu... Nu trebuie... Sînteți un om de aur ! Nu sînteți un consumator. Îmi retrag cuvintele...

— Dă-mi drumul, spuse el vlăguit și se propti cu umărul de ușă, dă-mi drumul. Cu ce ți-am greșit...

Da. Nu era bine. Ce m-o fi apucat ? Bunul, bunul meu Pribîlevici. Bunul și blîndul economist. Vai am fost oribil. Ce părere și-o fi făcut despre mine ?

Încotro s-o apuc ?

Mă apropiai de ușa lui, să trag cu urechea. Se făceau pregătiri pentru primirea musafirilor. Nu, cert, nu era loc și pentru mine la festinul acela ademenitor. Sau poate ar fi cazul să iau un steag alb și să merg să-mi cer iertare ? Într-o noapte ca cea a Anului Nou aș avea toate șansele. Ar putea oare să nu i se facă milă ? Ar fi trebuit să i se facă milă ! Am să mă duc ! Dar cum să te duci ? Cu

steagul alb și în cipici ? O s-o ia drept bătaie de joc.

Sub familia Pribîlevici locuiește Nikolai Fedotovici Fonariov. Un bărbat superb, cu gulerul întotdeauna curat. Era diplomat. Stătea mai mult în străinătate. Nikolai Fedotovici avea o ținută plină de prestanță și chipul lui radia o bunăvoință învăluită în mister. El nu intra niciodată în lift primul, lăsa cu multă curtoazie să intre întîi toți cei care așteptau în fața grilei de metal. Dacă în lift intra o doamnă, Nikolai Fedotovici își scotea neapărat pălăria lui de culoare gri și tăcea chitic, cu un aer binevoitor.

Tare mi-ar fi plăcut să-i aud glasul. Glasul lui ar trebui să fie cel puțin de bariton. Eram aproape sigur, că era chiar bariton. Deoarece vocea de tenor nu i se potrivea, în nici un chip. Era prea serios pentru a fi tenor. Pe de altă parte nici basul nu i s-ar fi potrivit la fizionomie. Fiindcă un bas e foarte rar primit în diplomație. Basul este un glas strict pentru uz intern. Dacă un om cu voce de bas ar începe să discute pe teme internaționale, și în special într-o ambianță oficială, tonul lui ar putea fi interpretat în chipul cel mai nedorit, antrenînd un șir întreg de nemulțumiri de ordin diplomatic. Cel puțin așa socot eu. Nu, glasul cel mai potrivit pentru o existență pașnică pe planeta noastră este, fără nici o îndoială, cel de bariton.

Ce glas o fi avînd el ?

Poate ar fi cazul să cobor, să sun și să-l felicit în ajun ? Cum s-ar spune *bonne année*,

happy new year ? Iar el îmi va răspunde cu splendoarea sa de glas de bariton profund, argintiu ca pălăria sa, și ferm ca gulerul lui : „Poftiți, vă rog !“ Ne onorați cu prezența dumneavoastră, mult stimate, Sir ! Intrați, luați loc, vă rog să vă simțiți ca la dumneavoastră acasă ! Ce-ați dori un whisky, un brandy, un Martell ?!!

— Da.

Dar dacă o să-mi dea un picior în fund ? Cînd o să-mi vadă cipicii, e mai mult ca sigur că o să-mi dea un picior în fund. Sau pur și simplu o să mă expedieze chiar la prima vedere, fără să mai intre în detalii.

Nu, n-o să mă duc. Poate în clipa de față are vreo recepție. Poate chiar o recepție oficială. Sau semioficială. Ba poate să fie și neoficială. Poate are la el acum vreun ambasador cu nevasta sau un ministru plenipotențiar cu soția, sau chiar pe altcineva. Și eu, cu cipici. Frumos îmi șade ? Ca să nu mai vorbim de mîna în ghips. Va trebui să mă aplec într-una spre mînușițele doamnelor cu mîna mea stîngă. E oare etic așa ceva, în ajun de An Nou ? Cu atît mai mult cu cît o să trebuiască să-mi tai homarul. Ce să fac, s-o rog pe vecina de masă ? Madame, tăiați-mi-l și mie bucățele, bucățele, ca unui sărman invalid...

Nu, nu-mi era dat în acea zi să beau din Martell-ul Fonariovilor, nici să discut pe marginea unor probleme internaționale, ținînd cupa în mîna stîngă.

Ce-mi rămînea de făcut ?

Mă întorsei pe spate și-mi pironii privirea în tavan.

Și deodată mă lumină un gînd care-mi păru și hazliu și eficace. Există totuși pe lume și oameni la care te poți duce în cipici în scopul întîmpinării Anului Nou, cu mîna stîngă !

Mi-am amintit de Iakov Mihailovici Sfinx. Mai mult ca sigur, că-i acasă, dragul de el, bunul și beteagul de picioare Iakov Mihailovici. O să-l chem, chiar acum, la telefon și am să mă autoinvit. Dar de unde numărul lui de telefon ? Mi-am frunzărit agenda, am căutat prin carnețele, dar nu l-am găsit. Nu, nici n-am avut vreodată numărul lui Sfinx. Nu i-am telefonat niciodată, și noianul de ani ce marchează durata cunoștinței noastre s-a scurs într-o totală monotonie, fără întrețineri sau întrevederi, și dacă n-ar fi fost povestea cu fractura mea n-aș fi aflat niciodată pe unde locuia bătrînul meu profesor de școală.

Soneria telefonului îmi întrerupse brusc cugetările. Nu, nu era Iakov Mihailovici. Era o cunoștință de-a mea :

— La mulți ani ! Vino pe la noi. Doar ai mașină ! Asta, dacă, bineînțeles, nu te duci într-altă parte...

— Mulțumesc. E greu de pornit mașina...

Îmi priveam cipicii și mă consolam cu gîndul trufaș, că în felul meu am contribuit totuși la lupta atelierului de reparat încălțăminte numărul treizeci și opt pentru depășirea înainte de termen a planului în cinstea Anului Nou.

— Să nu vă faceți griji, am mai adăugat eu, o să mă simt bine și n-o să mă plictisesc... Vă mulțumesc totuși și multe complimente invitaților dumneavoastră.

Am închis telefonul și am plecat la Sfinx.

CAPITOLUL ȘASE

ANIUTKA S-A PREZENTAT la ultima anchetă, înaintea predării dosarului la tribunal, atît de plină de ea, încît anchetatorului i se făcu chiar milă. Totuși era prea împopoțonată și nu era locul cel mai nimerit.

Anchetatorul nu-i studiase prea atent chipul, deoarece și pe ea și pe martori îi ascultase de obicei cu capul aplecat peste hîrtii. Nu-i privea deloc. N-avea de ce, nici pentru ce. Totul era limpede. Acuzata își va primi cei opt ani ai ei, materialele anchetei sînt în perfectă ordine, nu existau alte versiuni și nici nu era nevoie : a accidentat mortal un om, a încălcat articolele 3, 4, 41 ale legii circulației pe străzi și drumuri ale Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice. Și așa el a cam lungit ancheta — ba a avut gripă o săptămînă, ba alte diferite treburi mărunte, organizatorice. Și anchetatorul chiar hotărîse să încheie în ziua aceea dosarul. Nimic nu se mai putea adăuga, și nici nu era cazul fiind vorba de numai opt ani. Așa încît decisese să termine cu tărăgănatul și să predea dosarul tribunalului.

Cînd Aniutka intră pe ușă anchetatorul rosti fără s-o privească :

— Ancheta e terminată... Iscăliți, vă rog. Și, reamintindu-și de procedură, adăugă placid : N-aveți nimic de adăugat la cele relatate aici ?

Aniutka se așeză în fața biroului, își puse geanta pe genunchi, și spuse cu voce clară :

— V-aș ruga să anexați la dosar adresele unor noi martori.

Anchetatorul își ridică ochii. Avea în fața lui pe acuzata — proaspăt fardată, cu o căciuliță de blană și un mantou gri, destul de drăguț. Avea în față-i nu pe ucigașa unui om, ci o păsărică liberă, ce nu avea nimic comun cu răspunderea ce i se imputa încălcînd articolele corespunzătoare din Codul Penal. Anchetatorul o mai privi odată pe Aniutka, și îi păru rău că n-a băgat-o de la început la arest preventiv, în loc să tergiverseze pînă la infinit cu povești de cauțiune, căci rezultatul iată-l, a venit ca la spectacol !

— Despre ce martori mai poate fi vorba ? o întrebă el cu un glas care nu prevestea nimic bun. Iscăliți procesul verbal al anchetei și așteptați procesul... Puteți să-l recitiți...

Aniutka oftă și repetă :

— Vă rog să anexați la dosar adresele noilor mei martori.

Anchetatorul se cufundă în fotoliu studiind-o cu un interes sporit :

— Dumitale îți arde de joacă ? De fapt ar trebui să zici mersi că ai fost și pînă acum în libertate... Dosarul e întocmit... Iscălește și

poți pleca... Dacă vrei să mai rămîi acasă pînă la proces...

Aniutka îl privi țintă în ochi, fără fereală. Ochii lui păreau a fi undeva departe, neobișnuiți să întîlnească privirea altuia. Anchetatorul își întoarse privirea. Aniutka spuse clar, dar își drese în prealabil glasul, de emoție :

— E dreptul meu, conform codului de procedură...

Anchetatorul zîmbi :

— Acum e prea tîrziu pentru pendularea drepturilor, acuzato... Trebuia s-o faci înainte... Ancheta e terminată... Socotești cumva, că o să iau totul de la început ?

— O să luați ! rosti Aniutka net.

— Asta-i bună ! Crezi că te am numai pe dumneata ?

„Șovăie", gîndi Aniutka eliberîndu-se de teama care totuși o mai stăpînea. „Șovăie. Înseamnă că Roman Romanovici a învățat-o bine".

— Cetățene anchetator, spuse Aniutka ridicîndu-se în picioare, dacă n-o să-mi citați martorii, eu procesul verbal n-o să-l semnez, și n-o să mai deschid gura nici picată cu ceară... Cam asta-i tot !

Anchetatorul se ridică și el în picioare :

— Va trebui să te rețin.

— Mă rog, răspunse Aniutka. Numai că acum, fără procuror, n-o să vă meargă... Cam tîrziu ! Eu una nu mi-am încălcat cu nimic angajamentul pe care l-am semnat.

— Foarte inițiată ! se înfurie anchetatorul. Ai putea să-mi spui și mie de unde le știi tu pe toate ?!...

— Și despre grosolănia dumitale am să vorbesc la proces, îl apostrofă Aniutka.

— Despre grosolănie ! Anchetatorul luă loc pe fotoliu. Hodoronc-tronc, despre grosolănie ! Încearcă, pe viitor, să nu mai omori oameni ! Să omori un om nu-i o grosolănie ? Dă-mi numele martorilor tăi ! O să te ajute ei, ca mortului acordeonul.

— Vă rog să nu mă tutuiți ! zise răspicat Aniutka.

— Bine-bine, luați loc... Dați-mi adresele.

Aniutka surîdea. „Roman Romanovici, a avut într-adevăr dreptate. Pușcărie ! Care pușcărie ? Mai avem de trăit !"

Luînd loc, ea deschise poșeta și scoase lista. Anchetatorul se uită chiorîș :

— Ăștia, de unde au mai apărut ?

— S-au înscris chiar pe locul accidentului !

— Foarte ordonat s-au înscris... Toți pe aceeași foaie de hîrtie și cu același scris mărunt...

— Au făcut și ei ce-au putut, i-o reteză Aniutka.

— Se vede, ce-au putut... Nu așa se înscrie lumea în clipa accidentului. Asta nu e înscriere pentru frigidere. Cîți martori aveți ?

— Trei...

— Așa-așa, trei... Și veneau, frumușel, spre dumneata, unul după altul, ca să se înscrie ?...

Dar Roman Romanovici prevăzuse și întrebarea asta !

— Pe aceeași foaie de hîrtie i-am scris eu, acasă, răspunse voios Aniutka. Dar de înscris s-au înscris ei în felul următor, dacă vă interesează : unul mi-a dat o carte de vizită, pe care era notat și numele celuilalt, iar pe al treilea îl notasem eu pe pudrieră... Tot el mi-a dat și creionul... Iată cartea de vizită...

— Și creionul unde este ?

— Eu vorbesc foarte serios, îi reteză Aniutka și-i întinse cartea de vizită. Puteți s-o puneți la dosar.

Trebuia să spună „s-o anexați", dar jonglase și așa prea mult cu acești termeni stupizi. La divorțul ei cu Serghei nici n-avusese ce să vorbească — totul era scris dinainte și nu trebuia decît să iscălească. Or aici era vorba de viață, așa că de voie de nevoie trebuia să le reții.

Anchetatorul luă cartea de vizită, o suci, o răsuci, și citi cu glas tare :

— „Roman Romanovici Krot" *. Deci, Krot... Să vedem ce o să dezgroape și dumnealui... Și al doilea cine e ? I. V. Karpuhin ? I. V... Vrea să-nsemne, probabil, Ivan Vasilievici, nu ?

— Nu știu, îi răspunse Aniutka cu promptitudine, nu ne cunoaștem personal.

Anchetatorul o cercetă pe Aniutka cu atenție : minte sau nu ? În sinea lui însă, era convins că minte. „Bine ticluit, oare cine o fi povățuit-o ?"

— Ei, și al treilea cine e ? o întrebă el.

* Cîrtiță.

Aniutka citi de pe foaia de hîrtie :

— Iakovlev, Ivan Efimovici...

— Ia-kov-lev... Pe acesta l-ai copiat de pe pudrieră ? Şi tot el ţi-a oferit şi creionaşul ?

Aniutka era total redresată :

— De pe pudrieră... Şi creionaşul mi l-a oferit tot el ! Să vi le arăt ? Iată pudriera, şi iată şi creionaşul.

Anchetatorul renunţă la pudrieră. Întrebă doar :

— Dar de ce aţi tăcut pînă acum, acuzato ? Cînd aveaţi asemenea martori ! Cu cărţi de vizită !

— De ce să-i fi deranjat ? Sînt nişte oameni serioşi, ocupaţi...

Anchetatorul se smuci, parcă ar fi dat să pocnească o muscă, şi întrebă repezit :

— De unde ştiţi că sînt nişte oameni serioşi şi ocupaţi ? Îi cunoaşteţi ?

Se repezise, dar o zbîrcise întrucît Aniutka izbucni :

— Toţi oamenii sovietici sînt serioşi şi ocupaţi.

Şi anchetatorul înţelese că o să trebuiască să ia toată litania asta de la început... Şi cînd te gîndeşti că totul părea atît de limpede ! Ce oameni ! D-aia nu putea suferi el pe acuzaţii care umblă cu fofîrlica. Îi plăceau acuzaţii serioşi, care nu întind pelteaua, îşi cunosc situaţia şi nu încearcă să-şi revendice drepturile. Căci oricum ai întoarce-o, peste lege tot nu poţi sări. Ar fi bine ca ei să ştie că şi el e om, şi că-şi are şi el şefii lui. Or şefilor nu le place să fie bătuţi la cap. „Fie“, gîndi anchetatorul, „dacă de astea-mi eşti, o să fiu şi eu la fel. Nu vrei opt ani, o să iei o decadă“. Şi ca şi cum i-ar vorbi pentru ultima oară :

— Acuzato, vă atrag atenţia în mod oficial să nu induceţi cercetările în eroare. Recunoaşterea sinceră a faptelor ar putea atenua sentinţa tribunalului... Luaţi în consideraţie că nici n-aţi făcut arestul preventiv, că vi s-a acordat încrederea noastră... Atitudinea pe care aţi adoptat-o, de dezvinovăţire totală, n-o să vă aducă nici un folos, ci dimpotrivă, o să vă pricinuiască multe necazuri... Dacă se va dovedi că martorii sînt falşi, n-aş vrea să fiu în locul dumneavoastră. O să fie şi vai de ei... V-aş ruga mult să le transmiteţi acest lucru, cu toate că nu-i cunoaşteţi. Sînt dator să vă previn pe dumneavoastră, chiar dacă ei sînt inconştienţi, de ceea ce-i aşteaptă. Pînă nu e prea tîrziu...

— Vă rog să-mi audiaţi martorii, repetă Aniutka ca pe o lecţie bine învăţată şi-l privi pe anchetator în ochi, nu numai cu un aer de voioşie, ba chiar cu o oarecare impertinenţă.

— Puteţi pleca ! izbi cu mîna peste dosar anchetatorul. Puteţi pleca, acuzata Simeniuk ! Veţi fi citată, la timpul oportun.

De-ale autorului.

Iakov Mihailovici Sfinx mi-a deschis uşa, m-a invitat în odaie şi m-a poftit să iau loc pe divan. Privii pe fereastră. Cerul era cenuşiu, ca un stol de cocori. Fulgii de zăpadă coborau încet, ca amintirile unui trecut ireversibil. Se aşterneau agale lipsiţi de speranţă, de parcă

ar fi intrat în tărîmul veşniciei. Unii, mai puţin norocoşi, se agăţau de geamuri, se topeau şi se prelingeau în chip de lacrimi cristaline. Blocul vuia a revelion, părea o corabie cu zece caturi plutind molcom înainte.

— Nevastă-mea a plecat la fată, îmi spuse Iakov Mihailovici, vroia să le frigă o gîscă, şi să le spele vasele... Bine ai făcut că ai venit să mă vezi : e mult de cînd n-am mai discutat cu nimeni.

Încercai să-l consolez pe bătrînul meu profesor :

— Iakov Mihailovici ! Toată viaţa n-aţi făcut altceva decît să discutaţi ! Încît acum aveţi o odihnă binemeritată !

— Eu n-am discutat. Eu am vorbit. Eu vorbeam, iar voi tăceaţi. Despre ce vă învăţam, îţi mai aduci cumva aminte ?

— Cum să nu ! m-am însufleţit eu. Despre multe ! De pildă, despre roata istoriei, pe care n-o poţi întoarce înapoi. Era foarte interesant... N-ar trebui să fiţi trist, Iakov Mihailovici. Am putea întreba pe oricare dintre elevii dumneavoastră despre acea formidabilă roată a istoriei, şi va răspunde că aţi avut perfectă dreptate !

— Îţi mulţumesc, zise el. Păcat că nu am apucat să vă spun, că roata aceea trebuie unsă, altminteri scîrţiie înfiorător...

— O, nu vă faceţi griji pentru atîta lucru, Iakov Mihailovici. Asta am priceput-o sub pulsaţia realităţii obiective. Pe onoarea mea ! Cel puţin, aproximativ acelaşi lucru, îl susţine şi

un cunoscut de-al meu, peripateticianul * Ghenka.

— A fost elevul meu ?

— N-aş crede... El a ajuns la această înţelepciune graţie minţii sale pragmatice **. E lăcătuş de meserie.

Dincolo de geam apăru un obiect slab luminat, greu de definit dar, care incontestabil, cobora din cer. Plana balansîndu-se uşor. O cratiţă mare, legată de o sfoară, cobora pe balcon cu încetineala ninsorii. Se auzi un ţăcănit scurt şi sfoara îşi luă zborul în sus bălăbănindu-se în aer cu cele două cîrlige prinse de capătul ei.

— Ce mai e şi asta, Iakov Mihailovici ? am întrebat eu mirat.

— Fleacuri... E o invenţie de-a lui Mihail pentru a-şi putea lua aperitive de pe balconul nostru.

Ca reprezentant al generaţiei frămîntate de căutări, Mihail Arhanghelul era veşnic în căutarea lucrurilor prost păzite. Sfinx îi recunoştea pesemne acest drept istoric şi de aceea nu acorda nici o importanţă acţiunilor sale. El aduse în casă cratiţa cu varză murată, revenită atunci din pod, şi scoase o carafă cu vodcă sau cu coniac — precis nu ştiam încă — era clar doar că din acel recipient nu se mai băuse de pe timpul Sfîntului Augustin...

* Adepţi ai filozofiei lui Aristotel, şcoala întemeiată de Aristotel la Atena în anul 335 î.e.n.

** Curent filozofic idealist-subiectivist, care opune legilor obiective ale lumii „senzaţiile" şi „trăirile", adică experienţele subiective ale oamenilor.

— Ei, îmi zîmbi Sfinx, umplînd păhăruțele, îți amintești versurile ?

Cînd soarele va răsări la marginile zării,
Vecin la două palme cu vastul infinit,
Necazurile toate, hai să le dăm uitării,
Iar noilor speranțe urarea : „bun venit".

Licoarea din carafă era amăruie, dar cu acel iz plăcut al lucrurilor făcute în casă. Am mai tras cîte o dușcă.

Sfinx îmi privi picioarele și cu reflex întîrziat mă întrebă :

— Ai fost prădat ?

I-am relatat despre incursiunea Mașei, la care el dădu din cap stimulator :

— Întîmpini așadar Noul An cu sentimentul datoriei împlinite !

Alături de divan, pe o măsuță cu trei picioare era un vraf de cărți puse claie peste grămadă. Erau niște cărți vechi, cu *iat**-uri, cărți venerabile, de care nimeni nu mai avea nevoie și care existau doar prin ele însele. În casă domnea liniștea, o liniște caldă, întreruptă din cînd în cînd de trebăluiala ce se auzea dincolo de pereți. Zgomotul lor părea că vine ca dintr-o cisternă de lapte goală. Plantele ornamentale așezate pe dulapurile cu cărți își coborau în spirală lăstarele pînă la parchet. Între dulapuri era atîrnată fotografia fetei lui Sfinx împreună cu bărbatul ei.

* Semn din alfabetul vechi rus, la care ortografia modernă a renunțat.

Soțul era un tip cu ochii bulbucați, cu o gușă sub bărbie plămădită din mult mai mult material decît ți-ai închipui că ar fi necesar. Ca adaos mai existau niște buze subțiri, un nas superb, de avangardă, și niște ochi expresivi deasupra cărora porneau niște sprîncene stufoase. Bărbatul avea o predispoziție pentru chelie prematură. El privea lumea direct, plin de demnitate, cu bărbia ușor ridicată în sus, ceea ce îi dădea chipului său ferm un aer de legitimă trufie. Fata era cu vălul de mireasă și avea o privire timidă de parcă ar fi fost luată prin surprindere.

Am luat de pe măsuță o carte deschisă ale cărei pagini erau îngălbenite, friabile, și am început să citesc cu glas tare : „Destinul smulgîndu-mă pe mine vieții, lipsește pe muritori de marele dar ce le fusese hărăzit. Dacă aș fi știut să-i silesc să mă asculte — ar fi fost fericiți. Dar care dintre ei își cunoaște interesele ? Mie, ei îl preferă pe Barabbas *. Dreapta mea, menită să-i îndrepte pe cei rătăciți, rămîne să atîrne molatic ca o cravașă ce nu biciuie pe nimeni..."

— Cine e acest supraom ? am întrebat eu.

— Koșelkov. Este scrisoarea pe care a expediat-o logodnicei înaintea execuției lui.

— Dar cine a fost ăsta ?

— Un tîlhar.

— Ciudat. Și scrie ca și cum ar muri pentru dreptate...

* Tilharul, grațiat (la cererea gloatei) în locul lui Hristos.

— Fiecare om crede că moare pentru o dreptate. Mai ales dacă nu-i arde să moară... Ai să ai ocazia să te convingi personal, cînd or să te ducă la spînzurătoare.

Dincolo în apartamentul vecin vuiau petrecăreţii, zgomotul lor depăşea limitele suportabile. Acum casa nu mai semăna cu o corabie, ci cu o autobasculantă căznindu-se să treacă printr-un defileu. Ceasul de pe bufet indica miezul nopţii. Pesemne că dincolo de zid camionul a trecut cu bine prin defileu, căci oamenii s-au potolit brusc. Vecinii erau acum la aperitiv, după ce s-au dezlănţuit în voie, în ultimele minute ale anului ce s-a scurs.

— Ei, să-mi trăieşti ! spuse Iakov Mihailovici, umplîndu-ne păhărelele. La mulţi ani ! Pe mine însă mă obseda Koşelkov :

— Dar ce-a comis, în fond, înzestratul dumneavoastră criminal ?

Sfinx ridică din umeri.

— A început prin a propovădui libertatea, egalitatea şi fraternitatea. Apoi s-a plictisit şi s-a apucat să spargă o bancă. Sete de activitate. De altfel asta l-a salvat. Pentru libertate, egalitate şi fraternitate, mai mult ca sigur, că l-ar fi spînzurat, or pentru tîlhărie l-au graţiat. Fiindcă propovăduirea e mult mai periculoasă decît tîlhăria... Iar omul nostru s-a străduit, a lăsat şi o scrisoare... Desigur, importanţa ultimului cuvînt, rostit sau scris, scade considerabil, dacă autorul ei n-a fost executat... Oamenii citesc de obicei nu ceea ce a fost scris, ci ceea ce vor ei să citească...

— Existenţialism ! * strigai eu, ca un repetent, care a recunoscut un triunghi isoscel, singurul lucru care îi era accesibil pînă şi lui.

Sfinx făcu abstracţie de aptitudinile mele, cu totul şi cu totul remarcabile.

— Omul acesta s-a însurat şi a dispărut de pe arena istoriei, nu se ştie unde.

— Individualism ! identificai eu încă un triunghi isoscel.

Ginerele lui Sfinx mă privea foarte sever. Mireasa părea şi mai sfioasă, sub vălul ei alb. Figura ginerelui îmi era bine cunoscută.

— Cum îl cheamă ? am întrebat eu, privind fotografia, dat fiind că figura ginerelui mi se părea cunoscută.

— Este din familia lui Nikolai Petuhov. Se ocupă cu probleme de teleghidare. E un bun specialist în problema zilei de mîine. El visează la nişte drumuri, pe care automobilele vor circula singure, acţionate de nişte fotoelemente... Fără şoferi... De-ai vedea ce apartament şi-a realizat, ceva de vis. Crezi tu că l-ar fi obţinut el *astăzi*, dacă n-ar fi fost preocupat de ziua de *mîine ?*

* Curent filozofic idealist-subiectivist. Pornind de la premisa idealistă „conştiinţa de sine pură", adepţii acestui curent rup „existenţa" de „esenţă" şi le opun una celeilalte. Ei înţeleg libertatea nu ca o relaţie socială reală care se cucereşte prin luptă, ci ca o „libertate" idealistă înnăscută a „voinţei", care dă dreptul individului să acţioneze după bunul său plac.

— Cred că am citit nişte expuneri popularizate ale ginerelui dumneavoastră. Foarte interesante... N-are cumva şi-un frate ?

— Ba are un frate. E şi ăla specialist tot în automobilistică.

Am mărturisit :

— E Paşka Petuhov, prieten cu mine, la ei în familie toţi au fost ingineri. Bunicul lor, pare-mi-se, era şi el inginer.

— Bunicul lor a construit douăsprezece poduri şi a murit proiectînd pe cel de-al treisprezecelea, pe care nepoţii lui tot nu l-au ridicat pînă la urmă, oftă Sfinx.

Da, toate astea se petreceau în alte timpuri. Băieţelul Kolea era un copil potolit, fără să fie sperios. Chiar dacă-şi amintea de mine, probabil că o făcea dezbărat de orice sentiment de rudenie, cu toate că am fost rude timp de doi ani. Eu nu i-am mai spus lui Sfinx că, vorba ceea, dacă ar fi fost aşa, noi doi am putea să fim rude. Nu i-am spus, căci istoria nu admite nici modul subjonctiv, dar nici condiţionalul, astfel încît nu poate fi vorba de „ar" ori „să". Kolea Petuhov, membru al cercului tinerilor tehnicieni, un tînăr activist, un sportiv, un elev excepţional din ciclul doi, a fost fratele fostei mele neveste. De fapt frate i-a fost şi i-a rămas. Am auzit că ar conduce biroul de Construcţii, care se ocupă în exclusivitate de probleme ale viitorului. El unul era adeptul preciziei dintotdeauna, ca de altfel şi sora sa Klava...

Toate astea ţineau de alte timpuri şi nu mi-au rămas decît amintirile, incapabile azi să-mi mai tulbure sufletul, iar bunul meu prieten Pavel Pavlovici Petuhov, care nu semăna deloc cu fratele mai mic, în schimb semăna teribil — n-aş putea spune prin ce anume — cu soră-sa.

Continuam să-l privesc pe ginerele lui Sfinx. Expresia feţei lui rămînea aceeaşi. Privea drept înainte cu ochii lui depărtaţi unul de altul, ca un om care cunoaşte viaţa şi o apreciază la justa ei valoare.

Sfinx frunzărea o carte. De pe culmile veseliei, blocul aluneca acum spre o ruină a tăcerii. Pe undeva se încerca o cîntare pe mai multe voci.

— Ce-i de făcut, Iakov Mihailovici ? Ce-i de făcut, ca roata istoriei să nu scrîşnească ? Ce-i de făcut, dacă propovăduirea e mai nocivă decît tîlhăria ? Ce-i de făcut, Iakov Mihailovici, dacă forţa cuvîntului ultim se pierde, cînd vine pe neaşteptate graţierea ? îl întrebai eu.

Băutura lui Sfinx, preparată în casă, căpătase o nuanţă spălăcită, de verde, ca frunzele de ceai opărite pentru prea multe ceaiuri. Sfinx nu se prea grăbea cu răspunsul. Anul Nou se dezlănţuia în voie, în fiecare cabină a corăbiei noastre. Grijile de ieri zdrăngăneau pe ţevile crematoriului de gunoaie, cu sunetele goale ale vaselor deşertate. Speranţa ţopăia pe covertă, în cizmele fără de griji ale veseliei. Vîntul perspectivei izbea în iluminatoare. Din cer cădea din abundenţă, ca mana, o zăpadă optimistă.

— Ce-i de făcut, Iakov Mihailovici ? Oare există criterii ale existenţei ? Oare, într-adevăr,

tot ce e ființă presupune obligatoriu și rațiune, cum afirma Hegel, sau poate că bătrînul a cam încurcat borcanele ?

— Criterii ? se miră el. Spre sfîrșitul vieții sale Dal * a spus : „În afară de garanție morală alta nu există"... După părerea mea, omul cel mai greu de educat este omul din tine însuți... !

... În lume există o serie de probleme încă nerezolvate. De pildă, care este sensul vieții ; care e greutatea specifică a pietrei filozofale ; unde-i buba ; pentru ce o fabrică de parfumerie a fost denumită Alîi parus ** — și alte probleme, ce constituie fondul sistemelor filozofice.

Eu, personal, îl stimez pe Pavel Petuhov, pentru că e în stare să dea niște răspunsuri mai mult sau mai puțin inteligibile la unele din aceste probleme. Evident, nu ar putea să dea răspuns la toate cîte există, dar la întrebările : „care-i sensul vieții ?" sau „unde-i buba ?" ar putea.

El îmi făcu o vizită cu oarecare întîrziere, adică exact în perioada cînd n-aveam cu ce mă lăuda, dat fiind că mîna mea era refăcută și timpul de „primit" trecuse și sosise tocmai timpul „de a da înapoi".

Pavel Petuhov era un om al cărui nas proeminent a ajuns la el, cu siguranță, din cele mai bune timpuri romantice. Nasul lui ieșea

* Filolog rus (1801—1872).
** Velă roșie (trad. lb. rusă).

în evidență ca un bușprit * cu frocul ** bine întins, cu reflexele sidefii ale amurgului oceanic. Asemenea nasuri nu mai poți întîlni azi decît la persoanele care își duc viața în exclusivitate pe uscat. Imediat după nas, urmînd cursul navigabil și sforțîndu-se să nu rămîie în urmă, nici cu o jumătate de ancablură, *** pășea posesorul în persoană.

De data aceasta Petuhov aproape că-și depășise nasul. Dar, în afara nasului, în fața posesorului se găsea o ființă flocoasă, albă, cu pete roșcate, cu sprîncene negre, pe sub care te izbeau pătrunzător doi ochi ca doi bumbi. Ființa intră rostogolindu-se peste prag, mă privi provocator și se puse neîntîrziat să adulmece parchetul.

— Intră, Filka, spuse Petuhov cățelului, și simte-te ca la tine acasă. Ai s-o duci bine aici, la care adăugă, adresîndu-mi-se : Trebuie scos de trei ori pe zi. E nobil și bine crescut. Cred, că o să vă împrieteniți.

— Pavlik, ce sînt chestiile astea ? îl întrebai eu.

— E un cîine. A avut o existență foarte tragică. Trebuia neapărat să schimbe decorul.

— Dar ce amestec am eu în toate treburile astea ?

— Ești singur, răspunse Petuhov, scoțîndu-și paltonul cu mîneca dreaptă goală. Și el e aproape singur. Însăși soarta v-a hărăzit

* Termen marinăresc (n.t.).
** Pînză triunghiulară folosită în marină (n.t.).
*** Unitate de măsură egală cu 185,2 m (n.t.).

unul altuia. Dacă vrei, am să-ţi plătesc pentru hrana lui.

— Îţi mulţumesc... Dar mi se pare că e şchiop.

— Ei şi ? zise Petuhov. Şi Byron era şchiop.

— Dar Byron era şchiop de-un picior, iar ăsta de ambele !

— În schimb Byron scria poezii, iar ăsta nu scrie ! Şi nu mai vorbi prostii. Ţi-am adus un cîine care nu scrie poezii şi nu face murdărie în casă. Unde mai găseşti un cîine ca ăsta ? ! Dă-i mai bine să înfulece ceva.

Am constatat că ţi-e dat un timp pentru a trăi fără un cîine şchiop, şi un timp pentru a trăi cu un cîine şchiop.

Cîinele şchiop mirosise tot ce era de mirosit în locuinţa mea. După ce se pieptănă, Petuhov luă loc.

— Saciok, spuse el, unde-ai mai văzut să se ţină tocul cu toată palma ?

— Pavlik, iartă-mă, astea-s treburi ce ţin de trecut. Vorbeşte-mi mai bine despre viitor... Îmi place să aud vorbindu-se de viitor, întrucît acolo nu există dezamăgiri...

Ca orice om flegmatic, Petuhov avea totuşi şi el ataşamentele lui. Aşa se explică faptul că de cum a pus piciorul pe sol a şi venit să mă vadă. Sosise cu avionul de-acolo, unde acuşi-acuşi, de pe o zi pe alta, se aştepta să iasă o sumedenie de automobile, mici şi superbe, care pot fi pornite la o temperatură oricît de scăzută, cu o simplă răsucire a cheii de contact.

— Eu nu sînt un umanist, mă preveni Petuhov, sînt un tehnician şi să nu-mi pui întrebări idioate de soiul : cînd o să fie gata şi cît va costa.

Stătea în fotoliu, şi-şi umplea cu tutun pipa strînsă între genunchi. O picătură de apă era pe cale să pice de pe încălţămintea lui de pîslă, pe parchet. Pavlik îşi privi picioarele.

— Pricepi, practica noastră în construcţie şi-a acumulat o experienţă serioasă. Ea a luat în consideraţie varietatea mărcilor de beton, dar n-a luat în consideraţie mărimea încălţămintei. Dacă ar fi posibil să-i încalţi pe toţi constructorii cu cizme la fel, să-i îmbraci cu pufoaice la fel şi să le distribui aceeaşi raţie de alimente, totul ar fi *à jour*... Dar pînă la urmă s-a constatat că picioarele oamenilor au măsuri diferite şi că oamenii au nevoie şi de pantaloni de diferite măsuri, iar haleala vor să şi-o aleagă *à la carte*. Asta se numeşte mateaprovizionare. Aprovizionarea materială...

Am început să-mi frămînt mîinile.

— Pavlik ! Ce-i de făcut ?

— Ce vrei să faci... Se vor construi uzine... Beton... fier... La urma urmelor o zi mai devreme sau mai tîrziu... Lucrul cel mai grav va începe în clipa cînd o să fie nevoie de mînă de lucru... O sută de secunde pentru fiecare operaţiune, pricepi ? Nici nouăzeci, dar nici o sută şi zece, ci o sută ! Aici n-o să mai meargă să-ţi iei tot felul de angajamente...

— Afirmi nişte gratuităţi, Pavlik. Cum să nu-ţi iei ? E ridicol. Cum se poate fără angajamente ?

— Uite aşa ! Ai sosit, te-ai pus pe picioare şi dă-i bătaie pînă la prînz. Nu tu foială, nu

tu fumat, nu tu trăncănit... La prînz toată uzina face pauză în același timp, la semnalul aceluiași întrerupător, — o jumătate de ceas. Bagi o monedă într-un automat, ca la metrou, ai intrat, ai mîncat, și înapoi. Și — pînă la sfîrșitul schimbului — salut !

Mărturisesc că viteza acestei relatări m-a descumpănit. Eu care credeam că Pavlik îmi va vorbi despre minunile producției de mîine, despre frumusețea mașinilor super, despre automobilismul viitorului, despre autostrăzile noului veac... Și cînd colo, el îmi adusese un cîine șchiop, și bombănea plasînd pe-alocuri cîte o tiradă de-a dreptul nesănătoasă. E foarte posibil să existe ici-colo, unele greutăți — este ceva inevitabil, dar oare Pavlik nu putea să facă abstracție de ele ? Cu atît mai mult cu cît eu nu eram încă perfect restabilit, abia ieșisem din concediul de boală, și emoțiile îmi erau total contraindicate.

— Fratele meu, reluă Pavlik pe un ton oficial — se ocupă de dirijarea circulației de la distanță. El proiectează drumuri cu linii de forță directoare, pe care mașinile vor circula singure, ca în basme. Kolea s-a aranjat pe lîngă ziua de *mîine* ca motanul pe lîngă smîntînă... Or noi, avem nevoie *azi* de un muncitor capabil să facă o operațiune într-o sută de secunde...

Am simțit dureri în mîna dreaptă. Ceva nervos. Au început să-mi amorțească vîrfurile degetelor, ca memoria unei mașini cibernetice, scoasă din priză.

— Pavlik, nu mă lipsi de perspective...

— Ție de fapt ce-ți trebuie, perspectivă sau automobil ? Ai nevoie de vise, sau de-un acumulator puternic, ca să nu mai dai la manivelă ?

— Să nu mai dau la manivelă, optai eu.

— În cazul acesta sînt nevoit să te îmbărbătez. Manivela va exista. Asta pentru orice eventualitate în cazul unor defecțiuni. În proiect manivela n-a mai fost prevăzută, noi însă am inclus-o...

— Perfect ! mă înveselii eu, gîndindu-mă la acumulatorul pe care mi l-a luat Ghenka — cam de-o lună de zile — ca să-l încarce, și pe care încă nu s-a învrednicit să mi-l aducă înapoi. Pînă la urmă, totul se va aranja Pavlik. Dacă știi să-l lămurești ca lumea pe un muncitor, el îți va executa operațiunea nu într-o sută de secunde, ci în cincizeci.

— Nu în cincizeci ! urlă deodată Petuhov. Nu în cincizeci. În o sută ! Numai în o sută ! Nici mai mult, nici mai puțin.

La strigătele lui sosi și Filka, fără întîrziere. Îl privi pe Petuhov, se așeză, și-și sprijini capul inteligent pe spinarea flocoasă. Bumbii săi sidefii străluceau de curiozitate.

— Ți-a căşunat cu suta de secunde, replicai eu jignit. Ai speriat și cățelul. Ce vrei tu în fond, să faci din om un automat ? Și să nu facă altceva decît să înșurubeze într-una piulițe ca Charlie Chaplin. N-ai dreptate... Un muncitor trebuie, în primul rînd, să fie un om conștient... Adică, vrea — înșurubează, nu

vrea — înseamnă că trebuie întrebat : de ce ? Poate tocmai în clipa aceea îl străfulgerase vreo idee de raționalizare ? Sau avea chef de o țigară ? Ori, să zicem, vroia să viseze un pic, să-și imagineze în ce fel și ce anume o să fie în viitor...

— Dar banda rulantă ? strigă Petuhov. Ce faci cu banda rulantă, o oprești ?

Filka își aruncă capul spre partea cealaltă a spinării, fără să-și ia ochii de la Petuhov.

— Nu oamenii sînt pentru banda rulantă, ci banda rulantă e pentru oameni. Așa-i, Filka ? ! am conchis eu judicios.

Petuhov îi mîngîie capul mițos. Cîinele se întinse, căscă, și începu să dea din coadă.

— Trebuie scos afară de trei ori pe zi, spuse Petuhov drăgăstos.

— Ia, ascultă, de ce mi-ai adus cîinele ăsta ?

— Da cui era să-l duc ? Dintre toți cunoscuții mei ești singurul care nu ai inimă să arunci un cîine în stradă. Dacă s-ar întîmpla să nu vă înțelegeți, tu ai să pleci, lăsîndu-i lui locuința. Ești umanist. Și fiindcă ești clei în probleme de producție am să-ți povestesc mai bine istoria vieții lui de cîine. Pune de ceai...

Din clipa aceea am știut că Filka va rămîne la mine...

PARTEA A II-A

APELE PRIMĂVERII

De-ale autorului

PESEMNE ASTA o să fie ultima zăpadă. Sau poate penultima. Strălucea în bătaia soarelui cu miile ei de briliante, rămase de peste iarnă. Printre iregularitățile asfaltului, dîrele firave ale apei de izvor șerpuiau prelungindu-și brianțele.

Mîna, acum scoasă din ghips, mi-o purtam vîrîtă în sîn. Automobilul meu mai era încă în ghips, dar azi-mîine trebuia să și-l lepede și el.

Tocmai traversam curtea magazinului nostru, tixită de lăzi și butoaie. Adolescentul Feodor, descheiat la toți nasturii posibili, fluiera mărșăluind în fața mea. Mergea la brutăria de după colț, șutînd țăndări cenușii de gheață.

Pe lîngă zid stătea o vînzătoare voioasă, rumenă, cu halatul alb tras peste palton și spărgea ambalaje de sticlă. Strălucind în soare, cioburile cădeau în ladă.

— De ce le spargeți, tanti ? întrebă adolescentul Feodor. Ați putea să le predați...

— Astea nu se predau ! răspunse vînzătoarea. Eu le scad. Cu acte. Vezi-ți de drum, băiețaș !...

Feodor chibzui o clipă, apoi dispăru.

Borcanele plesneau ca globurile din brad, devenite, total inutile, după tărăboiul nopții de revelion. Vînzătoarea își șterse sudoarea de pe frunte. Îi era cald, pasămite. Un flăcău trupeș se opri alături de mine și, după un minut-două de gîndire, își scoase brusc pufoaica, o aruncă pe un troian de zăpadă și se apropie repezit de vînzătoare :

— Așa se sparge ? ! se indignă el. Parcă n-ai avea mîini, maica mă-si ! Ia lasă-mă pe mine !

Vînzătoarea se dădu docil la o parte. Flăcăul aruncă o privire estimativă la borcane-borcănele, apoi apucă dintr-o dată vreo zece bucăți și scoțînd un „hop" gutural, le trînti în ladă. Era un voluntar. Un diletant cu aptitudini înnăscute. Spărgea sticlăria de ți-era mai mare dragul să-l privești. Îi venea de hac fără multă vorbărie, așa cum ar proceda un luptător viteaz cu dușmanul său de moarte.

— Maica mă-si ! striga voluntarul, înșfăcînd borcanele. Maica mă-si ! Maica mă-si ! Ai văzut cum trebuie făcut ?

În ladă se aduna un morman de sticlă spartă.

— Asta da, muncitor ! zise admirativ vînzătoarea. Așa băiat să tot ai în casă !

— Și tu ce credeai ? Una e să spargi, alta-i să construiești, răspunse flăcăul și — n-aș putea preciza de ce — dar o luă pe vînzătoare de după umeri. Mai ai ceva de spart ? Dă-ncoa !

— Nu mai am, rîse vînzătoarea, tot ce era de spart, a fost spart ! Cu acte în regulă !

— Ah, roșcovano ! Maica mă-si ! exclamă flăcăul, punîndu-și pufoaica.

Plecă. Vînzătoarea privi în urma lui și chicoti clătinînd din cap. Apoi scoase din buzunarul halatului un creion și strigă spre o ușiță :

— Solomon Davidovici ! Iscălește actele !

Am privit și eu, gînditor, la ambalajul de sticlă, care, dacă nu se predă, se distruge cu acte în regulă. Asta e viața.

Solomon Davidovici — un nume foarte cunoscut. L-am mai auzit eu pe undeva. A, da ! Așa-l chema pe un rege biblic, renumit prin înțelepciunea lui. Îmi văzui mai departe de drum, meditînd la diversitățile vieții.

Adolescentul Feodor țîșni iar de după colț :

— Nu vă trebuie nimic, nene ?

— Mulțumesc, tinere...

Adolescentul Feodor a jucat, incontestabil, un rol hotărîtor în problema transportului celor necesare traiului meu. Chipul său era sever, ca al unui șef de trib indian. Un inițiat într-ale tainei.

— De ce n-ai mai trecut pe la mine ?

— Pentru ce să fi venit ? Sînteți sănătos pe cît se pare.

Și el o întinse la treburile sale, iar eu îmi privii picioarele : el, adolescentul Feodor, le insuflase putința de a se deplasa, insistînd de două ori să fie primit în audiență de misteriosul Leonid.

CAPITOLUL UNU

MARTORUL ERA TÎNĂR, proaspăt ras, și bărbuța lui roșcovană, ce părea lipită, sublinia acuratețea bărbieritului. Își scoase șăpcuța scămoasă, își deschise paltonul, desfăcu fularul verde în carouri mari albe, sub care apăru nodul verde al cravatei bine fixat sub un guler tare. Martorul avea niște ochi de un cenușiu incert, care-l priveau pe anchetator ca pe un film interesant. Anchetatorul strîngea din dinți încleștîndu-și fălcile.

— Martore, ia loc... Spune-ți numele și prenumele...

Martorul luă loc.

— Innokenti Viktorovici Karpuhin.

Anchetatorul se uita prin dosar. Se obișnuise cu gîndul că pe acest Karpuhin I.V. trebuie să-l cheme Ivan Vasilievici. Așa fusese versiunea lui. Și... ce idee ! Innokenti Viktorovici !... Asta îi displăcu de la bun început. Nu știa de ce, dar îi displăcu.

El îl anunță, reținut, că trebuie să spună numai adevărul, conform articolului corespunzător, și întrebă ce anume poate să povestească referitor la întîmplarea pentru care a fost citat ca martor. Anchetatorul formulase întrebarea destul de imprecis, însă fără vreun gînd ascuns. El revizuia dosarul acestei afurisite de Simeniuc, cu silă și furie. Dacă ar fi strecurat în imprecizia acestei întrebări o chichiță cît de mică — s-ar fi putut ca acest Innokenti

Viktorovici să muște și să se dea de gol. Dar martorul spuse :

— În citație e specificat că sînt invitat în legătură cu dosarul unui oarecare Simeniuk A.I.. Vă rog, tovarășe anchetator, să-mi spuneți despre ce este vorba.

— Cum ? ! Anchetatorul își holbă ochii a uimire.

— Vă rog să-mi spuneți cine e acest Simeniuk A.I. spuse martorul zîmbind, avînd totuși aerul că parcă s-ar fi simțit și puțin vinovat.

— Adică, nici măcar nu presupui pentru ce ai putea fi chemat de către organele de anchetă ? Anchetatorul îl analiza pe junele bărbos și își dădea de pe acum seama că bărbosul juca teatru, făcea pe prostul, dar se strecura atît de abil, încît n-aveai de unde să-l apuci. Karpuhin îl privea cu o seninătate impertinentă, provocîndu-l și iritîndu-l. Anchetatorul, stăpînindu-se cu un efort de voință, spuse :

— Acuzata Simeniuk a depus adresa dumitale ca martor... I-ai dat adresa acuzatei Simeniuk ?

— Ah ! exclamă Karpuhin. Acum încep să pricep. E vorba despre fata aia tînără, care a izbit un pieton ?

— Da, îl privi cu o uitătură grea anchetatorul. Despre fata aia... E fată, cum sînt eu elefant...

— Vai de mine ! Cum o să fiți dumneavoastră un elefant ! zîmbi Karpuhin. Mie mi s-a părut că era o fată... Bizar...

— E fată, sau nu e fată, asta n-are nici o legătură cu problema... Ce poţi să ne spui despre accident ?

— Cum se poate tovarăşe anchetator, spuse prosteşte Karpuhin, încercînd să simuleze, totul e foarte limpede ! Sper că n-aveţi motive s-o sancţionaţi ?

— Eu nu sancţionez. Sancţionează tribunalul.

— Aveţi perfectă dreptate. Vedeţi, la noi se duce încă prea puţin munca propagandistică pentru lămurirea populaţiei referitor la funcţiile diferitelor organe de stat... De-aici şi greşeala mea de fapt.

Anchetatorul era gata să-i aplice acestui Karpuhin oricare dintre măsurile prevederilor sociale, dar mai cu seamă era tentat să-i ardă un pumn acestei lichele, care venise acolo să se izmenească. Dar cu un mare efort de voinţă se stăpîni şi spuse :

— Martor, nu te îndepărta de problemă, te rog... Vorbeşte numai despre lucrurile ce au legătură directă cu dosarul.

După aceste cuvinte anchetatorul remarcă o schimbare radicală survenită în conduita lui Karpuhin. Karpuhin devenise deodată serios, îşi puse şepcuţa flocoasă pe masă şi spuse :

— Lucrurile s-au petrecut în felul următor... Daţi-mi, vă rog, o foaie de hîrtie... Mulţumesc... şi ceva de scris... Mulţumesc...

Luînd foaia de hîrtie şi pixul cu două culori al anchetatorului, Karpuhin, concentrîndu-se, schiţă repede intersecţia, zona de rezervă, trecerea pentru pietoni, pe care le desenă, cu pri-

cepere şi precizie. Chiar să nu fi minţit ? gîndi anchetatorul, recunoscînd pe schiţă planul locului cu pricina, pe care-l avea la dosar. Totul era exact.

— Aşadar, spuse Karpuhin. Pe aici venea nefericitul acela... De aici venea maşina, condusă de fata sau nefata, cum dorţi. Eu, eram, aici, în automobilul prietenului meu.

— Cine era la volan ? îi tăie anchetatorul vorba.

— La volan era prietenul meu...

— Numele lui ?

— Numele lui e Krot. Roman Romanovici Krot. Numele acesta vă este, probabil, cunoscut, dat fiind că adresa mea fusese notată pe cartea lui de vizită...

— Continuă ! De unde a apărut maşina voastră ? Karpuhin îl privi pe anchetator cu duioşie :

— Vă interesează tot itinerarul nostru pînă la locul accidentului ?

— Mă interesează doar direcţia din care a apărut maşina voastră, care n-a fost menţionată pînă acum de nimeni.

Karpuhin luă pixul şi-i schimbă culoarea printr-o apăsare pe ţumburuş.

— Ea a apărut de aici, de după cotitură.

— Adică, circulaţi pe lumina roşie ?

— Ba circulam pe lumina verde, tovarăşe anchetator...

Anchetatorul se învioră :

— Circulaţi deci pe verde ? De după colţ ? Înseamnă că pentru cei care mergeau înainte era roşu ?

Karpuhin îl privi pe anchetator cu dezamăgire în ochi.

— În punctul acela, așa cum vă este probabil cunoscut, e instalat un semafor-săgeată. Acea săgeată, tovarășe anchetator, se aprinde concomitent cu lumina verde, pentru cei care circulă înainte. În orice caz, înspre noi se aprinsese lumina roșie, plus săgeata verde, în dreapta. Pesemne că asta se face pentru securitatea pietonilor.

— Așa-așa, oftă anchetatorul, și ce ați văzut ?

— Noi am văzut, cum pe lîngă linia continuă trecu în mare viteză o *Volgă* neagră, luîndu-i înainte *Moskvici*-ului, care abia își lua avînt. După ce *Volga* trecu glonț, în fața *Moskvici*-ului, apăru pietonul. *Moskvici*-ul viră, de era cît p-aci să ne agațe și pe noi. Dar vai... era prea tîrziu... Am apucat să-i strig lui Roman Romanovici — *înapoi !* Și el, instinctiv, a oprit mașina la țanc... Nu știu, întrucît era la volan, dacă a înregistrat aceleași detalii, pe care le văzusem eu. Sigur e că văzuse *Volga*, și chiar spusese la adresa ei niște cuvinte cam tari, dar scuzabile în situația dată... Asta e... Consider că șoferul mașinii *Moskvici* n-avea cum să-l vadă pe pieton. Ba, mă și miram, cum de nu l-a izbit *Volga*, care, mai mult ca sigur, a trecut intersecția pe roșu...

— Așa-așa... bine adus din condei...

Karpuhin îl privi pe anchetator drept în ochi.

— E ceva care vă displace ?

Anchetatorul își întoarse capul într-altă parte. Martorul începea să facă iar pe prostul, trebuia să pună capăt acestei bufonerii.

— Cum i-ați dat adresa acuzatei ?

— Adresa i-a dat-o Roman Romanovici. Și-a scos cartea de vizită, a notat pe ea datele mele, cu un pix identic cu al dumneavoastră. Parcă să zic, cu culoarea verde... Fiind automobilist, e culoarea lui preferată și e veșnic în căutarea rezervelor de masla asta... E o nenorocire cu rezervele în general... De altfel, ca și cu pasta. În munca mea folosesc foarte multă pastă. Vă schimbați singur pasta sau cumpărați rezerve ?

— Toate astea n-au nici o legătură cu dosarul...

— Iertare... Cartea de vizită i-a oferit-o Roman Romanovici ; el a considerat asta absolut necesar. Eu l-am dojenit chiar, socotind că se vor descurca ei și fără noi. Tu nu ești automobilist, obiectă el. Ea n-are nici o vină și depozițiile noastre exacte îi pot fi de mare folos.

— Ea ? strigă cu bucurie anchetatorul. Dar de unde știați că ea și nu el ?

— Tovarășe anchetator, spuse cu melancolie Karpuhin, — fiind bărbați în toată firea, atît eu cît și amicul meu Roman Romanovici Krot, stabilim, aproape fără greș diferența între un bărbat și o femeie. Atît pe ele cît și pe ei îi ochim de la prima vedere...

Anchetatorul asculta și scria fără chef, cu un alt creion, pe care și-l scosese din sertar. Foaia cu schița trasată de Karpuhin, îi inspira respect fără însă să-i atenueze îndoielile. „Minte", se gîndea anchetatorul.

Karpuhin ședea drept, cu un aer detașat, fără să tragă cu ochiul la procesul verbal. Își plimba privirea prin încăpere, geamurile căreia erau îngrădite cu un grilaj grațios de fier forjat în chip de raze solare, într-o succesiune de cercuri concentrice izolîndu-i de restul lumii. Cercurile porneau dintr-un unghi împrăștiindu-se apoi sub formă de trape. Decorațiunile din fier forjat îi erau familiare, prin specificul muncii sale.

— Mai aveți ceva de adăugat ? întrebă anchetatorul.

— Nu, vă mulțumesc ! răspunse Karpuhin, serios.

— Atunci, iscăliți...

Karpuhin luă procesul verbal și începu să-l citească. Anchetatorul aștepta răbdător, trăgînd mai aproape schița și pixul cu care fusese făcută.

— Da, spuse Karpuhin. Totul e în ordine. Vă rog să anexați și schița la declarațiile mele.

Și luînd din mîna anchetatorului pixul în două culori se iscăli cu o semnătură avîntată, generoasă.

— Pot să plec ?

— Veți fi citat, spuse posac anchetatorul.

— Vă mulțumesc ! Karpuhin se sculă, de parcă s-ar fi înălțat în ceruri, luă șepcuța de pe masă, se înclină, întinzîndu-i mîna anchetatorului. Vă mulțumesc, tovarășe anchetator, mi-a făcut o deosebită plăcere să vă cunosc !

Anchetatorul se uită la mîna întinsă cu o vădită nedumerire, neștiind pe moment ce să

facă cu ea. Dar după ce o strînse în silă, sări de pe locul său :

— Karpuhin ! spuse el aspru. Nici dumneata și nici *Volga* nu erați la locul cu pricina. Va fi vai de dumneata Karpuhin, eu unul nu te invidiez.

Martorul, blazat, își apropie bărbuța roșcovană de nasul anchetatorului :

— Iubite Serghei Petrovici ! Numele meu este Innokenti Viktorovici. Sau cetățeanul Karpuhin. În cel mai rău caz : cetățeanul martor. Detest familiarismele.

Și inclinîndu-se încă o dată părăsi încăperea.

„Licheaua !“ strigă deznădăjduit anchetatorul. Face pe prostul ! Am să le dezvălui pînă la urmă tuturor adevărata voastră față ! Dar strigătul lui nu fusese rostit cu glas tare, ci în sinea lui, în sufletul lui care-l durea din cauza neputinței.

Și așezîndu-se la birou își pironi privirea plină de ură pe splendida schiță făcută de Karpuhin.

După depozițiile lui Karpuhin, pe care, anchetatorul, neștiind nici el de ce, îl chemase primul, era limpede că interogarea lui Roman Romanovici Krot va fi o inutilă pierdere de timp. Era clar că Karpuhin și Krot s-au înțeles în cele mai mici amănunte, ca și cum ar avea de jucat o piesă. Poate că au și repetat-o în fața oglinzii. Pentru Karpuhin și pentru Krot în inima anchetatorului sfîrîia o ură mocnită asemenea untului în tigaie. Ura aceasta era consecința neputinței sale de-a dezvălui

adevărul și nu-i dădea pace nici să trăiască, nici să lucreze.

Recitea declarațiile vechilor martori, a căror depoziții porneau să clarifice adevărul. Acești martori noi, indicați intempestiv de către acuzată, i-au căzut pe cap exact atunci cînd de fapt nu mai era absolut nimic de anchetat. Și anchetatorul încercă să alunge gîndul ce-i încolțise în minte. Sensul acelui gînd era că e incomparabil mai ușor să negi un adevăr decît să negi o minciună sfruntată ! Concluzia asta îl zgudui într-atît, încît el renunță la micul dejun și-și dădu seama că va aprinde o țigară, cu toate că nu mai fuma de un an, două luni și treisprezece zile. A vrut să se lase de fumat și s-a lăsat, printr-un efort de voință, dar iată că voința lui a cedat.

Karpuhin, Krot și Iakovlev ! Ce legătură ar putea fi între ei și muierușca aia ? Frați ? Neamuri ? Amanți ? De ce-o fi ținînd atîta cu ea ? Limpede era, că adunătura asta de pușlamale s-au înțeles să-și joace fiecare rolul. Era limpede că strînși bine cu ușa n-ar mai fi avut încotro nici unul din ei. Dar cum să-i strîngi ?

Recitind declarațiile martorilor își fuma țigara, a cărei aromă îi provoca ba dezgust, ba o plăcere nebună. Și-i veni ideea să aducă martorii pentru o confruntare printr-un interogatoriu încrucișat. Să-i aducă, să-i audieze și să dovedească criminalitatea intențiilor condamnatei (nu mai era în stare să gîndească altfel despre ea), nu acuzatei, ci anume condamnatei Simeniuk A. I.

Și îmboldit de un instinct inexplicabil, el hotărî să aducă laolaltă pe Briuhovețkaia — cea mai aprigă și mai înverșunată dintre toți martorii, și pe șmecherul acela de Krot, cel cu cărți de vizită pe care își trece amicii cu barbișoane roșcovane și ochi insolenți.

Primul se prezentă Krot.

Era un tip îndesat, de statură mijlocie, cu un cap rotund înfipt într-un gît scurt. Mai precis, trupul pornea direct de la cap, iar gîtul nu putea satisface nici nevoile unei biete cravate. Pe chipul lui lat, trona lăbărțat o pereche de ochelari grei cu lentile groase. Aceste lentile avuseseră darul să-l împace într-un fel pe anchetator cu Krot.

— Spune-mi, martore, cum poți conduce mașina cu o astfel de vedere ?

— Greu, cetățene anchetator, răspunse Krot pe un ton cinstit cu un glas în registrul acut. Dar ce să-i faci, alți ochi nu am.

— Stai jos.

Krot luă loc. Ochii săi de după lentile păreau două mici puncte negre.

— Trebuie să vă cer iertare, a spus Krot. În punctul unde îmi oprisem mașina, era semnul „staționarea interzisă"... Dar luînd în considerație împrejurările tragice în care am săvîrșit contravenția...

— N-are nici o tangență cu problema în speță, se încruntă anchetatorul ; în amintirea lui apăru într-adevăr semnul pomenit pe care-l reținuse cu ocazia studierii locului unde se petrecuse accidentul.

Semnul acela nici n-apucase bine să prindă contururi în memoria anchetatorului, cînd dădu buzna în biroul lui martora Briuhovețkaia, bălăngănindu-și geanta voluminoasă afișîndu-și o imensă nemulțumire :

— Ce mai aveți de clarificat, tovarășe anchetator ? întrebă ea amenințător. De ce îi deranjați pe oameni de la lucru ?

Anchetatorul i se adresă cu mîhnire :

— Martoră, ia loc...

Briuhovețkaia se lăsă pe scaun, precum o cloșcă pe ouă, cu aripile desfăcute, cotcodăcind. La apariția unei doamne, Krot se ridică o clipă, apoi reluîndu-și poziția pe scaun ; își ațînti spre ea punctișoarele sale negre.

— Sînt obligat să-mi cer scuzele de rigoare față de dumneavoastră, spuse el.

Briuhovețkaia își ciuli urechile.

— Față de mine ?

— Întocmai... Cînd mi-am oprit mașina, era cît p-aci să vă izbesc...

— ...cît p-aci să vă izbesc ! îl maimuțări Briuhovețkaia. Trebuie să fii atent, cînd circuli cu mașina.

Anchetatorul interveni prompt :

— L-ai mai văzut pe acest cetățean ? Cînd anume ?

— Întrebați-l pe el cînd anume !

— Era în clipa în care dumneavoastră fugeați spre locul accidentului, o lămuri Krot.

— Martore, n-ai fost dumneata cel întrebat, îl întrerupse anchetatorul.

Foarte jenat, Krot își trase capul între umeri.

— Vă rog să mă iertați... V-am recunoscut pe loc... Chipul unei victime, chiar al unei victime virtuale, nu-l poți uita... Dumneavoastră însă ați fost atît de impresionată de accidentul acela, încît nici nu ați realizat pericolul...

— Eu nu l-am realizat ? Adică cum nu am realizat ? Eu am realizat totul !

— Oricum, vă rog să mă iertați, o rugă Krot.

— Mă rog, mîrîi Briuhovețkaia, trebuie să circulați cu mai multă grijă ! De atîtea mașini cîte au apărut acum nu-ți mai vine să scoți nasu-afară... Ce faceți, tovarășe anchetator, nu-i ardeți o amendă ?

Anchetatorul nu răspunse, ci o întrebă :

— Deci, dumneata susții că mașina acestui cetățean era cît pe-aci să te izbească, cînd fugeai de pe trotuar spre locul cu pricina.

— Dar ce, vi l-am reclamat eu ?

— Martoră, răspunde la întrebare : a prezentat vreun pericol pentru dumneata mașina acestui cetățean în momentul traversării părții carosabile ?

— De ce mă zăpăciți ? își încordă vigilența Briuhovețkaia, simțind că ceva nu era în ordine.

— Nu vreau să te zăpăcesc ! Răspunde-mi la întrebare : te amenința pericolul să fii lovită de vreo mașină, cînd porniseși să traversezi partea carosabilă ?

— Toți goneau ca turbați ! răspunse Briuhovețkaia, pentru orice eventualitate.

— Martore Krot, spuse sec anchetatorul, ieși, te rog, pe coridor și așteaptă. Am să te rechem.

Krot ridică din umerii lui mici, de oțel.

— Cum doriți.

Se ridică impasibil și se îndepărtă conform indicațiilor, lăsîndu-și servieta pe scaun.

Anchetatorul căută în dosar numele martorei Briuhovețkaia și apoi i se adresă :

— Maria Petrovna, am unele bănuieli asupra acestui cetățean cum că ar fi un martor fals. Dumneata și cu mine avem tot interesul s-o dovedim. Dînsul vrea să se fofileze în meandrele acestei întîmplări. Oare n-ai priceput că acesta-i motivul pentru care se preface, cum că te-ar fi recunoscut ? Dacă va reuși să se infiltreze o să ne fie foarte greu să dovedim vinovăția acuzatei. Or ea este vinovată. El însă se va strădui să dovedească că e nevinovată. Este martorul ei !

Briuhovețkaia căscă ochii :

— Nevinovată ? ! Ea, nevinovată ? Am văzut doar cu ochii mei ! Înseamnă că eu am mințit aici cu nerușinare ? De unde a mai apărut și ăsta ? Nu l-am văzut de cînd sînt ! Nici pomeneală să fi fost amenințată de vreo mașină ! Am să-i spun verde în mutra lui de pehlivan. Își închipuie că și-a găsit proștii !

— Calmează-te, Maria Petrovna. Eu împărtășesc legitima dumitale indignare. Calmează-te și nu perturba desfășurarea acestui interogatoriu.

Și ridicîndu-se de la birou, anchetatorul se apropie de ușă :

— Intră. Ia loc.

Krot apăru fără întîrziere. Figura lui cam distrată arată un total dezinteres față de cele ce se petreceau.

— Așadar, martore Krot, începu anchetatorul, luînd loc la birou, susții că te aflai la locul accidentului ?

Krot luă loc, își puse servieta pe genunchi și spuse :

— Tovarășe anchetator, vreți să vă spun despre ce ați discutat cu această doamnă ?

— Asta nu te privește pe dumneata.

— Ba, mă privește. Și încă, direct. O convingeați să nu recunoască că mașina mea putea s-o lovească. Versiunii dumneavoastră îi este absolut necesară negarea mea. De asemenea și doamnei.

— Îți interzic să-mi tot spui „doamnă" ! se indignă Briuhovețkaia. Nu te cunosc ! Și nici o mașină nu era să mă izbească !

Krot continuă :

— În concluzie, tovarășe anchetator, ceea ce s-a petrecut aici se numește șantaj și abuz de putere.

Anchetatorul sări în sus :

— Îți dai seama ce spui ?

— Îmi dau seama perfect. Și insist să treceți totul în procesul verbal. Liniștiți-vă și beți puțină apă...

— Bine ! i-o reteză anchetatorul. Voi trece. Iar dumneata ai să semnezi... Și vei răspunde pentru vorbele dumitale, conform legii : Aici să nu-ți închipui că ne jucăm !

Briuhovețkaia stătea burzuluită, clocotind de furie.

— Deșteptul, zise ea victorioasă.

Anchetatorul scria de zor. Dincolo de razele forjate ale grilajului de la ferestre era o zi de primăvară azurie.

— Poate n-ar trebui să ne certăm, spuse Krot împăciuitor, rupînd liniștea.

Anchetatorul scria. Briuhovețkaia surîdea ironic.

— Am putea să aplanăm treaba asta, adăugă Krot cu un glas aproape rugător.

— Aha, a intrat frica-n tine, pungașule ? se informă Briuhovețkaia.

— Rog să fiu ascultat. Krot lăsă capu-n jos și-și descuie servieta.

Inima anchetatorului. obosită de nedreptățile omenești. porni să se zbată neliniștită. Sesizase gestul șovăitor schițat de Krot. „Pînă unde poate merge impertinența unui om ? O fi vreun smintit ? Un psihopat ? Va trebui să-l trec printr-o expertiză..."

Și presimți pînă-n străfundul inimii că în acea clipă se va petrece un fapt cu totul neobișnuit din cariera lui de anchetator. Așa ceva nu-ți poți imagina, și dacă ți-ai imagina, bineînțeles că nu te-ar crede nimeni. O încercare de mituire, și încă în prezența unei martore, și ce martoră : dar-ar, Dumnezeu fiecărui anchetator cîte o martoră ca asta ! Ee, hai, hai, odată. Și nemaiputînd suporta încordarea, anchetatorul îi aruncă o privire cu tîlc martorei Briuhovețkaia. Briuhovețkaia o receptă ca pe un telesemnal ! Pricepu, se învioră, se pregăti ca înaintea unui salt. Auzi ? Așa ceva nu poți să vezi decît o singură dată în viață ! Apoi, filmele polițiste-s un fleac. Iată-l aici, în fața ta, un șperțar în toată legea ! Acuși-acuși o să deschidă gura, și basta ! Atunci să-l înhațe de laba lui mînjită ! Auzi, domnule ! Dacă te-ai apuca să povestești, nu te-ar crede nimeni ! Nimeni ! Și cui să-i povestești ? Te pomenești că după lege nici n-o fi voie să povestești ? Hai, nu ne mai scoate sufletul, blestematule, hai, dă-ți mita ta odată, să-ți venim de hac, pe loc ! Oare cîți ani are să ia pentru isprava asta ? Prea puțin... Ar trebui împușcat, sau făcut bucățele !

Anchetatorul termină de scris pagina și spuse binevoitor, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat :

— Iscălește... Dacă nu ești de acord, spune... Aveam impresia că voiai să spui ceva, martore ?

Briuhovețkaia nu-și mai simțea bătăile inimii, se învinețise toată. „Of-of, numai de nu l-ai băga în sperieți ! Nu-l lăsa să se răzgîndească."

Krot își scoase mîna din servietă ; era goală, dracu s-o ia ! Briuhovețkaia își scoase batista din geantă. Anchetatorul privi cu atenție mîna și se pleoști. „Oare chiar n-o să-l prind cu mîța-n sac ? Oare s-a răzgîndit ? Poate ar fi cazul să-l percheziționez ? Stai, stai acum-acum o să intre singur la apă... Singur..."

Krot închise servieta.

— Aș dori să vă spun ceva, între patru ochi.

Briuhovețkaia se plesni cu mîinile peste genunchi. A-a ! Te-ai prins ! Anchetatorul spuse surîzînd :
— Martoră, ieși, te rog... Să nu pleci prea departe... O să te rechem îndată.
Și în clipa aceea, ca apucată, nemaiputîndu-se stăpîni, femeia vociferă cu glas răgușit :
— N-o să ies ! Nici moartă, n-o să ies !
— Martoră, ieși, te rog, repetă sec anchetatorul, și Briuhovețkaia se ridică ca în transă... „Mă dă afară... Deci, și el ?... A-a... Și părea un om atît de corect... Bine... Oare vrea, într-adevăr, să ia ?... Cică, să nu pleci departe... Nu, n-o să plec ! Dacă și ăsta e un ticălos, apoi nu există dreptate pe pămînt ! Of, nu există dreptate !"
Dar dreptatea exista pe acest pămînt.
Krot băgă mîna în servietă spunînd :
— De altfel martora nu mă deranjează. Briuhovețkaia se trînti pe scaun. Krot scoase din servietă ceva în genul unei pudriere, dar cu niște nasturi din metal. „O bijuterie ! Va să zică nu sînt bani ? Te cred, nu-i un prost. Banii pot fi numerotați, pe cînd asta numeroteaz-o dacă poți ! Dovedește-o ! Stop ! De pe această bijuterie ar trebui luate amprentele digitale !"
— Tovarășe anchetator ! strigă Briuhovețkaia. Luați-i repede amprentele digitale ! Luați-le, repede !
Anchetatorul, silindu-se să pară indiferent privi obiectul fiind conștient că se află de fapt în fața unui aparat.
— Ce-i cu tehnica asta, martore ?

— E un transmițător de la distanță, răspunse Krot. Să vedeți, ați fost atît de absorbit încît nu mi-ați luat un angajament în scris, de a nu divulga cele discutate aici...
— Deocamdată nu era nevoie de-un asemenea angajament scris, zise anchetatorul, apăsînd pe cuvîntul „deocamdată".
— Cu atît mai mult, ripostă Krot. Nu sînt legat de nimic. ...Convorbirea noastră, precum și convorbirea dumneavoastră în lipsa mea au fost înregistrate de la distanță.
Pe anchetator îl cuprinseră furiile :
— Dumneata ai venit aici să ameninți ? Te privește !
— Eu am venit să depun mărturii, răspunse Krot. Am venit să depun niște mărturii reale în fața unui anchetator obiectiv. Dar atunci cînd m-ați expediat din încăpere am priceput că sînteți înțeles cu martora ce se află aici de față. Or, acest lucru e un delict de serviciu. Am fost în legitimă apărare, dragul meu...
— Și ieșind ai declanșat transmițătorul ?
— Întocmai...
Anchetatorul reflectă : o fi înregistrat Krot sau nu convorbirea lui ? Era cam greu de stabilit. Dar chiar dacă a înregistrat-o tot nu era mare pericol, întrucît deocamdată înregistrările pe benzi, chiar dacă serveau drept probe, nu erau folosite — slavă domnului — împotriva anchetatorilor. Ar fi cazul să-l decapiteze pe acest Krot, fără ca măcar să-i scoată ochelarii. Însă un anchetator cu experiență înțelege în același timp că acest Krot, pe a cărui carte de vizită nu scria nimic, nu era totuși un prost.

Își dădea seama că nu oricine ar avea curajul să se aventureze într-un joc atît de periculos. Dacă Krot și bărbosul său amic au intrat într-o asemenea competiție, înseamnă că au făcut în prealabil niște repetiții serioase. Anchetatorului nu-i era teamă să se măsoare cu ei, dar nu vedea rostul: ar fi însemnat să deschidă un dosar nou. În fond cu ce s-ar alege? N-ar putea nici să claseze dosarul Simeniuk A. I., și nici să nege totala ei nevinovăție. În cel mai rău caz ar putea, cu mărturiile lor, să-i reducă vreo trei ani din pedeapsă. Pînă la urmă dreptatea va triumfa, desigur.

Și astfel anchetatorul s-a decis să primească provocarea.

— Foarte interesant, ce fel de aparat o fi și ăsta?

— E un prototip pentru experiment... Institutul nostru îl încearcă... Cine știe, poate într-o bună zi se va găsi aplicabilitatea lui și în munca dumneavoastră... Poți să știi... multe pozne face diavolul cînd Dumnezeu doarme.

Briuhovețkaia se uita la aparat de parcă ar fi fost o prințesă din poveste, prefăcută în broscuță, care s-a dovedit a fi de fapt o broască rîioasă. O cuprinse frigul și încerca o mare amărăciune. Era chinuită de spaime. Dar biata de ea nu înțelegea că în comparație cu inventarea unui aparat — detector, prinderea în flagrant delict a unui șperțar e egală cu zero. Ea una nu avea nici o stimă pentru tehnică, și singura ei tangență cu tehnica era dorința arzătoare de a-i pedepsi pe toți șoferii, pe toți constructorii auto, pe toți lăcătușii pe toți, toți, toți cei care au o cît de mică tangență cu acele mașini fornăitoare ce scurtează viața oamenilor.

Anchetatorul luă apărățelul și îl răsuci de cîteva ori cercetîndu-l cu atenție pe toate fețele:

— La ce distanță prinde?

— Deocamdată ar fi greu de precizat, răspunse Krot, cu un aer de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic.

— Înțeleg, rosti apăsat anchetatorul.

— Dar, vai, cred că v-am răpit și așa prea mult timp, spuse deodată Krot. În concluzie vă rog să-mi permiteți să-mi cer scuze acestei doamne, pentru că era cît p-aci s-o izbesc cu mașina.

— Mă rog, răspunse Briuhovețkaia, revenindu-și în fire.

De-ale autorului

De fapt voiam să-i cumpăr o veveriță, nu un scatiu.

Am ajuns la *Zoomagazin* spre sfîrșitul pauzei de prînz și am văzut o groază de lume așteptînd în fața lui. De multă vreme bănuiam că omul este prietenul cel mai bun al animalelor, dar la un asemenea atașament de masă nu mă așteptam.

Reiese că numărul oamenilor care iubesc animalele îl întrece pe cel al animalelor care-i iubesc pe oameni.

I-am împărtășit gîndurile mele lui Feodor, care reflectînd o clipă mi-a spus că animale-

lor le e mai greu să-i iubească pe oameni. Şi pe bună dreptate. Animalele nu s-ar fi adunat niciodată în fața vreunei instituții, ca să-și aleagă un om cu tot dinadinsul.

Privind cu mult respect spre acea mare de oameni mi-am dat seama că veverițe n-o să ajungă pentru toți, și m-am adresat unui bărbat cu o cușmă pe urechi, într-un palton din postav gros și fular de lînă.

— Fiți amabil, intenționați cumva să cumpărați o veveriță ?

— Că doar n-oi fi vreun idiot, răspunse bărbatul venerabil. Am mai avut o veveriță. Mînca din mîna mea și dormea în mîneca paltonului. O luam cu mine și la birou. Mi se băga în sîn și se comporta foarte cuviincios. Într-o zi însă s-a speriat și l-a mușcat de nas pe referentul secției de metale colorate. Referentul s-a ofuscat și a înaintat împotriva mea o plîngere scrisă...

Feodor îl privea pe povestitor cu încîntare.

— Veverița mea era deșteaptă, continuă bărbatul venerabil. Se cerea afară, ca un cîine. Cînd un vecin de-al meu înșirase pe balconul lui niște ciuperci la uscat, ea mi le-a adus mie. Tot șirul. Ce vrea să spună asta ? Vrea să spună că vecinul se pricepea la ciuperci. O veveriță nu ți-ar pune pentru nimic în lume laba pe-o ciupercă otrăvită. A fost un tărăboi mare. Cu chiu, cu vai, am reușit să scap pînă la urmă de ea...

Te pomenești că ăsta n-o fi chiar așa de idiot, mă gîndii.

— Doriți să cumpărați o veveriță ? mă întrebă el. Vă sfătuiesc s-o faceți. E un animal foarte inteligent.

— Acum e sezonul, spuse deodată un tip cu nas ascuțit și niște ochi apropiați ca ai lui Gogol. De cumpărat trebuie cumpărată o pereche.

Interesul celor din jur creștea văzînd cu ochii.

— Să vedeți, începu un bătrîn inspirat, cu o barbă albă mătăsoasă, veveriței o să-i fie urît în singurătate. Îndeosebi în zilele de primăvară, cînd natura se trezește și orice ființă vie are niște datorii în fața ei. Nu-i așa, băiete ?

Feodor îl privi pe bătrîn, apoi își plecă privirea.

— Așa e, interveni prompt un flăcău cu o piroșcă din pielicică de miel pe cap. Cîinele meu s-a cam zurlit, și acum îi caut o cățea. Că vecinii se supără.

Bătrînul cu barba mătăsoasă se strîmbă jenat. Se vedea cît de colo că era un idealist.

— Vedeți, zise el încercînd să aducă discuția pe făgașul poeziei. Natura e un templu, iar omul în mijlocul ei e un preot, care respectă toate ritualurile ei sacre... Omul se supune cu docilitate imperativelor naturii... Veverița are nevoie de un partener sau, respectiv, de o parteneră, ca să-și facă împreună cuibul și să aștepte puii. În cazul de față, pui de veveriță.

— Just, confirmă flăcăul, în tonul căruia se strecurau pregnant note din registrul de

bas ale materialismului vulgar, şi eu am avut un iepure de casă. Mare cît un viţel. Îl lăsam printre iepuroaicele de casă. Şi într-o bună zi, s-a apucat şi a făcut nişte pui.

— Fiindcă venise sezonul, îşi dădu cu presupusul cel cu nasul ascuţit.

— Părerea mea este, încercă să explice fostul proprietar al veveriţei că sezonul n-avea aici nici un fel de amestec. Ăla nu era un iepure de casă, ci o iepuroaică de casă. Simplu ca bună ziua. De-aia a şi făcut pui.

Nu, fără îndoială că nu putea fi idiot, remarcai eu în sinea mea.

— Vedeţi, zise blînd idealistul cu barba mătăsoasă, iepurii de casă, incomparabil mai mult decît toate celelalte animale, au tendinţa... cum să vă spun... Pe de altă parte e dificil să-i deosebeşti după aspectul lor exterior.

Feodor asculta, privindu-i cu mult respect pe toţi combatanţii.

— Just, zise materialistul vulgar, cum necum, dar aici nu e vorba de nişte găini şi cocoşi. Şi nici de păuni.

— Păuni n-am ţinut de prăsilă, spuse năsosul, n-am avut condiţii. Dumneata însă, chiar ţi-ai dori o veveriţă ? Dar ar trebui să-ţi iei o pereche, ca să nu le fie urît.

— Dar la ora asta de unde să le iei ? întrebă fostul proprietar de veveriţe. E uşor să dai sfaturi ! Ce, credeţi că dînsul e un idiot ? Veveriţa trebuie luată numai de la un magazin. Altfel riscă să i se bage pe gît doi masculi, sau două femele. Se vede de la o poştă că omul n-are încă experienţă în materie...

Feodor mă privi cu spaimă.

— Just, zise materialistul cu piroşca pe cap, nu-i poţi ţine în aceeaşi cuşcă. Am citit cît de crunt se bat cerbii şi leii de mare. Pînă la exterminare ! Nu, nu-i poţi ţine în aceeaşi cuşcă.

— Aiurea ! răspunse năsosul. Asta, în sezon. Dar cînd nu e sezon nu-i nici un pericol.

— Tot nu-i voie, ripostă materialistul cu piroşca pe cap, n-o să se acomodeze. Sălbăticiunile trebuie întîi şi-ntîi să se acomodeze.

— Desigur, zise năsosul, că doar nu sînt oameni. Le trebuie sezon. Omul nu-i legat de sezon, pe cînd animalului îi trebuie neapărat sezonul.

Venerabilul bărbat se simţi ofensat :

— O ţii morţiş : sezon şi iar sezon ! Eu pot să-ţi domesticesc un animal în oricare dintre sezoane ! Sezonul e important pentru înmulţirea animalelor, iar fără înmulţire...

— Păi, cum se poate fără înmulţire ? se minună năsosul.

— Uite aşa ! îi tăie macaroana bărbatul cel venerabil şi se îndepărtă ridicînd din umeri.

Între timp s-a deschis şi magazinul.

Privii spre Feodor iscoditor. Adolescentul digera informaţiile căpătate la uşa magazinului.

— Ce facem, Fedia ?

Feodor se ruşină :

— Dumneata cumperi. Dumneata trebuie să hotărăşti...

— Da, da, dar e pentru tine totuşi. Vrei să scapi de-o responsabilitate. Asta nu-i bine.

— Nene, oftă Feodor, privindu-mă cu candoare în ochi. Să cumpărăm o păsărică. Și să-i dăm drumul. De ce să stea în colivie ?

— Excelentă idee, răspunsei eu, cu atît mai mult că a venit și primăvara. O să luăm un scatiu cîntător. Am auzit că ăștia cîntă divin.

— Da, scatiii cîntă grozav, întări Feodor. Unul din băieții noștri are un canar. Grozav mai cîntă.

Intrarăm în înghesuiala magazinului și dintr-o aruncătură de ochi văzurăm exact ce ne trebuia.

Pe colivie sta scris : *Scatiu-bărbătuș*. Dar unul dintre scatii, foarte talentat, cînta ca o privighetoare, tare și provocator.

— V-ați decis să luați un scatiu ? întrebă năsosul. Foarte bine !

— Vedeți să vi-l prindă pe ăla de-acolo, zise bărbatul respectabil.

Lumea se însufleți.

— Cum să-l prindă ? Ușor de zis.

— Se vede care anume cîntă, ăla pestriț !

Vînzătoarea, o femeie bătrînă, uscățivă, purtînd ochelari cu rame de metal, cu un șal aruncat peste halatul ei albastru, plin de grăunțe pentru hrana păsărelelor, stătea placidă lîngă volieră, și asculta atentă ceva... poate cîntecul scatiului acela talentat...

— Pe acela... pe pestrițu... a mai repetat cineva din mulțimea de pe lîngă tejghea.

— Ba nu, nu e pestrițu ! Vezi, e acela cu căpșorul verzuliu...

— Ai haz ! Ăla e un cînepar.

— Ce cînepar ? Cîneparii sînt într-altă colivie.

— Mare lucru, a trecut într-astălaltă. Domnișoară ! Noi l-am vrea pe scatiul acela, care-și curăță penele.

— N-a cîntat acela. Altă treabă n-avea ?

— Da ce, eu sînt chior ?

Vînzătoarea își aranjă șalul, luă plasa de prins păsărele, o băgă în volieră și cu totul la nimereală îl prinse pe unul dintre scatii.

— Ăla e ! Asta zic și eu adresă ! aprobă lumea rezemată de tejghea.

Indiscutabil, era exact acel scatiu plin de har care cînta pe post de privighetoare. Stolul de scatii din volieră, cuprins de oarecare agitație, ciripi, piui, și pe loc promovă pe încă unul cu talent.

Vînzătoarea scoase cu grijă păsărica din plasă.

— El e !

— Nu e el. Ăla a rămas ! Nu-l auzi cum cîntă ?

În volieră cîntau acum, îndrăcit, vreo cinci talente autentice, dintre care se reliefa chiar și un geniu. Că geniul nu-mi fusese hărăzit mie era limpede. Bătrîna vînzătoare prinse cu duioșie ciocul scatiului în gură. Scatiul era înspăimîntat de moarte.

— Domnișoară ! strigară unii de după tejghea. Ușor ! Ușor ! Trebuie să bea în porții mici ! Așa e bine ! Foarte bine !

— Iepurilor de casă însă nu li se dă să bea. Li se udă doar boticurile. Vorbesc de pui.

— Pasărea bea singură...

— Da ? Dar puiul de porumbel ?

— Păi se compară ? ! Și unui pui de scatiu tot părinții îi dau de băut...

Vînzătoarea luă o pungă mică de hîrtie, băgă acolo scatiul, care între timp se mai potolise, și începu să-i îndoaie marginile.

— Fă-i niște găuri, domnișoară ! Să intre aerul ! O să se sufoce !

— Un scatiu nu se va sufoca niciodată. Știi tu, ce plămîni are ?

— Ce plămîni poate să aibă ?

— Uite atîta... Ai priceput ?...

Adolescentul Feodor luă cu emoție punguța în primire. Trăsăturile feței șefului de trib indian căpătaseră forme blajine, ceea ce nu se potrivește deloc rangului lor. Sau dimpotrivă, poate că tocmai această duioșie făcu ca acel chip fioros să pară atît de firesc cînd primi ghemotocul viu, vesel și cald, un dar al naturii care nu știe să umble cu șiretlicuri.

Feodor suflă ușor în punguță, apoi mă privi cu o recunoștință plină de sfială, cu o gratitudine de bărbat aspru.

— Și mîncarea ? ! strigară cei din grup. Ați uitat hrana !

—Hrană pentru păsări e în celălalt sector !

Și ne-am îndreptat într-acolo, trăgînd după noi masele.

Există în lume sectoare unde se vînd grăunțe pentru tot felul de păsări, după soiurile și speciile acestor consumatori înaripați. Acolo se găsesc niște lădițe pe care stă scris : *Pentru scatiu, Pentru flamingo, Pentru vulturul negru,*

Pentru pasărea Rokk. Pentru pasărea Rokk se vînd elefanți și crocodili uscați și pisați, iar pentru scatii sămînță de cînepă.

Mîncare pentru scatii nu era. Ce-i de făcut ? mă întrebă Feodor dintr-o singură privire.

— Luați mîncare pentru canar, se auziră diverse voci.

— Luați !

— N-are a face ! Cînd i-o veni să-nfulece, o să ciugulească dintr-a canarului ceea ce-i place lui.

Aș fi vrut să-i contrazic, să le spun că dînd scatiului amestecul de grăunțe pentru canari îl condamnam la o activitate suplimentară. Aș fi vrut să le explic că timpul prevăzut pentru cîntat o să fie utilizat de scatiu într-un mod nerațional, deoarece o parte din acel timp, sau poate chiar în întregime, se va cheltui cu trierea bobițelor. Aș fi vrut să-i previn că scatiul pus în asemenea condiții, adică în condiții de autoasigurare naturală, ar putea să înceteze definitiv să mai cînte sau, n-o să-și cînte tocmai cîntecul său cel mai bun, pentru care de fapt a venit pe lume. Doream să-i fac să înțeleagă că scatiul, întocmai ca un savant-specialist, trebuie să fie utilizat eficient.

Dar n-am spus nimic.

Feodor și cu mine am cumpărat o pungă cu hrană pentru scatiu, o cantitate obișnuită, și am ieșit în strada inundată de primăvară. Eram bine dispuși. Hoinăream fără să avem un scop anume. Voiam, pur și simplu, ca umaniști ce eram, să îndrăgim și să hrănim o ființă vie, nesofisticată. Un hipopotam, să zicem, ori un

tigru, fie și cu colți cît o sabie. Sau un șarpe, ca să-l ținem pe piept în loc de prișniță. Primăvara ne ademenise în îmbrățișarea ei magnetică. Aveam nevoie de întregul univers sau măcar de o părticică din el. Și acea părticică să nu ne bată la cap cu toate fleacurile, să nu mimeze a fi dracu știe ce, să nu se arate cît un elefant fiind în fond un purice, ci să fie ceea ce este în realitate.

Mărșăluiam prin oraș, fericiți de achiziția noastră, și norii de primăvară, albi și vaporoși, pluteau deasupra fericirii noastre.

CAPITOLUL DOI

PREȘEDINTELE COLHOZULUI *Zarecinîi*, Ivan Efimovici Iakovlev era socotit, acolo unde trebuia, un cadru de conducere tînăr, în devenire. Numai că din tinerețe îi rămăsese cam prea puțin. Ivan Efimovici pășise în al cincilea deceniu al vieții sale. Deocamdată însă nu pășise prea adînc.

Atunci cînd destinul îi planifica îndeletnicirea în viață, lui Ivan Efimovici îi fusese hărăzită nu atît producția agricolă, cît cea industrială. De aceea se necăjea atît de tare întotdeauna cînd se stricau tractoarele izbite de bolovanii de pămînt.

Această grijă deosebită pentru tehnică și-o descoperise demult, pe cînd comanda brigada de reparații a unei divizii și avea de-a face cu tancurile. Pe vremea aceea, îndepărtată și ireversibilă, Ivan Efimovici nu era decît un tînăr locotenent al unității motorizate și dincolo de acest grad nu s-a mai ridicat, deoarece generalul nu-i evidenția meritele, nu-l dădea niciodată de exemplu, îl ferea, ca pe un autentic specialist, atît de gloanțele din linia întîi cît și de superiorii unității care ar fi putut să rîvnească oricînd la un expert de talia lui. Tot ce primise Ivan Efimovici pînă acum, le primise grație bunăvoinței generalului — cam puțin pentru posibilitățile unui general — dar el, Ivan Efimovici era mulțumit. A primit, după cum i se cuvenea, cîteva medalii și cu astabasta.

Ivan Efimovici executa niște reparații, de-a dreptul, supraomenești. Dacă exista cea mai mică posibilitate de a reda o mașină unităților militare, dacă ea mai păstra măcar o singură piesă în stare de funcționare, apoi colectivul lui Iakovlev făcea și imposibilul, motiv pentru care se bucura de dragostea generalului.

Și iată că a sosit și vremea ca să se termine acel război blestemat și șoimii aceia, împreună cu tînărul lor locotenent, au fost vărsați la unitățile din răsărit, dar cum și acolo războiul era pe sfîrșite, ei au scăpat cu toții sănătoși și teferi.

Dar nu momentul acela fericit fusese cel care jucase un rol hotărîtor în conștiința lui Ivan Efimovici, ci o întîmplare, gravă, care îl marcase. Venise vremea să se dea înapoi drăguților noștri aliați, un anumit material tehnic, luat cu împrumut conform *land-lease*-ului în vigoare. Acel *land-lease* ar însemna cam așa

ceva : eu îți dau mașina, tu lupți cu ea, iar succesul îl împărțim pe din două.

Dar de predat, trebuia predat totul în stare bună. Și lui Ivan Efimovici îi revenise sarcina să pregătească pentru înapoiere, americanilor, șaizeci și șapte de *Willys*-uri.

— Băieți, le-a spus atunci generalul, problema este de răsunet internațional. Mașinile, doar le vedeți și voi, s-au cam uzat...

— E clar, au răspuns șoimii, o să le punem la punct, ca nimeni să nu roșească din cauza noastră... Cum le-am primit, așa o să le restituim...

Și într-adevăr, s-au pus pe treabă fără să le mai pese de toate cele cîte se întîmplau în lume, fără să se gîndească la faptul că trebuiau să fie lăsați la vatră, fără să bage în seamă timpul, care îndată după război a început să se deruleze deosebit de repede și de ademenitor. Și au pus la punct *Willys*-urile acelea, de la motor pînă la cele mai mici detalii exterioare.

Ivan Efimovici, el însuși, nu ieșea de sub mașini și nici pe ceilalți nu-i lăsa. Trei dintre mașini trebuiră să fie demontate pentru piese de schimb, lucru pe care l-au raportat, desigur. De unde, altminteri, erau să facă rost de piesele de rezervă necesare reparațiilor capitale ? Cele trei mașini au fost date la scădere, în schimb se cerea ca restul mașinilor să arate ca ieșite din fabrică.

Și într-adevăr, arătau ca ieșite din fabrică. Au ieșit noi-nouțe de parcă nici n-au fost folosite. Ori ele fuseseră și găurite și coșcovite și izbite, iar pe unele fuseseră și niște urme, și nu urme oarecare, ci urme de sînge...

— Să știe și ei, drăguții de aliați, cum respectăm noi tehnica, spunea locotenentul Iakovlev în puținele lui clipe de răgaz.

— Să știe, răspundeau rînjind șoimii cocoșați de munca grea și încordată.

Și continuau să muncească de zor. Veneau să-i privească muncind și superiorii, și chiar și un fotoreporter cu un aparat FED. Corespondentul oftă de cîteva ori apoi își exprimă regretul :

— Păcat, băieți, că e vorba de *Willys*-uri... Politic, vorbind, nu merită să se muncească atîta pentru aliați. Păcat. Dacă ar fi vorba de mașinile noastre, v-aș fi dat la ziar pentru entuziasmul vostru...

Șoimii au răspuns :

— Noi nu muncim pentru drăgălașii noștri de aliați. Față de ei ne-am și achitat... Unul cu un braț, altul c-un picior, cîte unul chiar cu un cap... Muncim cu atîta patimă doar așa, de dragul muncii. Corespondentul le răspunse :

— Munca voastră merită toată atenția opiniei publice. Dar în situația asta, din considerente politice n-o putem evidenția.

Șoimii au răspuns :

— Despre politică nu știm mare lucru, dar părerea noastră e, că munca e muncă. Cînd munca e bună și politica e bună...

— Așa e, îi lăudă corespondentul.

Atunci plutonierul Vasili Petrovici spuse :

— Putem să facem ca să nu apară în poză *Willys*-urile. O să le aranjăm într-așa fel, încît

să nu se poată desluşi mărcile maşinilor. O să fotografiaţi numai entuziasmul nostru. Iată, asta-i politică.

Şi mai făcură niţel haz, pe seama faptului că toţi erau în uniforme militare, şi cititorul se va întreba dacă războiul s-a terminat sau încă nu. Pînă la urmă, de lăudat i-a lăudat, dar de fotografiat nu i-a fotografiat.

În fine, coloana de maşini a fost gata.

Generalul a inspectat-o, şi surîzînd întruna, strîngea cu căldură mîinile oamenilor. Băieţii îşi ştergeau mîinile apoi le întindeau generalului. Generalul părea foarte mulţumit.

— O să vă propunem pentru decorare, le-a spus generalul. Aţi înţeles sensul politic al muncii voastre şi datorită calităţii execuţiei, n-o să ne facem de ruşine. Să afle şi aliaţii cu ce fel de meşteri au avut de-a face! Coloana de maşini o s-o conduceţi voi personal, pînă la vasul american. Toată lumea se va rade, se va spăla şi va primi echipament nou!

Efectele le primiră într-adevăr. Douăzeci şi patru de echipamente complete. Plutonierul Vasili Petrovici a plecat şi s-a întors cu două baloturi. În sfîrşit, s-au îmbrăcat cum se cuvenea şi s-a hotărît ca transportul să se facă în trei tranşe. Portul nu era departe, la circa nouăzeci şi şase de kilometri. Vor duce prima tranşă de douăzeci şi patru de maşini. Douăzeci de bucăţi vor fi aliniate într-un rînd, iar cu patru vor face drumul înapoi, şi apoi vor porni cu a doua tranşă...

Primul transport a sosit. Vaporul îi aşteaptă. Negru, nu prea mare, cu un singur coş. Reprezentanţii noştri dădeau nişte comenzi scurte — aici chipurile, şi în rest, discutau nu se ştie ce, cu americanii. Americanii priveau spre maşini fără nici un interes. Nu acordau nici o atenţie stării în care se aflau. Erau şi ei conştienţi, oarecum, de conjunctura politică. Pe de altă parte, ai noştri n-aveau vreme să-i privească mai cu atenţie pe drăgălaşii de aliaţi, căci trebuiau să plece după restul transportului. Curaj băieţi, o să-şi dea ei seama pînă la urmă, şi dacă nu, dracu să-i scarmene, noi ne-am făcut datoria.

La al doilea transport au mai adus douăzeci şi patru de maşini. Au plecat să mai aducă şi restul.

Ehei, aici, cu ultimul transport a început totul. După ultima livrare, americanii au coborît pe uscat o maşină, enormă. Atîta timp cît se găsea pe bord, Ivan Efimovici era convins că ea era o parte componentă a vaporului. Şi cînd-colo, nu era.

Cele şaizeci şi patru de bucăţi de *Willys*-uri noi-nouţe stăteau aliniate într-un singur rînd. Îmi amintesc că tocmai ieşise soarele strălucitor şi cu chef de joacă. Dar cheful lui nu dură mult. Se apropiară cu un mers leneş, legănat, patru zdrahoni de negri îmbrăcaţi în salopete, cu bonete pe cap, cu gumă de mestecat în gură, rumegînd ca vacile, şi fără să privească la careva, nici măcar la *Willys*-uri, au început să le bage unul cîte unul în acea maşină. Încărcau unul, apoi ieşeau alene, legănîndu-se şi se apucau de *Willys*-ul următor.

Și aici și-au dat seama șoimii lui Iakovlev, că mașina aceea era o presă. Au înțeles, dar prea tîrziu, cu toate că erau cu toții buni lăcătuși și aveau cunoștințe tehnice solide. Și presa aceea era concepută în așa fel, încît cu o singură manevră ea transforma *Willys*-ul într-o lipie, iar cu a doua o expedia pe vapor. Și în timp ce o expedia, pe gura presei intra *Willys*-ul următor...

Ivan Efimovici împietri și năucit cum era, nu realiză de la bun început ce se întîmplă, dar la cel de-al treilea *Willys* se năpusti spre reprezentant :

— Tovarășe colonel, permiteți să raportez...

— Ce s-a întîmplat ?

— Cum se poate îngădui una ca asta ? Doar știți că o lună întreagă am renunțat la toate și am muncit la ele pe brînci...

Colonelul îi tăie vorba :...

— Dumneata, locotenente, ești obosit, du-te și odihnește-te, spuse el întorcîndu-și privirea spre reprezentantul american. Reprezentantul american, se vedea treaba, înțelegea rusește, și-i turuia ceva printre dinți unui camarad de-al său. Chicotiră amîndoi. Maiorul nostru îl luă pe Iakovlev la o parte.

— Îți dai seama ce faci ? Ți s-a făcut de Curtea Marțială ? Unde-ți sînt mîndria și patriotismul ? Piei din ochii mei, și du-ți și șleahta de-aici, cît mai ești teafăr ! !

Iar băieții stăteau epuizați, albi ca varul, și se vedea pe chipurile lor că-și dau duhul, de

parcă ar fi fost bătuți sau striviți de presa aceea.

Iakovlev se apropie de ei spunîndu-le :

— Băieți, nu mai avem ce căuta aici... Noi datoria ne-am făcut-o... Regretele noastre nu ne pot folosi la nimic. Asta e o chestiune de politică.

Îi alinie la nimereală, îi porni în marș, și bine făcu, căci abia ieșiră din port, că doi dintre lăcătuși se lipiră de grilaj :

— Le-am îngrijit ca pe niște prunci ! !

Ceilalți, desigur, îi trăgeau de mînă. Cum că, ce importanță mai avea, trebuia să le dăm înapoi, dar ce-o să facă ei cu ele, asta pe noi nu ne mai privește. Ca și cum nu le-am văzut vreodată.

— Cum așa, să ne facem că nu le-am văzut, dacă le-am văzut !... Paștele și maica mă-si lor ! E vorba totuși de niște mașini ! Să tot mergi și să tot mergi cu ele !

— Iată cum procedează capitalismul cu munca noastră !

— Și i-au pus la treabă pe negri, scîrbele, ai ? Cică-i o treabă de poate și-un negru să-i facă față...

Dar șoimii lui Iakovlev nu le purtau pică negrilor. Înțelegeau că aceștia erau niște robi. Li s-a dat ordin să distrugă, și ei distrugeau. Poate și rumegătura o rumegă ca să-și calmeze nervii : era și negrul un biet om, un truditor și știa, al naibii, ce-i aia muncă.

Pe americani, pe albi, însă aveau un mare necaz,

Numai Vasili Petrovici, ca cel mai vîrstnic, își aprinse o țigară și zise :

— Trebuia să le dăm la scădere... Adică, s-au făcut praf în lupta cu vrăjmașul... Și gata... Trebuia să le dăm la scădere.

Și la auzul unor asemenea vorbe toți tăcură, își aprinseră țigările, de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat. Toată povestea asta îi depășea, părea intangibilă, periculoasă...

În seara aceea, toată divizia s-a îmbătat crunt. S-a îmbătat amarnic, ca niciodată. Vasili Petrovici a făcut rost de niște spirt și de conserve de carne. De cum deschideai cutia, șunca din ea, de-un roz ademenitor, parcă ar fi scos limba la tine, scîrba mică !

Bineînțeles și-au înjurat și superiorii, dar nu cine știe ce.

— Trebuiau să fie date la scădere, are dreptate plutonierul.

— N-are dreptate ! Totul trebuie făcut cinstit, fără înșelătorie. Dacă ai luat cu împrumut, înapoiază...

— Dar sîngele, o să ni-l dea înapoi ? Doar l-au luat cu împrumut...

— Ar fi putut să ne lase nouă mașinile acelea, din proprie inițiativă. Țara a ieșit distrusă din război : ce era dacă ne ajutau și ei ?...

— Milos mai ești ! Să ne ajute ! Făceți-vă milă și pomană, nu ? Noi nu sîntem cerșetori. De vorbit, n-ai decît să vorbești, dar n-o lua razna, chit că ai băut. Aici e vorba de lupta de

clasă. Ăștia, dacă ar putea, și pe tine te-ar băga în presă...

— O fi așa, cum spuneți voi fraților, dar e păcat de mașinuțe... Cînd o băgau în presă, uite-așa curgea uleiul din ea, ca puroiul, și pîrîia ca oasele sfărîmate... Ăștia-s fiare, nu oameni...

Plutonierul Vasili Petrovici îl contrazise :

— Se vede că așa li-e mai convenabil.

— Ce profit e ăla să faci din mașini lipii ?

— Uite că pentru ei o fi mai rentabil să le transporte ca fier vechi pentru retopit.

— Ticăloșii, adevărul e că nici de fier vechi n-au nevoie ! Astea-s ifose politice !

— Or fi și ifose... Tu ești un sentimental — tremuri pentru fiecare rulment. Iar el trăiește din profituri. Pe scurt, ăsta-i tot ifosul. Profitul n-are nimic cu sentimentalismul.

Ivan Efimovici Iakovlev, fiind un om tăcut, nu interveni în discuție. Asculta însă și reflecta. Reflecta la sentimentalisme și la profituri, și aceste gînduri îl umpleau de amărăciune. Nu știa încă cu ce se va ocupa pe timp de pace. Însă un lucru îi era clar, că indiferent de ce-ar face, o singură grijă va avea, aceea de a-i aduce țării venituri cît mai mari. Ca țara lui să nu se mai împrumute cu nimic de la nimeni.

După un astfel de șoc al conștiinței și-a început de fapt Ivan Efimovici Iakovlev viața pe timp de pace.

Şi a mai avut în viaţă şi un al doilea şoc, care l-a călit definitiv.

Asta s-a întîmplat cu cincisprezece ani mai tîrziu, cînd era deja director al Ocolului silvic.

De-ale autorului.

Între Filka şi pensionarul activ Grigori Mironovici s-au stabilit, o dată şi pentru totdeauna, relaţii diplomatice. Căţelul a priceput că Grigori Mironovici nu-l prea stimează, şi a hotărît să se ţină mai la distanţă.

Pensionarul activ se aşeza pe banca din faţa porţii, încălzindu-şi la soare burta, camuflată de nişte pantaloni maro cu dunguliţe albe. Pantalonii respectivi erau susţinuţi de o curea prinsă hăt sub sîn, din care pricină, burta apărea rotundă, ca o minge de fotbal, ascunsă acolo.

Cîinele ieşea pe poartă zglobiu, dar îndată ce dădea cu ochii de Grigori Mironovici se potolea pe loc, şi în ciuda faptului că treaba mică îl presa imperios dinlăuntru, căţelul răbda, şi trecea cuviincios pe lîngă pantalonii maro. Cîinele îşi tîrşîia funduleţul beteag nu din motive fiziologice, ci ca să-şi disimuleze infirmitatea. Numai că pătrunzătorul pensionar observase infirmitatea şi-şi trăgea din ea concluziile respective.

— Ce ţi-a trebuit un cîine ca ăsta ? a întrebat Grigori Mironovici binevoitor, încercînd să intre în vorbă.

— Greu de răspuns la o asemenea întrebare, i-am spus eu.

Filka se smucea trăgînd de lesă, aşa că am plecat văzîndu-ne de treburile noastre.

Cînd ne-am reîntors, Grigori Mironovici a spus continuîndu-şi gîndurile :

— Un cîine trebuie să fie frumos... Iar al dumitale nu e frumos...

— Oare ? am întrebat eu. Filka, se zice, că n-ai fi frumos. Tu ce-ai de spus la asta ?

Filka scosese limba de-un cot gîfîind tot mai des. N-avea chef de vorbă.

— Un cîine trebuie să fie mare şi sănătos, îşi continua ideea Grigori Mironovici. Asta e cîine ? Cîinele trebuie fie să păzească, fie să-şi facă datoria de copoi, sau în cel mai rău caz să meargă la vînătoare. Or cîinele dumitale nu e nici una, nici alta.

— Vai de mine ! Filka e un minunat interlocutor. Cînd îi vorbeşti, tace ; ţi-ai putea dori ceva mai bun ?

— Tace... Bineînţeles că tace... Şi-acum dumneata te canoneşti cu el... Trebuia ucis de cînd l-a fătat. Astăzi aşa ceva se face fără durere. O înţepătură şi... gata, căţeluşul adoarme pe veci.

— Dar nu era în intenţia noastră să-l omorîm, Grigori Mironovici...

— Văd şi eu, că nu era în intenţia voastră... De-aia ai acum un cîine infirm...

Filka îşi băgă limba-n gură şi ascultă, lăsîndu-şi capul pe spate.

— Urîtul trebuie distrus ! Asta spune filozofia greacă, foarte sănătoasă, mă lămuri pensionarul.

— Dar Filka nu ştie că e urît.

— N-are a face că nu știe. Nici nu-i nevoie s-o știe... Dumneata ai cîte o idee în toate... Cîinele a fost înregistrat ?

Am priceput că mi s-a înfundat. Dar destinul prietenului meu patruped m-a forțat să recurg la o minciună, salvatoare :

— Da, a fost înregistrat.

— Interesant, zise bănuitor pensionarul activ, oare cum or fi înregistrînd ei cîinii bolnavi ? Trebuie să controlăm. Unde l-ai înregistrat ?

— Asta ar trebui s-o afli singur. Dumneata ai pile peste tot.

— Noi ducem o luptă pentru angajamente, mă lămuri sec dar fără harțag Grigori Mironovici. Noi ne-am luat angajamentul să înregistrăm toate pisicile și toți cîinii din cartier.

— Da, am răspuns eu, vite cornute mari și vite mici... Hai să îndeplinim planul de cinci ani cu șapte ani înainte de termen ! Filka, gata, treci acasă ! ! !

A sosit primăvara.

A sosit primăvara — anotimpul semănatului raționalizat. Ah, sămînță raționalizată, germinată în mediul prielnic al meditației.

Mie unul îmi place foarte mult ideea deservirii, deoarece sînt foarte multe lucruri pe care nu știu să le fac singur. Cu alte cuvinte, nu sînt adeptul autogospodăririi.

De-ar fi după mine, eu aș organiza un fel de trust, sau un atelier sau chiar simple posturi pentru prestarea serviciilor „la minut“ care i-ar pune clientului pînă și un nimb în jurul capului. Un fel de instituție, să-i spunem

C.S.V.F.B. — Ca Să Vă Fie Bine, sau N.N.G. — N-aveți Nici o Grijă. S-ar putea să i se dea o titulatură și mai simplă, de exemplu T.D.D. — Totul e Deșertăciunea Deșertăciunilor.

Pe pereți ar trebui atîrnate portretele în culori ale creatorului Ecleziastului și pe cel al lui Epicur. Ai acestor doi activiști pe tărîm obștesc, pe care eu — în pofida unor divergențe de principii asupra modului de viață — i-am socotit dintotdeauna drept întemeietorii conceptului de deservire a populației.

Ah, dacă aș avea la dispoziția mea treizeci și trei de voinici, toți unul și unul. Și fiecare să fie un as în meseria lui. Unul ar curăța, altul ar coase, al treilea ar drege. Ar fi o încîntare.

De unde a pornit totul ?

Aproximativ treizeci de ani și trei anișori m-am comportat ca Ilia Muromeț *, adică ședeam pe cuptor, îmi bălăbăneam picioarele, și îngăimam numai prostioare.

O, binecuvîntată vreme ireversibilă, cînd omul mai e tînăr în pofida vîrstei ! Cînd mai e un adolescent, căruia nu i se cere nimic.

Apoi am sărit în picioare, am privit în jur, și grație forței mele voinicești am decimat oștiri fără număr. Întîi l-am lichidat pe Idolul-Spurcat **, apoi le-am venit de hac Calicilor Zburători *** și în fine, am pornit să-i extermin pe tîlharii lui Soloviov ****.

Aveam neașteptat de multă treabă. Pînă la pauza de prînz ardeam toți idolii la care mă

*—**** Personaje din basmele populare rusești.

închinasem, iar după prînz mă închinam din nou la cei pe care-i nimicisem.

Trudeam cu abnegaţie. A trecut o vreme şi am întrezărit în sfîrşit posibilitatea de a-mi cumpăra un automobil.

Din clipa aceea, de fapt, a început, adevărata mea biografie. În faţa mea au început să se perinde suflete şi spirite. Au început să mi se dezvăluie băutorii şi nebăutorii, cei sensibili la linguşire şi cei insensibili, importanţii şi mai puţin importanţii. Fiind un om nelinguşitor, cel puţin aşa mi se pare, am început să descopăr în mine nişte rezerve enorme de deşertăciune. Adorabilul, duiosul, superbul meu automobil s-a dovedit a fi o cheie spre tainiţele nebănuite ale caracterelor omeneşti şi le descuia de parcă n-ar fi fost o cheie, ci un şperaclu universal.

Pas cu pas, kilometru cu kilometru automobilul meu mă antrena spre stihia redistribuirii valorilor materiale. Însăşi soarta m-a prezentat vrăjitorilor cu ochi spălăciţi, în buzunarele cărora încăpeau miraculos tot felul de amortizoare şi pompe hidraulice, bobine şi angrenaje cu melc, ca şi saboţi de frîne. Ba am fost chiar prezentat unui fenomen, care avea băgat în sîn un întreg agregat diferenţial.

În drum spre această stihie întîlneam şoferi care sugeau dintr-un maţ băgat în rezervoare, cu benzină, pe care ne-o revindeau la un sfert din preţul ei real. Ruşinea îmi pîrjolea obrajii dar cale de întoarcere nu mai exista. Eram deja intrat în rahat.

În jurul automobilului meu se învîrteau veşnic roiuri de albine lucrătoare, care-i umpleau fagurele cu o miere greţoasă de automobil. La început am schiţat tentativa să trec prin roiul lor bîzîitor, spre staţiile de deservire auto. Dar frumoasele staţii din sticlă erau solid asaltate de automobilişti, şi pentru străpungerea cordonului nu erau suficiente nu zile sau săptămîni, dar nici măcar luni în şir.

Epuizat m-am rezemat de spătarul banchetei din faţă, am închis ochii şi m-am predat...

Am încetat să mai fiu stăpînul automobilului. Acum el era suveranul şi tiranul meu. El îmi călca demnitatea în picioare, atunci cînd eu îi linguşeam pe şefii de garaje. El îşi bătea joc de conştiinţa mea atunci cînd rezervoarele lui erau alimentate cu carburanţii statului, pe programul statului, de către aşii şi valeţii statului. El îmi înghiţea, fără să-i pese, de timpul meu atunci cînd urca pe rampa statului, şi i se făcea revizia burdihanului său jegos în mod neoficial de către persoanele oficiale.

Voinţa mea era frîntă, şi nu-mi mai rămînea altceva de făcut decît să alunec în jos pe pantă, cu motorul decuplat.

Şi parcă a fost ieri, cînd mă imaginam sosind cu viziera ridicată şi sufletul curat, la autoizvorul deschis tuturor celor în suferinţă, mă vedeam înmînînd cheia şi din acel moment mă vedeam lipsit de griji, pînă mi se va revizui şi alimenta automobilul. Dar nici prin cap nu-mi trecuse că voi fi pus în situaţia să-mi procur piesele singur, mai ales că habar n-aveam ce hram poartă fiecare — descurcîn-

du-mă pînă la urmă pe bîjbîite. Şi unde mai pui, că îmi imaginam că e suficient un simplu telefon la unul din izvoarele acelea de cristal, ca drept răspuns să se prezinte un tînăr chipeş, cu dinţii albi, un pic mînjit pe obraz, dar cu faţa radioasă, care în mod oficial îmi va lua cheia, va pleca cu automobilul meu, ca să mi-l aducă înapoi exact la data stabilită, spălat, încălţat, hrănit, mulţumit, gata pentru peregrinările viitoare...

Pe dracu. Nici pomeneală de vreun tînăr cu dinţii albi. În schimb, se va prezenta Ghenka şi o să-mi spună că, în timpul zilei, cît lipsesc maşinile din garaj, va profita de neatenţia şefului ca să efectueze o profilaxie la repezeală. Şi o să-mi mai spună că va demonta motorul în stradă, împreună cu Boris, dar că sudura şi vopsitul, asta în nici un caz nu se pot efectua în stradă ; nici vorbă. De aceea va trebui să dau un telefon lui Nikolai Petrovici, ca acesta să-l ţîrîie la telefon pe şeful garajului, ca acesta — şeful garajului — să aprobe ca maşina mea să intre în garaj.

— Nici vorbă să puteţi răzbate pînă la staţia de auto-service, o să spună Ghenka. E o coadă acolo, pînă la Kanotop. Iar piesele de rezervă oricum va trebui să vi le procuraţi singur.

Da, da. În faţa mea au început să-şi dea arama pe faţă şi să-şi dezvăluie caracterele toţi lăcătuşii, tinichigiii, şefii de garaje şi diverşi Nikolai Petrovici invizibili, intangibili, la ai căror simplu telefon, responsabilii garajelor erau în stare să se arunce în foc, în apă şi să

mă lase să pătrund pe poarta triumfală în sunete de trîmbiţe.

Şi eu, bineînţeles, că îl voi suna pe Nikolai Petrovici. Dar dacă el, la rîndul lui, se va deranja cu telefonul — asta n-o mai ştiam. Dacă va binevoi să-i ţîrîie, e bine. Accesul o să-mi fie liber. Dar dacă nu, atunci e rău. Voi fi un om însemnat, despre care şeful garajului va şti lucrul esenţial : „Nikolai Petrovici l-a refuzat"...

De altfel, toate acestea erau nişte probleme de viitor. Pînă una-alta, ceva dinlăuntrul meu îmi spunea să nu întreprind nimic, pentru necesităţile tale care să împovăreze societatea.

Dar primăvara a şi sosit. A început să curgă plafonul la Pribîlevici, a început agitaţia prin burlanele de scurgere şi pensionarul activ Grigori Mironovici a ieşit din hibernare, în căutare de noi interdicţii.

Primăvara a sosit. Am rămas singur-singurel doar eu cu ea, eu, marele păcătos pe care implacabil îl aştepta judecata de apoi, denumită Revizia tehnică a automobilelor.

Am rămas singur, faţă-n faţă cu viitorul.

Îngerul meu păzitor cu chip cărămiziu îşi luase zborul cu aripile sale albe mînjite de motorină. După spusele unora, el ar fi zburat spre ţinuturile acelea verzi, unde locuieşte fratele lui, şi unde e rentabil să creşti vaci, din care cauză în fostele cocini, sub înfăţişarea unei fabrici de conserve se proiecta deschiderea unei staţii pentru întreţinere auto.

El îşi luase zborul, lăsîndu-mă în voia soartei, înaintea judecăţii de apoi...

CAPITOLUL TREI

IAKOVLEV ERA DE FOARTE MULT timp directorul Ocolului silvic. Şi reuşise cu funcţia pe care o deţinea, mai ales în acea perioadă cînd se construia pe capete, să scape totuşi cu faţa curată, căci proceda cu stricteţe, conform legii.

Din clipa primei zguduiri, Ivan Efimovici a trăit cu un singur vis, să agonisească avere pentru ţară, ca la o adică să nu se mai repete acea istorie durerosă.

Se ştie că nimeni nu putea trece nepăsător pe lîngă Ocolul silvic, căci toţi aveau nevoie de cîte ceva. Toţi construiau, toţi aveau de încălzit sobe, tuturor le trebuia lemn, iar lemnul era la Ivan Efimovici Iakovlev. Şi el îşi administra într-aşa fel gospodăria — debitul şi creditul erau ţinute cu stricteţe la zi — că n-aveai practic de ce să te legi atunci cînd s-a răspîndit zvonul că Ivan Efimovici Iakovlev a fost arestat şi băgat la puşcărie. Categoric, n-aveai de ce să te legi — oricîtă rea credinţă ar fi existat, — atunci cînd s-a auzit că Iakovlev va fi judecat într-un proces public.

De fapt totul s-a declanşat din cauza fostului său plutonier Vasili Petrovici, angajat la el pe post de şofer, care fusese prins cu cherestea furată. Fusese prins cu cheresteaua prosteşte, din cauza lăcomiei sale. El îi spusese fostului său comandant din timpul războiului :

— Lemnăria asta trebuie ştearsă din scripte, căci am nevoie de ea pentru construcţia casei.

— De şters n-o s-o ştergem, îi răspunse fostul comandant, dar o să ţi-o atribuim ca unui muncitor meritos ce eşti, cu plata în rate. Şi n-ai decît să-ţi construieşti sănătos casa.

Numai că Vasili Petrovici nu mai era ceea ce fusese odată. Acum minţea de îngheţau apele, acum oamenii îi spunea nea-Vasia, şi din orice încerca să stoarcă un profit şi pentru el. Mereu învîrtea nişte afaceri dubioase, ba cu nişte anvelope, ba cu niscai piese de schimb, şi în jurul lui se aciuiau veşnic tot felul de indivizi suspecţi. Pe scurt, omul trăia numai din profituri.

Pînă la urmă a fost prins cu mîţa-n sac, şi primul lucru pe care l-a făcut, a fost să-l înfunde pe fostul său comandant, care n-avea nici un amestec în toate învîrtelile lui. Nea-Vasia a declarat că de fapt Iakovlev era acela care făcea comerţ pe sub mînă cu cheresteaua, iar el, nea-Vasia o transporta doar în schimbul unor firimituri mizere, ce-i picau de pe la mesele directoriale.

De bună seamă, că procurorul a reliefat în primul rînd faptul că fostul luptător nea-Vasia a pus interesele statului mai presus de prietenie, neputînd cu nici un chip să admită hoţia acelui comandant corupt şi sabotor.

Avocatul Sorokin Vladimir Andreevici a pledat în acest proces aşa cum trebuia să pledeze un avocat, adică pornind de la premiza că un om, iniţial, e total nevinovat. Fiindcă menirea oricărui avocat e de a-l întreba pe fiecare om în parte încercînd să-l apere şi nu să-l acuze. Fiecare avocat trebuie să pornească de la consi-

derentul că omul nu se naşte hoţ şi că înainte de a deveni hoţ, el trăieşte în mijlocul unei societăţi şi ca atare, cauza trebuie căutată în însăşi societatea respectivă. Şi în afară de asta, menirea unui avocat mai constă în a înţelege, chiar şi în cazul în care se va dovedi vinovăţia unui om, că ultimele ceasuri ale acelui om trebuiesc ocrotite de umilinţa celorlalţi oameni. Căci a umili un seamăn, oamenii s-ar umili pe ei înşişi, şi asta ar însemna un minus pentru omenire.

Dar în cazul de faţă, spre marea lui bucurie, el întîlni un om cinstit, corect, care fiind director şi avînd posibilitatea de a face adevărate scamatorii în interesul propriei sale înavuţiri n-a făcut nici un fel de ilegalităţi, îngrijindu-se numai de interesele statului. Cu atît mai mult cu cît, pînă să înceapă procesul, nea-Vasia ca martor principal al acuzării, a dispărut fără veste, şi nu rămăseseră decît ortacii lui care-şi închipuiau că avocatul e totuna cu procurorul, şi de aceea îi turnau verzi şi uscate. Ei spuseseră, de pildă, că personal îi remiteau lui Iakovlev şperţul, de aproximativ şapte sute de ruble lunar.

Procurorul spuse :

— Ei, vedeţi !

Avocatul întrebă :

— De unde făceaţi rost de asemenea bănet ?

Ortacii au reflectat o clipă şi au răspuns :

— Nu chiar şapte sute...

— Poate, numai şaptezeci ? spuse avocatul.

Ortacii se înviorară — chipurile îi ajută să iasă din încurcătură.

— Cîte şaptezeci, au răspuns ei.

— Sau, poate numai şapte ?

Ortacii se gîndiră consimţind pînă la urmă :

— Se întîmplă să fie şi numai cîte şapte.

Ortacii, de fapt, erau nişte oameni simpli şi tot ce-şi doreau era să iasă din bucluc şi să plece pe la casele lor. Şmecherul ăla cu fundul gros, drăgălaşul de nea-Vasia, i-a băgat în belea iar el a şters putina, lăsîndu-i pe ei să răspundă la întrebările avocatului, ca să-i apere lui pielea. Or, tot profitul cu care s-au ales din afacerea asta a fost un chiolhan. Ca acum să li se aplece !

Avocatul spuse :

— Deci, şapte sute, şaptezeci sau şapte ?

Procurorul interveni :

— Problema nu este de a stabili valoarea şperţului ci a faptei în sine. Protestez ! Cer protejarea martorilor ! Avocatul îi încurcă pe aceşti oameni simpli cu tertipuri deplasate.

Avocatul obiectă :

— Dacă nu se va stabili valoarea mitei, asta va atrage după sine nerecunoaşterea faptei. În felul acesta putem ajunge pînă la suma de şapte copeici, care reprezintă costul a două ţigări. S-ar putea ca ei să-l fi tratat, din cînd în cînd, pe Iakovlev, cu cîte o ţigară ? Ţin să vă atrag atenţia, tovarăşe procuror, că şi eu v-am oferit azi o ţigară. Asta cum ar trebui interpretat ?

Procurorul îl întrerupse :

— Adică, vreţi să spuneţi că el fuma cîte două ţigări dintr-o dată ?

Avocatul spuse :

— S-ar putea, dacă era o fire agitată.

Ortacii își dădură seama că li se înfundă. Arză-i-ar focul pe toți, cu procesul lor, și pe procurori și pe avocați ! Unul vroia să-i vie lui Iakovlev de hac, și alții trag ponoasele. Și-i apucă așa un parapon, că începură să dea în nea-Vasia, și parcă ce spuneau acum aducea mai curînd cu realitatea.

Și atunci procurorul se agăță de ultimul fapt împotriva căruia atuurile avocatului erau cam slăbuțe. Și anume, existau acte doveditoare cum că Iakovlev vindea lemne și cherestea regiunilor învecinate. Or, prin hotărîrea comitetului executiv regional asta era interzis. Deci, era o gravă încălcare a legii.

— Bine, zise avocatul, să analizăm situația dată. Cîștigul și-l lua el, sau îl vărsa statului ?

Procurorul respinse întrebarea, ca fiind neesențială :

— În momentul de față, asta nu are nici o importanță. A încălcat-o ? A încălcat-o ! Iar noi n-o să permitem nimănui să încalce legile țării.

— Nu, este foarte important de stabilit dacă cîștigul și-l lua el, sau îl vărsa statului ? Martorii dumneavoastră nu-mi inspiră încredere. Pentru ei ori șapte ruble, ori șapte copeici e totuna. Nu-i voie să socotești în așa fel banii statului. După acte însă, reiese că acuzatul cîștiga banii pentru stat. Pentru stat, rog să consemnați. Și nici un ban pentru el. Recunoașteți ?

Procurorul zîmbi răutăcios :

— Să zicem.

Avocatul spuse :

— Rog să se consemneze faptul recunoscut de către procuror, cum că acuzatul nu și-a însușit nici cinci bani...

— Dacă își însușea sau nu banii statului — asta n-a fost dovedit, interveni procurorul !

— Dovediți-o dumneavoastră ! îi zise avocatul. Din acuzația ce i se aduce reiese doar un singur lucru, și anume că cineva teribil și-ar fi dorit ca Iakovlev să fi fost un afacerist înveterat. Numai că dorința aceea nu s-a realizat. Aici e una din două, tovarășe procuror, și trebuie să vă decideți : ori Iakovlev n-a fost un hrăpăreț ori acuzația se bazează pe gogoși.

Se înțelege de la sine că nu s-a pronunțat chiar așa, ci a ales o expresie cultă.

Procurorul înghiți termenul în speță, și-și întoarse privirea într-altă parte.

În continuare, avocatul Sorokin Vladimir Andreevici a pornit să prezinte o realitate destul de gravă vorbind despre deosebirea dintre bușteni și cherestea. Ocolul silvic se ocupă de tăierea pădurilor. Buștenii zac peste iarnă acoperiți de zăpadă și la primăvară sînt tocmai buni ca lemne de foc. Asta e o mare pierdere pentru instituție. Procedînd astfel ea are pierderi de circa douăzeci de ori mai mari. Și ca să nu se producă asemenea pierderi, Ocolul silvic, în loc să ajungă în situația de a lăsa lemnul să se degradeze, vînzîndu-l apoi ca lemn de foc, îl vinde sub formă de cheres-

tea colhozurilor din regiunile fără păduri. În felul ăsta Ocolul silvic încasa bani grei, iar colhozurile din zonele fără păduri își construiau case și ferme ! Prin urmare, ce e mai important pentru tovarășul procuror, ca lemnul să putrezească și să fie ars în sobe, sau ca oamenii muncii din colhozuri să trăiască în case civilizate, plus beneficiul statului ? Ce este pădurea, un bun al poporului sau doar combustibil pentru încălzit ?

Procurorul răspunse :

— Asta e demagogie !

Avocatul spuse :

— E vorba de un cîștig de două sute șaptezeci și șase de mii, patru sute douăsprezece ruble și șaizeci și opt de copeici ! Unor asemenea gospodari ar trebui să le ridicăm statui, iar dumneata vrei să-i băgăm în pușcărie !

Auditoriul era și el, ce-i drept, cam agitat : toți știau că directorul era curat ca lacrima, erau atît de siguri încît și cei cărora nu le aprobase lemne sau cherestea nu-i purtau pică, convingîndu-se de principialitatea lui. Adevărul e că Iakovlev era exagerat de strîns la mînă, dar cinstit vorbind, omul nu era vinovat de nimic. Procurorul o ținea pe-a lui :

— Și cu dispozițiile Comitetului executiv regional cum rămîne ?

La asta avocatul îi răspunse :

— Dumneavoastră, ca procuror, ar trebui să apărați bunul poporului. Dar dispozițiile acelea frînează relațiile de producție. Și asta, pentru dumneavoastră, ca marxist ce sînteți, ar trebui să vă fie foarte clar. Și ca un bun

comunist, ar fi trebuit să protestați împotriva acestei dispoziții, dictate de interese strict locale ! Și în timp ce profitul real este acela care reprezintă stimulentul de bază pentru progresul continuu al omenirii, dumneavoastră nu vă orientați după lege, ci după o dispoziție lipsită de rațiune ! E o atitudine destul de stranie pentru un procuror...

Nu se știe exact cum s-au petrecut lucrurile ulterior, dar Iakovlev a fost eliberat. Trebuie să presupunem că, în cele din urmă conducerea și-a dat seama că Iakovlev era un om indispensabil. Unii presupuneau că oricum conducerea tot l-ar fi scos de la zdup. Deoarece este extrem de important să ai un om atît de corect, în special cînd trebuie să acorzi tot sprijinul pentru a ridica prestigiul întreprinderii compromise. Și trebuie să recunoaștem că Ocolul silvic fusese o instituție pe cale de a da faliment, pe care Iakovlev o pusese pe picioare, iar conducerea rămăsese între timp de căruță cu colhozul *Zarecinîi*, unde era nevoie urgentă de un președinte.

Conducerea l-a chemat pe Iakovlev, și a rămas, chipurile, foarte surprinsă cînd a aflat că el a fost reținut opt luni pentru cercetări. Cică, dacă ar fi știut, n-ar fi admis-o în ruptul capului. Acum însă, toate astea țin de trecut, Ivan Efimovici, și trebuie muncit mai departe. Du-te la colhozul *Zarecinîi*, acolo colhoznicii te vor alege președinte, fiindcă Ciugunov o ține într-o beție și nu mai poate face

față. Azi cîștigul e totul, iar tu știi să-l scoți și din piatră seacă, mai dihai decît un capitalist. Asta, conducerea o spusese, desigur, ca să se amuze.

Așa a ajuns Ivan Efimovici președinte de colhoz, menținînd prietenia care s-a legat între el și avocatul Sorokin Vladimir Andreevici.

Lui Vladimir Andreevici îi plăcea vînătoarea, dar se ducea rar să vîneze. Și iată-l acum venit cu pușca în casa președintelui, bineînțeles, neuitînd să aducă cu el și o butelcuță. Avocatul sosise primăvara, cînd se întorc păsările călătoare, și fusese primit cu bucurie.

Stăteau cu toții într-o încăpere bine încălzită — lui Ivan Efimovici îi plăcea căldura — își scoseseră cizmele și-și mișcau degetele de la picioare în aerul cald al odăii. Nevasta lui Ivan Efimovici, Frosia, o femeie liniștită, învățătoare, îl adora pe avocat: el îi scăpase bărbatul! Și plozii aveau un respect deosebit pentru unchiul Volodia. Dar și avocatul se simțea atras de familia lor, și foarte curios, îi apărase fără bani. Doar atît cît a costat baroul și în rest n-a mai pretins nici un ban în plus. Altul în locul lui, pentru un proces ca acela, le-ar fi jupuit și pielea.

— Uite ce, Efimovici, spuse Sorokin, mușcînd dintr-un castravete murat, n-aș putea spune că aș fi un sfînt. Eu apăr organizația, dar, ce-i al meu, e pus deoparte, pe cînd tu, ești un înger și lumea ar trebui să vină să te privească cu bilet de intrare. Ai început să mă

interesezi ca un exemplar unic. Să conduci o asemenea afacere și să rămîi curat! Este uluitor!

Cert e, că la proces, Ivan Efimovici n-ar fi avut nici o șansă să scape, căci nu era vorbăreț din fire. De altfel, cînd i s-a dat ultimul cuvînt, el a spus doar atît: „Rog circumstanțe atenuante“. N-avea darul vorbirii. Era, într-adevăr, un exemplar unic. Iar Frosia era și ea tăcută, știa doar atît — să gătească și să corecteze caiete.

Dar și Iakovlev știa bine că lui Sorokin i-a mers faima în urma acelui proces. Și faima pentru un avocat e un lucru mare. Cine l-a salvat? Sorokin! Aha, ăsta e de reținut. Fără bani și l-a salvat. Om tare. Toate acestea Iakovlev le pricepea bine, și dacă ar fi știut să vorbească, le-ar fi spus. Dar, n-a spus absolut nimic, a umplut doar păhărelele. Totuși, Sorokin îi citise în ochi aceste gînduri. Le citise și îi surîse cu un zîmbet discret. Adică, o știi, foarte bine, și eu o știu... Un om cu o inteligență deosebită.

Iakovlev tuși și ridică păhărelul. Băură. Apoi au îmbucat cîte o coajă de pîine.

— Dă-mi un sfat, Andreici...

— Ia zi!

— Colhozul a ridicat un han. La marginea drumului. E un drum cu un trafic mare. Mașini multe. Multe mînăstiri prin împrejurimi. E vorba de o stație de deservire auto, ce zici?

Avocatul își aprinse o țigară.

— Conducerea nu s-a dat încă la tine?

— S-ar putea să fie mulţumiţi... În primul an desigur, nu s-a realizat nici un cîştig, în al doilea, am realizat o sută de mii, iar acum credem să facem vreo patru sute de mii... Dar rămîne problema exploatării... Din grîne nu putem scoate mare lucru... Aş fi vrut să preiau mînăstirea „Mîntuitorul la răspîntie". Mînăstirea e în paragină. E pe teritoriul nostru... Aş putea s-o fac să ne aducă cîştiguri... Crezi că mi-o dau ?

— Trebuie gîndit... Lucrul cel mai important e să găseşti formula cea mai potrivită cînd propui. În zilele noastre totul e cum prezinţi cazul. Trebuie să-ţi faci toate calculele, şi negreşit, să găseşti să spui ceva cu mult haz.

— Cum adică cu haz ?

— Uite aşa, Ivan Efimovici ! Să-i faci să zîmbească. O aprobare dată surîzător nu are preţ pe lume. Conducerea rîde rar, nu-i prea arde de rîs. Da şi cînd or rîde, parcă vezi soarele apărînd pe cer. Şi o să reţină că Iakovlev le-a prezentat ceva cu foarte mult haz, într-adevăr un om care munceşte cu adevărat, vor zice ei. Şi cu asta ţi-ai asigurat spatele frontului şi poţi acţiona în voie. Un timp, nimeni nu te va deranja. Iar cînd o veni timpul să te scarmene, tu ai să ai în mînă argumentul suprem : cîştigul. Şi în situaţia asta n-o să le rămînă altceva de făcut decît să zîmbească din nou.

— Ehei, lor dacă le-o căşuna, d-apoi şi cu cîştig, cu tot... vorba ceea.

— Nu spune asta ! Fără cîştig ai fi zăcut şi acum în puşcărie, pentru cheresteaua ta, şi încă cu proces public.

Ivan Efimovici s-a ridicat în picioare, a trecut în camera de alături, a adus un sul de hîrtie de calc şi l-a desfăcut pe marginea mesei :

— Planul mînăstirii...

Avocatul rămase surprins :

— Asta cînd ai mai făcut-o ?

— Hanul mi l-au proiectat pictorii... Conform înţelegerii... I-am rugat să-mi facă planul. Ei, pe bună dreptate : dă-ne parale. Parale pentru asta, de unde să avem... Le-am spus : faceţi-mi planul pe gratis... Dacă iese treaba, n-o să fiţi în pagubă, iar dacă nu iese înseamnă că ăştia ne-au fost sorţii... Mi l-au făcut !

Planul mînăstirii „Mîntuitorul la răspîntie" era curăţel şi era greu de imaginat că reprezenta nişte ruine străvechi în care fiecare zid în parte se surpase şi că maldăre de vechituri umpluseră chiliile.

Iakovlev îşi umplu păhărelul, şi-l dădu pe gît.

— Am voie să construiesc o uzină de conserve, iar un complex turistic, nu... Dispoziţii... Fabrică de conserve... Dar eu nu am ce conserva... Aici aş face un motel, iar dincoace o staţie de deservire auto... Obiectiv istoric... Mină de aur nu alta... O să vină şi americanii, şi eu am să le prezint o socoteală mai veche. Pentru anumite lucruri... aş avea de încasat de la ei dolari... Şi toate astea ca şi cum ar fi

o fabrică de conserve, pricepi ? Ce zici, au să mă închidă oare ?

Ochii lui Sorokin scînteiau :

— S-ar putea să nu te închidă. Depinde cum ai să prezinți lucrurile... Dar grînele ?

Iakovlev oftă cu năduf :

— Aici grînele nu rodesc ! Și n-au rodit niciodată. E mai rentabil să le cumperi. Carnea da, și înzecit dacă vrei, oi da, lapte, cartofi... Iar grînele nu rodesc... Ce pot face, Andreici, și dacă le-aș iriga cu lacrimi, tot zadarnic... Dar cine a auzit să se poată trăi fără cîștig, fără să se țină seama de calitatea solului ?... Grînele — în ținuturile unde rodesc grîne... Poți scoate patru sute — cinci sute de puduri, dacă lucrezi cu cap... Or, aici la mine — laptele, carnea, obiectivele istorice... Toate astea sînt bani, nu-i așa ?...

— La ce-ți trebuie bani ? îl întrebă avocatul.

— Glumești, Andreici ? Banii sînt bani. Nu e vorba să-ți poți cumpăra cu ei tot felul de boarfe — mă pot lipsi de ele... Banii sînt o realitate... Există pămînturi mai scumpe și pămînturi mai ieftine, așa le-a lăsat Dumnezeu, deci trebuie acționat... Fără bani nici n-ai putea afla vreodată valoarea adevărată a lucrurilor. Poate o muncă anume nici n-ar trebui efectuată... Poate era mai rentabil s-o bagi la presă... Iar tu, ai irosit timp pentru ea... Și muncă... Banii sînt muncă. Iar munca, fără bani — e doar politică.

Sorokin, de bună seamă, rîse din toată inima de această economie politică pentru uz

casnic. Dar Iakovlev nu se supără. El reveni la mînăstire. Cum că fusese la oraș, căscase mult ochii pe la Oficiul de turism. Sorokin îl întrebă, cum de s-a întîmplat ca fiind în oraș, să nu treacă și pe la el, să-l vadă.

Aici însă Iakovlev parcă s-a închis în sine. A lăsat capul în jos, trase gustarea mai aproape și umplu pahărelele.

Căci avea ce-i ascunde lui Sorokin.

POVESTEA LUI TROFIM MIHAILOVICI KARTUZENKO ȘI A AUTOMOBILULUI SĂU

Descrierea vieții lui Trofim Mihailovici Kartuzenko începe, propriu-zis, din acea clipă în care acesta a apărut la Moscova cu nevasta lui Lizaveta și c-un copil mic, Mișenka, în brațe.

Căci pînă-n acea clipă susmenționată, chiar el hotărîse să nu-și facă un bilanț al vieții socotind-o nerealizată, scursă ca o pîclă de ceață, ca un vis al păcatelor tinereții sale. Și cu această hotărîre fermă, sosi la adresa noului său domiciliu.

Povestea vieții lui Trofim Mihailovici Kartuzenko este povestea vieții unei familii onorabile, fără vicii dezaprobabile, cum ar fi vodca sau trăscăul.

Trofim Mihailovici avea înfățișarea unui bărbat trupeș, atingînd o greutate de o sută

treizeci și șase de kilograme. Aceste kilograme, care-i aparțineau întru totul, erau proporțional așezate pe toată suprafața corpului lui, ba chiar frumos, și anume : grosul era pe umeri, iar pe burtă mai nimic. Atunci cînd Trofim Mihailovici își punea pălăria și ieșea în curte să vadă cam ce ar mai fi de făcut, nu se deosebea cu nimic de ceilalți intelectuali, avînd chiar ceva mai multă prestanță în comparație cu ei. Înainte, să ne fie clar, el nu fusese așa.

Povestea vieții lui a început cu douăzeci și cinci de ani în urmă, cînd s-a ales cu o căsuță de la Oficiul pentru administrarea stațiunilor balneo-climaterice „Zarea". Acolo, printre vile cochete, se găsea un fel de coteț, năpădit de bălării, nefolosit de nimeni întrucît proprietarul lui murise, iar necugetații lui moștenitori, din două mișcări, scăpaseră de moștenire.

Moștenitorii acelui coteț erau oameni încă tineri, dar de pe acum vrednici de milă, dacă ar fi să vorbești cinstit. Ei i-au declarat cu nepăsare lui Trofim Mihailovici, tînăr și el pe-atunci, că n-au nici o atracție pentru bunurile agricole, fiind de fapt niște citadini. Moștenitorul, ginerele răposatului, un foarte tînăr om de știință, a spus direct că nu dispune nici de timp nici de mijloace materiale ca să-și bată capul cu acea vilă părăginită.

Ce-i drept, locuința lor de la oraș, după cît a putut să-și dea seama Trofim Mihailovici, era destul de spațioasă, rămasă și ea probabil drept moștenire, dar într-o stare jalnică, lucru

confirmat chiar de cercetătorul științific în cuvinte fără echivoc :

— Pe banii realizați e mult mai bine, să ne reparăm locuința asta. De mers o să mergem și în sînul naturii, dar ca niște păsări libere, fără povara proprietății particulare.

În ciuda tinereții sale de-atunci, Trofim Mihailovici era un om cinstit, din care cauză se simți într-un impas moral, dat fiind că nu putea, sub nici un chip, să se reîntoarcă în ținuturile natale, de teamă să nu fie recunoscut acolo. Pe de o parte, ar fi dorit, bineînțeles, să le atragă atenția, acestor cercetători științifici, asupra viselor și iluziilor lor deșarte, dar, pe de altă parte, el era un cumpărător, și ca atare, nu intra în obligația lui să-și cauzeze prejudicii materiale. În afară de asta, spre deosebire de nevasta moștenitorului, soția lui Trofim Mihailovici îi și cadorisise un copilaș, care la acea oră alerga de colo pînă colo, ca argintul viu, și avea nevoie de aer curat acum, mai mult ca oricînd. Pe scurt poți nu poți oferă-i.

De aceea, Trofim Mihailovici nu se înghesuia cu prea multe întrebări ca să afle cine ce anume și-ar dori, ci dimpotrivă, vorbi evaziv, de pildă, cam la cît cred ei că s-ar ridica reparațiile locuinței lor din oraș. Pînă și suma la care se vor ridica reparațiile, ei și-o imaginau tot ca niște oameni necugetați ce erau și egoiști pe deasupra, fără să țină seama de faptul că acel coteț nu valora nici jumătate din acea sumă. Ca să pună la punct acea coșmelie trebuia să bage un capital serios,

de care el, Kartuzenko, nu dispunea, lucru la care oamenii de ştiinţă nu se gîndiseră. Asta el le-o spusese personal, considerînd că nu e obligat, în calitatea lui de cumpărător, să le comunice, care sînt mijloacele lui materiale, reale.

Oamenii de ştiinţă, în special juna soţie, îl tratase cu ceai şi biscuiţi „Privet", dar Trofim Mihailovici o ţinea pe-a lui, şi afacerea a căzut.

Ajuns acasă, de fapt la un prieten de-al lui, care îi adăpostea pe cei trei Kartuzenko în căutare de locuinţă, care taman că-i lipseau la grijile pe care le avea, Trofim Mihailovici se izbi de nemulţumirea Lizavetei sale. Ea îi spuse, direct de faţă cu toţi, că el îşi nenoroceşte propriul său copil, din cauza zgîrceniei sale, procedînd ca un monstru, şi nicidecum ca un tată adevărat. Amicul o susţinu pe Lizaveta, deoarece familia Kartuzenko începuse să le stea în gît, locuind pe de-a moaca cu copilul care veşnic ţi se încurca printre picioare de parcă nu le avea pe-ale lui. Aici, Lizaveta cu plodul în braţe aidoma fecioarei cu pruncul se porni pe plîns. Nevasta amicului nu s-a putut abţine nici ea spunînd că totul are o limită, în special cînd dispun de-o sumă frumuşică de pe urma vînzării casei părinteşti din locurile de baştină. Şi dacă i-a surîs norocul să se poată aranja prin împrejurimile Moscovei, apoi ar trebui să-l considere ca un dar venit de la Cel-de-sus pentru familia sa.

Trofim Mihailovici, fiind un om raţional şi deloc prost, puse pe masă ca la comandă, o

butelcuţă şi o juma de kil de *krakauer* pe care le cumpărase mînat de o presimţire.

Evident, aici nu era vorba de *krakauer*, ci de o discuţie amicală care se înfiripase consumînd *krakauer*-ul. Amicul, la un moment dat, se gîndi o clipă, dar schimbînd o privire cu nevastă-sa, încetă să se mai gîndească, deoarece dacă ăştia tot şi-au vîndut vetrele părinteşti, şi au bani, n-au decît tot ei să mai pună la bătaie încă o sticlă ; era suficient că gazda a contribuit şi ea cu varză murată, başca înghesuiala pe care o suportau în casa lor.

Lizaveta, desigur, fu aceea, care dădu o fuguţă să mai cumpere o sticlă, iar Trofim Mihailovici, turnînd încă un rînd, spuse că oamenii lui, cercetătorii, nu sînt chiar aşa de proşti pe cît şi-i închipuise în mod normal.

La care amicul se ofensă :

— Cum vine asta, că nu sînt proşti ? Aşa ceva nu există. Acum sîntem în luna mai, e anotimpul cînd poţi trăi şi-n mijlocul naturii, aşa-i ?

— Şi ce-i cu asta ?...

— Aia e ! Dacă ai trăi stînd cu mîinile în sîn — atunci, mai zic, n-ar fi proşti, dar aşa cînd pînă la iarnă tu ai de gînd să amenajezi nişte instalaţii de încălzit căsuţa aceea, atunci sînt nişte proşti. Ei, ai priceput ?

— Ce fel de amenajări să-i fac ? Mă gîndesc la posibilităţile de utilare.

— Un bun gospodar, le va găsi; interveni nevasta amicului. Azi, unde te uiţi, se construieşte. Ei, ai început să pricepi ?

— Just, zise amicul, dacă te-apuci de treabă cu cap, apoi sigur că pînă la vară ai să stai la căldurică, iar vara ai s-o poți închiria vilegiaturiștilor. Și astfel ai și un venit.

— Și eu cu copilul, încotro ?

— Tu ai să stai în cotețul dulăului, că n-ăi fi os de prinț, iar pe copil cu Lizaveta pe timpul verii îi trimiți la părinți... Pînă una alta, părinții tăi mai sînt în viață, nu ești ca mine, orfan de ambii părinți. Doar n-o să-și ia la goană nepoțelul !

Trofim Mihailovici a vrut, de fapt, să spună, că deocamdată, nu e cazul să-și trimită nevasta acasă, dar tăcu, avînd pentru asta socotelile sale tainice. El tăcu gîndindu-se că în fond, ar putea să stea liniștit împreună cu toată familia, și să nu-și lipsească copilul de aer curat pe timp de vară.

Da, toate astea s-au petrecut demult.

Pe unde-o fi acum amicul acela cu varza lui murată, pe unde-or fi acum cercetătorii științifici ! De douăzeci și cinci de ani Trofim Mihailovici e proprietar și în toată această perioadă, a dus o viață de familie liniștită, a schimbat de nenumărate ori locul de muncă. A lucrat și în sectorul forestier, și în sovhozuri și la cooperație, și pretutindeni pe unde a trecut, a fost apreciat de conducere, fiindcă nu-și pierdea capul niciodată, nu se aventura în afaceri și acționa numai pe baza dispozițiilor legale.

Treptat, cotețul de pe lotul lui își schimbă înfățișarea. Apăru și-un mic șopron pentru o văcuță și-un purcel, au apărut și straturi cu căpșuni, aveau și cartofi cu care-și acopereau cerințele gospodăriei. Într-un cuvînt se trăia binișor.

În primii ani nevastă-sa nu și-a vizitat ținuturile natale ci a contribuit la înflorirea gospodăriei lor, era în corespondență și cu bătrînii socri, avînd aerul că nu știe nimic despre soarta lui Trofim Mihailovici. Părinții, firește, înțelegeau despre ce e vorba și se comportau ca și cum și-ar fi pierdut fiul.

Fostul coteț a fost trecut pe numele Lizavetei, pentru orice eventualitate, dacă s-ar întîmpla cine știe ce.

Tot pe numele Lizavetei a mai fost trecută și o achiziție ulterioară, pentru care Trofim Mihailovici a construit anticipat un mic garaj.

Mișka, ajungînd la vîrsta pionieratului înscriindu-se în avangarda timpurilor noi, nu era de acord cu vaca, și urmărea cu străşnicie ca nu cumva taică-său s-o hrănească cu pîine asemenea sabotorilor despre care scriau ziarele. N-are decît s-o hrănească cu fîn, dacă ține cu tot dinadinsul să aibă o vacă. Și din cauza principiilor atît de avansate ale propriului său fiu, Trofim Mihailovici a trebuit să renunțe la vacă pe o perioadă de trei ani, neavînd posibilitatea să-i asigure furajele. Dar odată cu timpul dreptății, cînd s-a dat liber creșterii animalelor domestice tuturor cetățenilor, vaca a apărut din nou în ograda lui Kartuzenko. Purcelul însă nu le-a lipsit niciodată, deoarece acesta se hrănea cu resturile menajere, și nu se încadra în prevederile legii. Mișka nu era de acord nici cu purcelul, dar în fiecare an

de Revelion mînca cu poftă cîrnaţii făcuţi în casă ; afurisitul de copil îi mînca cu atîta inconştienţă ca şi cum habar n-avea din ce-or fi crescut cîrnaţii ăia. Să nu mai vorbim de slănină.

Şi dacă Mişka fusese de acord cu ceva încă din copilărie, apoi ăsta era garajul. Îşi dăduse consimţămîntul încă din faşă şi-l tot menţine, flăcău fiind deja.

Cînd Mişka era încă un ţînc, Trofim Mihailovici a cumpărat un *Moskvici—401*, o bomboană de maşină, şi pentru vremurile acelea, chiar nemaipomenită. Micuţă, curăţică, verde, o jucărie nu alta. În toţi anii copilăriei, Mişka nu se dezlipea de maşină. Dar taică-său nu prea-l răsfăţa, spunîndu-i să mai aibă răbdare ca să atingă vîrsta pentru a face cursurile de conducere, şi abia atunci să pună mîna pe volan.

Automobilul şi-l ţinea pe butuci — un fel de căpriori mai mici — ca să nu forţeze cauciucurile. Dar n-a stat prea mult aşa ; vreo doi ani. În timpul acelor doi ani, automobilul era, fireşte, în perfectă stare. Vara, în fiecare lună, sosea nea-Vasia, şoferul Ocolului silvic şi-i dădea drumul motorului să vadă dacă merge ori ba. De pe căpriori însă, nu-l dădea jos, căci controlul rotirii roţilor se putea face şi în poziţie de suspensie. Trofim Mihailovici se aşeza alături de nea-Vasia şi urmărea cu încordare să vadă unde anume şi în ce fel trebuie apăsat, ca să obţii efectul dorit. Apoi, de bună seamă, luau cîte-un păhărel, se aşezau la masă, discutau despre diferite mărci de

automobile, şi de asemenea, despre imperioasa nevoie de a-şi mărita frumuseţea de *Moskvici*, căci venise rîndul să-şi ia o *Pobedă*.

Trofim Mihailovici avea un cap isteţ, şi pentru orice eventualitate, o înscrisese pe Lizaveta din timp, pentru o *Pobedă*. Şi eventualitatea aceea, i-a prins bine acum.

Într-o zi, cînd Mişka trecea în clasa a cincea, Anastasia în a treia, iar mezinul Vladimir terminase a-ntîia, cu alte cuvinte într-o minunată zi de vară, sosi nea-Vasia cu clientul.

În acele zile — sînt ani de-atunci, Lizaveta lipsea, fiind la părinţii lui, care mai îmbătrîniseră şi se mutaseră într-un alt colhoz, unde nimeni nu-i cunoştea nici de unde veneau, nici care este biografia feciorașului lor Trofim Mihailovici. El, Trofim Mihailovici, era de mult conştient de greşelile comise în tinereţe, şi îşi răscumpărase vina printr-o muncă cinstită, iar vina lui era că a dezertat niţel aşa, şi încă într-un moment greu, şi prin urmare era nevoit să tot greşească în continuare în prezenţa vrăjmaşului cel hain. Acum însă era pe deplin conştient că greşise.

Şi, după ani de zile Lizaveta şi copiii au plecat la părinţii lui, iar el, Trofim Mihailovici, a rămas acasă să aibă grijă de gospodărie şi de vilegiaturişti, cărora le închiria regulat vilişoara, de fapt o cameră cu verandă plus laptele proaspăt pentru copilaşul lor în plină creştere. Ei închiriau vila cu laptele respectiv, căci Trofim Mihailovici îşi dădea seama că aşa o să le fie mult mai convenabil oamenilor, decît să umble zilnic creanga după lapte. Lizaveta

mulgea vaca, iar pentru vară apelau la o bătrînică de la țară, foarte puțin pretențioasă, încît nici nu se chema că era angajata lor. Și uite așa, bătrînica mulgea vaca, copilul vilegiaturiștilor se îngrășa, pentru că-i dădeau și unt pe care-l preparau singuri și-l păstrau la beci, iar nea-Vasia s-a înființat cu niște cumpărători.

Pentru o ocazie ca asta, automobilul fu ridicat cu un cric și dat jos de pe căpriori, astfel se pomeni în sfîrșit pe propriile sale picioare, nou-nouț ca ieșit din fabrică. Cumpărătorii — soț și soție a căror identitate era necunoscută — s-au bucurat văzînd mașina nouă ca din fabrică, și cînd bărbatul ceru să facă un tur-două, cu ea, Trofim Mihailovici era cît p-aci să le spună că n-au decît întîi s-o cumpere și-apoi să se fîțîie cît poftesc. Dar s-a abținut, gîndindu-se că oricărei cumpărături atît de valoroase, trebuie neapărat să i se facă o probă.

Bărbatul o încercă pornind-o înainte și înapoi și declarîndu-se satisfăcut, începu tocmeala. Mai mult ca sigur, că-l unseseră în prealabil pe nea-Vasia, căci șoferul, cu toate că era de-al casei, le ținea lor parte, clienților, spunînd că mai mult n-o să obțină de la nimeni deoarece mașina se-nvechește.

— Cum o să se învechească, protestă Trofim Mihailovici, cînd e nouă-nouță iar kilometrajul marchează doar o sută șaptezeci și nouă de kilometri.

— Cum să vă spun, îl lămuri bărbatul, există și o uzură morală...

Trofim Mihailovici avea obiceiul să nu se bage la morală, căci pricepea, că atunci cînd cineva începe să umble la morală, va urma automat o tragere în piept. De aceea conchise :

— Eu, unul, n-am nici un zor. Îmi cresc copiii și o să se plimbe ei.

Astea erau, fără îndoială, simple gogoși, realitatea era că termenul pentru ridicarea *Pobedei* se apropia, or ca să cumperi o mașină nouă înainte de a-i face vînt celei vechi, era după părerea lui, o imprudență. Discuțiile care s-ar isca în jurul lui ca posesor a două mașini nu i-ar fi pe plac — una în garaj și a doua pe rampă. Mașinile s-ar acoperi de vorbărie ca năpădite de buruieni, și cine știe, s-ar putea să iasă și-o lege, pentru confiscarea celei de-a doua mașini, cu atît mai mult cu cît în ziare s-a mai scris despre proprietatea particulară, ba chiar se cerea o astfel de lege, ca să se facă dreptate. Și Trofim Mihailovici credea cu sfințenie în articolele din ziare, mai ales cînd acestea scriau de rău. Iar în afară de asta, lui îi plăcea ordinea și considera că banilor le place socoteala rotundă, și anume : automobilul nou trebuie cumpărat din banii scoși pe automobilul vechi nu din cine știe ce alți bani.

Viața a luat o așa întorsătură, încît intuiția a ajuns la mare preț. Oamenii au început să emită prezumții mai repede decît s-ar fabrica automobilele. Inițial, atît lansarea ideilor cît și fabricarea mașinilor mergeau braț la braț. Dar pe parcurs ritmurile lor s-au diferențiat, pentru că pentru lansarea ideilor era suficient propriul tău cap, pe cînd pentru sporirea fa-

bricării mașinilor se cereau diferite condiții exterioare, cum ar fi construcția de uzine și altele. Ideile ți se învîrt în creier, apar ca din vis, or ca să faci un automobil, doar visele nu erau suficiente. Și iată, să zicem, că omul își transpune în practică visul, dorindu-și un automobil, care încă nici măcar n-a fost fabricat pentru el, ceea ce-l face să trăiască cu creierii în pioneze. Și bietul de el, ar dori, să-și liniștească creierii, care încep să-l chinuie din ce în ce mai tare făcînd ca viața fără automobil să pară tot mai insuportabilă. Și atunci, dă o fugă la omul cel prevăzător, care s-a înscris din timp pe listă, și mai are un automobil deja cumpărat, iar altul pe care acuși-acuși trebuie să-l ridice. Iar omul cel prevăzător, deja socotește că va trebui să-și vîndă mașina în așa fel, încît următoarea să-i iasă pe gratis, în mod legal în fond, ca unul care-și așteaptă de mult rîndul, nu ca alți oameni neprevăzători, care nu s-au înscris din vreme, lipsiți fiind de simțul previziunii în epoca proliferării ideilor.

De-aia și Trofim Mihailovici, făcîndu-și un calcul estimativ asupra valorii *Pobedei,* luîndu-și și un avans pentru scăzămîntul tocmelilor, le-a spus prețul. Bărbatul și nevastă-sa, s-au pus, desigur, pe tocmeală, fără să-și ia însă, ochii de pe *Moskvici.* Dar ajunși cu ceva-ceva mai puțin de costul *Pobedei* plus aldămașul lor, s-au oprit și au bătut palma. Bineînțeles nea-Vasia fu acela care se grăbi să fugă după aldămaș, dar bărbatul și nevasta erau nebăutori, ceea ce nu-l impresionă pe Trofim Mihailovici, căci doar începeau o viață

nouă, pe care nu era bine s-o înceapă cu vodcă, dacă, desigur, nu erau prostovani.

Apoi, cum era și de așteptat, au plecat cu *Moskvici*-ul să facă formele, neindicînd în acte suma reală, ci una mai mică, în interesul reciproc al părților, și fără pagubă pentru stat.

Astfel fusese vîndută frumusețea aia de automobil micuț, și înainte de întoarcerea familiei, nea-Vasia băgase în garaj o *Pobedă* nouă verde, fiindcă acolo în afară de cele verzi, mai erau doar galbene și maro, care nu-i plăceau lui Trofim Mihailovici, căci el se obișnuise cu culoarea verde.

Mașina era așezată pe aceiași căpriori care întîmplător i se potriviră, și nea-Vasia porni motorul să vadă cum se rotesc roțile, fără ca ele să atingă pămîntul. Acum Trofim Mihailovici, se hotărî să-și conducă singur mașina, ceea ce i-a reușit foarte bine. Din clipa aceea el își spuse că ar fi cazul să se lipsească de serviciile lui nea-Vasia, deoarece acesta a dat dovadă de o comportare neloială în timpul vînzării *Moskviciului.*

După ce *Pobeda* fu instalată și familia se reîntoarse, mezinul Vladimir dădu o fugă la garaj să vadă mașina. Și nerecunoscînd-o, se miră ca orice copil și strigă :

— Mamă ! Mamă ! Mașina a crescut !

Pe socoteala naivității copilului se distră toată familia.

Pe urmă, după explicațiile de rigoare, se dumeri și el cum stau treburile.

Renunțînd la nea-Vasia, Trofim Mihailovici se învățase să-și pornească singur mașina, și

învîrtea cu destulă dibăcie, volanul, dar, bineînțeles, în stare de suspensie.

Mai demult, pe vremea micuțului *Moskvici*, el avusese un vis : să-și ia toată familia și s-o pornească spre sud la părinții lui pe care nu-i mai văzuse din perioada instalării sale în împrejurimile Moscovei. Era mult de-atunci de bună seamă, dar anii au trecut pe nesimțite parcă, și Trofim Mihailovici, nici nu găsea că s-a schimbat prea tare, doar că numărul de haine erau acum cincizeci și patru, ba chiar și cincizeci și șase. De asemenea, a crescut și numărul gulerului, cam la patruzeci și cinci. Mărimea încălțămintei a rămas aceeași, doar că pantofii vechi îl strîngeau nițel la șnuruit. El nu-și făcea haine de prisos, și acelea pe care le avea mai erau utilizabile, în afară de trei costume, bune încă, care-i rămăseseră cam mici, și nici el și nici nevastă-sa nu știau deocamdată ce să facă cu ele, păcat era și să le vinzi, păcat și să le transformi pentru Mișka.

Copiii creșteau pe nesimțite — habar n-aveai cînd și cum — și tocmai de aceea nu realizai scurgerea timpului. Hainele le rămîneau mici și din an în an, aveau nevoie de mai multe manuale. Nevastă-sa, Lizaveta, s-a îngrășat și ea între timp, ba a devenit chiar foarte grasă, dar și aici n-aveau nimic de zis ; cum să acționezi împotriva naturii, care întotdeauna le îngrașă pe femei.

Dar ceea ce într-adevăr îi sugera lui Trofim Mihailovici trecerea implacabilă a timpului, erau împrejurimile care se schimbaseră în răstimp. Vila din dreapta a suferit de două ori reparații capitale, și ce înseamnă o reparație capitală, o știa orice bun gospodar chiar dacă-i vorba de vila altuia. Pentru așa ceva trebuia să dispui și de timp și de mijloace. Acum vila avea un acoperiș de olane, în manieră olandeză, și zidurile erau finisate. Și Trofim Mihailovici ar fi vrut să-și acopere casa cu olane pentru că n-au moarte, dar n-avea cum să-și facă rost, iar vecinul, se vede treaba, nu se înghesuia la discuții, încît era imposibil să afli de unde și le procurase.

Vilișoara din stînga, era în felul ei foarte îngrijită ; își schimbase de trei ori proprietarul, ceea ce confirma scurgerea timpului și faptul că anii nu stau în loc, ci zboară mereu înainte.

Acum Mișka urma deja cursurile unui institut, fiind un tînăr dotat, chit că crescuse la țară, și era doar simplu fiu de funcționar rural— inițial la un sovhoz, apoi la cooperative de consum, apoi din nou la sovhoz, dar sub o nouă direcție. Mișka învăța bine. Iar pentru meritele sale la învățătură precum și pentru activitatea obștească, a obținut un loc la cămin, unde s-a și mutat, rupîndu-se de cuibul familiei. Lipsa unei supravegheri părintești i-a dăunat lui Mișka care în scurt timp s-a însurat cu o orășeancă, care orășeancă a spus că tatăl, adică socrul Trofim Mihailovici, ar putea să le ofere o mașină, că n-o să-i cadă mîna, și-o spunea de parcă vorbea de-o pungă cu semințe.

Trofim Mihailovici niciodată n-ar fi dat apă la moară unei astfel de destrăbălări de-ale propriului său copil, care n-a cîștigat încă nici o lețcaie cu mîinile sale, dar pretindea în schimb împreună cu tînăra lui nevastă un dar atît de costisitor. Lizaveta însă îl iubea mult pe fi-su Mișka, dat fiindcă împărțiseră împreună copilăria lui grea, nesigură, fără acea fericire consistentă, care apăruse ceva mai tîrziu.

Și ea îl înscrise pe Mișka pentru un *Moskvici* nou, spunîndu-i lui Trofim Mihailovici — noi doi n-am umblat cu mașina, măcar copiii să umble. Era o muiere isteață și-l înscrisese pe Mișka în secret pe cînd acesta mai era la învățătură. Și astfel se explică că prin al patrulea an de studii sosi cartea poștală cu înștiințarea că se pot vărsa banii pentru mașină.

Acum Trofim Mihailovici nici nu mai concepea să n-aibă un automobil în garajul său. Nici nu-și mai putea imagina o situație ca aceasta și, socotea că Mișka o fi el Mișka, dar că și el Trofim Mihailovici trebuia să aibă mașina lui, pentru zile negre. Legea, cum că a doua mașină va trece în patrimoniul statului, tot nu apăruse încă, de altfel și ziarele încetaseră, de mult, s-o mai sugereze. Dacă ai sta să analizezi teoretic, Trofim Mihailovici nu avea de fapt nici o mașină, căci mașina era înregistrată pe numele nevestei sale, dat fiind că femeile, slavă domnului, aveau după lege, drepturi egale cu bărbații.

Și exact atunci apăru nea-Vasia, cam îmbătrînit, și îi anunță că are el pentru *Pobeda* un cumpărător care oferă atît cît să ajungă și pentru un *Moskvici* și pentru o *Volgă*. Trofim Mihailovici inițial refuză, nici el nu știa de ce. Nea-Vasia îl lămuri că n-are de ce tărăgăna, căci timpul nu așteaptă.

— Ce ai de gînd, îi spuse nea-Vasia, s-o pui la murat? Curînd mașinile o să circule cu perne de aer, iar a ta n-a apucat încă să facă nici un pas! Citește și tu ce scrie în ziare, fără roți, cu perne de aer!

Această bombă tehnică l-a afectat pe undeva pe Trofim Mihailovici, și el socoti că o mașină fără roți va fi mai avantajoasă, întrucît nu i se vor putea fura cauciucurile. Dar, probabil, că asemenea mașini n-o să apară chiar atît de curînd... Nea-Vasia plecă, iar Lizaveta se porni pe-un scandal, monstruos, pentru fiu-său.

— Cum de nu poți pricepe, spuse Lizaveta că pînă la urmă tot ai să dai de bucluc? Și în fond, n-ai decît să faci ce vrei, eu una am să scot banii de pe carnetul de economii ca să-i dau băiatului, mai cu seamă că oricum actele sînt pe numele meu.

Și într-adevăr ea scoase de pe carnet banii adunați cu multă trudă, grație împietririi *Pobedei* în garaj.

Ea a scos acești bani trudiți, fără să priceapă, femeie fiind, că și ei i se apropia curînd rîndul pentru o *Volgă*, un nou tip lansat în locul *Pobedei*. Trofim Mihailovici prinse pică pe fi-su și nu se mai duse la el să-l vadă; nici *Moskviciul* nu i-l văzuse, și nici nu ardea de curiozitate să-l vadă.

Şi pînă la urmă, tot a dat de bucluc. A ieşit o lege, cu reglementări neplăcute, ba chiar dezastruoase potrivit căreia particularii n-aveau voie să-şi vîndă maşinile decît prin consignaţie, pentru stăvilirea speculei. Acolo în afurisitele acelea de magazine, maşina era evaluată, se scădea un anumit procent pentru comisionul magazinului, iar proprietarului i se dădea diferenţa. Şi rezultatul era că, degeaba stătuse ea în garaj, şi degeaba o menajase Trofim Mihailovici. Şi îi era cu neputinţă să completeze prin mijloace cinstite diferenţa ce-i lipsea de pe carnetul de economii.

Ce-a urmat a fost de groază. Lizaveta cum află despre lege, aruncă cu fierul de călcat în capul lui bărbatu-său, căci exact cînd să apară legea, se apucase şi ea de călcat. Aruncă cu fierul în capul bărbatului său cîndva atît de iubit, cu care trăise ca o porumbiţă, în dragoste şi înţelegere, şi-şi crescuseră împreună copilaşii, şi slavă domnului, nu dusese lipsă de nimic. Şi fiindcă fierul zbură pe-alături, fără să ajungă la ţintă, ea îl înjură, făcîndu-l albie de porci. Ea îl înjura pentru viaţa ei irosită inutil, socotindu-l duşmanul familiei şi al lui însuşi. De parcă el ar fi fost acela care a născocit legea blestemată, ca să-şi năruie propria lui fericire. Şi-i mai aminti în gura mare despre greşelile lui comise în trecut, acum uitate, strigîndu-i nişte epitete cu o rezonanţă politică periculoasă cum ar fi „dezertorule“ şi altele chiar mai înfricoşătoare. Noroc că era toamnă, şi în curtea lor nu erau urechi străine, iar vilele învecinate erau goale. Copiii erau la

şcoală — Vladimir într-a şaptea şi Anastasia într-a zecea.

Şi cine ştie cum s-ar fi isprăvit toate astea, dacă n-ar fi sosit bătrînul nea-Vasia, zicîndu-i lui Trofim Mihailovici că e un prost. Trofim Mihailovici înghiţi calificativul de „prost“ şi nu-i răspunse nimic acestui şofer cherchelit, pensionat, care mai ciupea ici-colo cîte ceva, ba reparînd cîte o maşină, ba dînd cîte un sfat sau găsind cîte-un cumpărător.

Şoferul, împreună cu Lizaveta au pornit să-l împroaşte cu vorbe urîte, numai că Lizaveta nu mai zicea nici pîs despre păcatele tinereţii, mulţumindu-se să-l facă doar porc şi bou. Cînd se apropie timpul înapoierii copiilor de la şcoală, Lizaveta izbucni în hohote de plîns şi se prăvăli cu toată greutatea trupului pe pat. Nea-Vasia îşi aprinse o ţigară şi zise :

— Iată, Trofime în ce hal ţi-ai adus nevasta. Te-apucă şi spaima s-o priveşti... Şi cînd te gîndeşti că există un client pentru *Pobedă*. Are nevoie de ea ca de aer.

După aceste vorbe Lizaveta se porni să urle :

— Acum, cînd ne-a pocnit o nenorocire ca asta, se năpustesc ca rechinii la bancul de peşti ! Poftim, înfulecaţi ! Azi, legea le stabileşte preţul, iar noi, parcă am fi nimic ! Parcă n-am fi noi cei care am păzit-o ! Porcule ! Viaţa mi-ai mîncat-o, toată, pînă la ultimul strop, animal scîrbos !

Aceste vorbe, de bună seamă, nu se refereau la lege, ci la bărbat, adică la Trofim

Mihailovici. Nea-Vasia slobozi o dîră de fum și zise :

— Nu-i vorba de lege... Legea-i lege, iar cumpărătoru-i cumpărător. Omul acesta o să-ți dea pentru *Pobedă* douăsprezece mii. Îi trebuie o *Pobedă* nouă. Are nevoie de ea ca de aer. Tu, ai să-ți recuperezi costul *Moskviciului* și ai să-ți cumperi și o *Volgă*... E un om bogat, face comerț cu fructe.

Lizaveta, în ciuda rotunjimii sale, se săltă destul de ușor pe pat, lăsînd să-i atîrne tîrlicii în picioare. Picioarele nu ajungeau pînă la podea — era ea cam scundă.

Punîndu-și mîinile în șold, își pironi privirea asupra lui nea-Vasia :

— Iar legea ?

— Aici e aici, că-i lege... Cu asemenea bănet poți să ocolești legea fără nici un risc.

Auzind despre ocolirea legii, Trofim Mihailovici fu cuprins de teamă și se gîndi : Oare aici, mi-a fost dat să mi se înfunde ? Odată și odată, tot trebuia să mi se înfunde pentru tinerețea mea nechibzuită !

Lizaveta se dădu jos din pat :

— Nu ne învăța de rău...

— Eu unul nu vă învăț de rău, ci numai de bine... Cumpărătorul acesta o să vă dea parale pe loc, peșin, iar voi o să-i dați procura pentru mașină. Îl autorizați s-o folosească.

— Și el, ce-o fi vreun prost ? întrebă Lizaveta. A expirat procura, va expira și el, și atunci nici tu mașină, nici tu bani ?

— Nu e un prost, răspunse nea-Vasia. Voi o să-i dați o procură, și separat de asta o chitanță, că-i datorați patru mii. După expirarea termenului, el o să vă pretindă banii, pe care voi n-o să-i aveți. O să declarați că bani n-aveți, dar că aveți o mașină. Și mașina aceea o să i-o dați, conform legii, în contul banilor. Și el o să-și înregistreze mașina ca fiindu-i atribuită în spiritul echității. După lege... Pe la ei, acolo, așa se proceda întotdeauna... Chiar și înainte de povestea cu consignația. Pentru mai multă siguranță.

Lizaveta reflectă :

— Adică, o să ne dea în judecată ?

Muiere isteață, pe toate le pricepea. Nea-Vasia își mai aprinse o țigară.

— Ei și ? Chestiuni civile, bună înțelegere. Cui nu i-a fost dat în viață să rămînă fără bani ? Va înainta la o adică în localitatea unde se află cu domiciliul stabil. Aici, nici n-o să se afle.

Lizavetei nu-i era pe plac nici un soi de judecată, fie ea și civilă, fie și buna înțelegere. De cînd e ea, a ferit-o Dumnezeu de judecăți ! Căci judecata poate ajunge atît de departe, că te-apucă și groaza.

— O să ne mai gîndim...

— Ce să vă mai gîndiți ! zise nea-Vasia. Și zicînd așa, scoase din buzunar două pachete : unul era de zece mii în hîrtii de cîte o sută de ruble, iar altul de două mii și jumătate în hîrtii de cîte douăzeci și cinci.

— Eu, li se adresă el, vi le-aș da pe toate, scăzînd cinci sute...

Atîta bănet laolaltă, cei doi Kartuzenko nu mai văzuseră niciodată. Orice om, văzînd atîția

bani dintr-o dată prinşi într-o banderolă, taman buni de folosit, s-ar umple de respect pentru propria-i persoană.

— ...scăzînd cinci sute ? Pentru ce ? întrebă Lizaveta cu dorinţa femeii de a-şi satisface o omenească curiozitate.

— Dar mie nu mi se cuvine nimic ? răspunse nea-Vasia.

— Ţie ? Dar ţie, pentru ce ?

— Nu răspund la nerozii.

— Ba, răspunde : ţie, pentru ce, cinci sute de ruble ? Pentru o beţie şi o sută e suficient.

Nea-Vasia se ridică, băgîndu-şi banii în buzunare.

— Banii mi-au fost încredinţaţi ca să vi-i arăt. Eu, fiind om de onoare, nu umblu la ei orice-ar fi. Iar vouă, ce dracu vă mai trebuie, nu pricep...

Drept e că faimosul cumpărător nu era deloc prost. El ştia în ce chip trebuiau arătaţi banii. Era un om deştept. Stătea pe undeva, prin apropiere, cu cei doi acoliţi ai săi, în ciuda răcelii de toamnă. Se şi amuzau în felul lor, aşteptînd cu o curiozitate nerăbdătoare să vadă cum se vor termina toate. Ei chiar contau pe faptul că dacă îi vei arăta unui om banii, apoi acesta o să vadă în faţa lui numai banii, şi nimic altceva. De ce să n-ai încredere în oameni ? La ce bun, discuţii inutile ?

Aşa a fost vîndută *Pobeda*.

Cumpărătorul adusese chiar şi vinul. Ba mai adusese şi-o lădiţă cu mandarine. Şi-a zis :

— Acum, să nu vă mai faceţi griji. Luăm totul asupra noastră. La proces să nu te prezinţi. Ne scrii o scrisoare. Primind scrisoarea, noi o s-o arătăm la proces şi aranjăm totul. Ai să ne scrii doar luaţi-vă maşina, nu am bani. Şi noi, o s-o luăm.

Uşor de zis. Trofim Mihailovici a început s-aştepte expirarea termenului stabilit prin chitanţă, aşa cum aşteaptă păcătoşii judecata de-apoi. După întîmplarea cu fierul de călcat, amuţise definitiv. După această experienţă viaţa a început să i se pară de-a dreptul periculoasă. Şi acum, colac peste pupăză, a apărut şi ăsta cu mandarinele. Şi-l mai apăsa faptul că totul împrejur, toate cîte au fost realizate cu mîinile lui truditoare, erau ca şi cum nu erau ale lui. Casa pe numele nevesti-si, maşina şi ea pe al nevesti-si, carnetele tot pe ale nevesti-si. Şi ea se înverşunase atît de crunt, de parcă el nici n-ar mai fi pe lume, ba el şi începuse parcă într-adevăr să se împuţineze, să se usuce, de mai avea un pic pînă să încapă iar în hainele lui din tinereţe. Hai să zicem că totul se va limita la acel proces. Dar dacă nu ? Acţiunea de urmărire va fi intentată, fireşte, împotriva Lizavetei. Şi dacă se încurcă iţele ? A cui nevastă e, ai ? Şi de frică, inima începu să-i bată aiurea. De fapt, el, Trofim Mihailovici, parcă nici n-ar exista. Nu figurează nicăieri. Dar cînd o să fie vorba de răspundere, pe el o să-l implice, şi nu pe altul. Presimţea că lui o să-i fie dat să plătească oalele sparte.

La începutul primăverii Lizaveta cumpără *Volga*. Îi venise rîndul şi primise cartea poştală. Trofim Mihailovici nici nu se uită la maşină. Era verde după tradiţie. O adusese

Vaska, o instalase, cum se cuvenea, pe căpriori. Şi-au udat-o în doi, adică Lizaveta cu Vaska, iar Trofim Mihailovici se pitise în odaia de alături şi se usca de inimă rea, presimţindu-şi parcă sfîrşitul apropiat.

Lizaveta se cherchelise de-a binelea şi se prăpădea de rîs, gîdilată de Vaska. Copiii, desigur, lipseau de-acasă, erau în oraş la fratele lor mai mare, familistul de la care a pornit de altfel toată nenorocirea lui Trofim Mihailovici.

Vaska, beat, striga :

— Trofim ! Trofim ! Vino să bei cu noi !

Lizaveta însă, putoarea aia grasă, rîzînd de parcă continua s-o gîdile careva, interveni :

— Lasă-l, că de lipsit nu ne lipseşte !

— Cum aşa ? rîse Vaska. El e stăpînul legitim !

— Eu nu exist ! strigă cu furie Trofim Mihailovici, dar strigătul lui se auzi ca o şoaptă.

Şi cît era noaptea de lungă, rătăci prin grădină topindu-se ca o lumînare şi repetînd :

— Eu nu exist... Nu exist...

Privea la straturile de zarzavat, peticite icicolo cu insuliţe de zăpadă şi parcă la bîrna de lîngă gard se auzea : „nu mai exist"... „nu mai exist"... Şi de pretutindeni, pe unde privea Trofim Mihailovici, auzea acelaşi lucru : „Nu mai exist, oameni buni, nu mai exist"...

Şi uite-aşa, ar fi putut să-şi piardă şi minţile, dacă, apropiindu-se de garaj, nu i s-ar fi luminat deodată mintea. Acolo era *Volga* Lizavetei, *Volga* nou-nouţă, verde, înscrisă pe numele paţachinei ăşteia, veni-i-ar numele, ca

să n-o mai vadă-n ochii lui în vecii vecilor. Mai bine să se fi lăsat împuşcat în tinereţe, decît să-l vadă pe nenorocitul ăla de Vaska, căci i-a fost năpădită casa de lighioane.

— Nu mai-i-i exist, cînta Trofim Mihailovici, oh, vai, nu mai-i-i exist.

Adică, cum aşa, nu mai exist ?

Trofim Mihailovici se trezi parcă brusc. Cum aşa, nu exist, cînd tot ce-i aici, e al meu. *Volga* e a mea ! Şi năsosul acela îşi cară mandarinele cu *Pobeda* mea ! Şi ăilalţi doi, de veniseră mai demult, se plimbă cu *Moskviciul* meu ! Şi Mişka, lepădătura aia, băieţaşul mamii, s-a ajuns chipurile, dar tot cu *Moskviciul* meu, şi-o mai plimbă şi pe scîrba aia tînără de nevastă-sa !

Cam astea erau gîndurile lui Trofim Mihailovici, cînd se crăpă de ziuă şi i se mai limpezi capul.

Simţi că-i revin puterile în tot trupul şi pricepu ce are de făcut. Pricepu şi chiar rîse încetişor. Lizaveta şi copiii dormeau încă, cînd el intră hotărît în şură, luă o cazma, apoi ajunse în faţa garajului, îşi făcu cruce pentru prima dată din copilărie.

Îşi făcu cruce, şi se porni, de zor, să sape în faţa garajului un şanţ, de parcă ar fi săpat o tranşee. Săpa, icnind şi se minuna de propria-i forţă. Forţa aceea, izvorîtă din dimineaţa geroasă de martie, i se concentra în mîini şi de-acolo se năpustea în cazma. Săpa şanţul, ca un buldozer, ca şi cum, la capătul vieţii sale trudite, dăduse în sfîrşit, de o muncă adevărată

Adică cum, reflectă el, e a mea *Volga* sau nu e ? Se pare, totuşi, că e a mea !

Pămîntul se supunea docil, şi de-a lungul şanţului apăru creastă prelungă, ca cea a tranşeelor, şi doar o mitralieră îi mai lipsea lui Trofim Mihailovici, ca să-l ia la goană pe Vasia, ca pe *fritzi*. Săpa şi medita, fără să-şi dea seama nici cînd se iviră zorile, nici cînd îşi făcu apariţia Lizaveta :

— Vai-vai, nenorocire !

— Nu te băga, strigă feroce Trofim Mihailovici, nu te băga că te omor !

Şi-ar fi omorît-o, dacă Lizaveta n-ar fi luat-o la sănătoasa.

„Ei, cine a fost mai tare ?"

Se aşeză pe pămîntul jilav, în tranşeea lui, şi-şi sprijini mîinile de mînerul cazmalei.

— Şi cum o să scoatem maşina din garaj, Troşa ? îl întrebă Lizaveta speriată cu un glas stins.

— Nu te băga, repetă Trofim Mihailovici, nu te băga, Lizaveta, şi nu mă împinge în păcat.

S-ar putea să fi stat aşa, pe pămîntul jilav, cu picioarele în mormînt, mult, dar s-ar putea să fi stat, puţin. Copiii lui în drum spre şcoală se opriră, cu servietele în mîini. Nastasia era o domnişoară în toată legea, cu picioruşe frumuşele şi în genere nostimă.

— Tată, asta ce-o mai fi ?

Şi Volodicika crescuse, peste iarnă.

— Tăticule, mămica s-a umflat de plîns...,

— Duceţi-vă la şcoală, copii nu mai staţi. Mergeţi la şcoală şi învăţaţi cu sîrguinţă... Eu am treburi gospodăreşti... Hai copii, duceţi-vă !

Ei, a cui e *Volga* acum, cînd în faţa garajului e un şanţ ? A cui e, a acelui pe al cărui nume e înscrisă, sau a acelui în a cărui mînă e o cazma-baionetă ? Poate e a celui într-ale cărui mîini e munca şi nu flecăreala ? Trofim Mihailovici privi cu vicleşug spre soarele primăvăratic, suit de dimineaţă în vîrful pinului. Şi i se năzări că de pe ramuri îl privea o cioară de cîmpie, pasăre dotată cu inteligenţă, şi în ochii ei pătrunzători citi înţelegerea.

Ei, deci a cui e acum *Volga* asta verde ?

El ieşi sprinten din şanţul răcoros, înfipse cazmaua în pămîntul reavăn şi o porni pe cărăruia cenuşie ce ducea spre Ocolul silvic. Ştia ce avea de făcut. Ocolul silvic era prin apropiere, dincolo de staţia de pompare. Mergea, convins că dreptatea era de partea lui, şi se gîndea să isprăvească mai repede, să ducă chiar azi la bun sfîrşit, cauza lui dreaptă.

Ajunse în curtea Ocolului silvic. Îşi simţea capul limpede ca în copilărie, şi gata oricînd să se apuce de-o treabă ca lumea. În curtea spaţioasă, stăteau înşiraţi pe jos puieţii de plopi, cu rădăcinile înfăşurate în pînza de sac. Şi-şi simţi inima că i se sfîşie de durere la amintirile copilăriei, trezite de acei plopi plăpînzi, sensibili la frig.

— Cu ce treabă pe la noi ? îl strigă magazionerul, care-şi avea locuinţa acolo pe lîngă depozit. Era un bătrînel scund, cu barbă şi cu un chipiu vechi militar pe cap.

— Bună ziua, Timofeici, îi răspunse limpede Trofim Mihailovici. Aş vrea să-mi dai trei puieţi de plopi... Să încerc, să văd dacă s-or prinde.

Bătrînelul rîse :

— Şi cu lacrimi dacă i-ai stropi, tot nu s-ar prinde... Ia-ţi-i ! Le-au degerat rădăcinile.

— La mine or să crească... Am să-i ud...

— În regulă... Ia-i, poate-şi va pune Dumnezeu mila... Stai să-i trec pe numele tău, şi-om vedea...

Trofim Mihailovici îşi alese trei puieţi, semnă de primire, şi unul cîte unul — că erau totuşi destul de grei — îi cără pînă acasă.

Îi sădi în şanţ, şi pe cînd îi sădea Lizaveta stătea ca la rugăciune, şi-l privea holbată :

— Cum o s-o scoatem din garaj, Troşa ?

— Nu te băga, îi răspundea Trofim Mihailovici. Şi se înălţară cei trei plopi în faţa garajului, ca trei santinele, şi se prinseră de minune, baricadîndu-i calea *Volgăi* celei verzi.

O fi amuzant, dar dacă vi s-ar întîmpla una ca asta, sînt sigur că n-aţi mai rîde.

Sezoniştii lor sosiră, şi-n vara aceea, şi Lizaveta se duse întinsă la o sezonistă, o cunoştinţă de-a lor mai veche, şi-şi descărcă sufletul ca de la femeie la femeie : c-aşa şi pe dincolo, dar că Troşca al nostru s-a cam scrîntit. N-are încredere în nimeni, îşi trăieşte viaţa lui în afara familiei şi tace ca un surdo-mut. Nu cumva au ei vreun medicament, să i-l pun fără ştirea lui, căci el nu se încrede în nimeni. Un pahar de apă nu ţi-ar lua de la altul, şi-a

făcut rost de-o cratiţă a lui, şi-şi găteşte singur. Dar dacă l-ai scos din sărite, atîta zice : „Nu te băga, eu nu exist".

Sezonista spuse :

— Se întîmplă. Şi-a zdruncinat nervii. Sistemul lui central e suprasolicitat. E de la oboseală intelectuală. Ar fi bine să urmeze un tratament cu nişte injecţii şi să facă regulat gimnastică.

— Care injecţii ! Cu degetul dacă l-ai atinge, e în stare să facă o crimă !

Atunci interveni sezonistul :

— Chemaţi un doctor, un psihiatru. Părerea mea este că el nu poate fi decît un paranoic Dar să nu vă fie teamă. E o boală bine cunoscută. Vine de la prea multe gînduri profunde. Aşa încît, nu vă mai frămîntaţi şi chemaţi un doctor.

Dar se vedea de la o poştă că şi lui îi era cam teamă de Troşa. Şi copilaşului i-a spus să nu se depărteze prea mult de verandă şi din toate se vedea că aceşti sezonişti încercaţi aveau intenţia s-o ia din loc. Ba, cică le displăcea vremea în vara aceea, ba că le crescuse copilaşul şi că în general, ar fi cazul să se mai ducă şi în Crimeea, cu atît mai mult cu cît şi soacra declarase că nici moartă n-o să stea cu un proprietar nebun. Dă-l dracului de aconto.

Şi aveau şi de ce să se teamă !

Pe Trofim Mihailovici, în afară de plopşorii lui nu-l mai interesa absolut nimic. Îi uda, îi îngrijea, dar, părea că nici în ei n-avea totală încredere. După toate aparenţele, conştiinţa lui

bolnavă genera diferite idei legate de furtul mașinii. Dar cum era s-o fure cineva, dacă în fața garajului creșteau copacii ? Mintea lui era atît de bolnavă însă, încît de fiece dată, cînd prin fața casei trecea cîte un autoturism, el se năpustea în garaj să verifice dacă nu cumva i-a fost furată *Volga*. Și odată, trecu pe acolo un furgon. Un furgon de-alea solide, cu care se transportau alimente pentru o casă de odihnă de prin apropiere. Lui Trofim Mihailovici i se năzări că blestemata aceea de *Volga* fusese furată și trasportată cu furgonul ăla. O porni în goană după furgon, se zăpăci, neștiind ce să facă — să se ia după el sau s-o ia spre garaj. Apoi o luă spre garaj. Intră în fugă, privi — slavă domnului : *Volga* lui stătea pe căpriori, exact cum fusese pusă inițial. Ei, se calmă el, șezu un pic lîngă ea, ba se băgă și înăuntru, porni motorul, ca și cum ar fi făcut o plimbare pe loc.

A stat el ce-a stat în garaj, neputînd să se smulgă de lîngă mașină și, în sfîrșit, a ieșit afară. A ieșit, și dintr-o dată, fața lui începu să se schimonosească : copilașul sezoniștilor, fugind pe cărăruia ce pornea de la garaj, tîra o jucărie prinsă de-o sfoară. Era o mașinuță *Volga* verde.

Trofim Mihailovici fugi după copil. Acesta, ca orice copil, crezu că nenea se joacă cu el. Și-o luă, și mai zglobiu, la picior. Trofim Mihailovici, pe urmele lui : prindeți hoțul ! Copilașul izbucni în plîns, dădu drumul sforii și țîști la bunicuța în brațe. Iar Trofim Mihailovici aruncă o privire la jucărie, își apucă fața

în mîini, își frecă și ochii și se potoli dintr-o dată într-un mod ciudat. Ori că începu să plîngă, ori că se zbuciuma numai așa, din slăbiciune... Probabil că-și recăpătase pentru moment luciditatea : „Ce-i cu mine, ce fac ? Copilașul urla, și jucăria era ca orice jucărie... Am năluciri, sau nu mai deslușesc obiectele... și... oare pentru ce m-o fi pedepsind astfel Dumnezeu“ ?

Privea cu multă vinovăție, de parcă ar fi fost bătut și părea că implora mila lui Cristos, părîndu-i rău și de bietul copilaș, speriat de pomană, care continua să mai plîngă. Și privirea lui recăpătă o expresie, normală, se putea citi în ochii lui regretul, și pătruns de sentimentul vinovăției, se înapoie în garaj.

Din acea clipă se mută definitiv în garaj. A demontat scaunele mașinii și dormea în ea. Dacă era s-o fure, încaltea s-o fure cu stăpîn cu tot.

Soacra vilegiaturistului a plecat neîntîrziat cu copilul în oraș, iar Trofim Mihailovici i-a spus la plecare :

— N-am să-i fac nici un rău copilașului dumneavoastră. N-are de ce să-i fie frică de mine, deoarece eu nu mai exist... Un pas n-o să mai fac în afara garajului, acolo o să mă și sfîrșesc...“

Ea, însă, nu-i răspunsese nimic.

Sezoniștii au sosit pe seară din oraș, cu sacoșele doldora, ca de obicei. Au venit direct de la lucru fără să mai treacă pe-acasă. Lizaveta plîngea povestindu-le toată întîmplarea cu lux de amănunte, și-și frîngea pur și sim-

plu mîinile, căci comportarea bărbatului ei depășea orice limită. Sezonista fu, pe bună dreptate, cuprinsă de neliniște pentru copilul ei, și amîndoi soții căzură de acord să plece, imediat. Soțul sezonistei îi spuse :

— În seara aceasta vom înnopta cu toții acasă, dumneata însă, cheamă, te rog la telefon, de urgență Salvarea. Altminteri o să fim obligați să renunțăm la cameră, din cauza lui Trofim Mihailovici care l-a speriat pe copil.

Și duși au fost, cu sacoșele lor, dat fiind că în oraș aveau frigider și alimentele n-aveau cum să se strice.

Dar Lizaveta n-a avut curajul să cheme doctorul.

De-atunci au trecut trei ani încheiați. Trofim Mihailovici trăia liniștit, își revenise parcă din sminteală, trebăluia în gospodărie, nu uita să pornească motorul la mașină, și rămînea de fiecare dată la fel de mulțumit. Vladimir terminase școala. Nastia se căsătorise, născuse și-un copil, astfel că în ograda lor apărură și nepoței. Așa că au fost nevoiți să renunțe la sezoniști. S-au împăcat și cu fiul lor Mihail. Acesta, avînd mașină, de la serviciu, nu mai folosea *Moskviciul*. Cu *Moskviciul* pleca doar în promenadă în zilele sale libere, sau în timpul verii, și cîteodată cînd mai venea să-și vadă părinții. Și se tot amuza pe socoteala bătrînului său tată, pe chestia *Volgăi* care rămăsese în garaj, de parcă ar fi fost înmormîntată de vie. Vaska nu se știe pe unde dispăruse, fie că dăduse în patima beției, fără șanse de salvare, fie că murise, fie că-i făcuse vînt

Lizaveta, din pricina depresiunii nervoase a bărbatului ei. Nici judecata de apoi nu se abătuse asupra lor din cauza faimoaselor mandatine, și în general nici o năpastă nu se mai abătu asupra familiei Kartuzenko.

Iar plopii chiar c-au crescut nu glumă. Se făcuseră falnici, plini de sevă, păreau mulțumiți. Magazionerul de la depozitul Ocolului silvic venea să-i vadă și se minuna. Nici unul din tot transportul acela nu se prinsese. Doar cei trei care-i dăduse lui Kartuzenko.

— Tu ne-ai majorat planul la săditul puieților, îl lăuda magazionerul. Felicitări și mulțumiri din partea comandamentului.

Trofim Mihailovici se înclina în fața unor asemenea vorbe :

— Pentru asta, eu trebuie să vă mulțumesc.

— Și pe unde crezi tu că ai să-ți scoți mașina la o adică ? Prin acoperiș ?

Trofim Mihailovici percepea orice discuție despre mașină cu o strîngere de inimă. Dar ea era bine încuiată, slavă domnului...

Și sosi și ziua în care a apărut și Vaska. El a apărut într-o dimineață de vară, cînd toată familia era strînsă laolaltă. Și nepoții, și copiii, pînă și Mișka în persoană catadicsise să vină și unde mai pui că a și dormit la părinți, iar acum păcătosul sorbea din niște lapte muls proaspăt. Sorbea și perora :

— Dumneata, tăticuță, ai avut o stare depresivă din cauza unui acces de „proprietate privată". Proprietatea particulară este de fapt

concepția retrogradă despre lume, de pe poziții de clasă...

Multe și mărunte de acest gen înșirase în dimineața aceea Mihail Trofimovici, tînărul Kartuzenko, care reușise să-și termine studiile numai mulțumită laptelui pe care-l vindeau ai lui, ocupînd de pe acum un post destul de important.

Proprietatea particulară, zicea el, este unicul lucru care mai trebuie nimicit pentru mersul ascendent al societății.

Automobilul lui, *Moskviciul*, care bătuse ceva drumuri stătea în mijlocul curții, și-i zîmbea cu mutra lui nichelată, puțin îmbătrînită. Nora, nevasta lui Mișka, se fandosea în pantalonii ei subțiri, cu fundul ca o scîndură, neserioasă, cu ochii dați cu albastru, cu un surîs de superioritate pe buze. Copilului lor îi curgeau, veșnic mucii și bunica, adică Lizaveta, nu știa ce să-i mai facă de parcă ar fi fost cel puțin Isus în pruncie. Nurorii nu-i plăcea laptele proaspăt muls — mirosea, mă rog, a vacă. Da, dragă noră, aici totul miroase a baligă. Chiar și automobilul vostru. Și studiile voastre, de asemenea. Asta ar fi vrut să-i spună Trofim Mihailovici, dar nu spuse nimic, ci se mulțumi să rîdă în sinea lui. Și atît de bine îi făcu rîsul acela invizibil, încît îi dispăru orice urmă de teamă, și gîndurile i se limpeziră. Simți că nimic nu-l mai sperie. Așa, dintr-o dată nu se mai temea deloc pentru nici un lucru săvîrșit în viață. Și nu se mai temea nu fiindcă era dement, ci dimpotrivă, fiindcă

era conștient că viața se consumase, că alta nu există, și slavă domnului că era așa.

Și exact în clipa în care-i înflorea surîsul pe buze, sosi și Vaska. De unde o fi răsărit, se întrebau cu toții minunîndu-se. N-a mai apărut de trei ani de i s-a pierdut și urma. Mișka, de cum îl văzu, îl rugă să vadă ce-i cu hodorogeala de la schimbătorul de viteze al mașinii sale, iar Lizaveta își strînse gurița și grăi : bună ziua ți-am dat, belea mi-am căpătat. Anastasia se făcu că plouă — leit maică-sa, cu anii o să fie și ea o grăsană iar Vladimir cu glasul lui de bas tînăr întrebă :

— De unde apăruși nea-Vasia ?

Și-uite așa, se agitară cu toții în jurul lui Vaska, ospătîndu-l interogîndu-l, neștiind exact ce vînt l-a adus acolo. Numai Trofim Mihailovici nu se agita, deoarece el știa că Vaska venise după sufletul lui pe care avea să și-l dea astăzi.

— Ți-am văzut plopii, spuse Vaska, teribil gospodar mai ești !

Cei din familie se uitară îngrijorați unul la altul ca nu cumva să-l apuce iar vechea țicneală pe tatăl lor la auzul unor asemenea vorbe rostite de-un străin. Dar Trofim Mihailovici pentru prima oară după atîția ani de încruntare zîmbi.

— Azi, dragi copii, o să vă fac un mic dar, și dumitale dragă nevastă, și ție Vasili.

Cu aceste cuvinte Trofim Mihailovici se ridică, ieși, luă un topor și se îndreptă spre garaj. Familia porni pe urmele lui să vadă ce o să se mai întîmple. Trofim Mihailovici își

scuipă în palmă, apucă zdravăn toporul, își potrivi din ochi distanța pînă la plopul cel tînăr, din dreapta, și lovi din toată inima taman la rădăcină. Lovi o dată lovi și-a doua oară, iar la a cincea lovitură plopul se clătină, se desprinse de sol și se duse... în freamătul frunzelor sale tinere.

— Tăticule, se îngrozi Vladimir, ar trebui răsădiți într-alt loc. Păcat de ei...

„Ăsta o să fie un bun gospodar, bravo lui" gîndi Trofim Mihailovici, dar nu spuse nimic.

Magazionerul a cărui ureche depista orice zgomot de infractor a răsărit ca din pămînt. Colac peste pupăză.

— De ce distrugi arborii ? Nu știi că pămîntul este un bun al tuturor, și că pentru fiecare copac în parte, vei fi tras la răspundere, ca un sabotor ? Și voi, cetățeni cu conștiință, în loc să-i luați toporul din mînă acestui nebun, sta-a-ați ca niște gură-cască. Așa ceva n-o să vi se treacă cu vederea cu una cu două, el a semnat pentru primirea acestor plopi, și-o să răspundă în fața legii.

— A, a sosit autoritatea, zise Trofim Mihailovici. E, hai, fugi după miliție...

Și lovi în al doilea plop.

— Cetățeni ! luați-i toporul schelălăi magazionerul. Luați-i toporul din mînă, de nu, acuși o să-mi aduc *Berdanul*, și voi trage în el !

Din cauza tărăboiului, nora se îndepărtă. Mișka spuse :

— Tată, n-ai dreptul să distrugi un bun al poporului... Trebuie să ceri aprobare...

— Nu te băga, fiule, îi răspunse Trofim Mihailovici, înfigînd toporul.

— E nebun de legat, asta-i tot ce pot să vă spun, zise Anastasia. Mamă, nu-l lăsa să se nenorocească...

Vaska interveni :

— Le-ai fi putut veni de hac, fără zgomot, cu puțin gaz.

Magazionerul îi strigă :

— Oprește-te, îți spun ! Toarnă-le puțin gaz la rădăcină, nu mă face părtaș la fapte potrivnice legii.

Dar Trofim Mihailovici doborî, totuși, și al doilea copac. Îl doborî, se îndreptă din șale și-i spuse magazionerului :

— Hei, unde ți-e miliția ? Ia-ți picioarele în cîrcă și fugi de-adu miliția !

Și-aici se puse Lizaveta pe bocit :

— Troșenka...

— Nu te băga, îi răspunse Trofim Mihailovici și lovi în al treilea plop.

Acum stăteau cu toții îngroziți așteptînd deznodămîntul. Plopul căzu, Trofim Mihailovici aruncă toporul și-i spuse magazionerului :

— Am să-ți dau cîte-o sticlă pentru fiecare plop, ca să-ți astupe gura, năpîrcă ce ești ?... Am semnat zici ? S-a isprăvit cu semnăturile ! Familie ! Ia-ți mașina ! Îi las cale liberă !

Și-o porni spre casă, și deasupra lui era un cer senin, iar dedesubt, pămînt răcoros și iarbă, iară în jurul lui, freamătul copacilor. Copaciii fremătau c-un foșnet îndepărtat, ca în somnul altuia, și el ba că-l auzea, ba că nu-l mai auzea. Și mergea Trofim Mihailovici spre

casă, dar nu mai mergea dus de propria-i forță ci ca și cum ar fi fost purtat de-o pernă cu aer. O dată ajuns vroi întîi să-și facă patul, dar nu-l făcu, doar că-și scoase pantofii. Își făcu cruce, ca în copilărie, închinîndu-se spre colțul din răsărit al odăii, unde nu erau icoane, și se întinse pe spate.

Familia se agită, muierile își luară copiii în brațe, numai că lui toate acestea îi păreau complet străine. Năpîrca de magazioner tot mai schelălăia, pe undeva, pe la urechea lui. Lizaveta i se aruncă la picioare, de parcă ar fi fost oameni străini în jur. Volodecika se apropie încet :

— Tăticule...

Și Trofim Mihailovici ar fi vrut să-i răspundă ceva, cu duioșie, dar nu-i răspunse, fiindcă totu-i era indiferent acum.

Spre prînz muri...

De-ale autorului

Locuința asta o cunoșteam pe de rost.

De fiecare dată cînd veneam aici, îmi reaminteam, nu știu de ce, următoarele cuvinte : „Iată și moara, căzută-i în paragină..."

Vorbele acestea îi aparțineau lui Pașka Petuhov, nu mie.

Odaia asta cu balcon fusese a mea și-a Klavei. Acum nu sta nimeni în ea. Pavel spunea că era cît pe-aci să le bage pe cineva acolo, dar că deocamdată au reușit s-o scape. I-a ajutat în treaba asta fratele lor, Kolia, care avea

relații mari. Poate vor reuși s-o salveze definitiv.

Da, familia Davidenko. O odăiță mică în care trăia ca un pustnic enigmaticul băiețandru Kolia, reprezentantul generației, căreia i se spunea a *căutărilor* iar în cazuri speciale „furioasă". Denumirea era foarte potrivită, căci într-adevăr cînd Kolia era în căutarea a ceva de mîncare iar Klava nu era gata cu supa, se întîmpla să se înfurie. Avea întotdeauna niște treburi foarte importante. Era punctual, stăpînit și nu era un adept al iluziilor lirice. Klava susținea că el creștea fără aptitudini vădite, subordonat doar orarului lecțiilor, cercurilor și planurilor întocmite de comitetul comsomolului.

— Băiatul acesta nu citește deloc literatură beletristică, spunea Klava, și asta mă îngrijorează.

Aici greșea. Pentru Kolia, nu era cazul să-ți faci griji.

În anul acela, Pașka mai era în tratament. Vroiam pînă la întoarcerea lui să facem niște reparații și să zugrăvim locuința, drept care am convocat consiliul familiei. În timp ce ne sfătuiam Kolia tăcea. Își sorbea supa goală, ignorîndu-ne total, izolîndu-se după o carte pe care o citea. Acest obicei al lui mă irita dintotdeauna, dar în sinea mea îl încurajam, căci dacă Kolia n-ar fi citit în timpul meselor, ar fi trebuit să discutăm, dar despre ce puteam discuta cu el, nu știam. Aveam întotdeauna im-

presia că el păstra o anumită taină. Klava îi spuse :

— Kolia, de ce taci ? E o problemă foarte importantă ! Doar ești bărbat !

Kolia își ridică încet capul și spuse aproape amical :

— Bărbat e el, nu eu.

Și chicoti.

— Nikolai ! strigă sever Klava.

— Klavdia ! i-o întoarse el și plecă în odaia lui.

Bani pentru reparațiile apartamentului n-aveam. Eram studenți. Dar exista moștenirea ; o vilă veche, părăginită, pe care eu n-o văzusem niciodată. Trei moștenitori aveau dreptul asupra ei : Klaudia, Pavel și Nikolai Petuhov. Pavel însă mai era în tratament, Nikolai se retrăsese în odaia lui, iar Klavdia și cu mine aveam în față, perspective mari. Proprietatea personală nu ne interesa. Dimpotrivă, ne apăsa. Pentru noi, important era să reparăm locuința pînă la întoarcerea acasă a lui Pașka. Klava era cea mai mare, prin urmare putea lua hotărîri în virtutea legii majoratului.

Vila am vîndut-o unui tip dubios. Klavdia îi servea ceaiul, iar el își tot trăgea nasul, ca și cum ar adulmeca. Era un nene tînăr, foarte ciudat. Făcea impresia unui om care a făcut pe undeva o boacănă, ce-ar fi putut constitui un pericol social, și a fugit de-acolo mîncînd pămîntul, mai iute ca o ciută, ba poate și mai iute decît un iepure în goană. Se tot interesa dacă noi — în cazul în care ni s-ar naște un

copilaș — n-o să ne revendicăm drepturile asupra vilei. Era, probabil, un tată iubitor și tandru. Era de fapt, nerăbdător să se scalde în acea mocirlă a proprietății private, și noi care ne simțeam, oarecum, prost că împingeam pe nenicul în acea mocirlă atît de invidiată. Noi ieșeam din mocirlă și-l îmbrînceam în mocirlă pe acest voluntar bizar.

Pe unde-o fi el acum, o mai fi în viață ?

În ceea ce ne privea, ne comportam, în fond, ca niște nobili de viță veche, în epoca decadenței : vindeam moștenirea și banii îi mîncam. Lecțiile de economie politică nu ne-au folosit. Din ele am reținut numai ceea ce ne convenea : proprietatea e o boală incurabilă. Asemenea concluzii ne îndreptățeau să nu mișcăm nici măcar un deget.

— Ei, v-ați eliberat de proprietate, întrebă în treacăt, adolescentul Kolia.

— N-ar trebui să ne faci reproșuri ! se revoltă Klava. Cine vroiai tu să-și bată capul cu cotețul acela ? Și la urma urmelor, ai dreptul la partea ta !

— V-o dăruiesc vouă, grăi mărinimosul Nikolai și plecă la o adunare de consomol.

Klava și cu mine am tot dezbătut problema proprietății private convingîndu-ne reciproc de efectele ei distructive.

Apoi sosi Pavel și începu :

— Iată și moara, căzută-i în paragină...

Se dădea drept cavaler medieval despuiat de moștenire. Ne-am împrietenit repede. Locuința a rămas, pînă la urmă, nereparată.

Apoi a apărut Ivan Razdolnov. L-am adus eu personal. Eram meşter în a-mi provoca dureri de cap singur, nu însărcinam niciodată pe nimeni cu o treabă atît de importantă. Razdolnov ne recita poeziile lui, şi-o privea pe Klava cu o privire mirată. Poeziile erau bune ; altminteri nici nu l-aş fi adus la noi.

Despre vilă ne-a spus :

— Eu, unul, n-aş fi vîndut-o. N-avea nici un sens.

Klava m-a părăsit, dar nu foarte curînd. Am simţit, fără să-mi dau seama de ce, din clipa în care l-am adus pe Razdolnov, că mă va părăsi. Dacă n-aş fi avut acest presentiment, poate că nici nu m-ar fi părăsit, ştiu eu ? Iakov Mihailovici, în viaţa asta oare totul să fie predestinat ? Dacă ai şti, cît aş dori, ca madam Istoria, să admită măcar o dată modul subjonctiv !

Paşka spuse :

— Tu ai dat buzna în familia noastră, ca turcul cu lancea. De altfel, ai avut întotdeauna ceva de tîlhar în tine.

Mă consola.

Toate astea se petrecuseră demult, într-o altă viaţă, plină de fericire necugetată, efemeră, ireală şi pătimaşă, ca versurile adolescenţei...

Şi iată-mă azi, bătînd la uşa lui Pavel Petuhov, la uşa fostei mele locuinţe, ca un chiriaş cu nişte restanţe neachitate.

Uşa mi-a deschis-o Katerina cea Mare. Ea veni din bucătărie, înaltă, îmbujorată, legată cu un şorţ, şi-mi întinse obrazul. Obrazul ei

era fierbinte şi mirosea a pudră franţuzească şi a chiftele proaspăt prăjite.

— Cum de nu ţi-e ruşine, Katerina ? întrebai eu. De ce eşti mereu absentă, în loc să fii mereu prezentă ?

— Asta mi-e dat să aud de azi dimineaţă întruna, spuse Ekaterina.

— Dă-i pace, interveni Petuhov, ea a mai descoperit nişte minereuri extrem de utile.

Petuhov mă primi într-o pijama de mătase, matlasată, de care, fără îndoială, era foarte mîndru. Pijamaua era de culoare liliachie cu revere şi manşete mari. Katerina i-a cumpărat-o de la consignaţie. Asemenea pijamale vedem de obicei în filme cînd se prezintă viaţa de familie a oamenilor de afaceri.

Odaia soţilor Petuhov nu era decît un imens depozit de cărţi, reviste şi schiţe. Cărţile nu erau atrăgătoare ca aspect. Aveau coperţi cu pînză decolorată şi titluri tehnice, plicticoase. Revistele se împărţeau în două de la prima vedere — foarte cenuşii şi foarte colorate. Pe coperta revistei aruncată pe birou, o blondă superbă cu coapse ispititoare trîntea uşa micului ei automobil. Duduia surîdea cu un zîmbet flexibil, nelăsînd nici un dubiu că o duce bine, că nu aleargă după piese de schimb, ceea ce îi permitea să se fîţîie cît îi pofteşte inima fără să-i fie teamă de amortizare.

Cu manşeta verde a mînecii goale, de la pijamaua matlasată băgată în buzunar, pufăind din pipa lui veche îmbrăcată în piele, şi cu gulerul cămăşii sale scrobite, descheiat cu o

neglijență deliberată, Pavel Petuhov mă primea cu aerul posesorului unor valori de mare preț. Așa arăta el de fiecare dată la întoarcerea acasă a Katerinei.

Odaia părea fără pereți, din cauza rafturilor de cărți. Lîngă birou, pe o planșetă, era fixat un desen liniar, extrem de complicat.

— Un lucru elementar, spuse Petuhov, lovind neglijent cu pipa schița de pe planșetă. Reducerea efortului, cu opt la sută.

Acest lucru elementar era o întretăiere continuă de linii și cercuri.

— Invenția ta ? îl întrebai.

— Nu, răspunse Pavel. Mă zbat, de cinci ani, pentru acest nod. Îl găsești la toate automobilele.

— Atunci ce nevoie ai să te zbați atîta din cauza lui ?

El dădu din umăr, și slobozi o dîră de fum.

— Produsul trebuie să fie acela care să dirijeze producția. Pentru asta e nevoie de schimbarea continuă a tehnologiei. Or schimbarea tehnologiei e ultimul lucru care ne place. Trăim în lumea betonului armat și a construcțiilor solide. Astea-s de neclintit.

Acum, se plimba în fața mea un Pavel Petuhov măreț și plin de importanță care o avea din nou alături pe Katerina lui.

Iar Katerina recupera timpul pierdut. Prezența ei primenise atmosfera. După toate probabilitățile, ea, care era veșnic pe drumuri, victima voluntară a științei, se săturase de corturi și focuri de tabără.

— Basta ! exclamă Katerina. Am strîns material de lucru, pentru trei ani. S-a zis cu libertatea ta, Pavel !

— Libertatea mea ? pufăi o gură de fum Pașka. Ce știi tu despre libertate, Katenka ? Crezi tu că tagma femeilor a cucerit prin simplul fapt de-a fi ocupat posturile bărbaților, implicit și libertatea ? Doamna poate fi geolog, medic, aviator, tot ce doriți, ba chiar și meșteră în montarea de traverse la căile ferate ! Deci, și femeia e om ! În sfîrșit ! Dar, după cîte îmi amintesc, nimeni, de mult, nu se mai îndoia de asta, în afara pitecantropilor...

— Ce-i cu el, Katerina ? o întrebai eu.

— Așa o ține de azi dimineață. Eu prăjeam chifteluțe, iar dumnealui îi dădea cu filozofia.

— Încerc s-o conving că femeia s-a aruncat în marea activitate nu dintr-un sentiment al egalității, ci din lipsă de pițule. Vezi tu, numai după ce și bărbatul va învăța să nască, abia atunci voi crede în egalitate.

— Pașa, îi spusei eu, adevărul e că pițulele lipsesc într-adevăr.

— Lipsesc, fiindcă noi cheltuim fără rost ! Katerina a descoperit noi resurse de zăcăminte petroliere. Ei, și ? O să facem comerț cu petrolul ieftin ? Tu marele specialist în vînzarea imobilelor ! Multe ai realizat ? Nu sîntem atît de bogați ca să vindem lucrurile mai ieftin. Cînd o să pricepeți asta ?

Asta era un mod bizar de a-și exprima nemulțumirea față de relațiile vieții lor familiale. Pașka își iubea nevasta, și dacă ar fi fost

înzestrat cu ceva mai multă ambiție, ar fi vorbit mai des despre ea. Katerina era cunoscută în lumea geologilor. În cazul de față, vederile lui conservatoare în privința egalității femeilor nu corespundeau realității. Dar, ce poate fi mai convingător decît o generalizare ?

— De eliberat, am eliberat bărbatul și nicidecum femeia, bodogăni Petuhov. *Gentleman*-ul nu e în stare s-o întrețină pe doamna... Și se bucură că ea a ajuns să se întrețină singură... Rușine... !! Hai să ciocnim un păhărel, cu ocazia asta, din bufetul văduviei mele de ieri...

Katerina rîdea :

— Pavlik, un bărbat trebuie să se însoare cu o femeie de care poate divorța ușor, și de care, sigur, nu va divorța — e teoria ta !

— Doamna trebuie să stea acasă ! bombăni Petuhov.

— O, doamnă e casnică. Casnică — acasă, acasă — casnică, îl susținui eu, pînă și limba exprimă acest adevăr.

— Limbajul nu poate să exprime nici un adevăr, obiectă Petuhov. Limbajul este o stare de tranziție de la muget la telepatie. El nu exprimă gîndul, ci îl disimulează. Limbajul este calea de la adevărul primitiv la adevărul complex... Dacă astăzi telepatia ar fi la îndemîna oricui, eu aș fi știut despre Katerina mult mai multe, privind doar în tavan, fără să-i mai citesc scrisorile !

— Ce vrei să spui cu asta ? zîmbi Katerina.

Pavel suflă o dîră de fum. Eu am răspuns în locul lui :

— El vrea să spună că ai face mai bine să stai acasă.

— Și tu de unde știi ce vrea să spună el ?

— Între noi doi s-a și stabilit contactul telepatic. Întîi am scos niște mugete, apoi am vorbit nițeluș și în sfîrșit, am aderat la credința adevărată.

— Palavragii, spuse Pavel, vă plîngeți cu toții de minciuna care vă este servită drept adevăr. Așa ceva e posibil numai cu ajutorul limbajului. Adevărul este o noțiune, și nicidecum un cuvînt ! Într-un desen liniar poți exprima mult mai multe decît într-un poem. Roata dințată, în orice caz, nu a înșelat niciodată. Dacă funcționa prost, însemna că a fost concepută prost. Or dacă se dovedește că o teorie oarecare nu face două parale, apoi vinovatul, nu se știe de ce, nu, este cel care a emis-o, ci acela care și-a dat seama că ea nu face două parale. Eu, unul, nu sînt un liric, sînt un tehnălău...

— Ce-i cu el, astăzi, o întrebai pe Katerina.

Ea îl mîngîie pe umăr :

— I s-a urît de unul singur...

Se așeză alături de el — femeie superbă din țări îndepărtate, într-o rochie de culoarea ciclamei — și recunosc că nu mi-ar place s-o văd încălțată cu cizme de pîslă. Posibil ca legătura telepatică cu Pașka să-mi fi sugerat gîndul acesta.

Dar soneria de la intrare o făcu pe Katerina să se îndrepte spre vestibul.

— Katerina Petrovna, se auzi un glas de stentor. Dumneata, acasă ! Asta zic şi eu surpriză !

Îl recunoscui pe Ivan Razdolnov.

El îşi făcu apariţia cu măreţie, zîmbind deschis cu dinţii lui albi, ca un ginere de reclamă. Era masiv, cu glas puternic şi se mişca gesticulînd în voie.

— Treceam prin apropiere şi m-am gîndit să trec pe la voi. Iartă-mă că am venit fără să dau un telefon în prealabil...

— Nu face nimic, răspunse voios Petuhov, îmbrăţişîndu-l bărbăteşte pe Razdolnov pe după umeri.

— Ba da, trebuia să telefonez, nu uita că tu, deseori, trăieşti în burlăcie şi se pot întîmpla multe. O privi fulgerător pe Katerina. În călătorie m-am întîlnit cu Nikolai Pavlovici. M-a rugat să-ţi transmit nişte prospecte de maşini noi. Razdolnov întinse pachetul. Sînt şi nişte lucruri interesante, pe tine or să te amuze... Iar asta-i, din partea mea. Un mic suvenir, ia-l, te rog...

Mie-mi spunea tu, se tutuia şi cu Pavel, dar pe mezinul, pe Nikolai, îl onora cu numele lui întreg, adică Nikolai Pavlovici, şi asta de la bun început, de cînd Kolia nu era decît un băieţandru. Interesant dacă are să-l întrebe pe Paşka, ce-i scrie soră-sa Klava ? mă gîndii eu. Ştiam că e plecată din oraş. Nu ştiu cum se întîmpla, dar eu aflam întotdeauna, pe unde se afla. Nici nu era greu. Pe biroul lui Paşka era un plic scris de mîna ei. Scrisoarea era din

Crimeea. Şi Razdolnov —, aşa cel puţin mi se păru mie, văzuse plicul.

— Te rog, primeşte suvenirul, repetă el.

Razdolnov scoase din buzunarul de sus al hainei un creion *Howmaster*, gros, cu o inimioară roşie, într-un înveliş transparent. Petuhov primi darul. Razdolnov îmi întinse un stilou *Parker :*

— Asta-i o amintire pentru tine. Iartă-mă, n-am ştiut că o să te întîlnesc aici.

— Vania, spusei eu, e prea mult pentru mine.

Razdolnov rîse :

— Pentru un om cumsecade, nimic nu e prea mult. Cît despre dumneata Katerina Petrovna, realmente, nu ştiu ce să mă fac. Apariţia dumitale m-a năucit pur şi simplu. M-a năucit şi mi-a făcut o mare plăcere. De fiecare dată mă gîndesc — ce femei uluitoare există în lumea asta !

— Exact despre asta pălăvrăgeam şi noi, adineauri, interveni Paşka.

Razdolnov zîmbi :

— Cuvîntul nu-i potrivit... N-aţi pălăvrăgit, omule, ci aţi vorbit. Şi despre ce anume, dacă nu comit cumva vreo indiscreţie ?

— Despre productivitatea muncii !

— Auzi, domnule ! Cu o asemenea interlocutoare ? Ce v-a apucat ?

Katerina surîse :

— Ivan Mitrofanîci, rămîi la noi să luăm masa împreună ?

— Mulţumesc ! Sincer, n-am ştiut c-o să dau de dumneata... Şi-am o groază de treburi

în oraş. Mai bine cu altă ocazie... De altfel, dacă-mi permiteţi, am să mă întorc îndată...

Şi ieşi ca o săgeată, trîntind uşa.

— Ce-i cu el ? întrebă Katerina.

— Ne pregăteşte vreo trăsnaie, răspunse Petuhov.

Mă uitam încurcat la darul primit. Aveam impresia că eu îl stingheresc pe Razdolnov. Dar în realitate, el era acela care mă stinghe-rea. Petuhov pufăi din pipă în tăcere, studi-indu-şi schiţa de pe planşetă, apoi acoperi pe furiş scrisoarea primită din Crimeea. Katerina plecă la bucătărie.

Razdolnov reveni peste vreo douăzeci de minute. Katerina îi deschise uşa şi scoase un ţipăt ca din gură de şarpe. Petuhov şi cu mine ne îndreptarăm în fugă spre vestibul. Razdol-nov ţinea în braţe un buchet, inimaginabil de mare, de bujori, ca văpaia focului.

— Acum, parcă-mi simt şi eu sufletul uşu-rat, zise el cu vocea îngroşată de tulburare, adresîndu-se Katerinei. Unora să le tot dai zdrăngănele din străinătate ! Treaba lor ! Pe cînd dumitale, ţi se potrivesc darurile oferite de natură însăşi. Şi în plus, mai au avanta-jul că nu trebuiesc aduse de peste mări şi ţări !

Era voios şi reţinut. Katerina îl sărută pe obraz şi plecă cu florile la baie.

— Bravo, îl lăudai eu.

Razdolnov părea că nu m-a auzit şi a intrat în odaie.

— Ei, povesteşte-ne ceva, spuse aspru Pe-tuhov. Cred că ar fi cazul să închinăm un păhărel de bun venit.

— Nu pot, sînt la volan.

Paşka deschise totuşi dulăpiorul.

Razdolnov răsfoi revistele, fără prea mare interes, doar aşa ca să mai treacă timpul, căci nici unul dintre noi nu se simţea în largul său.

— E o revistă tehnică, nu ?

— Tehnică.

— Şi ce colorată e. Ia, uită-te. Ce de mai pipiţe goale...

— Nu-s complet goale. Nu uita că sînt de-mocraţi.

Razdolnov chicoti.

— Ce-i drept e drept, dar absolut la limită...

Paşka se aplecă deasupra revistei :

— Da... a mai rămas o nimica toată... Des-puiaţi-le şi de nimicul ăsta şi dintr-o dată va începe capitalismul.

Razdolnov rîse şi-nchise revista.

— Eu, băieţi, la toate astea mă uit ca mî-ţa-n calendar. Hîrtia rămîne hîrtie. O muiere trebuie să fie vie. Or pe una vie, dacă-mi pică cu tronc, ţi-oi dibui-o şi sub un sarafan, oricît de larg ar fi el... Dar dacă nu-mi arde de ea să fie sănătoasă... Natura nu trebuie forţată... Altminteri e psihopatie, curată... Îmi pare rău, dar mă grăbesc. Veniţi să mă vedeţi, băieţi, dacă o să fiţi în trecere prin părţile mele. În oraş, eu vin mai rar. Stau cam tot timpul la ţară. Acum am venit cu treburi, să împart suvenirurile pe care le-am adus din străinătate. Pe scurt, mi-am uşurat sufletul achitîndu-mă faţă de vechii prieteni...

Deschise uşa, fără să întrebe nimic despre Klava.

Pe săliță se ciocni de Katerina care cu obrajii roșii ca focul aducea vasul cu bujori.

— Încotro ? întrebă ea. Și dejunul ?

— Regret, frumoasă Katerina Petrovna, cu altă ocazie, surîse Ivan și răsucindu-și capul său voluminos îi spuse lui Pavel : Asta-i, omule, toată productivitatea muncii !

Plecă surîzînd satisfăcut.

PARTEA A III-A

VISUL UNEI NOPȚI DE VARĂ

De-ale autorului

UN OM CARE ÎMBĂTRÎNEȘTE odată cu automobilul său, are la îndemînă un model minunat al propriei sale înfățișări.

Automobilul începe să se degradeze dintr-un foc în toate părțile, de altfel, la fel ca și omul. Atîta timp cît sînt noi, și unul și altul, totul merge strună și toate lucrările de reparații se suprapun cu cele de întreținere și înfrumusețare exterioară. Spălatul cu soluții speciale, bărbieritul, cauterizatul unui neg, înlocuitul bucșei cu șineți, înghițirea unui piramidon, schimbatul curelei, băutul apei minerale și alte nimicuri.

În acest stadiu îți mai poți duce viața fără multe bătăi de cap, suportînd chiar emoții puternice, fiind ferm convins că toate nu sînt decît niște fleacuri, și că de fapt mai ești sănătos tun și că-ți poți continua drumul fără nici o grijă.

Cîndva am citit într-o carte : „Omul tînăr nu e niciodată bătrîn". Cît oi trăi pe lume, n-o să mă satur să mă minunez de adevărul acestei cugetări.

Un automobil vechi — nu e un automobil nou. Asta cînd se învecheşte, începe să trosnească din toate încheieturile. Cum începi să-i cauţi pricina bătăilor bucşei, dai de rulmentul uzat gata să plesnească, ori de pistonul sărit de la locul lui, iar cînd, potrivit diagnosticului stabilit cu multă precizie, purcezi la înlăturarea zgomotului de la diferenţial, găseşti cusururi în sistemul de alimentare ori defecţiuni în cutia de viteze.

Şi tot aşa, tratîndu-ţi gastrita, dai de ulcerul duodenal, şi ţi se descoperă şi o colicistită şi oarecare semne de diabet. Şi nu-ţi mai arde nici de soluţii speciale, nici de neg şi nici de banala durere de cap. La dracu cu fixarea şuruburilor, că şi fără asta nu moare omul. Trebuie intrat adînc în organism, unde au şi început să clănţăne supapele uzate, să zdrăngăne reductorii, să se bălăngăne ficatul, iar glandele cu secreţie internă au dezlănţuit lupta lor acerbă pentru a pune organismul în afara pericolului, ceea ce devine din ce în ce mai greu de realizat.

Dar n-ai încotro, trebuie să trăieşti. Asta o poate confirma orice om lipsit de prejudecăţi. Trebuie să trăieşti. Asta o poate confirma şi orice flăcăiandru care, duminica dimineaţa, se înfiinţează la talcioc să privească automobilele vechi, această marfă eterogenă, lipsită de noimă, fără marcă, inexistentă în listele de preţuri, dar în schimb o marfă absolut garantată.

Şi orice flăcău, între şaptesprezece şi şaptezeci de ani, sosit cu marfa lui în acea piaţă,

devine membru permanent, neoficial al secţiei creştine Longevitatea automobilistică...

În acele ore, miliţienii pleacă să bea nişte cvas, iar controlorii comerciali mai închid cîte un ochi. Mercur, marele zeu al comerţului, cu aripioarele lui metalice prinse la glezne, patronează cu prezenţa sa, nepreţuitele vechituri, deşertate direct pe asfalt, ori aranjate pe tarabe, lădiţe şi cuferaşe.

Sfioasele precupeţe de zarzavaturi timpurii, sînt supuse, în acele ceasuri, unei atenţii părtinitoare din partea inspectorilor comerciali, care-şi rezervă plăcerea de a le privi exclusiv pe ele, pe aceste sfioase vînzătoare de trufandale.

Aici, lumea se împarte în două clanuri antagonice, care se exclud reciproc. Clanul delimitat şi sigur al celor ce şi-au achitat impozitul pentru roadele naturii, şi clanul dubios şi încîlcit, al celor cu marfa necîntărită, neevaluată, clandestină ca şi căile circulaţiei ei de la producător la consumator.

Ah, cît de diferit e limbajul în acele clanuri! Parcă poţi compara caracterul afectat, rece al zarzavagiilor cu simplitatea frăţească a sectariştilor Longevităţii Automobilistice ?!

— Duduiţă, duduiţă, cum dai ridichile ?

— Duduiţă, douăzeci de copeici legătura...

— Duduiţă, asta nu e civilizat, deoarece pretutindeni e optsprezece copeici, una...

— Duduiţă, nimeni nu are încă ridichi, ia priveşte ce ridichi sînt astea...

Nu, adevărul nu se plimbă pe-aici. Cetăţeanul Mercur îşi zăngăne aripioarele, pe lîngă

prăvăliile zăvorîte, în care ridichile nu s-au copt încă. Pe lîngă acele prăvălioare s-au instalat, în schimb sectariştii.

— Şefule, ia amortizoare...

— Noi ?

— Au încă sigiliile pe ele !

— Cît ?

— Las' că ştii tu, în magazine costă douăsprezece monezi. Ţi le dau cu zece.

— Opt ruble...

— Dar-ar benga... ia-le.

Şi le poţi lua cu ochii închişi. Amortizoarele sînt noi-nouţe, chiar din uzina în care, probabil, lucrează cel care le-a vîndut. Apoi, asişti la nişte mostre de probitate, strictă, riguroasă, impusă de prestigiul firmei.

— Bucşe pentru cutie ai ?

— Caută-ţi-le.

Trebuie să te apleci peste o lădiţă ticsită cu tot felul de vechituri de doi bani bucata : măciulii, ventiluri, garnituri — dracu mai ştie cîte altele, noi, vechi, strălucitoare, unsuroase. În acest timp, proprietarul acestor valori discută cu vecinul său :

— Ascultă ! Bare de direcţie îţi trebuie sau nu ?

— De care ?

— Pentru *Pobeda !*

— Nu.

— Dar de care ai nevoie ?

— Pentru *Moskvici.*

— Am avut, azi dimineaţă.

— Noi ?

Întrebarea era foarte importantă. Era interesant de ştiut cum erau piesele care fuseseră vîndute dimineaţa.

— Una era nouă, cealaltă rulase vreo zece mii.

— Aha !

Însă bucşe n-avea. Din alea micuţe, din cauciuc, cu garnitură de cupru, fără de care cutia le cam scîrţîie.

— Compatriotule ! N-ai camere, de nici un fel ?

— Camere găseşti la hotel ! Ho-ho ! Altceva, ce-ţi mai trebuie ?

— Bucşe îmi trebuiesc, pentru cutie.

— Pe unde mi-ai umblat ? Chiar acum am vîndut o pereche cu suporturi.

— Noi ?

— Păi de care altele ?!

Slavă domnului că erau noi.

Acest „Compatriotule“ era aşa, o simplă interpelare. Dar iată şi un compatriot de-adevăratelea. Un flăcău mai bătrîior, într-un vestonaş albastru, iar sub buzunarul vestonului, prinsă bareta cu decoraţii : „Victoria“, „Pentru apărarea Caucazului“.

— Pe unde ţi-ai făcut armata în Caucaz ?

— La Taman, frăţioare. Dar tu, pe unde ?

Îi spun numele unităţii.

— Vecini care va să zică.

Mă lăsai pe vine, lîngă marfa lui. Va trebui, neapărat, să cumpăr ceva. Marfa nu era nouă. Ce să fac, să iau un furtun pentru conducta de ulei ?

— E de la *Studebaker ?*

— De la *Ford !* Nu vezi că-i de la *Moskvici ?*

Vedeam și eu că-i de la *Moskvici,* numai că era vechi al dracului. Dar de cumpărat, musai să cumpăr. Nu știu de ce anume, dar mi-era simpatic flăcăul ăla bătrîior cu bareta lui cu decorații, printre care era și o decorație pe care o primisem și eu. Bareta era mozolită, de-altfel și vestonașul lui era ponosit. Încercam un sentiment de milă pentru el, sau mi se părea numai ? Interesant, dacă noaptea îl supăra ficatul ?

El stătea în picioare în fața mărfii sale mizere, iar alături, pe-o lădiță, sta așezată o muiere înecată în osînză, tipică de prin mahalale, de circa patruzeci și cinci de ani, albă și puhavă. Judecînd după faptul că banii îi încasa ea, era, pesemne, nevasta compatriotului meu. Luai furtunul, îi dădui muierii rubla, și mă sileam să mă acordez pentru o tonalitate sentimentală. Nu reușeam.

— Șefule, n-ai nevoie de un arbore cardanic ?

— Ia să văd...

Un flăcău tînăr, cu chipul ca pentru panoul de onoare al strungarului fruntaș, îmi întinse un arbore nou-nouț, învelit într-o hîrtie unsuroasă.

— Ia o pereche, se rugă el, m-am plictisit să tot stau aici.

Eram conștient că nu mă ard luîndu-le. Flăcăul îmi dădu o pereche de arbori și-mi spuse, luîndu-și banii :

— Să n-aveți îndoieli.

N-aveam nici o îndoială. Chenarul de plută, curățel, atesta probitatea comercială a acelui băiat frumușel.

„Redistribuirea spontană a produsului“, cum ar spune Pașka Petuhov.

Am plecat din piață, fără să fac cumpărăturile pe care le planificasem de fapt, cumpărînd în schimb, ceea ce-mi va prinde bine într-o zi.

Aș fi vrut mult ca și oamenii să-și poată cumpăra de prin talciocuri piese de schimb, pentru a-și înnoi organele uzate ale motorului lor. Ca frumoșii flăcăi să deprindă măiestria de-a le trece clandestin prin fața gheretelor de control și fără nici o asepsie, anestezie și alte mofturi de acest gen, să vîndă inimi, ficați și vase sanguine măsurate cu metrul de tîmplărie. Și nimeni să n-aibă îndoieli, căci de măsurat s-ar măsura cinstit, deoarece și atunci deasupra capetelor lor ar plana cetățeanul Mercur ușor cherchelit, exact cum planează și-acum în jurul prăvăliilor zăvorîte, zdrăngănindu-și aripioarele metalice.

Numai de-aș trăi, pînă atunci, dar-ar Domnu să nu mor ca s-o apuc și pe asta...

M-am întors acasă și deschizînd ușa, îl văzui pe Filka al meu, care mă întîmpina ținîndu-și zgarda și lesa în dinți. Îmi întinse armura sa și aștepta cu nerăbdare să-i închei catarama la gît. Se putea citi în ochii lui că era mîndru de nivelul de gîndire pe care-l atinsese. Avea niște treburi de făcut dar vroia să se și plimbe...

Filka, Filka, cine oi fi fost, înainte de a fi tu cel de acum ? Cine-ai fost, în viaţa ta anterioară ? Doar crezi în metempsihoză, nu-i aşa ?

Poate ai fost un bun funcţionar, venerabil, pedant şi onest dintre aceia care nu iau şpert pentru prestare de servicii ce intrau în atribuţia lor. Tu ştii, Filka, că luarea mitei pentru îndeplinirea unor astfel de servicii obligatorii are un caracter feudal ? E o formă retrogradă a mitei, apărută în acele vremuri, cînd omul îl lua pe om nu de mînă, ci de destin. Dar tu, tu ai fost un bun funcţionar, tu, mai mult ca sigur, nu abuzai de faptul că destinul altcuiva depindea de tine ? În cazul acesta, cum o scoteai la capăt cu chiverniseala, dragul meu ?

Nu, e mai probabil să fi fost un aristocrat. Dimineaţa îţi puneai o pijama mov, matlasată, ca a lui Paşka Petuhov. Şi ca lăstar de viţă veche te plimbai prin casa doldora de obiecte de artă. Apoi îţi luai cafeaua ce ţi se servea în porţelanuri autentic japoneze, şi frunzăreai ziarele, convins că tot n-aveai ce citi în ele. Îţi limitai cercul prietenilor, şi participai la dueluri. Ei, Filka, să ştii că şi acest obicei poartă în el sămînţa feudală şi a apărut atunci, cînd casta a început să decadă. Şi în fond, dacă nu ţi-ai fi limitat cercul prietenilor şi nu te-ai fi bătut în dueluri, cum altminteri ai fi putut să-ţi aperi onoarea ?

Încep să cred că ai fost vreun negutător. Purtai jabouri, dantele de Brabant în nuanţe roz şi aveai înfipte în brîu pistoale, cu incrustaţii. Erau pistoale scumpe, şi trăgeau grozav ; cu ele puteai să nimereşti de pe punte o muscă aşezată pe catarg. Ai tras, oare, cu ele ? Dar ştii că şi meteahna asta — să tragi cu arma pentru orice fleac, poartă în ea germeni feudali ? A apărut în perioada cînd omul omului îi era lup. Or dacă nu foloseai pistoalele cu încrustaţii, atunci cum reuşeai să-ţi aperi bunurile ?

Nu, Filka, pesemne n-ai fost nici negociant, nici aristocrat, nici funcţionar. Ai fost, mai curînd, propovăduitor. Cred că aşa a fost, deoarece în ochii tăi se aprinde o flacără albastră, fanatică, în clipa în care-ţi apare în faţă o pisică. Tu nu-ţi creai, cu tot dinadinsul, duşmani în parohia ta. Tu îi învăţai pe enoriaşii tăi, că toţi oamenii sînt fraţi, tu însuţi erai prieten — ca Francesco d'Assisi cu lupoaica şi discutai paşnic cu fratele-focul, ce ardea pe mîneca unicei tale hlamide. Nu-i aşa, Filka ?

Nu, Filka, n-ai fost nici propovăduitor. Tu nu înăspreai inimile oamenilor, tu nu erai nici un bucherist mohorît, nici un trîntor grandilocvent, ci ai fost pur şi simplu un meşter. Ai sprijinit frumosul şi armoniosul fiindcă frumosul şi armonicul au nevoie de ajutor.

Hai, Filka, la plimbare. Asta ţi-o cere fiinţa ta, şi cel mai mare păcat din lume este să silniceşti natura.

Noi doi, Filka şi cu mine, ne plimbam liniştiţi, fără să provocăm pe careva, şi fără să ne căciulim în faţa cuiva. Adulmecam pămîntul umed şi fornăiam de plăcere că mirosea deja a vară. Am luat-o pe lîngă automobilul

meu, ne-am uitat la roțile lui dezumflate, și ne-a cuprins o mare tristețe.

— E un fleac, spuse Mișka Arhanghelul, ce se găsea la doi pași în spatele nostru. Să-i trag un spălat ?

— Asta nu-i va ajuta la nimic. Trebuie întîi reparat.

Mișa dădu din cap și-o întinse, iar eu am observat că automobilului îi lipsea în spate farul drept. Era și normal : a început timpul reparațiilor și careva a avut o nevoie mai urgentă de-un bec, decît mine. Această logică cruntă a vieții îmi reaminti din nou că tot ce e ființă — raționează.

Hegel spunea că dacă un automobil are faruri, iar celuilalt îi lipsesc ele trebuiesc montate la cel care circulă. Aristotel considera că materia e pasivă. El atrăgea îndrituit atenția, asupra faptului că, singură, ea nu se va urni din loc, și dacă automobilul meu nu are ceea ce al tău mai are deocamdată, apoi, se înțelege de la sine, că n-o să fac prea multe nazuri cu tine. Părerea mea era că farul mi-a fost șterpelit just, din punct de vedere filozofic.

Brusc, Filka se smuci, trase de lesă și scăpîndu-mi din mînă, țîșni ca o ghiulea. Se porni pe-un lătrat nemaiauzit pînă atunci și pe-un mîrîit de-a dreptul de fiară. Pe cărăruie se plimba un cîine ciobănesc negru, cu reflexe verzui, mare de-ți venea pînă la brîu. Era mai mare decît Filka, puși unul lîngă altul păreau ca un iepure lîngă un elefant.

— Înapoi ! îi strigai eu.

Dar era prea tîrziu. Filka se și agățase de ceafa viguroasă a cîinelui ciobănesc, stîrnind groază în ochii cîinelui și ai stăpînului său. Erau total buimăciți. Dulăul mare se scutură cu un aer stingher, și Filka căzu jos, dar sări din nou, și dacă eu n-aș fi reușit să-l apuc de lesă, l-ar fi mîncat de viu. Cîinele ciobănesc privea cu uluire, ridicînd laba din față, ca o dansatoare, concediată pentru absențe nemotivate. Pe zgarda lui zdrăngăneau medaliile primite pe merit. Stăpînul părea și el stingherit.

— Ce l-a apucat ? mi se adresă el rece. Mi se adresa cu superioritatea unui proprietar de cîine mare, către proprietarul unui cîine mic. Ieșirea lui Filka n-o luă nici măcar ca un act huliganic și nu era nici satisfăcut, nici expertiză medicală nu pretindea. Filka tremura de indignare. Lăbuțele lui debile din spate scormoneau neputincios asfaltul. Cîinele ciobănesc, jenat, în încercarea lui de a ieși din acea situație penibilă, se retrăgea pieziș.

— Îmi cer iertare, îl rugai eu, cîinele meu e o fiară înfricoșătoare. Recent am fost cu el la o vînătoare de hipopotami, în Africa. A sfîșiat vreo opt bucăți.

— Glumiți, zise stăpînul cîinelui ciobănesc, și eu, simțind că nu mă crede, mă grăbii să reduc numărul bieților hipopotami pînă la trei și jumătate. Acum, părea că l-am convins. Ne-am mai întreținut un pic despre vreme, și stăpînul medaliatului m-a sfătuit să-l alimen-

tez pe Filka cu niște pilule speciale care, chipurile, i-ar îndrepta caracterul.

— A, dar cățelul dumitale șchioapătă ?! intonă stăpînul cu frumosu-i glas muzical.

— Din păcate da !

— Trebuie adormit, intonă stăpînul, a-dormit. N-o să mai cheltuiți nici bani cu pilulele... !

Și își văzură de drum, mîndri de dimensiunea lor, de importanța, de sănătatea lor și de medaliile căpătate pe merit.

Totuși, cine ai fost tu, Filka, în viața ta anterioară, dacă te năpustești cu atîta bravură asupra cîinilor ciobănești negri cu reflexe verzui, din Europa centrală, distinși cu tot felul de medalii pentru servicii ireproșabile ?

— Nene ! zbieră pe neașteptate adolescentul Feodor. Lăsați-mă și pe mine să mă plimb cu cățelul !

Rugămintea lui era, fără îndoială, excesivă. Dar, rememorîndu-mi tot binele pe care mi-l făcuse, am aruncat binele acela pe unul din talerele balanței, iar pe Filka, împreună cu lesa, pe celălalt, și am văzut că a contrabalansat.

— De ce nu ești la școală ? îl întrebai eu sever.

Adolescentul Feodor ridică spre mine fețișoara lui cinstită și pistruiată.

— Am scutire medicală. Vedeți, mi-am tras cu ciocanul peste mînă.

Și c-un sentiment triumfător, îmi prezentă mîna lui bandajată.

CAPITOLUL UNU

INTEROGATORIUL ÎNCRUCIȘAT al șmecherosului de Krot și al acelei curci iubitoare de adevăr a reușit cel puțin să-i deschidă ochii anchetatorului asupra tacticii noilor martori. Tactica nu era deloc proastă, și anchetatorul o aprecie de la bun început. Confirmînd toate depozițiile Briuhovețkăi, Krot își menținea așa-zisa lui prezență la locul accidentului. Cîntîndu-i în strună, el a atras-o de partea sa pe muierea aceea mărginită, care, în plus, mai era și speriată de moarte de faimosul lui aparat.

Krot nu nega absolut nimic. Adăuga doar unele amănunte.

Anchetatorul asculta înciudat și se gîndea la acuzată, care la prima vedere părea inofensivă, dar care, în realitate, îi relatase lui Krot toate detaliile interogatoriilor anterioare... Anchetatorul pricepea că în fruntea acelei adunături apărute în ultima clipă, se afla Krot cu ochișorii lui fără de astîmpăr și cu trupul ca turnat dintr-un cauciuc vîrtos.

Krot adăuga unele amănunte. Și amănuntul esențial reliefa acea *Volgă* neagră, care țîșnise din stînga și i-a blocat vederea. Aceeași *Volgă*, scornită din senin, fusese menționată și de Karpuhin. Acuzata nu pomenise de nici o *Volgă*. Ea susținuse ceea ce susțin, în situații similare, toți șoferii : nu l-am văzut pe pieton. Iar ăștilalți își regizaseră parcă să explice pricina unei orbiri atît de bizare.

Briuhovețkaia plecînd de la interogatoriu, i se adresă lui Krot, cu o cochetărie tomnatică :

— Sînteți candidat în științe ?

— De ce candidat ? îi răspunse Krot. Sînt doctor.

— O ! Și-așa de tînăr !

Îi era frică de el și nu-i mai păsa de anchetator, care contase pe ea ca pe un martor sigur.

Așadar, o *Volgă*. A contesta prezența acelei *Volgi* era tot atît de greu ca și a o atesta. Numai că Krot avea un avantaj. A venit și a declarat : era o *Volgă*. El era activ. Pe cînd a contesta *Volga* însemna a fi pasiv. În realitate, *Volga* n-a existat și nimănui nu-i trecuse prin cap s-o conteste.

Acesta era raționamentul anchetatorului. care era din ce în ce mai convins că avea de-a face cu niște șnapani patentați. Cu cît se convingea mai mult, cu atît pricepea mai bine că o să fie foarte greu să se descurce în păienjenișul depozițiilor lor. Să fie cu putință să i se reducă acelei pupeze, pedeapsa cu un an-doi ? În ce relații or fi, de țin ăștia morțiș s-o scoată basma curată ?

Și anchetatorul făcu unele cercetări și descoperi un șir întreg de drăcovenii ! Află că, cetățeana Simeniuk A. I. era divorțată de bărbatul ei, și că de trei luni de zile continuă să stea sub același acoperiș cu el. În acel răstimp, cetățeana Simeniuk a intrat într-o asociație pentru construcții de locuințe proprietate personală „Microfontul", achitînd

avansul de înscriere pentru un apartament de două camere. Pentru asta era nevoie de bani. De unde o fi făcut rost o telefonistă de atîtea parale, ca să achite avansul ? Să-i fi dat bărbatul ei ? Pentru ce ? Drept recompensă pentru renunțare ? Tot ce-i posibil — au doi copii. Cu atît mai mult, cu cît ea a fost cea care a înaintat divorțul. Înseamnă oare că vinovat de destrămarea căminului, era el ? Dar care să fi fost motivul ? O înșelase ? Avea o altă familie ? Copiii erau la soacră. Și soacra era bine cu noră-sa, în schimb era în relații foarte reci cu fiu-său... La naiba ! Și-apoi, ce legătură aveau toate astea cu accidentul în speță ? Nici una. Anchetatorul oftă de obidă, plictisit la culme că e obligat să-și bată capul cu acest caz, care-i scăpa printre degete.

Și tot strîngînd tot felul de informații, ce nu aveau nimic de-a face cu accidentul, anchetatorul îl invită și pe al treilea martor, și anume pe Iakovlev I. E.

De-ale autorului

În dimineața aceea apăru Ghenka, cel dispărut de-atîta vreme. Văzîndu-l, m-am bucurat și-l întrebai mirat :

— Ghenadi Stepanovici ! Pe unde mi-ai umblat ?!

El își agită genele-i bălane :

— Totu-i să nu te pleoștești !

— Stai, stai !! Ce-i cu fratele tău ? Ce-i cu faimosul tău președinte, cu cocina lui miraculoasă ?

— Nu s-a aprobat...
— Cum așa ? Definitiv ?
— De ce, definitiv ? În viață nu există nimic definitiv... Dumneata te mai îndoiești de asta ? Te-ai făcut și cu un cîine... Măi potaie ! Ești de rasă...
Se lăsă pe vine și mîngîie capul inteligent al lui Filka. Filka la rîndul său, îl mirosi cu multă atenție și-l aprobă. Ghenadi Stepanovici se ridică :
— Mașinii dumitale o să-i manglească puțin cîte puțin, pînă și ultimul șurub... E timpul să ne apucăm de reparație...
Indiscutabil că Ghenka va aranja problema pieselor de schimb. Asta se putea citi pe chipu-i ușor obosit. Va găsi el, sigur pe acel peripatetician care va face rost de tot ce era nevoie.
Dar unde anume s-o facem ? Cine o să ne lase să folosim rampa garajului pompelor funebre ?
Ghenka îmi explică :
— Avem un nou responsabil de garaj. Pe ăl vechi l-au mătrășit pentru niște afaceri deochiate. Astălalt, ăl nou, nu se încumetă încă. Fără aprobare nimic nu face. Dați un telefon conducerii.
Și iar îl mîngîie pe Filka. Cîinele se întinse pe podea, bătu darabana cu coada, acceptîndu-i prietenia.
— Nikolai Petrovici, strigai eu în receptor. Vă rog să mă iertați că vă deranjez...
Nu se poate. El era împotrivă. Nu putea admite, ca persoanele particulare... Nu putea...

în special, că erau cunoscute cazurile, cînd din motive de toleranță din partea unor șefi de garaje, muncitorii reparau mașinile particulare pe spețа pompelor funebre.
— Chiar o făceau ?
— Închipuiți-vă un sacrilegiu ca ăsta !
Da. Eram în dezacord cu biroul pompelor funebre. Trebuia să aștept o altă ocazie. Căci Nikolai Petrovici era cu ochii în patru.
— Dumneata nu trebuia să-i telefonezi, îmi spuse Ghenka. Ți-ai închis singur portița. Puteam să ne facem treburile și fără el. Trebuia pe șeful garajului să-l iei ușor, că așa și pe dincolo...
— Dar tu mi-ai spus să-i telefonez, Ghenka !
— ...ai spus, ai spus... Ce, dumneavoastră n-aveți cap ? Nu trebuia telefonat...
— Da, Ghenka, acum îmi dau și eu seama că am făcut-o de oaie cu telefonul ăsta. Acum ușile garajului vostru o să fie închise pentru treburi de genul acesta. Nikolai Petrovici nu va admite.
Ghenka mă întrerupse nedumerit :
— De ce să fie închise ? Numai dumneavoastră nu v-a aprobat. Că despre alții cred că n-a pomenit. Alții, doar, nu-i telefonaseră !... Așa că numai dumneavoastră v-ați lins pe bot...
Filka sări de pe locul său și făcu cîteva salturi iepurești. Ghenadi Stepanovici îi observă beteșugul.
— Cum o să se însoare cu asemenea picioare, bietul de el ? Mă, ologule...

Nu i-am răspuns. Numai de însurătoarea lui Filka nu-mi ardea atunci. Mă gîndeam că, pentru o intervenţie de soiul ăsta, nu trebuia să dau telefon unei persoane atît de sus-puse.

— După colţ la Malîi Strastoterpţev e un garaj, îmi spuse Ghenka. Boris şi cu mine v-am putea aranja...

— În cazul acesta, ce-i de făcut, Ghenka, să-i dau telefon unui alt Nikolai Petrovici ? Sau mai bine să nu-i telefonez ?

Ghenka răspunse pe ocolite :

— E acolo un tinichigiu. Kuzmici îl cheamă. Meşter de prima clasă. Graba nu-i place, îi place să lucreze ca lumea.

Ghenka vorbea cu temei. Îşi strîngea buzele încreţindu-le, apoi clipea, mai dădea şi din cap, asigurîndu-mă că acel Kuzmici era într-adevăr un meşter de prima mînă.

— Ei, Ghenka, ce fac, îi telefonez ori nu ?

El mustăcea răspunzîndu-mi în doi peri :

— Treaba dumneavoastră... Automobilul dumneavoastră, dumneavoastră trebuie să hotărîţi.

Oftai :

— Dar dacă îi telefonez şi el mă refuză ? De-altfel voi n-o să aveţi de suferit, căci mă va refuza pe mine, nominal. O părticică e ceva dintr-un întreg. Adică eu sînt mai puţin decît întreaga turmă de automobilişti. Turma nu va avea de suferit pentru o oaie hăcuită. Mai precis, un berbec. În schimb, dacă îmi va da aprobarea, o să umblu cu umerii drepţi şi cu fruntea-n sus... Ghenka, spune-mi te rog, ca de la filozof la filozof : merită riscul, dorinţa de-a umbla cu umerii drepţi, sau nu merită ?

Ghenka zîmbi stînjenit :

— Ce tot spuneţi... Telefonaţi, poate o să aveţi noroc. Şeful garajului e nou acolo şi nu se prea ştie încă ce hram poartă...

E cît se poate de adevărat că în viaţă totu-i să nu te pleoşteşti. Mai există şi alţi Nikolai Petrovici pe pămînt. Or, atîta timp cît există ei, n-o să pierim nici noi !...

Chiar a doua zi aveam să mă conving de justeţea acestei afirmaţii.

Dimineaţa, pe lîngă automobilul meu trebăluia un flăcău, pe care-l mai văzusem pe undeva. Chipul şi felul lui de a fi, îmi păreau cunoscute. El umfla de zor camerele cu putere şi elan, îşi dădea toată silinţa. Pesemne, acesta era Boris, cumulînd cîştigul în acea oază nobilă, unde i-a fost dat automobilului meu să renască.

— Cine v-a şterpelit clipitoarea ? mă întrebă el, fără să se oprească din pompat. Înhaţă animalele, cu carne cu tot, nu se pot deprinde să fure civilizat ! Maica mă-si !

Desigur ! Îl recunoscui pe loc. Era acel trecător-entuziast, care o ajutase pe vînzătoare să spargă ambalajele de sticlă !

— Ia priviţi ! spuse el îndreptîndu-se din şale. Parcă n-ar exista şurubelniţe ! Şacalii !

Într-adevăr, farul din spate mi-a fost manglit cam analfabet, din punct de vedere tehnic. Aşa ceva ar putea deprima pe oricine.

— Nu te mai necăji, Boris, îi zise Ghenka, acum e totuna.

— Nu mă necăjesc, îi răspunse Boris, dar unde ai mai văzut să se scoată farurile în halul ăsta ?

Lîngă noi, apăru Mişa Arhanghelul şi intră şi el în vorbă :

— N-ar trebui spălată ?

Boris îl privi cu asprime :

— Te-oi spăla eu, acuşi ! Cu cheia peste ceafă, chilipirgiule !

În sfîrşit, ieşirăm cu maşina în stradă, şi strada se opri, pricepînd întreaga importanţă a misiunii noastre. Strada aştepta încremenită, în timp ce-o parcurgeam tacticos. Ajunşi pînă la chioşcul cu bere, am luat-o pe o străduţă, apoi pe alta, apoi încă pe una şi-am intrat într-o fundătură care se termina cu o poartă mare verde cu o gheretă de control în faţă. Deasupra porţii, pe toată lungimea ei, ardea ca o văpaie o inscripţie cu litere aplicate şi vopsite cu un roşu luminiscent : „Vă mulţumim pentru muncă cinstită !"

Acesta era garajul.

Boris sări din maşină, trînti uşa şi intră în ghereta de control. Porţile porniră să se deschidă agale, din balamalele lor bine unse, despicîndu-se la mijloc. Le vedeam alunecînd într-un mod ospitalier, legal, fără teamă.

Nikolai Petrovici aprobase.

Am intrat în curte şi automobilul meu s-a oprit în mijlocul unor camioane grele, ca o oaie bearcă în mijlocul unei turme de rinoceri. Rinocerii nu se clintiră din loc.

Apăru şeful garajului, un unchieş uscăţiv, pe cap cu o şăpcuţă şi un năsturel în vîrful ei. Chipul lui zbîrcit, cu un nas ascuţit, nu-i trăda nici un viciu. Ieşii din maşină să-l salut, asemenea unui vasal în faţa unui suveran.

— M-da, zise suveranul după ce-o consultă pe minoră. Şi după ce o mai studie o dată, adăugă : Muncă la ea, nu glumă, să fii sănătos... La zid cu ea...

Şi indicînd la care zid anume, se îndreptă spre birouaşul său.

Fusei prezentat lui Kuzmici.

Acesta ieşi din atelier cu un aparat de sudură în mînă. Chipul buhăit, blajin, trecut de prima tinereţe, al lui Kuzmici, era adumbrit de o uşoară tentă de sfială. Băscuţa şedea pe capul lui mare, ca un căpăcel. El mută aparatul din mîna dreaptă, o şterse de salopeta lui spălată şi rësspălată şi mi-o întinse mie, aplecîndu-se respectuos în clipa în care i-am strîns-o. Mişcările sale erau lente, uşoare şi plăcute.

El puse tăcut aparatul pe lada cu nisip şi începu să-mi studieze automobilul. Băieţii din legiunea lui Ghenka îl stînjeneau şi îi îndepărtă fără vorbă cu umărul său rotund, fără să-i privească şi fără să-i pese de reacţia lor. Kuzmici nu era vorbăreţ din fire. Prefera să tacă. Rostea extrem de rar cîte un cuvînt-două, dar şi atunci o făcea într-un mod repezit, de parcă s-ar fi grăbit să scape de ele. Eu îl urmam pe Kuzmici ca un solicitant cu experienţă, timid şi ascultător, obţinînd, graţie

acestor calităţi, ceva-ceva din minunile acestei lumi.

— Vor trebui reparate pragurile ; da, pragurile vor trebui reparate, repetă Kuzmici şi trecu la încercarea portierelor.

Probabil că portierele îl satisfăcură, pentru că nu se legă de ele. Şi tocmai cînd mă pregătisem să încep tratativele, Kuzmici rosti :

— Trebuie sudată podeaua, podeaua trebuie sudată...

— Kuzmici, fă-i, te rog, tot ce crezi dumneata că-i nevoie, îi spusei eu.

El nu-mi răspunse. Desfăcu acul de siguranţă cu care fusese prins buzunarul salopetei sale şi scoase o bucată de şmirghel împăturită cu grijă. Prinse la loc acul de siguranţă, şi începu să frece porţiunea de pe caroserie care-i trezea unele bănuieli. Eu unul nu îndrăzneam să-i pun întrebări. Ba dimpotrivă, mă retrăsei spre lada cu nisip, şi mă aşezai pe ea, urmărindu-i gesturile.

Ghenka se apropie cu un zîmbet radios şi-mi zise :

— Pentru clasa muncitoare ! Pentru o sticlă, ca să meargă bine. Asta ca avans.

Pe neaşteptate, vorbi şi Kuzmici :

— Tranca-tranca nu vă mai tace pliscul, parcă aţi fi nişte coţofene, aşa îi tot daţi cu tranca-tranca...

— Kuzmici, trebuie să bem ! se-nveselea insolent Ghenka.

— Trebuie să muncim, nu să bem, nu să bem, ci să muncim.

Ghenka se intimidă.

— Ghenadi Stepanovici, intervenii eu, Kuzmici are dreptate.

— Clasa muncitoare, clasa muncitoare, bombăni Kuzmici. Nişte pierde-vară...

Ghenka îmi dădu un ghiont şi-mi spuse cu mult respect dar şi în zeflemea :

— Meşter...

Şi plecă.

Kuzmici desfăcu din nou acul de siguranţă, scoase din buzunar o bucăţică de cretă şi trase nişte semne pe caroserie.

— Să nu le-o daţi lor la vopsit, să nu le-o daţi... Gherasimovici o va vopsi, Gherasimovici. Să-i dai rasol costă ieftin, dar nu ţine. Am să vorbesc eu cu el.

Gherasimovici, precum reieşea, era un fel de profesor-consultant al policlinicii respective. Părea destul de dificil să obţii o aprobare pentru el. Mi s-a spus că el în persoană a vopsit maşina lui Nikolai Petrovici, şi am fost mişcat de spusele lui Kuzmici şi m-a cuprins recunoştinţa unui bolnav care a atins îmbucurătoarea perspectivă de-a fi sfîrtecat nu de-un simplu chirurg, ci de o mare somitate.

— E un meşter bun ? îl întrebai lipsit de tact, încercînd să-mi ascund încîntarea.

La care Kuzmici se schimbă la faţă. Se îndreptă din şale, zîmbi pentru prima oară, şi fără zor, cu un glas muzical, muieresc, răspunse :

— Asta-i bu-u-nă ! Un caretaş !

Şi cuvîntul „caretaş“, rămas de pe timpuri de demult, dinaintea automobilului, de pe timpul spiţelor de lemn şi drumurilor de ţară,

de pe timpul demnității de meșteșugar și al drăguțelor geamlîcuri cu balzamine și perdeluțe, cuvîntul acesta mă învălui dintr-o dată într-un parfum fin de breaslă, și în sufletu-mi se pogorî liniștea și pacea, ca după împărtășanie.

— Ca-a-retaș ! mai rosti odată cîntător Kuzmici, și am înțeles că și Gherasimovici, pesemne, la rîndul său nu-i spunea lui Kuzmici „tinichigiu“, ca Ghenka, ci „caretaș“, mai ales cînd îi pețea altuia munca acestuia...

Căci tinichigiu sau zugrav este cu totul și cu totul altceva decît caretaș și caretaș.

CAPITOLUL DOI

KARPUHIN ÎȘI PERFECTA profesia care purta deocamdată denumirea destul de incomodă de *designer*. Cu alte cuvinte era specialist în prezentarea exterioară a conținutului, — estetica industrială cum i se mai spune. Cu brigada sa, conform înțelegerii, îi executase lui Iakovlev hanul, și-l făcuse bine ; cu acea doză de modernism care a început să fie acceptată și în fața căreia unii au rămas dezamăgiți, iar alții au fost entuziasmați — mai ales pentru că arăta serios. Făcuse un han frumos, ornamentîndu-l cu tot felul de bisericuțe, tractoare și cerbi din fier forjat, folosind și lemnul natur, acolo unde se cerea, și unde era cazul, chiar și cărămida arsă.

Muncind, Karpuhin îl studia pe Iakovlev, și constata în sinea lui că președintele era un partener corect, că aprecia *designer*-ul și că ar dori să se apropie de brigada lui Karpuhin, avînd planuri mari de viitor.

Și cînd președintele îi servi lui Innokenti Viktorovici o mică gustare și abordă problema mînăstirii „Mîntuitorul de la răspîntie“, Karpuhin întrevăzu imediat o lucrare nouă, interesantă, dar își dădu seama totodată, că niciodată Iakovlev nu o să obțină mînăstirea respectivă.

Cu toate astea schiță planul mînăstirii. Dar nu chiar pe gratis, bineînțeles, ci pentru un contraserviciu, destul de delicat.

Acest contraserviciu pe care-l cerea lui Ivan Efimovici Iakovlev consta într-o mărturie, cum că pe data cutare, la o anumită intersecție, el, Iakovlev, ar fi văzut, cînd pe lumina roșie a semaforului a trecut ca un bolid o *Volgă* neagră, după care a avut loc accidentul cu izbirea pietonului. Iakovlev n-avea de spus nimic altceva.

— O *Volgă* a trecut, într-adevăr, în goană, îl asigură Karpuhin. În privința asta să n-aveți nici un dubiu.

— Cum să depun, dacă nu eram acolo ? se nelinişti Iakovlev.

— Cum n-ați fost ? îl întrebă Karpuhin. Exact în ziua aceea ați fost cu niște treburi în oraș...

Karpuhin nu ticluise de unul singur acest răspuns.

Serghei Vasilievici Simeniuk îl pusese la curent pe şeful său, Nikolai Pavlovici Petuhov, cu nenorocirea Aniutkăi. Nikolai Pavlovici se pregătea tocmai pentru o călătorie în străinătate, aşa că n-a intrat în miezul chestiunii, şi cu toată compasiunea pentru colaboratorul său nu ştia cum să-l ajute. El, în calitatea sa de şef, se gîndi să aplaneze situaţia printr-o caracterizare favorabilă, dar într-o situaţie ca aceea chiar şi-un copil mic ar putea pricepe că o caracterizare făcută soţului nu-i putea folosi cu nimic soţiei, care a izbit un pieton. Cu atît mai mult cu cît, în momentul accidentului, soţia se găsea în divorţ cu bărbatul ei. De aceea Nikolai Petrovici îi zise :

— Spune-i lui Krot ! Poate va găsi el o soluţie.

Şi a plecat.

Roman Romanovici Krot, ca locţiitor, reflectă, şi ceru s-o vadă pe Aniutka. El considera orice dispoziţie dată de conducere ca ceva sfînt şi nu s-a întîmplat vreodată să nu o fi îndeplinit, în cele mai bune condiţii. Iar pe cele mai delicate, nu le încredinţa nimănui, ci le rezolva singur.

Aşa că, anchetatorul nu s-a înşelat cînd a socotit că în fruntea acelei tărăşenii nu putea să fie altcineva decît Krot în persoană.

Krot nu se apuca niciodată de-o treabă pînă nu-şi pregătea terenul. Era un exemplu de ordine. A interogat-o pe Aniutka o săptămînă încheiată, şi-a notat impresiile ei despre anchetator şi martori, şi încet, încet, în mintea lui, cele petrecute au început să prindă nişte contururi.

Se deplasă de cîteva ori la locul accidentului, medită îndelung, îşi făcu tot felul de schiţe, calculă şi în sfîrşit găsi soluţia :

— Keşa, îi spuse el amicului său Karpuhin, avem ocazia să jucăm nişte roluri, într-un spectacol amuzant. Vom încerca să ducem justiţia de nas, făcînd-o să reducă din pedeapsă.

— Eu unul n-am timp, îi răspunse Karpuhin.

— Ce-s vorbele astea ! îl întrerupse Krot. Va fi o farsă de zile mari. Ai să te prăpădeşti de rîs.

Karpuhin era un om, ai cărui ochi aveau proprietatea stranie de a se aprinde ca nişte licurici. Cînd a dat un examen în locul lui Krot, aceşti licurici i-au adus lui Romka nota maximă, atît de rîvnită. Şi Krot ştia că, dacă la început Keşka o să facă ceva nazuri, pînă la urmă tot nu va rezista ispitei.

Iar atunci cînd Krot îl adusese pe Karpuhin la locul accidentului, Keşka se aprinsese de-a binelea :

— În regulă ! Cine-i muierea ?

— E nevasta unuia de la noi.

— A, zise Karpuhin dezumflat, bine... Şi totuşi va trebui să mi-o arăţi.

— Dar fără ştrengării, îl preveni Krot. Şi mai e ceva... După părerea mea, aici ar mai trebui cooptat un martor. Ar fi bun un reprezentant al clasei muncitoare, sau şi mai bine, al ţărănimii muncitoare.

— Mai bine al ţărănimii, spuse Keşa.

Cei doi prieteni purtară această discuţie la locul accidentului.

Iakovlev însă, refuză strania propunere pe care i-o făcuse Karpuhin.

Karpuhin îi obiectă :

— S-ar putea deduce că dumneata n-ai fost închis pe gratis... Or problema acum e de-a scoate din bucluc o tînără mamă cu doi copilaşi neajutoraţi... S-ar putea crede că dumneata n-ai copii.

— O să mă sfătuiesc cu nevastă-mea, replică Iakovlev.

— Ivan Efimovici, îl întrerupse Karpuhin, ţi-o spun în faţă că eşti un om bun. Dacă în condiţiile actuale, grele, ce să mai vorbim, dumneata îţi dai toată silinţa să scoţi un profit din renta funciară ca să dai de lucru unor oameni de nimic, ca mine, eşti realmente un om bun. Ai avut şansa de a fi în oraş în ziua accidentului. Ce mai vrei ? Eu, în ziua aceea, nu mă aflam nici măcar prin apropiere, eram aici la dumneata ! Şi totuşi mă încumet. Mă chinuie datoria cetăţenească...

— O să mă sfătuiesc cu un avocat, spuse Iakovlev, cunosc eu un avocat.

— Asta mai lipsea, se opuse Karpuhin. N-ai vrea să te sfătuieşti şi cu procurorul. Ba chiar şi cu anchetatorul în persoană.

Iakovlev rîse :

— Da, da, ar putea să-mi dea un sfat.

Karpuhin zise :

— În loc să vorbim despre fleacuri, hai mai bine să ne gîndim la nişte treburi serioase.

Mînăstirea poţi s-o obţii, sau poţi să n-o obţii. În cazul în care n-ai s-o obţii, n-ai ce-i face. Dar dacă ai s-o obţii, sînt la dispoziţia dumitale, nu din obligaţie, ci din toată inima...

Iakovlev nu-i replică. Oare de ce mai trăiesc oamenii pe pămînt din interes sau din milă ? Şi Iakovlev simţi că în mila pe care încerca să i-o trezească Karpuhin, intra şi o doză de interes.

De-ale autorului

Pavel sosi şi pricepui îndată că Ekaterina plecase din nou să descopere te miri ce. Poate în clipa aceea se zbătea ca un peşte mare în plasa meridianelor şi a paralelelor. Poate urmărea tainele pămîntului, după nişte semne, numai de ea ştiute.

— Ascultă, începu Petuhov, am înţeles de ce ţi-a rupt automobilul mîna. Ţi-a rupt-o dintr-un sentiment de răzbunare.

— Imposibil, Pavlik, încercai eu să-l contrazic, superbul meu automobil nu cunoaşte sentimentul răzbunării. E prea nobil.

— Vorbesc serios. S-a răzbunat pe tine. Mai precis, nu pe tine ci pe mîna ta, care mai mult gesticula decît gîndea. Şi obiectele încep prin a se răzbuna. Se răzbună de obicei pentru destinul lor crunt... Pentru că le udă ploile, le acoperă colbul din zori şi pînă seara, iar vîntul scutură deasupra lor năgara... Drăguţă poezioară şi, mai ales, potrivită, dac-ar fi vorba de producţie şi productivitate.

Al treilea interlocutor era Filka. Audia cu multă atenție părțile.

— Pavlik, tu îi inspiri cîinelui numai gînduri triste... De ce nu le-ai inspira și oamenilor ?

Cîinele se apropie de Petuhov dîndu-și seama că discuția va fi strict confidențială. Petuhov i se adresă :

— Ce-aș putea să-ți spun referitor la problema dată, dragă Filka ? Problema productivității îl frămîntă pe om încă din timpuri străvechi...

Cîinele se întinse, se ridică pe genunchi, începu să dea din coadă, apropiindu-se cu botul său inteligent de Petuhov, îl privea ca un profesor naiv, ce speră ca măcar la examen să audă de la un student zălud, ceva ce-ar putea să aducă cît de cît cu magistralele sale cursuri.

— Deci, Filka, reluă Petuhov, privind în ochii academici ai cîinelui, să luăm, de pildă, o bomboană. Pentru tine, care ești consumator, ce e mai important, produsul finit sau procesul de producție care ar putea să te pună pe gînduri numai ca pe un reprezentant al societății ?

— Unde e bomboana ? întrebă Filka din ochi.

— Asta e, vezi ? Exact ! Unde e ? Întrebarea e foarte îndreptățită, atîta timp cît nu există bomboana.

Filka nu obiectă. Petuhov luă o acadea din cele care se dau în avioane, îi scoase hîrtia și-o întinse cîinelui :

— Iată bomboana.

Cîinele privi acadeaua cu atenție, închise botul, îl apropie domol de mînă și doar cu buzele, molcom și cu multă grijă, prinse produsul.

— Așadar, bomboana există, Filka, ea fiind produsul unui proces de fabricație, însumînd întregul proces de producție, tehnologie, materia primă, timp, energie, muncă și altele care au creat-o. Ești de acord cu mine ?

Filka ronțăi acadeaua, cu capul culcat pe labe. Pavel continuă :

— Producția, Filka, a apărut din motive concrete : trebuia făcută bomboana, pe care tu, consumator, ai înfulecat-o. Dar ce fel de bomboană era aceea, Filka ? Satisface ea oare necesitățile tale mereu crescînde ? Concordă calitatea acesteia cu gustul tău de cîine ? Te mulțumește aspectul ei, fără să mai vorbim de conținut ? Adică, pe scurt, rezistă ea cerințelor contemporane ?

Filka se reinstală pe laba piciorului meu. Problema începu să-l pasioneze.

— Astfel, Filka, mă simt dator să-ți atrag atenția că : atunci cînd productivitatea primează ea devine un scop în sine. Ea execută acel produs, fără să țină seama de scopul lui.

Filka mă privi întrebător.

— Nu te uita la el, Filka, nu te uita, îl sfătui Petuhov. Mai bine ascultă. Produsul e acela care trebuie să-i dicteze producției. Trebuie s-o mîne, fără încetare, în propriul său interes, să schimbe tehnologia, materia primă, timpul, munca, trebuie să-și subordoneze psihologia producătorului. Știi ce-i aia producă-

tor ? Nu știi... Ciudat... Producătorul este acel flăcău care face ceea ce ți-e necesar ție. Înțelegi, Filka, în cazul în care acest flăcău face ceea ce vrea el și nu ce ți-e necesar ție, atunci el nu mai e producător, ci un balon de săpun.

Petuhov privi cîinele cu o tandrețe tristă scărmănîndu-l la ceafă.

— Să luăm, de pildă, un produs cum e automobilul, Filka. Are roți care se rotesc. Dar ca o roată să se rotească, ea mai trebuie și unsă. Iar ungerea la rîndul ei înseamnă proces de producție. Rezultatul — rotirea roții, nu este altceva decît un produs.

Petuhov îmi aruncă o privire aspră, plină de reproș, ca unui asistent molîu :

— Cum îl cheamă pe faimosul tău lăcătuș ?

— Ghenka, mă grăbii să răspund eu.

— Hm... Ghenka... Fi atent, Filka, în timp ce noi doi mîncăm bomboane și facem lecții de economie politică, lăcătușul Ghenka organizează ca amator procesul de producție pentru rotirea roții. Întîmpină, desigur, unele greutăți, neavînd nici spațiile necesare desfășurării muncii, nici aprovizionarea materială. El o organizează cu ajutorul redistribuirii secrete — adică pe sub mînă — a pieselor de schimb, pe care idealistul de stăpîn-tău nu le poate cumpăra de la magazin, deoarece producătorul le scoate într-o cantitate insuficientă. Ghenka nu are nimic la afacerea asta decît entuziasmul de a-și încasa onorariul. Și e normal pentru că el prestează o muncă *à la service*, cu reparațiile respective, cu alte cuvinte ca și cum ar scoate un produs nou, generat însă nu de

producția de automobile, ci de automobilul însuși, adică de însuși produsul de bază.

Cîinele lăsă capul în jos melancolic, reflectînd la cele spuse. Medita.

— Filka !

Acesta își scutură capul.

— Acum ai priceput că produsul este acela care trebuie să-i dicteze producției și nu invers ? El trebuie să cheme la viață producții noi și să le direcționeze scopurile !

În linii mari oamenii se împart în două categorii : cei de care ai nevoie și cei de care n-ai nevoie. Asta nu înseamnă că această delimitare ar fi absolută. Un om, de care tu n-ai nevoie la un moment dat, poate să-i fie necesar altcuiva. Ca lumina ochilor.

Să luăm, de pildă, pe un inspector financiar. Eu unul n-am ce face cu el. O să am nevoie de el numai în cazul cînd am să înființez la mine în bucătărie, o oțelărie, fără ca s-o declar. Atunci o să am nevoie de el urgentă, fie ca de-un comesean, fie ca de-o moacă destinată să mă amendeze. Aici, eu voi fi acela care va trebui să decidă calitatea în care îmi va fi de folos și să mă comport ca atare.

Există oameni cu care merită să te încurci și oameni cu care nu merită să te încurci sub nici un chip. Asta mi-a sărit în ochi, de cum am început să mă dumiresc de ceea ce se petrecea în garajul cu pricina.

Automobilul meu era tras lîngă zid, își aștepta sorocirea destinului, nu se încumeta să ceară îngăduință. Rampa era tot ocupată de

cîteva zile şi nici vorbă să se elibereze curînd. Pe rampă trona autoturismul comandantului de pompieri şi nici o forţă din lume n-ar fi fost în stare să-l urnească de-acolo. Ceva mai mult, maşina cu pricina a urnit de pe rampă un camion al garajului, care-şi ocupase rîndul pentru profilaxie.

Ghenka îmi spuse confidenţial, că oamenii se împart în două categorii. Cei care amendează şi cei care sînt amendaţi. Apartenenţa mea la categoria a doua nu lăsă nici un dubiu. Tot atît de exact, ca şi apartenenţa comandantului de pompieri la prima.

Acesta venea la garaj, se uita cu un ochi profesional, prin toate ungherele, şi cu experienţa sa aprecia posibilele focare de incendii. Uscăţivul şef de garaj îl urma pas cu pas, ca un viitor sinistrat şi se căia pentru o eventuală neglijenţă penală. Sinistratul îşi avea plasate lăzile cu nisip exact acolo unde trebuia, cange, topoare atîrnate pe panourile lor roşii şi toate încrucişările erau pavoazate cu inscripţiile: „Fumatul interzis".

Dar de ce le privea mai atent comandantul de pompieri, cu atît fumul se învolbura mai tare, sub ochii lui pîrjolitori. Comandantul de pompieri parcurgea curtea în tăcere, îi băga pe toţi în sperieţi şi tot în tăcere pleca.

Şeful de garaj era conştient că, dacă, pînă mîine seară, n-o să urnească de pe rampă scîrba aia de *Pobedă* a comandantului de pompieri, terminată gata, apoi răbdarea acestuia ajunsă la limită o să plesnească şi o să i se întîmple ceea ce i se poate întîmpla oricărui şef de garaj superficial, care tărăgănează lucrurile, scărpinîndu-se alene.

— Terminaţi mai repede rabla, ca să aibă timp să se şi răstoarne cu ea, îi implora şeful garajului pe lăcătuşi, gătaţi-o, că umblă de pe acum cu procesul verbal pitit în sîn!

Lăcătuşii răsuceau cu năduf cheile, arătîndu-şi în acest fel deplina lor înţelegere.

— În orice clipă ne poate amenda, legal...

— Ticălosul, e cu ştampila gata pregătită, în buzunar.

— Bagă-i rulmentul, bătu-i-aş cuie în coşciug...

— Vedea-l-aş cu rulmentul în...

Ei ştiau că munca se împarte în două: de dreapta şi de stînga. *Pobeda* era de stînga, dat fiind că nu ţinea de garaj. Pentru munca asta, lor nu le pica nimic. Singura bucurie era că o executau în timpul orelor de program, lăsîndu-şi de-o parte camioanele.

Stăteam lîngă rampă şi le priveam cu nesaţ feţele, şi-mi dădeam seama că nici o amendă pentru prevenirea incendiului, pe care era în stare să le-o aplice comandantul de pompieri scos din sărite, şi nici chiar incendierea garajului n-ar putea diminua optimismul şi dragostea lor de viaţă. Singurul lucru ce le umbrea acest optimism era doar timpul irosit de pomană, pe care nimic în lume nu-l putea compensa. Ei învîrteau la blestemata aia de *Pobedă*, ca la o belea suplimentară căzută din senin peste capetele lor iubitoare de libertate.

Stăteam și priveam cu interes la pragul proaspăt sudat și simțeam cum inima mea fuzionează cu inimile lor în același elan de a urni, cît mai curînd posibil, această pacoste din calea noastră.

— Și cine o să vopsească mașina comandantului ? întrebai eu nerăbdător.

— Timofei o s-o vopsească, răspunseră cei de pe rampă, zdrăngănind cheile.

Timofei era vopsitorul angajat al garajului. Și după felul în care fu pronunțat numele lui, se putea deduce că nu se putea compara cu Gherasimîci...

CAPITOLUL TREI

KARPUHIN, AFLÎND CĂ DOAMNA pe care avea s-o apere era în divorț, își exprimase dorința s-o cunoască mai îndeaproape, sau cel puțin s-o vadă.

— Îmi strici comedia, îi reproșa Krot. Totul trebuie să se petreacă după sistemul lui Stanislavski. Ea nu te-a văzut. Erai în mașină. Nu te lega de ea. Asta-i tîlhărie sexuală la drumul mare...

— Romka ! își duse mîna la gît Karpuhin apucîndu-și concomitent și bărbuța. Aș vrea să mă înțelegi bine. Sînt un artist liber.

— Ești un egoist, argumentă Krot, dacă spectacolul va cădea, știi singur ce se va întîmpla. Și așa am forțat jocul. Ai puțină răbdare, ai s-o cunoști la proces... Și-apoi, Seriojka Simeniuk e un dulce copil care habar n-are de nimic, în afară de formule. N-ar fi elegant.

— Dar sînt în divorț ! Ce-l privește ?

Krot reflectă și spuse pe un ton tragic :

— Nenorocirea i-a apropiat din nou.

Karpuhin se făcu că cedează, dar chipul Aniutkăi îi aprinsese imaginația, cu atît mai mult cu cît nu știa, nici măcar cu aproximație, cum arată.

Iakovlev regreta că s-a băgat în afacerea asta și încercă să dea înapoi, dar Karpuhin îl aruncă urgent în brațele dogoritoare ale lui Krot și Iakovlev își reaminti că există pe lume și oameni care îți pot fi de folos. Ascunși după ochelarii cu lentilele groase, ochișorii lui pătrunzători păstrau o taină care ar putea să fie utilă sau nocivă.

Ivan Efimovici plin de demnitate făcu cunoștință cu Krot, și după vreo cincisprezece minute de conversație, i-a declarat, pe ocolite, că-i trebuie niște tuf armenesc.

Krot ascultă cu multă înțelegere doleanța acestuia și-i răspunse că-i va face rost de tuf. Iakovlev nu-l întrebase pe Krot ce interese îl împingeau s-o salveze pe femeia aceea. Era om de acțiune. Dacă trebuie, înseamnă că trebuie. Dar și dacă l-ar fi întrebat Krot i-ar fi răspuns probabil că îndeplinește o dispoziție de-a șefului, care în momentul acela era plecat în străinătate. Și i-ar mai fi spus că ordinul șefului trebuie să fie lege pentru un subaltern. Dar

nimănui pe lume nu i-ar fi spus că, în calitatea sa de locţiitor al lui Nikolai Pavlovici Petuhov, un tînăr capabil, savant în perspectivă, Krot îl învăluia cu păienjenişul serviciilor sale, ca pe o păpuşică, îl adormea în leagăn, îl cocoloşea în braţe, îi umezea cu tifon buzele-i spuzite şi toate acestea fiindcă era un locţiitor înnăscut, care rămîne stăpîn pe situaţie, indiferent de şef. Dacă aşa e viaţa, ca şefii să vină şi să se ducă, apoi trebuie să ştii să fii un locţiitor ferm, ca să poţi tu să rămîi pe loc...

Iakovlev trebuia să declare, cum că s-ar fi apropiat de Aniutka, că i-ar fi dat creionaşul şi că i-ar fi dictat adresa lui. Pentru o presă hidraulică şi poate mai pica ceva nu i se cerea prea mult.

Şi stînd aşa în biroul lui Krot şi studiind schema locului cu pricina, îşi dădea seama că noua lui cunoştinţă e un tip isteţ care merită toată încrederea.

Krot i-o arătase pe Aniutka, în treacăt, de la fereastra biroului său punînd-o pe aceasta să se plimbe pe stradă. Esenţialul era ca Iakovlev s-o recunoască şi în cazul în care ea n-o să-l recunoască dintr-o dată, o să fie chiar mai bine ; în starea în care se afla, cînd acesta îi înmînase pixul, putea să nu-şi fi dat seama de nimic şi de nimeni...

Dar tîlharul de Karpuhin nu dormea nici el. Văzînd în faţa instituţiei lui Petuhov vehicolul lui Iakovlev, plus o duduiţă plimbîndu-se prin

faţa biroului lui Romka, şi-a dat seama că a sosit momentul să acţioneze...

Şi oftînd, a purces la traversarea părţii carosabile...

De-ale autorului

Bătrînul şi încercatul meu automobil strălucea ca nou. Gherasimîci se-nvîrtea în jurul lui şi, cu un petec de piele de căprioară, ştergea zelos cîte-un fir de praf depus pe el.

— Care lepădătură, exclamă el cu glas piţigăiat, o fi pus mîna pe mîner ? Cu acest soi de labe, să-ţi mozoleşti mutra, nu munca omului ! Ah, criminalii ! Ah, animalele !

Şi avea tot dreptul să fie indignat...

Patru zile în şir flăcăii din legiunea lui Ghenka se zbătuseră sub automobil, îl ridicaseră pe scripeţi, îi scotociseră în măruntaie, îi deşurubaseră piuliţele şi îi înlocuiseră ficaţii uzaţi. Patru zile în şir automobilul fusese suspendat în garaj pe traverse, pe crivale, pe cricuri, ca într-un spital de traumatologie.

Aveau de toate, dracii ăştia, şi garnituri şi bucşe şi stifturi, şi papuci de cablu şi piedici. Aveau de toate în lădiţele lor închise cu şapte lacăte.

Aprobarea dată de Nikolai Petrovici le-a pus în viteză mîinile muncitoare, mînjite de ulei, şi mîinile acelea au pornit să scotocească prin tainiţele maşinii. Strungul vîjîia strunjind. În curte, îşi aşteptau rîndul camioanele statului, pe care legiunea lui Ghenka le tot amîna. Uscăţivul şef de garaj se învîrtea în jur,

privea dezaprobator și, neputîndu-se stăpîni, își puse salopeta și se urcă pe rampă. Căci în ciuda funcției sale, el era în primul rînd, lăcătuș.

În garaj radioul urla fără încetare, neaflîndu-și niciodată odihna. Îi învăța pe lăcătuși să-și crească copiii, să lupte pentru pace, să înfeșe sugarii, să recunoască uneltirile imperialiștilor, să înțeleagă muzica, să extragă cărbuni, să îngrijească bolnavii, să se comporte după etichetă, să vorbească limbi străine, să aleagă flori, să nu uite să fie vigilenți și să facă curte femeilor în mod civilizat. Radioul îi învăluia cu supraomeneasca muzică a lui Beethoven și cu cîntecele foarte omenești ale lui Sigismund Katz. Radioul urla în toate tonalitățile, iar piesele de automobil, suprapunîndu-se vibrațiilor unui dinam, răsunau cu tristețea unor diapazoane.

Pereții din jur erau ornați cu afișe, care lansau apeluri de a deveni donator de sînge, de a-ți păstra banii la casa de economii și consemnațiuni, de practicare a gimnasticii de către femei, pentru traversarea străzii exclusiv pe culoarea verde și mai erau ornați și cu reproduceri din tablourile lui Rembrandt, Deineka și Gherasimov. La loc de cinste era atîrnat un mic peisaj în ulei, un original timid, reprezentînd o pădure, un rîu, o casă și-o vacă. Sub peisaj sta scris cu creionul, direct pe zid — *Satul Duhovo, patria lui Kuzmici.*

Băieții din legiunea lui Ghenka țăcăneau molatic cu armele lor și sunetul acesta onctuos întrecea parcă pînă și forța dinamului.

Ei ascultau bătăile motorului bine temperat, ca pe niște bătăi ale inimii, ascultau conștiincios și febril concentrîndu-și și privirea și auzul.

— Închide-i gura, maica și pasca mă-si ! urlă Boris.

Întrerupător nu exista. Boris smuci de cablu cu un cleşte și se lăsă o liniște deplină, fără muzică și fără povețe. O liniște ca în țara lui Kuzmici, în satul Duhovo.

Inima motorului bătea calm și ritmic. Ghenka zîmbi pe toată lățimea mutrei sale cărămizii.

— În regulă, zise șeful de garaj. Merge.

— Merge, rosti Boris tărăgănat, că n-are încotro...

Și porni a se șterge pe mîini.

Apoi ceata împinse automobilul în curte, îl culcă pe-o parte, pe niște anvelope vechi de autobasculante. Acum sosise rîndul lui Kuzmici.

Șeful de garaj își scoase salopeta recăpătîndu-și înfățișarea obișnuită. I se adresă lui Boris :

— Dă drumul la radio...

— Dă-l încolo...

— Dă-i drumul, dă-i drumul, repetă prietenos șeful de garaj, o să fie mai vesel... Muncă politică cu masele.

Kostia electricianul o luă fără împotrivire spre dinam, și lumea, potolită pentru scurt timp, răsună în alămurile unui marș victorios.

— O să fie mai vesel, mai vesel o să fie, mormăi Kuzmici, potrivindu-și aparatul de lipit.

În clipa aceea apăru Gherasimîci.

Apăru într-un impermeabil albastru închis, destul de ponosit; bătrîn și ciolănos, cu trăsături mari și degete ca de oțel; îi întinse mîna lui Kuzmici, și fără să se uite în jur, porni să studieze mașina culcată pe-o rînă. O cerceta cu mîinile băgate adînc în buzunare, fără să scoată o vorbă.

Băieții lui Ghenka stăteau la o distanță respectabilă, dar Gherasimîci îi luă la zor cu un glas surprinzător de subțire, pentru o constituție atît de solidă ca a lui.

— Dar voi treabă n-aveți ? !

Flăcăii rîseră cu toții într-un glas și se îndreptară spre nesuferitele lor camioane.

Au mai trecut două zile. Kuzmici se tîra cu aparatul de lipit pe sub mașină și locurile mai fragile se acopereau cu o pojghiță albastră de metal.

În sfîrșit, băieții au ridicat ușor automobilul, ca pe-un bolnav în convalescență, și l-au așezat în picioare.

Gherasimîci își schimbă hainele, își descuie geamantănașul și-și scoase din el sculele. Și nu tu șmirghel, cu care frecai pînă nu mai puteai cojind vopseaua veche, și nu tu blănițe cu care dădeai lustru cu limba scoasă, ci o mașinuță, o mașinuță civilizată de fabricație proprie, ca un mic fier de călcat, ca munca să fie plăcută, așa cum o visase la vremea lui Maxim Gorki. Gherasimîci băgă mașinuța în priză și se apucă să curețe stratul ce acoperea metalul, repede și bine, fără sudoare, fără gîfîit, cu multă precizie și măiestrie.

— Tehnica ! spuseră cu respect flăcăii lui Ghenka.

— Da cine vă împiedică să vă faceți și voi cu tehnica ? le răspunse Gherasimîci.

— Cînd oi ieși la pensie, m-oi face, negreșit ! zise voios Ghenka.

— Ai să faci pe dracu... N-ai pic de respect pentru tine...

Și jupui mașina pînă o lăsă chilug, apoi o șpăltui îndelung și meditativ, de parcă picta un tablou de Rembrandt, și în sfîrșit se apucă să-și potrivească pistolul de vopsit. Vopsitorul Timofei îi privea operațiunea, ca pe-o scamatorie.

Și îmi văzui automobilul strălucind, de parcă ar fi ieșit de pe banda rulantă.

Kuzmici, curățel, în salopeta lui decolorată și o șapcă nouă, cu un aer dulce și melancolic se postase în fața mașinii cu mîinile încrucișate în dreptul pîntecului. Băieții lui Ghenka, ștergîndu-și mîinile cu cîlți, umblau în jurul mașinii înjurînd dulce de mamă.

— S-o pupi, nu alta, maica mă-si ! zise Boris.

— Acum, totu-i să nu te pleoștești ?! completă Ghenka.

Și-am priceput că a sosit timpul să-mi scot punga. Am scos-o și mi-am împărțit avutul, pe care l-am agonisit amanetîndu-mi, din timp, sufletul uneia dintre edituri. Sufletu-mi nu fusese evaluat la un preț mare, banii n-ar fi ajuns nici pentru o gustare, chit că în asemenea ocazii, gustarea totuși, e mai modestă decît cea de la o ambasadă, la diverse dineuri ce se dau

cu prilejul unor aniversări, unde e recomandabil să te duci numai după o masă copioasă luată în prealabil.

Împărţitu-mi-am aşadar avutul în asentimentul general al oamenilor, străduindu-mă să mă gîndesc la faptul că totu-i deşertăciunea deşertăciunilor şi goană după vînt, cum bine spuse regele biblic Solomon Davidovici, precum şi la faptul că banii nu m-au făcut pe mine ci eu pe ei cum ar putea spune un alt Solomon Davidovici, responsabilul magazinului două sute trei. Împărţitu-mi-am avutul, murmurînd nemuritoarele versuri ale înţeleptului din Rustavi :

Ceea ce ai ascuns — e pierdut
Ceea ce ai dat — e al tău...

CAPITOLUL PATRU

KARPUHIN SE APROPIE de Aniutka, şi văzînd că are de-a face cu o persoană cu ochii albaştri, destul de frumuşică, îşi scoase şăpcuţa :

— Îmi cer iertare... Care e numele dumitale ?

— Nu obişnuiesc să fac cunoştinţă pe stradă, îl întrerupse nervos Aniutka.

— Bine, bătu în retragere Karpuhin, voi aştepta. Propun să facem cunoştinţă într-o cafenea.

Aniutka rîse :

— Care cafenea ?

— Dacă doreşti, la cafeneaua *Lira*. E aici alături... Vrei să-ţi spun pentru ce ai venit ?

— Pentru ce, mă rog ?

— În clipa asta, eşti arătată unui om de la o fereastră. Martorului dumitale.

Aniutka se încordă, ciulindu-şi urechile.

— Ce martor ? Nu ştiu despre ce vorbeşti...

— Nu te teme de mine, spuse Karpuhin.

— Nici nu mă tem. De ce m-aş teme ! Habar n-am despre ce vorbeşti.

— Numele dumitale este Anna Ivanovna Simeniuk ?

— Ce te interesează ?

— Vezi, spuse Karpuhin, mi-ai plăcut încă atunci, cînd te-am văzut pentru prima dată, cu ocazia accidentului. Îţi aminteşti ? Erai pierdută cu desăvîrşire, cînd amicul meu ţi-a adus cartea lui de vizită... O, şi bătrînul acela nefericit care a fost dus cu maşina salvării. Cumplită întîlnire...

Aniutka îşi umezi buzele. Situaţia era foarte delicată. S-ar putea ca bărbosul acesta impertinent să fie omul anchetatorului. Cum să procedeze ?

— Cum îţi spun prietenii ? insistă Karpuhin. Niura ? Annette ? Annecika ?

— Aniuta, răspunse ea, ca să tragă de timp.

— Dumitale ţi-e frică de mine, spuse el rugător, şi eu, care nu te pot uita din clipa aceea...

„Din care clipă, gîndi Aniutka, n-a existat nici o clipă, ce-o vrea de la sufletul meu ?“

— Nu-mi aduc aminte de nici o clipă, răspunse ea cu precauţie.

— E firesc, prinse curaj Karpuhin, în starea în care erai... ! Numele meu e Karpuhin... Te rog să fii foarte liniştită. Sînt hotărît să susţin şi sub jurămînt, că eşti complet nevinovată. Am văzut tot !

„Oare ? ! Chiar să fi văzut ? ! fu cuprinsă de îndoieli Aniutka. Ce se întîmplă ? E un vis ?"

— Să plecăm de aici, îi spuse Karpuhin, luînd-o la braţ, cred că au avut timp suficient să te privească. Am să-i spun lui Roman Romanovici, că eu am fost acela care te-am luat de-aici...

Aniutka încercă să-şi elibereze braţul :

— Cine e Roman Romanovici ?

— Roman Romanovici Krot, îi răspunse Karpuhin, ţinînd-o strîns de braţ.

— Eşti un om periculos, îi aruncă Aniutka o frază reţinută din lectura unei cărţi, şi-şi aranjă şuviţele de păr rebele.

— Nu sînt chiar atît de periculos, se apără Karpuhin, simţind că lucrurile au luat o întorsătură favorabilă, din clipa cînd te-am văzut, mi-am pierdut liniştea...

Karpuhin la început nu-i plăcuse Aniutkăi. Îndepărtîndu-se de biroul în care Krot discuta cu Iakovlev, Innokenti Viktorovici continua să-şi expună teoria potrivit căreia orice sentimente trezite la prima vedere pot să dureze o viaţă întreagă. Aniutka îl asculta cu plăcere spunîndu-şi în sine : ce le mai toarnă !

— Lucrul cumplit este, continuă Karpuhin, că în faţa legii va trebui să ne facem că nu ne-am cunoscut niciodată... Nu ştiu cum o să-ţi vină dumitale, mie însă, o să-mi vină foarte greu.

Aniutka se îngrozi :

— Cum adică, greu ? Îţi dai în petec tocmai la proces ?

— O nu, îi răspunse Innokenti Viktorovici, chiar şi pe dibă * eu voi continua să susţin că eşti nevinovată. Şi aplecîndu-se spre ea adăugă enigmatic : În special acum cînd e interesul meu în joc.

El accentuă pe cuvîntul „acum".

Aniutka se aprinse la spusele lui. Şi aprinzîndu-se, se linişti.

— Unde mergem ? întrebă ea cu inima uşurată.

— Unde mergem ? repetă Innokenti Viktorovici. N-o să mergem ci o să plecăm ! O să ieşim din oraş şi-o să ajungem într-o luncă şi-o să ne afundăm apoi în desişul pădurii, acolo unde umbra copacilor ne va feri de privirile indiscrete...

— Ciudat mai eşti, adăugă sfios Aniutka şi strînse uşor braţul lui Karpuhin.

Din clipa aceea el începu să-i placă...

De-ale autorului

Asupra datei judecăţii de-apoi, am fost înştiinţat din timp. În comunicare sta scris, că de prezentat trebuie să te prezinţi cu propria-ţi tigaie şi cu o listă a păcatelor întocmită în patru exemplare.

* Instrument de tortură.

M-am înfiinţat la purgatoriu, şi-am constatat că era plin, pînă la refuz, de păcătoşi. Îngerii-activişti umblau de colo pînă colo, cu şăpcuţele civile pe cap, camuflîndu-şi pînă una-alta, aripile cu hainele lor mototolite! Îngerii luaseră de dimineaţă nişte calmante, dat fiind că-i aştepta o zi agitată.

La o masă întunecată judele principal trecea în catastif destinul omenesc şi era limpede că există un timp pentru a păcătui, dar nu există în schimb un timp pentru a te căi. Şi mai era clar un lucru, că nici o căinţă n-o să contracareze păcatul, deoarece un automobilist e născut în păcat şi-n păcat va pieri. Cît despre căinţă — astea-s vorbe goale.

Cei ce trebuiau purificaţi bîzîiau c-un fel de bîzîit naiv, ca albinele ce şi-au greşit stupul. Alţii îşi pipăiau sufletul — dacă era la locul lui — şi dacă nu-l găseau, plecau să-l caute prin ţinuturile învecinate.

Nu, e limpede că neamul omenesc nu e omogen, căci oamenii se împart în două tabere — cei cu automobile noi, şi cei cu automobile vechi. Onoarea să ţi-o păzeşti cînd mai eşti tînăr, iar maşina cînd e nouă, scrie în Sfînta Scriptură. Şi dacă vei fi pus în situaţia de-a opta, pe care din cele două s-o păzeşti mai întîi, de maşină să nu te lipseşti, fiindcă onoarea e ceva reparabil. Maşina, însă, este ceva irecuperabil.

Cei cu maşini noi se fîţîiau ţăcănind cu toculeţele pantofilor, foarte mîndri, învîrtindu-şi nepăsători brelocurile cu cheiţe. Ah, orgoliul, crunta pedeapsă a celor iraţionali! Maşinile vechi nu provin şi ele oare, din cele noi? Şi un bătrîn n-a fost şi el cîndva tînăr? Adică a avut un timp în care hrana-i de bază era nechibzuinţa şi n-a existat vreo zi să-i fi lipsit această hrană...

Ceilalţi, cu maşini vechi, îşi priveau cu invidie resemnată propriul lor trecut apropiat, convinşi fiind că totu-i efemer.

Maşinile, rînduite de-a lungul trotuarului, luceau iscusit machiate cu un fard gros ca cel al fetelor răscoapte, care nu încetează să mai nădăjduiască. Machiajul acela, efectuat prin curţi şi prin ganguri, prin garaje ocazionale şi rare întreprinderi de cosmetică, era perisabil şi înşelător. Zeiţa „Etalagioaia", cu genele făcute în grabă, plana deasupra coloanei, turuind şi îndrugînd neroziile ei emfatice.

Păcătoşii vorbeau cu glasurile stinse:

— Motorul tău fumegă?

— Fumegă...

— Scurge uleiul, aiuritule...

— Şi ce-o să fac fără ulei?

— Scurge-l să nu ardă. După control ţi-l torni la loc...

— Şi fără ulei nu fumegă?

— N-are ce fumega!

— Dar motorul, n-o să se topească?

— În cinci minute n-are cum să se topească. Pînă te verifică. Eu aşa fac întotdeauna.

— Şi acum?

— Acum mi-am revizuit motorul. Nu mai fumegă.

— Unde ţi l-ai revizuit?

— Unde mi l-am revizuit — l-am revizuit. Tu apucă-te și scurge uleiul.

De unde-o mai fi apărut și deșteptul ăsta ? Nu se încumetă să scurgă uleiul !

— Ascultă, nu s-ar putea, așa, fără să mă verifice ? Ce-are de văzut ? Ce, n-a mai văzut mașini în viața lui ?

— Învoiește-te cu el...

Un păcătos de vîrstă mijlocie, cu o ironie tristă întipărită pe vecie pe chipul lui cel palid, se înghesuia fără astîmpăr printre pîlcurile de oameni, în căutarea unui interlocutor. Îi trebuia un suflet înrudit drept care mă alese pe mine fără greș.

— Să mori de rîs, exclamă el cu o amărăciune-n glas, găsindu-mă pe mine din întreaga omenire, pur și simplu să mori de rîs.

— Da, consimții eu curtenitor, de cînd sînt n-am rîs cu atîta poftă.

El se apropie de mine și-și începu, strict confidențial, tirada :

— Credeți-mă, e o inepție... Eu sînt acela care circulă cu mașina... Prin urmare am tot interesul s-o țin în stare bună, aptă pentru funcționare... Altminteri, o să-mi frîng gîtul... Gîtul meu, înțelegeți-mă... Deci grija pentru buna ei funcționare este o treabă care mă privește pe mine personal... Pe mine, și nu pe altcineva... Atunci, de ce nu mi se acordă încredere ? Cine altul mai are nevoie de-o mașină în stare bună, în afara celui care circulă cu ea ?

El exala un miros plăcut — un amestec fin de benzină, lavandă și logică. M-am pătruns de respect.

— Să vedeți, spusei, mai sînt și oameni izolați, care nu înțeleg asta. Ei, din principiu, își mențin mașinile în stare proastă. Le place să le tot repare, să se tot răstoarne cu ele, să se accidenteze...

Își holbă ochii înspăimîntat :

— Glumiți !

În jurul nostru începură să se adune tovarășii de suferință. Nimic nu atrage mai mult atenția decît o convorbire confidențială.

— Cum ? întrebă cu spaimă un tovarăș de suferință, lung și deșelat, întinzîndu-și capul cu urechi clăpăuge. Ai auzit dumneata ?

Interlocutorul meu tresări :

— Ce anume ?

— Se zice că vor verifica și husele. Or eu n-am huse.

Interlocutorul meu răsuflă ușurat. Răsuflă așa, cum poate să răsufle doar un om care are huse.

Un frumușel cu dinți albi se băgă între noi, prin pătrundere ca un fier de călcat :

— Cine le verifică : civilii sau gradații ?

— Și unii și alții... Care e diferența ? dădu disperat din mîna sa excesiv de lungă părtașul nostru, cel fără de huse.

Frumușelul zîmbi :

— Diferența, puișorule, e că vreau să am de-a face cu legea, nu cu amatoria.

— Nu ți-e totuna cine anume te va condamna la judecata de-apoi ?

— Vreau să fiu răstignit după lege, nu după dărnicia sufletească...

Dar avu ghinion. Mașina lui nou-nouță întrase în verificarea unui entuziast. Un civil-entuziast, taciturn, posac. Privi mașina, apoi pe proprietarul ei, ceru să fie pornit motorul, să fie aprinse farurile.

Frumosul nostru cu dinți albi se așeză docil, la volan, de parcă nu era el cel ce filozofase cu o clipă înainte. Mașina era pe placul îngerului-civil și de aceea nu se lăsa. Păcătoșii oftară din greu gîndindu-se : dacă îi caută nod în papură mașinii aceleia nou-nouțe, apoi ce i-o fi așteptînd pe ei ?

Nevestele așteptau răbdătoare în interiorul mașinilor și mai ieșeau din cînd în cînd să-și dezmorțească picioarele. Soții cu ochii parcă decolorați tropăiau în stoluri mici în jurul verificatorilor, născuți parcă cu menirea de a interzice ceva. Impozitul era plătit, toaleta mașinii făcută, numerele, șasiul și motorul corespundeau cerințelor. Atunci, ce mai era ? Mai era inima omului, inima fremătătoare, care palpita nu se știe pentru ce...

Mă înghesuiam printre oameni, oamenii se înghesuiau în jurul milițienilor și civililor, ca furnicile într-un mușuroi. Milițienii și activiștii înfăptuiau judecata. Le studiam fețele. Care dintre ei să fie judele meu ? Căruia dintre ei o să-i displacă sistemul de frînare, aprinderea, instalația electrică, vopseaua, sau cine știe ce altceva din minunatul meu automobil ? Chipurile lor erau de nepătruns. Cine poate pătrunde pe căile judecătorilor ? Cine poate spune cînd, cum și în ce direcție o să tragă puștiul cel de cinci ani, în mînuțele căruia se află praștia regelui David ?

De nepătruns erau căile gradaților și ale civililor. Am luat loc în automobil, rezemat de speteaza scaunului, să-mi aștept resemnat osînda.

Da, da, de temut mă tem pentru primele două belele, iar de a treia mă înspăimînt. Se vede totuși că esențialul în viața asta este să nu te pleoștești.

În cadrul geamului deschis al mașinii, apăru fizionomia cărămizie, surîzătoare, a îngerului mei păzitor cu ochi spălăciți.

— Ghenka ! Cum de ești aici ?

— Dați-mi actele, zise el, adăugînd înțeleapta lui formulă.

Îmi luă actele și plecă. Aprinsei o țigară. N-aveam unde merge.

Mă uitam în ce hal îl canonea civilul posac pe frumușelul cu dinți albi. Stolul furnicilor deprimate creștea, văzînd cu ochii. Detaliile nu le mai vedeam. Vedeam cum Ghenka își croia drum cu coatele prin mulțime. Vedeam cum revine pe același culoar care nu apucase să se închidă încă. Iar în urma lui Ghenka, desprinzîndu-se de restul mesei, se tîrau niște furnici șovăielnice și pe chipurile lor începea să se aprindă o licărire de speranță. Nu, nu, eu personal, nu mai eram tovarășul lor de drum. Acestea erau cu totul alte furnici, din cu totul alt mușuroi cu care nu aveam nimic comun. Nu mai aveam ce vorbi cu ele, pînă la anul.

Aveau să rămînă acolo, cu tigăile lor, cu listele păcatelor lor în așteptarea judecății de-apoi. Pe cînd eu puteam s-o întind liber și ferice.

— Băiete, se bîlbîi cineva încet, adresîndu-i-se lui Ghenka.

Ghenka nu asculta. Fața cărămizie a lui Ghenka era impenetrabilă, era fața unui activist, sever și principial, ca însuși adevărul.

— E în regulă, îmi spuse ignorînd restul lumii. A iscălit. E fostul nostru electrician. Acum e la pensie.

Iau în primire foaia, pe care sta scris cu un creion proaspăt „În stare bună". Acum puteam să-mi permit să mă gîndesc și la alții :

— Ghena ! De ce tot chinuie mașina aceea ? Doar e nouă !

— E o mașină interesantă, îmi explică Ghenka. El e aviator polar. Și are un sistem nou de aprindere electronică.

— Și oare cînd o să-i dea drumul ?

— Cînd s-o sătura să se tot uite la ea. Atunci o să-i dea drumul ! Totu-i să nu te pleoștești... Duceți-vă să vă pună ștampila și să plecăm acasă...

Dar cu judecata de-apoi cum rămîne ? Cum rămîne cu tigaia ? Cum rămîne cu lista păcatelor întocmită în patru exemplare ? Cum rămîne cu inima care palpită ? Chiar m-am întristat. Măcar, cît de cît, ceva acolo, pentru a-mi împăca conștiința.

Destinul meu, agitîndu-și genele bălane, luîndu-mă de mînă, m-a scos din vîltoarea inevitabilului.

A sosit și pentru mine timpul, să mă simt liber ca pasărea cerului, căruia, la fiecare răspîntie, îi merge din plin.

— Nene, zise adolescentul Feodor, Filka iese pe balcon și plînge ! Ca un copil mic, pe cuvînt de onoare !

— Plînge, probabil, din cauza singurătății, Feodor. Dar e prea modest și mie nu-mi spune nimic.

— Posibil, consimți Feodor. Posibil să-i fie și lui urît. Dați-mi-l mie.

— Cum să ți-l dau ție ? Poți să-l dai pe prietenul tău cel mai bun ?

— Dați-mi-l, dar nu pentru totdeauna. Plecăm la bunica și l-am lua cu noi... La țară !

— Vrei să ți-l împrumut pe cel mai bun prieten al meu ?

Posibilitatea de a-ți da prietenii cu împrumut mi-a surîs într-un fel. Cu atît mai mult cu cît Pavel Petuhov mă ademenea să plecăm s-o vedem pe Ekaterina, care de astă dată se afla pe undeva prin apropiere. Filka ne-ar fi încurcat la drum.

— Dar ce o să spună părinții, Feodor dragă ?

— Ce să spună ? Le-am trecut clasa fără nici o corijență, am promovat, și gata... N-aveți nici o grijă, mamei îi plac animalele ; ea și cu scatiul vorbește... Luăm și scatiul cu noi și acolo o să-i dăm drumul. Iar pe Filka o să-l aducem înapoi. N-aveți nici o grijă !

Nu, cert e că pe adolescentul Feodor mi l-a trimis însăși soarta. Nu cred să fi apărut din propria-i voință. Posibil să fi fost ideea părinților lui, care și-or fi amintit de mine.

Pe tatăl său, în orice caz, îl cunoșteam. Odată l-am ajutat să scrie o broșurică despre experiența lui, experiența unui strungar fruntaș. Pe timpul acela, el își realiza planul cu cîțiva ani înainte de termen.

Era un băiat bun, taciturn, corpolent, calm, iar gloria care dăduse peste el, o percepea ca pe un soi de muncă complementară în felul celei suplimentare. Pe atunci, abia se căsătorise și era fericit din toate punctele de vedere. Am făcut împreună o broșurică foarte atractivă, cu cifre, peisaje și digresiuni lirice. Concluziile erau de necontestat — dacă fiecare o să-și depășească planul, noi toți o s-o ducem foarte bine...

Sfinx spunea că istoria este interesantă, în special, prin faptul că în ea, ca într-o piesă lungă de teatru, pînă la urmă cele două capete se unesc. Luînd un răstimp scurt de vreo trei sute de ani, te poți convinge de acest lucru. Întîi se derulează începutul acțiunii, urmează un talmeș-balmeș foarte amuzant, ca să-l țină pe spectator în tensiune, apoi deznodămîntul, în care pînă la urmă dreptatea triumfă. În perioade de timp mai scurte, se întîmplă cam același lucru.

Consider că povestea mea și a acestui om n-a scăpat legilor generale ale determinismului.

Pentru început el s-a mutat în blocul nostru. Presupuneam că nu-și mai aduce aminte de mine, dată fiind celebritatea lui, pe care o atinsese într-un timp — și celebritatea nu te împiedică să-i vezi pe oamenii obișnuiți...

Dar eu mă înșelam ca de obicei.

Adolescentul Feodor, ce-mi fusese trimis ca o mană cerească, era fiul său. Faptele acelui adolescent au fost cu adevărat mărețe, deoarece el era acel care într-o clipă de totală disperare mi-a adus încălțămintea, redîndu-mi astfel putința de a mă deplasa. Acel tînăr făcător de minuni, m-a hrănit timp de cinci zile cu o singură franzelă și nu mi-a fost foame.

Scatiul, chezășie vie a recunoștinței mele, ciripea în colivie.

Acum familia își încărca bagajele pentru drum. Timofei Stepanovici, maturizat în cei treisprezece ani trecuți, cu părul ușor nins și ceva mai spătos, aranja pachetele în camion. Adolescentul bălan Feodor striga că el și cu Filka vor sta pe balot, dar Timofei Stepanovici nu-l lăsa pe Filka să se urce pe balot, zicînd că o să stea foarte bine și pe podea. Cu atît mai mult cu cît pe balot era gata așezată colivia cu scatiul care-l magnetizase pe Filka.

Timofei Stepanovici mă privi amical și mă întrebă :

— De ce nu vii, niciodată, să ne vezi ?

M-am intimidat :

— Dar dumneata, Timofei Stepanovici, îți mai amintești de mine ?

— Cum să nu-mi amintesc !? Dumneata ești cel care m-a uitat... Se vede, că ai avut mulți de-alde mine...

M-am intimidat și mai tare.

— Îmi cer iertare... Îți mulțumesc... Te rog să mă ierți pentru Filka, Timofei Stepanovici... Mă simt tare prost...

— De ce să te simți prost ? Aici poate să moară. Animalul trebuie îngrijit. Acolo o să vînăm, o să prindem bursuci... Ba, poate chiar și-un urs, dacă om avea noroc. Ca să nu mai vorbim de pescuit !

Adolescentul ne privea cu încîntare. Filka se uita la mine chiorîș, misterios. Se făcea că nu pricepe nimic din toată situația.

— Am să vă aștept, am spus eu.

Timofei Stepanovici, ținînd capătul frînghiei în mînă, se îndreptă din spate și îmi spuse zîmbind :

— Poate o să mai scriem ceva împreună ?

— Cu plăcere ! mă grăbii să-i răspund.

Ieșise nevastă-sa, Mașa, cu fetița, și fără să mă privească o instală pe fiică-sa în cabină. Se apropie șoferul, un om posomorît, și fără să spună o vorbă se urcă la locul său. Mașa trînti în urma ei portiera, scoase capul pe geam și spuse cu sfiiciune :

— Rămîneți cu bine...

Timofei Stepanovici legă frînghia, se așeză alături de fiu-său și lovi cu palma peste cabină.

— Nene ! îmi strigă adolescentul Feodor. N-aveți nici o grijă. Va face multă mișcare, va alerga mult și o să se înzdrăvenească ! Iar scatiului o să-i dăm drumul, îmi dați voie ?

— Desigur, flăcăule !

Automobilul mă așteptase toată noaptea cu multă răbdare și răsuflă ușurat cînd mă văzu. Apucai de clanța portierei. Pe el fusese prins un bilețel. În sfîrșit, cineva și-a adus aminte și de mine. Cineva găsise modalitatea de a-mi aminti de persoana sa, într-un mod discret și sfios. Desfăcui cu emoție bucățica de hîrtie de ambalaj, pe care erau scrise cuvintele capabile — credeam eu — să schimbe ceva în destinul meu și citii : „Dacă-ți mai parchezi o singură dată mașina în acest fel, ai să umbli pe jos. Ia seama".

Da, Sfinx avea dreptate. Portarul nu mă iubea.

Am părăsit orașul la o oră matinală împreună cu Petuhov și-am ieșit destul de ușor în șosea. Pașka nu-și făcuse somnul și cu afurisenie tăcea mîlc. Tăcu somnoros vreo treizeci de kilometri și deodată spuse :

— După ce trecem de păduricea aceea plantată, hai s-o cotim pe drumul vicinal.

— Pentru ce ?

— Să-l vedem pe Ivan. Să-i facem o vizită.

— Și dacă n-o să putem trece ?

— De ce să nu putem ? Acum e uscat.

Un frumos semn de circulație ne avertizase din timp că ne apropiem de o răspîntie. Trebuie s-o luăm la stînga. Două retezături din asfalt, acoperite cu un strat gros de pămînt roșu, coborau de pe șosea, spre tarla.

Pipăind cu grijă terenul, automobilul se dădu jos de pe retezătură și-o luă pe un drum galben, nivelat. De sub roți țîșniră dîre de colb.

Drumul îmi plăcea. Ușor bătătorit de ploaie, șerpuia printre lanuri, învolburînd praful. Pe tot traseul erau plasate semne ca pentru un drum adevărat : depășitul interzis, viteza interzisă, interzise cam toate cele. Dacă sub roți ar fi fost asfalt, s-ar fi putut că șoferii — cu indisciplina care-i caracterizează — să fi fost tentați să facă tot felul de teribilisme, ignorînd semnele avertizare. Acolo însă, ne găseam în sfera concordanței regulilor cu realitatea. Acolo, nu era cu putință nici depășirea, nici excesul de viteză. Cine a pus acolo semnele, acela a fost un om deștept. Un adevărat preot al naturii, dacă consideri natura drept un templu.

De altfel, curînd am ajuns din urmă un camion care transporta fete și femei în pufoaice și basmale trase pe frunți. Ele cîntau cu glas tare, balansîndu-se zgîlțîite de denivelările drumului. Am fost învăluiți într-un nor gros de praf. Cînd praful s-a mai așezat, am văzut că muierile ne strigau ceva jignitor și ne făceau semne provocîndu-ne la o întrecere :

— Trebuie ajunse din urmă și depășite ! ordonă Pașka.

Am accelerat.

Dar nici muierile nu dormeau. Făcură o zarvă de nedescris, una se aplecă și spuse ceva celor din cabină, și camionul o luă în zig-zag, ridicînd nori de praf. Începu obișnuita joacă rutieră. Am fost nevoiți să rămînem în urmă.

— Stai, zise Pașka, lasă-mă pe mine.

Am oprit. Ne-am schimbat locurile. Camionul dispăru după o perdea forestieră. Pașka o porni, ocolind cu grijă denivelările drumului. El manevra volanul cu mîna lui stîngă, iar cînd era nevoie de schimbat vitezele, proptea volanul cu un genunchi, eliberîndu-și mîna. Asta era, desigur, o scamatorie, căci unica lui mînă, era omniprezentă.

— Tu ai prea multe mîini, bombăni Petuhov, ele te încurcă. Dreapta nu știe ce face stînga.

Am ajuns din urmă camionul. Muierile se amuzau, împiedicîndu-ne să trecem. Camionul ridica valuri de praf.

— Dracu să te ia, i-am spus lui Pașka.

El nu-mi răspunse, reduse viteza, renunțînd aparent la întrecere. Zefirul spulbera colbul de pe drumul de țară. Pașka se tîra în urma camionului, dîndu-le de înțeles cucoanelor cîntătoare, că noi doi ne-am împăcat cu soarta noastră. Vîntul împrăștiase praful. În spatele camionului sta scris : „Interzisă depășirea prin dreapta“. Petuhov zise :

— Just. Se depășește numai prin stînga. Asta ți-ar putea-o confirma orice radical și progresist... Toți sînt fruntași, cînd o pornesc în depășire... Apoi, brusc, pun frînele, și tu te izbești de fundul lor blindat...

Femeile se potoliră, convinse că nu mai au cum să fie depășite. Însă în clipa cînd se puseră iar pe cîntat, Petuhov țîșni pe neașteptate din stînga și întrecu fără nici o greutate camionul, lăsînd în urma sa o deziluzie exprimată în gura mare.

— Întîi și-întîi, rosti el, trebuie adormită vigilența. Să-i lași pe oameni să-și cînte liniștiți cîntecele...

Faptul, că el nu cunoştea drumul, a reieşit abia două ore mai tîrziu. Ne tot învîrteam pe drum şi mi s-a părut de vreo două ori că ajungeam exact pe locul de unde am plecat. Camionul dispăruse de mult şi noi umblam de colo pînă colo în cîmp deschis, ridicînd praful şi arzînd benzina fără rost. N-aveai pe cine întreba de drum. O băltoacă zdravănă ne tăie, la un moment dat calea, dar Paşka o abordă curajos şi ieşi cu bine din ea. Ne mai aşteptară cîteva băltoace se vedea că acolo plouase de curînd. Într-una din acele băltoace, automobilul se zbătu o clipă, ca musca-n ciorbă şi amuţi.

— Asta a fost, zise Petuhov.

— Paşa, întrebai eu, şi ce-o să se întîmple cu dezvoltarea în viitor a automobilismului ? Crezi tu că ni-e dat să pierim aici ?

— Socotesc că da, îmi răspunse el.

— În cazul acesta, ar trebui să scriem ceva, ca înainte de moarte am propus eu, amintindu-mi de Sfinx.

Simţeam că există unele întîmplări în viaţă, cînd e absolut necesar să apară un proroc cu privire de văpaie şi pentru început, ca totul să se încadreze în natura lucrurilor, să-l afurisească pe cel ce s-a abătut de pe calea cea dreaptă, apoi cu aerul său teribil să-i indice drumul spre adevăr şi la urmă de tot, slobozind o suită de înjurături de mamă, să-l scoată din băltoaca rătăcirilor.

— Ne trebuie un proroc, îi spusei eu lui Paşka. Şi obligatoriu, cu un cablu. Căci eu nu am cablu.

Petuhov deschise portiera, se uită şi constată :

— Roata-i pe jumătate intrată în apă... Am unele bănuieli, că drumul acesta a fost proiectat special pentru noi...

CAPITOLUL CINCI

— PENTRU ASEMENEA FAPTE, zise Krot ai merita nişte palme. Eşti un iresponsabil.

— Romka, Karpuhin îşi duse cu eleganţă mîna la inimă, bărbatul ei e un tip îngrozitor. O asasinează cu reproşurile şi bănuielile sale. Sînt, de altfel, despărţiţi.

Krot izbucni în rîs, dîndu-şi capul pe spate ; era pentru el lucrul cel mai greu de realizat.

— Ea ţi-a spus-o ?

— Ea mi-a spus doar despre divorţ. Restul, l-am dedus singur.

Krot umbla de colo pînă colo prin cabinetul său, ca o maşină de manevre. Karpuhin se justifica :

— Romka, e mai bine să regreţi pentru ceea ce ai făcut în viaţă, decît pentru ceea ce n-ai făcut.

— E o situaţie foarte amuzantă, medită Krot, cu glas tare, ştii tu pentru ce s-au despărţit ?

— Habar nu am.

— S-au despărţit pentru o formalitate ! Ca ea să se poată înscrie ca să-şi facă locuinţă şi să-i lase lui Simeniuk actuala lor locuinţă.

Ulterior se vor împăca și vor face un schimb pentru un apartament mai mare.

— Biata de ea, spuse calm Karpuhin. Adică voi, nu sînteți în stare să-i dați salariatului vostru o locuință ?

— Ești un caraghios ! Noi, ca unui specialist în creștere ce e o să-i dăm la anul, un apartament cu două camere. Mai mult nu-i putem da. Sau te pomenești, că ea și-o fi schimbat intențiile ?

— Nu cred, spuse Karpuhin, eu, n-o merit.

Krot rîse.

— În sfîrșit a apărut, și un motiv plauzibil pentru divorț !

— Ești un formalist, zise Karpuhin. N-am venit la tine să-mi calci, sentimentele, în picioare. Am nevoie de placaj de opt milimetri. Am tot respectul pentru Iakovlev ; mănînc o pîine numai mulțumită lui. Dă telefon zevzecilor tăi, să-mi dea placajul.

— Placaj, placaj, cîntă Krot. O să ai și placaj...

Îl privi pe Karpuhin cu acele punctișoare ale sale, încărcate de o culoare onctuoasă a unei invidii nesănătoase.

— Se pare că totu-i gata, zise el. Procesul are loc peste o săptămînă. Avocat e Sorokin. Posibil s-o scoatem basma curată pe fată și ai să ai șansa să devii prietenul casei.

— Ești măgar ! strigă Karpuhin. Nu ai nimic sfînt în tine !

— Sfînt îl am pe dracu, ripostă Krot. D-aia m-am și înfundat în toată povestea asta. Pentru mine, cuvîntul lui Kolia e lege.

— Dar el, ce interes are ?

Krot luă loc la birou și bătu darabana cu degetele-i scurte :

— Îi place ordinea în toate. Serioja Simeniuk este realmente un băiat talentat. E, incontestabil, un naiv, dar asta n-are nici o legătură cu munca. Această pițipoancă face din el ce vrea. Mă tem că pînă la urmă o să-l trimită și la ocnă. Ea vrea un apartament mare ! Și trebuie să-ți spun, Keșa, că ție nu ți-e dat să locuiești în acel apartament. Tu, ai să mori ca Rembrandt, într-un total anonimat.

— Și faimosul tău Kolia, e la curent cu trebușoarele astea ?

— Ce nevoie are ? N-are el un locțiitor ?

De-ale autorului

Prorocul apăru pe-un tractor înalt, și după ce-și opri vehiculul și-și scuipă mucul de țigară, întrebă :

— V-ați împotmolit ?

— Tu lasă trăncăneala, îi spuse Pașka Prorocului, și scoate-ne de aici.

Prorocul își înfundă șapca și se dădu jos de pe tractor. Era cu cizme de cauciuc.

— Fără mine ați mai fi stat aici mult și bine... Pe-aici nu se prea circulă... Ați rătăcit drumul... Cablu aveți ?

— Sigur că n-avem, auzi ce pretenții, răspunse mînios Pașka.

Prorocul dădu din cap, dezaprobator :

— Păi dar, cine mai circulă fără cablu ?

Şi fără s-aştepte răspunsul, se băgă sub capră. Acolo avea o frînghie de cînepă, veche, groasă, uzată de prea multă întrebuinţare. Se vedea treaba că nu o dată i-a fost dat să-i tragă în rai pe cei rătăciţi.

Prorocul lipăia prin apă, prinzîndu-ne de tractor.

— Atenţie ! strigă el şi se urni încet.

Nu s-ar putea spune că am aşteptat mîntuirea, stînd cu mîinile în sîn, depănîndu-ne unul altuia povestea vieţii noastre. Am încercat să ne descurcăm singuri, cu propriile noastre forţe. Astfel că în momentul apariţiei tractorului împingeam de zor atingînd aproape pămîntul cu burta, dar roţile se învîrteau pe loc în mocirlă.

Tractorul reuşi să iasă pe uscat, fără greutate. Automobilul nostru stătea în spatele lui, murdar leoarcă, scuturîndu-se ca un cîine plouat.

Flăcăul deznodă frînghia.

— Unde plecaţi ?

I-am spus încotro vrem s-ajungem.

— Îs doişpe kilometri, zise flăcăul, o luaţi pe-aici.

Paşka scoase o rublă.

— Să dai acatiste şi pentru noi.

Flăcăul zîmbi dezvelindu-şi două şiruri de dinţi albi, superbi :

— Nu sînt credincios...

— Nu mai spune... se miră Paşka.

Flăcăul îşi băgă rubla în buzunăraşul de la piept al cămăşii şi plecă.

— L-ai jignit, am spus eu, depăşindu-l pe Proroc.

— Orice om are tendinţe de înavuţire, mă linişti Petuhov, în special cînd nu-l vede nimeni.

Am parcurs destul de repede cei doisprezece kilometri. La marginea unui sat mic, văzurăm o izbă cu trei ferestre. Lipit de izbă pornea un gard de lemn vopsit cu o poartă mare şi una mai mică.

Paşka opri maşina.

— E o situaţie delicată, îngînai eu. Razdolnov nu este un om dintre acei la care eu să mă pot înfiinţa, pe nepusă masă.

— Toţi oamenii, ripostă Petuhov, nu sînt dintre acei... Dar de trăit, trăim oricum printre oameni.

El coborî din maşină, se apropie de poartă şi bătu. Se auzi un hămăit înfiorător ca din basme. De parcă dincolo de gard sălăşluia zmeul Gorînîci.

— Să dea domnul să crapi ! rosti Paşka, răspicat prin crăpătura porţii.

Nu mai fusesem niciodată la Razdolnovi. Simţeam că nici n-ar fi trebuit să le trec, vreodată, pragul. Acolo se petreceau nişte lucruri cu care nu puteam şi nu trebuia să vin în contact. Desigur, timpul îşi spune cuvîntul şi în cele din urmă trecutul se transformă în amintire. Există un timp pentru a răbda de sete şi un timp pentru a-ţi aminti că ai suferit de sete, după ce ţi-ai potolit-o. Razdolnov nu se înjosea pînă într-atît, încît să se considere un învingător, dar nici învins nu se putea considera. Stăteam în faţa casei lui şi aşteptam ca el să-şi deschidă larg porţile şi să mă lase pe

lîngă vatra lui, să-mi scutur colbul lungilor mele peregrinări. Cine dracu mă pusese să mă iau după Pașka ?

Se auzi scîrțîitul zăvorului ; în portiță ieși Ivan Razdolnov. Cu pantalonii lui de pînză țărănească, cam scurtuți și rubașca încinsă cu un șnur, semăna cu un păstoraș, trecut de vîrsta copilăriei. Venea spre noi zîmbind din buzele-i cărnoase.

— Ați venit ?... Bravo vouă...

Privi mașina, dădu din cap. Murdară, rău, zise lovind roata cu papucul : Ei cum îi cu iapa ? Fuje ? Fuje ?

Pașka îl maimuțări.

— De ce n-ar fuji, sărmana de ea ?

Razdolnov bătu, îngăduitor, cu palma peste spatele prăfuit al Moskviciului.

— Eh, vanitate... Zi-i oraș și basta ! Nu vă mai trebuie nimic altceva în afară de asfalt...

— Ascultă, Vania, îi spuse Petuhov, nu te obosi de pomană cu gargara, aici sîntem numai noi între noi...

Razdolnov se revărsă iar într-un zîmbet larg :

— Iar tu, te tot ții de spirite ?

— Mă țin... Tu însă, ai face mai bine să te duci la tine în garaj și să aduci o canistră cu ovăz. Fiindcă, vezi tu, pe drumurile de țară, nu s-au construit încă benzinării...

— Și dacă n-o să vă dau ?

— Cum să nu ne dai ? Plătim bine.

Reprezentația începu.

Stilul de a pasa al lui Razdolnov mi se părea amuzant. El și cu Pașka nutreau unul față de

celălalt sentimente de simpatie insinuantă. Cochetau, reprezentînd, parcă, unul alături de celălalt, două începuturi ale celei de-a doua jumătăți a secolului al douăzecilea ; începuturi ce se excludeau reciproc. În tot cazul, la el acasă, Razdolnov n-avea nimic comun cu acel *gentleman*, care sosise în oraș, pentru a le oferi prietenilor suveniruri.

— Nu te iubesc, Pavel Petuhov, spuse cu tristețe Razdolnov. Nu te iubesc și pace. Apă, n-o să-ți ofer pe arșiță, și de foc n-o să te las să te apropii pe ger...

— Nu mă iubi, dracu să te scarmene, benzină, însă, să-mi dai.

Razdolnov căută înțelegere la mine.

— Cum de-l suporți pe acest pisălog incomod ? Cu el bați drumurile, cu el ți-mparți timpul...

— Obișnuința, Vania, am răspuns eu, pe un ton conciliant.

— Obișnuință zici... Hai înăuntru... Ia-ți canistra...

De cum am intrat pe portiță, s-a năpustit asupra noastră un *saint-bernard*, neînchipuit de mare și lățos.

— Polkan, Polkan ! îl struni Razdolnov. Nu vezi că-s de-ai noștri.

Polkan mai trase un lătrat tunător, însă fără chef, cu un soi de indiferență.

— Ascultă ! îi strigă Pașka. Închide-ți Făt-Frumosul mînca-v-ar gaia pe amîndoi !

Razdolnov izbucni într-un hohot de rîs. Cumplitul *saint-bernard* mai scoase un urlet și se prăvăli în iarbă, culcîndu-și botul pe labe, de

arăta ca un balot. Scoase limba de-un cot și începu să respire în voie.

— E de-al vostru, arătă Razdolnov spre cîine, e de rasă. Maică-sa și taică-său sînt oameni culți. Titrați. Într-un cuvînt, intelectual... Sperie, dar nu înhață... Nu vă temeți...

Polkan, într-adevăr, ne ignora cu desăvîrșire.

— Mi l-a făcut cadou Pivovarov, reluă Razdolnov, dînd la o parte cu piciorul pietroiul care proptea ușa garajului.

— Pentru vînătoare ? întrebă Petuhov.

— Cine vînează cu *saint-bernarzi ?* Îl țin și eu așa, din plăcerea de a avea un parazit. Într-o gospodărie, trebuie să existe paraziți, tu ce crezi ?

Călcînd lăbărțat, Razdolnov deschise ușa ferecată zdravăn lăsîndu-ne să pătrundem în garajul lui mare, răcoros. În garaj era faimosul lui „țap" și o limuzină joasă, pe care nici unul dintre noi n-o văzuse încă și care lucea ca o nestemată.

Aici, precum vezi, am ceva nou pentru tine, zise Razdolnov lovind cu laba piciorului roata superbei mașini. O fi un fleac, desigur, un amuzament, dar de ce să nu cumperi, dacă-i posibil... „Șevrolet", sau așa ceva... Nu știu. Eu nu știu să citesc scriitura lor... Ei, dă-mi canistra, să-ți scot niște benzină...

Petuhov și cu mine făcurăm ocolul mașinii, cu un sentiment de pietate, ca la vederea unui mort. „Șevroletul" era într-adevăr un *„Chevrolet"*.

— O bagatelă, repetă Razdolnov și, pesemne, ca să-și întărească spusele, deschise portiera, luă loc la volan și se porni, cu multă melancolie, să apese clapele de la bordul mașinii. Făcea s-apară antena, să dispară geamurile, dădea drumul radioului, și, în sfîrșit ieși din mașină plictisit, zicînd :

— Flecuștețe... Are și frigider, și e și decapotabilă... Și mai e și ăla, cum îi zice, *condition* se cheamă. Pe scurt, temperatura... Au înebunit, ticăloșii, de-abinelea... V-aș face o demonstrație, dar din păcate — s-ar descărca acumulatorul...

— Lasă-te, nu ne mai demonstra nimic, îl susținu Petuhov, e într-adevăr o necuviință...

— Da, confirmă Razdolnov, mîngîindu-și „țapul", altceva e „iedușul" nostru : nu e nici complicat, merge și pe orice drum.

Îmi luă din mînă canistra și se duse în colțul garajului unde așezat gospodărește pe un suport trona un butoi de fier de circa cinci sute de litri, cu un recipient de aramă. Băgînd în gura canistrei o pîlnie ce atîrna în apropierea butoiului, Razdolnov începu s-o umple. În acest timp, noi continuam să studiem *Chevroletul.*

— Cu benzina, e cam greu spuse Razdolnov, e nevoie să mă aprovizionez din timp... Stau, totuși, într-un pustiu...

Am luat canistra pe care Razdolnov ne-o umpluse plină ochi, și m-am îndreptat spre ieșire. Razdolnov lipăind în picioarele goale, închise ușa, o propti cu pietroiul, și-o luă prin ogradă ștergîndu-și mîinile de pantaloni. Rasa-

tul *saint-bernard* continua să stea cu limba scoasă. Nu ne onora cu nici un gest.

— Ascultă, Lev Tolstoi, îl apostrofă Paşka măcar puţină apă ai putea să ne oferi.

— Azi am *okroşka* * la dejun, îi răspunse Razdolnov. Preparată cu cvas. Sau, te pomeneşti că cvasul nostru nu ţi-o fi priind ?

— De ce să nu-mi priască ? Cu atît mai mult cu cît îl ţii, probabil, în frigiderul maşinii ?

— Mofturi... În beci, oameni buni. În beci. Dar hai băieţi, intraţi şi gustaţi ceva, înainte de plecare. Prin hanuri, ştiţi şi voi că nu te poţi aştepta la nimic bun...

Am ieşit în stradă şi m-am apucat să-mi alimentez *Moskviciul*. Benzină nu mai rămăsese aproape deloc în rezervor, aşa că, am golit canistra.

Razdolnov mă privea, ţinîndu-şi mîinile la spate, şi deodată îmi spuse :

— Mă gîndesc că spre sfîrşitul verii s-o iau şi eu spre Crimeea, la copii... Nu ştiu ce să fac, să plec cu *Chevrolet*-ul, sau ca de obicei cu „ţapul" ?... Ei, să mergem în casă, ce ziceţi...

De faţă cu mine, Razdolnov nu pomenea niciodată de Klava. Atitudinea lui plină de tact, mă amuza. O ferea parcă pe Klava, şi asta îl făcea să crească în ochii mei.

Am intrat din nou pe poartă şi Polkan s-a năpustit din nou asupra noastră cu lătratul lui tunător. Dar de astă dată Razdolnov îl atinse

* Mîncare rusească ce seamănă cu borşul şi se serveşte rece.

cu piciorul. *Saint-bernard*-ul se prăvăli iar, şi se porni să gîfîie cu limba scoasă.

— Salută fioros, zîmbi Razdolnov, rasa din el...

Pricepînd însă că a sosit şi momentul hranei, *saint-bernard*-ul Polkan se cocoţă pe labele sale de leu şi începu să se bălăngăne pe toată lungimea ce atingea vreo trei arşini fără să mai punem şi coada la socoteală. Apoi se lăsă pe labele dindărăt şi scormonind pămîntul cel roditor cu labele din faţă, căscă, şi-şi exprimă mulţumirea prin nişte sunete de bas, venite de undeva din măruntaie. După care, scuturîndu-şi caierul, o porni greoi spre cerdac.

— Cu ce-l hrăneşti ? îl întrebă Paşka.

— În orice caz, nu fac bucătărie specială pentru el. Razdolnov îşi privi cu satisfacţie animalul. Cu resturi de mîncare, din ceea ce ne dă şi nouă Domnul.

Urmîndu-l pe Polkan, am intrat în odaia cea mare, cu bîrne mirosind a răşină, şi o sobă de teracotă olandeză. Cahlele, cu smalţul lor vechi nu erau toate la fel, dar pe cît posibil potrivite între ele. Erau în majoritatea lor albastre, iar acolo unde lipseau, fuseseră completate cu unele verzi.

— O piesă rară, spuse Petuhov mîngîind soba.

— Din cahlele luate de la mînăstire, lămuri Razdolnov, le-am cules din moloz.

Sub ferestrele mari se zăreau caloriferele, vopsite însă cu cap, ca să nu sară în ochi.

Şi mai era un lucru remarcabil în interiorul acela. În afara cahlelor mînăstireşti, exista un portret de dimensiuni potrivite, pictat într-o manieră mai veche, dar cu culori noi, cu o grabă şi cu o grandilocvenţă modernă, ca şi cum ar fi pictat o madonă, fără să creadă însă în înger, diavol, trup sau spirit, ci exclusiv în laude deşarte. Şi de pe pînza aceea te privea nu fitecine, ci însăşi Klavdia Pavlovna Razdolnova, în persoană.

Ivan nu ne-ntrebă dacă ne place pictura, Paşka se făcu că n-o observă şi eu de asemenea ; pentru orice eventualitate, doar aveam o fotografie de-a ei, printre hîrtiile mele mai vechi...

Ne-am aşezat la masă.

În odaie îşi făcu apariţia, uşor, ca un şoricel, o bătrînică liniştită.

— Iată, băieţi, am fost aşadar în America. Acolo, bineînţeles, *okroşka* n-ai cum s-o găteşti. Acolo gheaţa e sub formă de cubuşoare, orăşeneşte... Or *okroşka* fără beci nu e *okroşkă*... Beciuri în America nu există. Industrializarea...

— Cum ţi-ai cumpărat maşina ? îl întrebă cu invidie Paşka.

— Cum era s-o cumpăr ? Am plătit-o în bănuţii lor, şi-am luat-o.

— Şi de adus, ai adus-o într-un geamantan ?

— Cum era s-o aduc într-un geamantan ? De achitat am achitat-o în America, dar de luat am luat-o în Finlanda. Asta e un lucru foarte comod, la ei... Şi din Finlanda, am adus-o direct.

— Şi vama ?

— Mare lucru — vama... Am achitat şi vama... M-a costat tot onorariul pe care îl încasasem pentru volumul meu *Meditaţii*... E un jaf indiscutabil, dar prea era tentantă maşina...

Ivan Razdolnov mînca frumos, fără grabă. Chiar şi după ce a mai luat o porţie cu polonicul din supieră nu a pătat faţa de masă : ştia şi lingura s-o ţină elegant cu mîna lui cea albă.

În ziua aceea n-am mai plecat nicăieri. Am rămas acolo şi peste noapte. Ivan ostenise s-o mai facă pe nebunul, iar Paşka se plictisise să se tot oţărască. Maşina am băgat-o în curte şi am stat pînă tîrziu în amurgul serii.

Silantievna, bătrînica taciturnă, aprinsese samovarul cu conuri de brad, şi acum sufla de zor ca să aţîţe focul. Peste tot pămîntul plutea o mireasmă arsă ca în ceasul începuturilor. Razdolnov privi spre *Moskvici*.

— Trebuie spălat. Dimineaţa o să mergem la rîu să-l spălăm. Acolo pe şosea, la o distanţă de vreo şaptesprezece kilometri, un tip s-a apucat să facă o staţie de deservire auto.

— Cine-i acest făcător de bine ? întrebă Petuhov.

— E aici unul. E preşedinte. Visul lui e să-şi îmbogăţească colhozul. Pune accentul mai ales pe industria meşteşugărească.

— O să-i frece ridichea ăştia, de-o să-i iasă ochii, spuse Paşka.

Razdolnov deveni serios :
— Cizmarul, întîi și-ntîi, trebuie să-și facă încălțăminte pentru el. Neîncălțat, nici la budă n-o s-ajungă.
— Dar acest binefăcător, pe cît am înțeles, nu e cizmar, ci agricultor ? întrebă Pașka. Interesant, sub chipul cărei idei absolute își va ridica el stația ?
Razdolnov pufni în rîs :
— În chip de fabrică de conserve... El ar vrea, de fapt, să pună mîna pe Mînăstirea „Mîntuitorul la răspîntii", să stoarcă niște parale de la turiști... Venise și pe la mine, să-mi ceară sprijinul.
— Și tu ?
— Eu — ce ? Eu — nimic ! Aici trebuie să ai răbdare, s-aștepți... Cert e, că din grîne, mare lucru n-o să scoată... În schimb, stăm bine cu pășunile, cu animalele. Împotriva naturii, nu poți face nimic, că-ți faci rău ție... Oricum grîne, tot cumpărăm în mod regulat. Și cînd e vorba de profit, omul nu poate rămîne indiferent. Pentru profit, el construiește biserici, baricade, emite legi și scrie cărți...
Razdolnov devenise vorbăreț. Se vedea că tăcuse mult și meditase mult. Bătrîna Silantievna cea tăcută, puse samovarul în cerdac și zise :
— Poftiți la ceai.
Razdolnov se ridică.
— A face imputări pentru pîine, e curată mizerie.

Abia în odaia mare, turnîndu-ne ceaiul, Razdolnov continuă :
— Dacă e sătul țăranul, sătulă e și știința și tehnica și filozofia... Dacă nu e sătul, apoi nici savantul mare lucru nu va inventa.
— Ești un idealist ! îi spuse Pașka.
— Poate sînt, răspunse cu duhul blîndeții Razdolnov. Dar cine nu-i idealist ?
— Eu nu sînt, spuse Petuhov.
— Minți ! zîmbi Razdolnov.

Fînul emana miasma istoriei omenirii. Avea un iz dulceag natural, mirosea a întinderi de miere fără de sfîrșit.
Stăteam lungit pe fînul ce răsuna ușor sub mine, abia perceptibil, ca un dangăt de clopote venit din depărtări, ascunse în străfundul sufletului. Mă cufunda în taina lui fără de hotare înălțîndu-se în jurul meu cu un foșnet sec. Stăteam lungit în fîn, ca într-un leagăn al civilizației, un citadin, izolat pe vecie de pămînt grație talpei de microporos a opincilor sale absurde. Simțeam că mă înecam în el și gena ereditară îmi încețoșa capul, îmbătîndu-mă cu aduceri aminte.
...O, aduceri aminte, a lucrurilor netrăite nicicînd ! Eram într-o dulce agonie, culcat în fînul acela, eu, un cioban de peste o mie de ani, ce nu-și aflase locul pe pămînt și-l găsise în sfîrșit. Și totul se petrecuse miraculos de simplu !
Fînul îmi odihnea și osemintele și viitorul iar respirația lui îți oferea speranțe și iluzii.

Mă culcai pe spate să privesc cerul liliachiu, pe care începuse să apară ici-colo cîte o stea ; luna le domina măreţia cu strălucirea-i divină. Această strălucire părea să te ameninţe că-n orice clipă se va stinge dar nimeni n-avea chef să umble la reostat.

Prin apropiere, dincolo de creasta de fîn, îl simţeam pe Paşka foindu-se. Vroia să-mi spună ceva. Dar ce mai poate să-mi spună Pavel Petuhov atunci cînd stau în fîn şi privesc la lună ?

A ars din totdeauna cu aceeaşi strălucire excesivă şi nu s-a stins nicicînd, aţintindu-şi de veacuri asupra pămîntului înmărmuritele-i trăsături palide, ale chipului său orbitor. Îşi aţintise chipul asupra pămîntului, fără să-l vadă.

Stăteam în fîn, ca în nişte scutece, şi el foşnea pe planeta mea rotundă, învăluită în atmosfera azurie a patimilor. Patimile-s negre pe partea invizibilă şi strălucitoare pe cea vizibilă, şi nu mai există nimic în afara lor, pe micul glob pierdut în noaptea densă a universului. Şi, nu există pe nicăieri nici un loc, pe unde s-ar putea aciui aceste patimi fie întunecoase fie luminoase, absolut pe nicăieri, în afara globului lor rotund, sătul de miere şi sînge, de urlete şi tăceri.

Alături de mine stătea lungit Paşka Petuhov, inginer de automobile, care simţeam eu, a şi ticluit o sumedenie de poante pe seama dormitorului nostru primitiv. Dar, ce-ar putea spune el, culcat pe o căpiţă de fîn, sub clar de lună plină ? Şi mai stătea alături de mine şi Vania Razdolnov, un om care înţelegea graiul păsărilor, fost student la politehnică, pactizînd ulterior cu profeţia. El tăcea, n-avea de ce să vorbească, deoarece noaptea în sine aducea cu o predică. O predică liliachie, pogorîtă pe pămînt, caldă şi răcoroasă, calmă şi maiestuoasă, căreia n-aveai să-i îndrepţi nici o slovă. Ascultam predica aceea şi mă lăsam cuprins de forţa ei hipnotică, îi desluşeam stîngăciile şi gratuităţile, dar, era mai tare ca mine... tăceam şi eu şi-aveam senzaţia unei destinderi desăvîrşite.

Vania îşi reveni primul şi se ridică în capul oaselor sprijinindu-se în coate.

— Asta e, băieţi...

Ah, de ce o fi ieşit din liniştea aceea, de ce s-o fi speriat de ea, cînd primul trebuia să se fi speriat Paşka ! Numai că Paşka a rezistat şi acum de bucurie s-a pornit pe vorbă.

— Ei, Lev Tolstoi, eşti mulţumit ?

— Îţi arde de glume, spuse Razdolnov, dar realmente, n-ai încotro să te duci în afara pămîntului...

— Poţi s-o întinzi pe lună, îi ripostă Pavel,

— Ca ce ? Să respiri din raniţă ? Aerul e pămîntesc, adus de pe Terra. Aerul, băiete, oamenii şi-l aduc de obicei cu ei, din locurile lor de baştină. Pe lună, nu există, s-a verificat.

— Ivan, intervenii eu, te rog să mă crezi că eu simt o atracţie deosebită pentru tine, cu toată fiinţa mea, te apreciez şi cred că eşti un om valoros. Dar în clipa în care, sînt convins de asta, tu te-apuci să teoretizezi. Nu mai teoretiza, Ivan, şi-ai să fii un om de nepreţuit.

— Cum să nu teoretizez ? replică el cu modulaţiile lui de bas. Dacă nu voi teoretiza eu, va teoretiza altul şi emite-va teoria aşa, ca să-mi convină şi mie ? Ai ? Mai mult ca sigur că teoria lui nu-mi va conveni, nu-i aşa ?

— Dar fără teoretizări, nu s-ar putea ? îl stîrni Pavel. Ce nevoie ai de teoretizări, cînd-şi-aşa totu-i limpede. Iată fînul, iată luna, iată stelele, iată păşunea. Cred să m-am exprimat corect ? Asta se cheamă, păşune ?

— Corect, răspunse voios Razdolnov. De clar e clar, un singur lucru nu-i clar al cui e fînul, şi-a cui e luna ? De fapt, la asta se şi rezumă toată problema de pe pămînt ; Al cui este fînul acesta ? Al cui e fînul, a cui e *kaşa* * şi al cui e toiagul cu care turma trebuie mînată în rai la adăpost ?...

Străvechii proroci clopoteau în fînul de sub mine. Străvechii proroci foşneau cu bărbile lor aspre, încîlcite. Oare culcuşul meu e în fîn, sau în bărbile prorocilor ? Oare leagănul meu e îmbibat cu gustul de miere al fericirii sau cu mustrări de predică ? Căpiţele fuseseră proptite cu prăjini, sau s-ar putea să nu fi fost prăjini ci toiege de judecători, toiegele bifurcate ale arhiereilor, în urma cărora nu curge miere, ci sînge.

Al cui e fînul ! striga pasărea de noapte. Of ! Of ! Vreau să ştiu al cui e fînul ?

Al nimănui, al nimănui, al nimănui ! fluiera ţistarul.

Cum aşa, al nimănui ? Of ! Of !

* Un fel de mîncare specifică bucătării ruseşti.

Al nimănui, al nimănui, al nimănui...

Al cui e pămîntul ? bubui pasărea de noapte.

Al nimănui, al nimănui, al nimănui...

Linişte.

Profeţii îşi traseră de sub mine bărbile lor aspre, îşi luară toiegele. Fînul se lăsă, tasîndu-se.

Somn, somn, somn, anunţă pasărea de noapte.

Al cui e somnul ? Al cui e somnul ?... Al cui e somnul ?

Al tuturor e somnul, al tuturor e somnul...

Mă trezi o larmă veselă. Totul n-a fost decît închipuire. Ivan doarme. Pavel doarme şi el. Umezeala şi o mireasmă de miere a trifoiului prevesteau răsăritul zorilor. Ivan Razdolnov avusese dreptate ; de culcat trebuie să te culci cît mai jos şi în partea de apus ca să nu te trezească soarele...

PARTEA A IV-A

FRUNZE DE TOAMNĂ

De-ale autorului

TREI LUCRURI nu-i dau pace omului, mai ales de cînd acesta și-a descoperit pînă la urmă vocația pentru insomnie. Trei lucruri — dragostea, banii și moartea — torturează intelectul sensibil al omului și-l îndreaptă spre descoperirea unor valori filozofice, consolatoare.

Deoarece oamenii, pe de-o parte sînt muritori, iar pe de altă parte o duc greu cu banii, asta îi face să fie veșnic iritați, din cauza imperfecțiunii existenței. Dacă oamenii ar avea deopotrivă, și bani și ar fi și nemuritori, s-ar fi putut, ca și dragostea să fi arătat altfel. Dar, pînă una alta, în toate romanele oriunde ți-ai arunca privirea, constați o surprinzătoare uniformitate.

Pașka se canonea cu Katerina lui, neavînd putere să renunțe. Ea era simbolul viu, și permanent al egalității femeii.

Pe Katerina n-am găsit-o. Pasiunea pentru o cauză nepieritoare, a antrenat-o să depășească sferele abordabile.

— Femeia e întotdeauna o „dulceață“ pe lîngă un epicentru, îmi spuse Petuhov, și dacă

la ea acasă nu există acel epicentru, ea îl va căuta în viața socială, în știință sau în artă...

— Pașka, încercai eu să-l liniștesc, dacă stai să te gîndești ea are mai multă responsabilitate pe acest pămînt. De aceea tot ce face ea, face mai înverșunat decît tagma noastră. De-aia e și mai frumoasă decît noi dar și mai cumplită decît noi doi... Dacă ea se va apuca să facă un bine, apoi ăla va fi un paradis, dar dacă se va apuca să facă un rău, apoi comparîndu-l cu infernul acesta din urmă, va părea un parc de cultură și odihnă... Bunul și vechiul meu prieten ! Ea nu cunoaște indulgența și nici un fel de circumstanțe nu acceptă...

Petuhov conducea mașina, fără să-mi dea și mie volanul. Semnul care indica „ocolire“ ne-a obligat să deviem de la traseu pe un drum lateral. Niște femei, cu pieptare de-un portocaliu țipător nivelau gudronul...

— Scoate capul pe fereastră, spuse pe neașteptate Petuhov, scoate-l și încearcă să apreciezi viteza, din ochi.

M-am supus.

— Pobabil optzeci de kilometri ?

— Nici pomeneală. Numai șaizeci... Iar acum, cît ?...

— O sută !

— Numai optzeci, scumpe tovarășe... O sută o să atingem curînd...

Am privit vitezometrul. Petuhov mărea viteza. Acul oscila spre limita cadranului.

— Nu mai goni așa, îi spusei eu, o sută de kilometri, e mult.

— O sută de kilometri ! zise el. Întoarce-te şi nu te uita ! Reduc viteza... Acum cît e ?

Am calculat din ochi, luîndu-mă după copaci, care zburau de-a lungul drumului. Aveam impresia că mergeam destul de încet.

— Şaizeci, am spus eu.

— Greşeală optzeci ! Te-ai acomodat repede şi reacţionezi cu multă sensibilitate la schimbarea vitezei. Şi-acum ?

Acum maşina abia se mai tîra.

— Acum treizeci ! Ce vrei să spui cu asta ?

— Nici pomeneală, şaizeci... Vreau să spun că reducerea vitezei te irită...

— Şi ce-i cu asta, Paşa ?

— Nimic. Dar de obicei oamenilor nu le place să micşoreze viteza atinsă de ei. Au impresia că viteza scade dublu decît în realitate. De-aia ei nu realizează nici mărirea vitezei... Au impresia că ea creşte de două ori mai încet, decît în realitate. Poţi, dacă vrei, să numeşti acest fenomen „efectul Petuhov". Efectul acesta mă reconfortează întotdeauna cînd meditez la destinele omenirii...

Apăru firma staţiei de alimentare auto. Petuhov a semnalat de cotire, continuînd să filozofeze :

— Omul se miră mai puţin de zborurile cosmice, decît variaţiile debitului de apă de la robinetul lui.

— Nu vorbi aşa, Paşa, obiectai eu. Adevărul este că el nu se mai miră nici de una, nici de alta... N-ar strica să-ţi revizuieşti „efectul"...

Am intrat într-un spaţiu relativ mic, ticsit de maşini, însetate de benzină...

La „fîntîna" aceea, camioanele se adăpau îndelung, precum nişte cai obosiţi. Şoferii de cursă lungă, se plimbau printre ele agale, discutînd camaradereşte :

— Are benzină puţină...

— Ai întrebat-o ?

— Zice, că o să i se aducă la noapte...

— N-ai cumva o cureluşă în plus ?

— Ai s-ajungi cu bine şi fără...

— Şi ea, mă rog, de ce nu limitează, dacă are benzină puţină ?

— Dacă nu limitează, înseamnă că o să ajungă pentru toţi...

O uşoară îngrijorare se transmisese de la camioane spre autoturisme. Pe lîngă staţia de alimentare, unde urma să ne adăpăm şi noi, un flăcău de pe o „broscuţă" se încăieră cu cineva.

— Particularilor n-ar trebui să li se dea ! strigă flăcăul de la geamul maşinii sale.

Tînăra vînzătoare, cu geanta atîrnată de umăr, nu-l asculta, şi-şi vedea în continuare de treabă.

— Benzina n-o să ajungă pentru toţi, repetă flăcăul, să se dea în primul rînd maşinilor de stat.

Şi trîntind portiera, încercă să se bage cu „broscuţa" sa înaintea unei *Volgi* pe care eu o mai văzusem curînd, era cea cu aprinderea electronică.

L-am recunoscut şi pe aviatorul polar.

— Înapoi ! spuse aviatorul polar.

— Să nu se dea celor cu mașini particulare ! strigă iarăşi flăcăul. E benzină puţină !

Tînăra se dezmetici :

— De ce faci panică !

— Ce panică ? Nu fac panică. Băieţii spun că-i puţină...

— Băieţii... Am spus eu aşa ceva ?...

— Ia-ţi galoşul de aici, îi spuse aviatorul polar.

Flăcăul se dădu jos din „broscuţa" sa.

— Cele de stat au treburi mai importante decît cele particulare.

Aviatorul polar îşi aduse *Volga* mai aproape, luă cu mîna, înmănușată vîrful furtunului, şi-l băgă în rezervorul maşinii sale.

Flăcăul nu se lăsa :

— Ce ? Vrei să spui că nu au treburi mai importante ?

Flăcăul era neras şi cam jegos.

Aviatorul îl ascultă cu răbdare, îşi netezi mănușile, se apropie de el, îi puse cu multă blîndeţe pe umăr mîna sa fermă, înmănușată în piele neagră, şi-i spuse calm şi categoric :

— Ascultă, puştiule. Deocamdată eşti o focă, un viţel de mare, ai înţeles ? Eu sînt aviator polar. Acolo, în Artica, noi facem oameni din viţei de mare. Notează-ţi numărul meu de telefon, te voi lua cu mine şi voi face om din tine...

Flăcăul îi dădu la o parte mîna de pe umărul său.

— Aviator polar, neaviator polar... Asta nu scrie pe tine...

Aviatorul se întoarse spre maşină.

— Dacă te decizi să-mi telefonezi, să te bărbiereşti în prealabil.

Mi-era milă de flăcău. Perspectiva de a deveni om, îi ştirbea, incontestabil din demnitate. S-a indispus. După o clipă de gîndire, găsi însă un răspuns dintre cele mai originale :

— N-avem timp să ne bărbierim zilnic...

— Ba să ai zilnic, puştiule, zilnic, îi răspunse afabil aviatorul, scoţînd furtunul din rezervor.

— Nu toţi proprietarii de maşini sînt nişte şnapani, zise cu convingere tînăra, oprind aparatul.

Flăcăul nu răspunse. Nici aviatorul nu-şi întoarse capul. Atîrnă furtunul la locul lui, şi întrebă :

— Cît ?

— Cincizeci, răspunse fata.

Aviatorul scoase punga. Fata îi spuse :

— La noi se achită pe bază de taloane.

— Ce taloane ? se miră aviatorul.

— Asta e picat din cer ! se înviorară flăcăul, dar aviatorul nu-i luă în seamă bucuria.

— Taloane, repetă fata. Se vînd în comerţ, în magazine...

— La ce bun ?

— E mai comod, îl lămuri fata. Una e banul, şi alta e talonul !

— Dar eu nu am taloane, ce-i de făcut ?

— N-ai talon, n-ai cum să iei benzină.

— Aşa-aşa, zise aviatorul, dar salamurile nu le vindeţi încă pe taloane ?

— Ciudat om mai ești, se minună politicos fata, doar e mai comod pentru dumneata.

— Nu-mi aduc aminte să mă fi întrebat cineva, ce anume e mai comod pentru mine.

— ...n-a fost întrebat ! se-nveseli iar flăcăul.

— Ușurel, puștiule, spuse aviatorul, închide-ți supapa. Fetițo, nu am decît bani ! Benzina e în rezervor. Dacă nu-mi iei banii, voi pleca fără să achit.

— Cum o să pleci ? Dă-mi taloane. Aviator ! Ce fel de aviator ești dumneata dacă nu cunoști legile...

Aviatorul scoase trei ruble, le dădu fetei și spuse :

— Cînd ai să-l întîlnești pe acel geniu financiar, care a născocit taloanele, să-i spui, te rog din partea mea, că e un geniu. Nu uita !

Se așeză la volan, făcu semn cu mîna flăcăului, strigîndu-i :

— La revedere, puștiule ! Cînd ai să te decizi să-mi telefonezi, nu uita să te bărbierești ! Sună-mă !

Și a plecat.

Șoferii de cursă lungă au început să se urnească și ei. Zece-douăzeci de minute, pe lîngă o pompă de alimentare auto, era și asta o odihnă. Mai cu seamă că mai aveau de tras destul. Și ei se odihneau. Nu se băgau în discuțiile altora : „Se ceartă, se împacă, îi privește..." Numai unul, mai înfipt, urcîndu-se la volanul colombinei sale de vreo douăzeci de tone, întrebă :

— Ce-ți veni să te încaieri cu ăla ?

Dar plecă fără să aștepte un răspuns. A plecat și cel cu „broscuța". Există un timp pentru a te alimenta cu benzină și un timp pentru ca s-o iei din loc, cedînd rîndul altora.

Noi aveam taloane. Viața noastră pe lîngă acea „fîntînă", s-a scurs neobservată. Și am plecat mai departe.

Nu mai acordam nici o atenție vitezei cu care circulam. „Efectul Petuhov" mă legănase adormindu-mă, în mișcarea lui progresivă, accelerată...

CAPITOLUL UNU

JUDECĂTORUL Nina Sergheevna Stavlennikova frunzări la început dosarul cu indiferență totală. Din păcate, asemenea cazuri sînt încă destul de frecvente și curba lor nu coboară corespunzător cu creșterea transportului mecanizat, aflat la dispoziția particularilor. În afară de asta, pietonii circulă și azi încă foarte imprudent pe străzi, ceea ce nu poate contribui la micșorarea numărului de accidente.

Judecînd după materialul de anchetă, Nina Sergheevna a tras concluzia că acuzata Simeniuk A. I. era pasibilă de o pedeapsă aspră conform articolului corespunzător din Codul penal. Martorii acuzării confirmă versiunea anchetatorului și Nina Sergheevna nu se îndoia de justețea deciziei emise. Și pe bună dreptate : o muierușcă tînără, își gonește mașina de parcă ar arde undeva și izbește pe-un pensio-

nar nevinovat, lipsindu-i pe cei din familia acestuia de-un tată, soţ şi bunic. Dar existau şi alţi martori. Conform depoziţiilor acestora, reieşea că acuzata nu văzuse victima. Conform depoziţiilor acestora rezulta, că vinovată era o altă maşină, care-i acoperise cîmpul vizual. Nina Sergheevna nu cunoştea exact starea familială a victimei — asta n-avea de altfel nici o legătură cu procesul — ştia în schimb, că procurorul va strînge informaţiile necesare pentru a influenţa publicul, tribunalul, şi, mai ales pe asesorii populari, şi a căror dreaptă mînie putea fi hotărîtoare pentru pronunţarea sentinţei celei mai aspre.

Ce-i drept acuzata avea copii. Această situaţie, putea la rîndul ei, să-i influenţeze pe asesori, care în primul rînd erau nişte oameni înzestraţi cu sentimente materne. Materne, deoarece asesorii în acel proces erau numai femei. De altfel, Nina Sergheevna avea în vedere şi o deosebire netă între acuzată şi asesoare. Fireşte, şi ele şi ea aveau copii. Dar ele nu aveau automobil şi nu se ştia ce va atîrna mai greu — asemănarea sau deosebirea. În orice caz, Ninei Sergheevna îi plăcea să judece cînd asesorii erau femei. Cu ele, avea mult mai multe puncte comune. Cu ele se înţelegea din frînturi de cuvinte. Dacă în asemenea împrejurări se întîmpla ca procurorul să fie tot o femeie, Nina Sergheevna se simţea, de-a dreptul, bine dispusă. De altfel procuror putea fi şi un bărbat. Nu era nici o pagubă. Un procuror trebuie să acuze şi această calitate de

acuzator, îl făcea ca în ochii Ninei Sergheevna să fie egal cu femeile, care, precum se ştie, erau singurele în stare să intuiască lucruri care nu se pot spune despre bărbaţi.

Cel mai interesant proces era cînd avocat era un bărbat. Nina Sergheevna simţea o deosebită satisfacţie, cînd izbutea să-l strîngă pe un avocat cu uşa, să-l prindă cu vreo inexactitate. Bărbatul-avocat, palavragiul-flecar, încearcă întotdeauna să se sustragă de la învinuiri directe. În general, toţi bărbaţii sînt nişte laşi şi nu te poţi bizui pe ei. Pentru ei nu există adevăr, nu există sentimente profunde. Li-e absolut indiferent pe cine au de apărat, totu-i să li se plătească. Versiunile şi le întemeiază, sprijinindu-se pe nişte premize logice, reci şi crude. Sînt lipsiţi de principii etice, lipsiţi de iubire de oameni, de dreptate. Bărbatul-avocat, nu face decît să irite tribunalul şi în consecinţă să facă un deserviciu clientului său.

Nina Sergheevna prefera ca avocatul să fie un bărbat. Cînd se întîmpla ca avocatul să fie o femeie, Nina Sergheevna devenea posacă, pricepînd că şi-a găsit naşul. Căci femeia, se lipseşte de logica bărbătească, şi de vorbit vorbeşte cu durere în inimă, călăuzită de avîntul ei sufletesc. În al doilea rînd, o femeie e întotdeauna o rivală, or ce-nseamnă o rivală, Nina Sergheevna o ştia prea bine, deoarece viaţa ei personală era cît pe-aci s-o ia razna, tocmai ca o consecinţă a unei lovituri zdrobitoare, date de o rivală.

CAPITOLUL DOI

ATUNCI CÎND SOROKIN îl zări pe Iakovlev la proces și-și dădu seama că bunul lui amic și prieten, l-a dus de nas, fu uluit. Se putea aștepta să fie păcălit de oricine, numai de acest om pur nu. Avocatul rămase o vreme de-a dreptul derutat. Fusese convins că Krot și alți martori spuneau purul adevăr. Spectacolul fusese jucat cu atîta precizie, încît nu numai avocatul, dar nici procurorul nu observase înscenarea și, sub presiunile depozițiilor lui Krot, fu cuprins de serioase îndoieli. Or, procurorilor nu le place să renunțe la versiunea lor. Sorokin își dădea seama că n-o să-i vină greu s-o apere pe acuzata Semeniuk. Atunci cînd frunzărise dosarul și, dăduse de numele unui oarecare Iakovlev, nici prin cap nu-i trecuse că acel Iakovlev ar putea fi corectul, dreptul, bunul lui Ivan Efimovici.

Martorii nu sînt prezentați avocaților. Avocatul habar n-avea cine o să-i fie băgat în proces. Și deodată apăruse Iakovlev !

La intrarea în sală a martorului Iakovlev, Sorokin își întinse gîtul, ca să se convingă.

Ce brambureală ! răsună în inima avocatului. Interpuși ! Cine i-o fi băgat-o în cap. În ce scop ? Ce amestec poate avea el cu toată comedia asta ?

Iakovlev relată cu glas înfundat, că a văzut o *Volgă* neagră care a trecut cu viteză pe lumina roșie, exact cînd el aștepta schimbarea stopului. Făcîndu-i-se milă de șoferul

Moskviciului, el a tras spre bordură, și i-a dat adresa acuzatei. Își aduce perfect de bine aminte de acuzata Semeniuk. Ea însă, a declarat că în starea în care era, desigur, nu l-a reținut prea bine, căci nu realiza nimic din ceea ce se petrecuse în jurul ei.

Totul era ticluit cu finețe psihologică. Sorokin își muncea creierii să deducă cine le-a pus pe toate la cale. Și ochiul său experimentat nu l-a înșelat, cînd Krot și-a menținut depoziția.

„Da, reflecta avocatul privindu-l, să te ferească Dumnezeu. Să te ferească Dumnezeu să te ciocnești de unul ca ăsta. În cazul de față el încearcă să-l salveze pe vinovat. În regulă. Ce se va întîmpla, însă, dacă o să-i treacă prin cap să incrimineze un inocent ?"

Depozițiile erau convingătoare. Avocatul n-avea de pus întrebări. Dar și faptul că nu avea de pus întrebări, influența tribunalul în favoarea acuzatei. Și pe bună dreptate, ce rost și-ar mai fi avut întrebările, cînd și așa era limpede, că era nevinovată. Dar acuzata ? O femeiușcă ca orice femeiușcă, cam șmecheră, cam mărginită, practică și destul de abilă. Despărțită de bărbatul ei pentru că o înșelase ; avea doi copii. O clipă ! Dar și asta e o brambureală ! Vorbise, doar, cu bărbatul ei ! Ce-i drept, e un molîu ! Un molîu lipsit de voință, tandru, duios, cu capu-n nori ! Adulter ! Ce adulter ? Atunci, la ce bun i-au trebuit toate astea ? Indiscutabil, era o înscenare. Dar în ce scop ? Cum în ce scop ? Am înțeles. Ea s-a înscris pentru locuință, după divorțul lor ! Am

luat o plasă! Am luat o plasă ca un tont, sau mai precis ca un fraier, exprimîndu-se în limbajul unor anumiţi clienţi!

Un tont.

Dar să admitem c-ar fi descifrat toată farsa asta din timp: ce-ar fi făcut, ar fi refuzat s-o apere pe femeiuşca asta? Cert e că nu. Atunci ce s-a întîmplat? De ce simte nevoia să se ridice acum şi să plece? Jignire? Te credeai grozav, Sorokin! Te-au dus ăştia de nas cît eşti tu de Sorokin. Te-au păcălit, ca pe-un student. Şi cine? Un Iakovlev! Să nu fi ştiut el cine e avocatul?

— Tovarăşe avocat, aveţi cuvîntul pentru pledoarie.

Avocatul Sorokin, jignit pe moment în orgoliul meseriei se îndreptă din spate şi tuşi. Rolul avocatului e de-a salva oamenii, rolul lui e de a-i feri de condamnări nedrepte. Acum însă, s-au petrecut nişte fapte contrare. Acuzaţiile au pălit. Jocul a fost jucat şi jucat excelent, iar el, grozavul Sorokin, nu era decît o biată fisă în tot jocul lor. Jocul era cîştigat şi fără el! Îi rămînea doar să dea o faţă frumoasă acestei şedinţe. Fie, lua-v-ar dracii!

— Onorată curte, spuse Sorokin, cazul pe care-l dezbatem aci, ridică probleme sociale foarte serioase. În cazul acesta, ca într-o picătură de apă, se reflectă două imagini ale aceluiaşi obiect... Tovarăşi judecători, continuă Sorokin, am să-mi permit să spun cîteva cuvinte despre povestea obiectului, care generează cele două imagini. Automobilul s-a născut pe vremea drumurilor de ţară. El s-a născut în acea

vreme, cînd persista încă convingerea fermă, că petrolul este fabricat de studenţi din cadavre...

În sală se auziră nişte rîsete înăbuşite. Sorokin lansa întotdeauna cîte o glumă, ca să capteze atenţia. Apoi aşteptă să se potolească rîsetele.

— Pe atunci, vizitiul stătea pe capră, ţinînd hăţurile strîns cu mîinile sale înmănuşate şi privea drept înainte peste capetele mîndre ale cailor săi. Vizitiii nu cunoşteau nici un fel de reguli de circulaţie şi au început să bombăne cînd li s-a impus să circule numai pe o singură parte. Rememorez acea perioadă anacronică, numai pentru a sublinia misiunea deosebită pe care a avut-o automobilul. Nici o invenţie n-a mai impus vreodată un ritm atît de accelerat evoluţiei umane, ca automobilul. Şi nici o invenţie n-a mai ridicat un număr atît de mare de probleme în faţa omenirii. Numai după cincisprezece ani de la naştere, automobilul a şi început să înghită sute de meserii şi sute de mii de oameni. El pretindea benzină, metale, drumuri, chimie şi jurisprudenţă. El a pretins şi o psihologie nouă, radical diferită de cea a vizitiilor. El a apărut pe lume ca să lichideze pe veci acel mijloc de transport după chipul şi înfăţişarea căruia apăruse. Vizitiii au fost şi au rămas în istorie o pătură intermediară privilegiată în relaţiile cu pietonii. Ei nu au renunţat la privilegii nici în ruptul capului.

„Interesant, reflectă Nina Sergheevna, cum o s-o aducă din condei ca s-ajungă la subiect. Ce amestec or fi avînd aici, vizitiii?

Sorokin luă carafa, turnă apă în pahar, dar n-o bău, ci continuă, de parcă ar fi uitat de apă :

— Şoferii n-au pornit-o pe drumul acela fals, respins de istorie. Singurul lucru pentru care s-au zbătut din răsputeri, a fost egalitatea socială cu pietonii. Careta, niciodată n-avusese pretenţii de perspectivă, automobilul însă le-a avut chiar din prima zi. Şi dacă aţi privi cu atenţie, aţi vedea că necazurile automobilului — toate greutăţile şi belele lui — sînt legate nu atît de natura sa, cît de prejudecata, cum că n-ar fi încă automobil, ci o caretă, care pretinde privilegii. În realitate, automobilul vrea, ba mai mult decît atît, arde de nerăbdare să devină cît mai accesibil şi cît mai prolific...

„Abil, gîndi Nina Sergheevna, iată de ce i-au trebuit vizitii. Interesant de ştiut, cum s-o fi pregătind pentru pledoarii ? La ce izvoare o fi apelînd ? Sau te pomeneşti, că apelează exclusiv la beletristică ?"

Automobilul este o parte componentă a existenţei, o mărturie a industrializării societăţii, continuă Sorokin şi Nina Sergheevna se pătrunse de respect pentru vorbele lui. Apărut pentru a economisi timpul, el îl risipeşte înzecit, dacă atitudinea faţă de automobilism nu este plină de respect... De cîte ori nu ne-a fost dat să auzim cuvinte ce vădeau o atitudine dezaprobatoare faţă de automobil ? Iată şi azi, în drum spre tribunal, am auzit vorbele pe care le cunoaştem cu toţii, adresate unui automobilist : „Unde te bagi, bă, o să-ţi iau numărul !" Şi spunea asta, vă rog să reţineţi, nu

un inspector, ci un entuziast care n-avea, nici în clin nici în mînecă, cu legile. Inspectorul, dimpotrivă, s-a apropiat, l-a întrebat, l-a sfătuit unde să-şi tragă maşina, ca şi cum n-ar fi auzit apostrofarea. Sper, că pentru el această apostrofare a fost un lucru la fel de dezagreabil, ca şi pentru mine. Am relatat acest caz, deoarece şi aici s-au manifestat două psihologii, cea a vizitiului de drum de ţară şi cea a automobilistului de şosea. Tare şi-ar dori unii entuziaşti retrograzi s-aşeze capul lor pe umerii altora. Dar n-ar fi rău să afle, dacă şi proprietarii umerilor şi-o doresc sau ba.

În sală se auziră iarăşi chicotiri. Chiar şi Ninei Sergheevna îi veni să zîmbească. Sorokin demonstrase că un reprezentant al autorităţii statului este cu mult mai atent şi mai inteligent decît un civil. Asta îi făcu plăcere, Ninei Sergheevna care reuşi să potolească cu greu zîmbetul.

— Şi pe bună dreptate, reluă avocatul, care automobilist se aşază la volan cu intenţia deliberată de a schilodi pe un seamăn de-al său. E absurd ! Dar oamenii înapoiaţi îşi caută principii tocmai în absurd... Aici, în acest proces, putem să deosebim, cu uşurinţă, două atitudini faţă de cele întîmplate. Atitudinea martorilor acuzării şi atitudinea martorilor apărării.

„Aha, iată de ce a povestit toate alea, se lămuri în sfîrşit Nina Sergheevna. Deştept, nimic de zis".

Sorokin luă paharul, oftă, îl privi, dar nici acum nu bău, şi-l puse iar la locul lui.

— Aș vrea să vă atrag atenția asupra felului cum este acuzată clienta mea. Martorii acuzării nu-și pot imagina, că un om aflat la volan ar putea fi nevinovat. Ei socotesc, că omul de la volan, este oricum pus într-o situație blamabilă. Un punct de vedere atît de înapoiat, este un obstacol pentru dezvoltarea automobilismului. Or, vă este cunoscut, că dezvoltarea automobilismului este una dintre problemele esențiale ale societății noastre.

Sorokin era conștient că a depistat pulsul pledoariei. Nina Sergheevna îl asculta cu interes, asesoarele deveniră și ele meditative, gustînd plăcuta dulceață a cuvintelor avocatului. Și, într-adevăr, vrei nu vrei, dar o asemenea problemă există, Sorokin, sorbi în sfîrșit, o gură de apă.

— Acum să analizăm spiritul depozițiilor martorilor apărării. Acești oameni, diferiți din punct de vedere social, privesc automobilismul cu totul altfel. Ei socotesc că asupra omului de la volan, nu planează nici un fel de riscuri. Ei consideră, că atît șoferul cît și pietonul ar trebui să fie puși în condiții egale în fața legii. Putem să deplîngem o victimă. Dar trebuie să înțelegem că în condițiile societății contemporane, semnalele luminoase sînt așezate pentru toți, adică și pentru pietoni, precum era și acel bătrîn nefericit, și pentru șoferii disciplinați, așa cum se prezintă clienta mea, și pentru cei care pînă azi și-au păstrat psihologia de vizitii, precum s-a întîmplat cu automobilul, care i-a luat vizibilitatea fiind de fapt vinovatul tragediei. Cred că n-o

să spun nimic nou, amintind că, automobilismul este acea componentă a existenței sociale, în care nu există nici vizitii, nici gură cască, nici cai, nici măgari, ci există numai și numai oameni, puși în condiții egale de responsabilitate pentru actele lor...

Acum Nina Sergheevna aștepta să vadă cu ce-și va încheia el pledoaria. Expunerea, indiscutabil, era convingătoare. Sorokin, de obicei, își fixa și un moment culminant. Pledoaria lui pentru dezvoltarea automobilismului, răspundea nevoilor contemporane. El era, neîndoios, un mare politician. Și cu toate că trecuse la avocatură, continua să apere interesele statului, ca un procuror.

— Onorată curte ! Nevinovăția clientei mele e atît de evidentă, încît a cere circumstanțe atenuante ar însemna să nu acord încredere instanței judecătorești, tălmăcindu-i ceea ce îi este cunoscut. Sîntem în drum spre un Automobil Mare cu literă mare. Altă cale, oricum, nu există. Automobilul Mare o să-l avem în orice caz, el a și început să se profileze de fapt, a și pornit pe bandă rulantă... Îi trebuie un Drum Mare Automobilistic, împodobit cu bunăvoință, înțelegere și cu o înaltă responsabilitate a tuturor cetățenilor față de ordinea legală de pe acest Drum cu litera mare !...

Sorokin luă loc, aruncă în treacăt o privire spre completul de judecată și cu ochiul său experimentat preciză : „Un an muncă corecțională“.

Dar s-a înșelat și de astă dată.

CAPITOLUL TREI

IAKOVLEV, AŞEZAT LA VOLANUL „ţapului" său, aştepta înarmat cu răbdare. Pînă seara mai avea multe de făcut, dar Sorokin nu venea, şi pace.

Sorokin se înşelase.

Nina Sergheevna era pusă în faţa unei probleme uşoare şi plăcute. Argumentele avocatului privind inconsistenţa dovezilor delictului, i s-au părut suficient de convingătoare. Avusese timp să le reanalizeze în gînd, în pofida faptului că avocatul îi sustrăgea atenţia cu pledoaria lui interesantă şi documentată. Cu toate acestea, Nina Sergheevna nu putea s-o elibereze pe femeia aceea tînără, aşa din senin. Nu se putea ca un şofer care a izbit un pieton să rămînă nepedepsit. O hotărîre de felul ăsta, dată de un tribunal ar semăna mai curînd cu o încurajare. În felul acesta toţi şoferii s-ar apuca să-i izbească pe pietoni, cu şi mai multă tragere de inimă. Nu, nici vorbă s-o lase pe acuzată nepedepsită. Dar trebuie ticluită o pedeapsă cu care să încheie definitiv procesul. Trebuie condamnată în aşa fel încît ea să nu se apuce să facă recursuri. Trebuie condamnată aşa încît toată lumea să fie mulţumită. Dacă ea se va apuca să facă recursuri, şi i se va suspenda condamnarea, Nina Sergheevna se va pomeni cu o tinichea la dosar, ceea ce pentru ea, un cadru tînăr, era cu totul nerecomandabil. Iar cu un avocat, ca Sorokin, asemenea situaţii erau foarte probabile.

Bazîndu-se pe susmenţionatele considerente, sentinţa pronunţată de instanţă a fost — un an cu suspendarea pedepsei. Asta îi satisfăcea pe toţi. Şi lupii sătui, şi oile tefere. Simeniuk îşi scutură buclele blonde, procurorul înghiţi în sec, Sorokin privi triumfător sala.

Sorokin îşi strînse hîrtiile şi la ieşire îl văzu pe Iakovlev pe care-l salută: „n-ziua", şi o porni spre casă. Iakovlev îl opri:

— Vladimir Andreici, urcă-te, să te duc...

— N-am nici un chef să merg cu tine, spuse Sorokin.

Iakovlev nu-i răspunse, dar simţi că Sorokin va accepta...

Şi într-adevăr, Sorokin acceptă să se urce în maşină.

— Aş vrea să ştiu, începu Sorokin, aşezîndu-şi servieta pe genunchi, aş vrea să ştiu dacă ţi-ai dat seama de ceea ce faci, sau nu ţi-ai dat seama de loc?

Iakovlev tăcea respirînd zgomotos.

— Da porneşte odată nătărăule! Atît mi-ar mai lipsi să mai fiu văzut şi-n maşina ta...

— N-au decît să ne vadă, răspunse Iakovlov, pornind maşina, că doar n-am furat...

— Dacă n-am furat, ce altceva am făcut?

Maşina se urni. Iakovlov ajunse fără o vorbă pînă-n colţ, coti, şi-l privi piezіş pe Sorokin.

— N-am furat, asta e esenţial...

— Ascultă, oftă Sorokin, ştiai că eu am să fiu avocatul apărării?

— Păi n-am ştiut...

— Păi ai ştiut, sau păi n-ai ştiut?

Iakovlev conducea mașina, și reflecta. Nu știa că Sorokin va fi avocatul.

Avocatul își aprinse o țigară. În timp ce-și căuta țigările în buzunarul drept, aplecîndu-se spre stînga îl atinse încet, cu umărul pe Iakovlev. Iakovlev tresări ca trezit din somn.

— N-am vrut să fac rău...

— Mare fonf mai ești, îi spuse Sorokin cu blîndețe. Parcă azi te-ai fi născut pe lume... Parcă n-ai ști ce-i aia un proces. Tu ce-ți închipui, că-i un cerc de artiști amatori ?

— Eu n-am fost vinovat... Și am fost închis pe drept...

— Pe drept ? Trebuie să te anunț că și azi, în chipul cel mai onest, te-ai mai pricopsit cu un an de pușcărie pentru mărturie falsă !

Iakovlev îl privi cu uluire : chiar așa, să fie ? Dar Sorokin izbucni în rîs :

— Ia povestește-mi, cum s-a întîmplat ? Ce ți-a promis Krot ? Material de construcție ? O instalație electrică ? Cu ce te-o fi dus, naivule ?

Inițial, Iakovlev ar fi vrut să nege, chipurile ce Krot, care Krot, dar nu negă. Vladimir Andreevici îi descifrase dintr-o ochire, n-avea sens să tăgăduiască.

— Mi-au cerut-o niște oameni cumsecade...

— Krot o fi acel om cumsecade ?! E un ticălos !

— Și tu, de unde-o știi ? ripostă Iakovlev. De macara mi-a făcut rost..., de tuf armenesc mi-a făcut rost... Totul după lege...

— Tuf armenesc ! Tu ești un tuf armenesc ! D-aia e el un ticălos. Și circul l-a prezentat

în așa fel, încît nici eu nu m-am dumirit dintr-o dată.

Iakovlev zîmbi :

— Vezi, pînă și unul ca tine...

Sorokin se aprinse.

— El trebuia cu tot dinadinsul, s-o scoată basma curată pe muierușca aia, de asta a trecut peste orice : și-a băgat mîna în fonduri, te-a implicat pe tine, a încălcat legile.

— Legile... mormăi Iakovlev, oprind mașina la stop și decuplînd curentul. Legi... Pentru mine, nu există decît o singură lege : ca oamenii să trăiască bine... Asta-i legea... Ce rău vezi în asta ? Că vreau să înavuțesc societatea ? Deocamdată, ce-i drept, mai sînt nevoit s-o sucesc și s-o învîrtesc... Dar nici nu le sucesc și nici nu le învîrtesc pentru mine personal... Și dacă întîlnești oameni care vor să te ajute, și au relații, de ce să-ntorci spatele celor care vor să-ți facă un bine... ?

— Sîntem pe verde, îi atrase atenția Sorokin.

Din spatele „iedușului" se auzi un claxon scurt, nerăbdător. Iakovlev îi închisese cuiva calea. Tresări, apoi o porni, gîndindu-se :

— În viață, pe primul plan, trebuiesc puse interesele sociale. Trebuie urmărit profitul. Dar nu pentru tine, ci pentru societate...

— Asta mi-ai mai spus-o. Mi-ai vorbit și despre milă și despre profit. Tu, Ivan Efimîci, ai vrea să trăiești numai pentru profit, dar de fapt trăiești pentru milă. Și de Willisurile acelea ți-a fost milă, și de cherestea ți-a fost milă, și de femeiușca asta, dată dracului ți

s-a făcut milă... Numai de tine nu ţi-a fost milă niciodată...

Iakovlev ocoli cu grijă o motocicletă cu ataş.

— De ce, „dată dracului“ ? Are copii, bărbat...

— Fiindcă o muieruşcă ca asta, cînd o apuca-o graba, şi pe tată-său o să-l izbească ! Uite, asta-i ea !

Sorokin, strînse pumnul şi-l arătă lui Ivan Efimîci.

— De ce s-ar grăbi ? ripostă Iakovlev fără vlagă.

— Ea învîrte viaţa ca pe-o flaşnetă, cîntă cu ea ce i se năzare ! i-o trînti Sorokin. Coteşte-o, te rog, la prima... Profit ! Tu eşti convins că întruna cauţi un profit pentru societate, dar în realitate nu reuşeşti să-ţi manifeşti decît mila ! Fiindu-ţi milă de judeţele fără păduri, ai intrat la zdup, ţi s-a făcut milă de muierea asta ai devenit un martor fals... Nu că ai vrea să scoţi neapărat un profit din pămînt din iarbă verde, ci că ţi-e pur şi simplu milă de el, şi atunci te învîrţi ca într-un vîrtej... Opreşte lîngă casa aceea...

Maşina se opri cuminte, lîngă bordură. Sorokin deschise portiera.

— Măcar îţi dai seama în ce situaţie m-ai pus ?

— Ce, situaţie ?... Procesul e cîştigat...

— Ascultă... De fapt, pe martori, nu-i cunosc... Am jucat cu ochii legaţi. N-am de unde şti cine e tipul, care-mi va fi băgat pe gît... De ce nu ţi s-a făcut milă şi de mine ?...

— De tine ? Iakovlev se gîndi o clipă. Cu tine e altceva. Tu eşti unul de-ai mei... Cu ai tăi, te poţi socoti şi fără lege... Dacă aş fi ştiut că tu eşti avocatul, m-aş fi prezentat cu mai mult curaj... Cum-necum, altceva e cu unul de-ai tăi.... doar nu erai să... mă-nţelegi...

— Vaska era unul de-ai tăi, dar te-a înfundat ! Era de-ai tăi ! Aţi mîncat caşă din aceeaşi gamelă !

Iakovlev se miră :

— Ei şi ? Se-ntîmplă... Înseamnă, că n-avea caracter... I-ascultă, Andreici, s-ar părea că nu prea eşti încîntat că femeia aia e liberă ?

Sorokin rîse :

— Există legea, pricepi ? Le-gea ! Cînd legea va deveni lege pentru oameni, vor avea cu toţii numai de profitat, şi nimeni nu va mai avea nevoie de mila altuia... Fiecare va căpăta, exact, ceea ce i se cuvine. Asta înseamnă, de fapt, dreptate ! Tuf armenesc !

Lui Iakovlev nu-i venea să se despartă de Sorokin. Îi ceru o ţigară : fuma rar şi acum n-avea la el ţigări. Trase un fum, în piept şi-l dădu afară .

— Cu tine e altceva, Andreici. Ar fi, ca şi cum mi-ar fi milă de mine însumi... Or de tine însuţi nu e cazul să-ţi fie milă şi asta în primul rînd pentru folosul societăţii...

— Fonfule ! spuse voios Sorokin. Rămîi cu bine ! Data viitoare, cînd ai să te mai prezinţi să depui mărturii false, telefonează-mi în prealabil. Barem să-mi ceri nişte sfaturi !... Cum merg treburile ?

— Binișor... Vino pe la noi... Să vînăm niște sitari... Multe salutări soției tale... Și nu te supăra, Andreici, materiale de construcții nu se găsesc pe toate drumurile... Acest om cu munci de răspundere are relații... Ar putea fi de folos gospodăriei noastre...

Îi întinse mîna lui Sorokin, și Sorokin i-o strînse, cu un zîmbet în suflet...

De-ale autorului

Pe poartă își făcu apariția un dric.

Nu era pentru mine.

Era pentru Sfinx.

Iakov Mihailovici, n-am apucat să-mi iau rămas bun de la dumneata cu toate că mi-am petrecut în preajmă-ți atîția ani. De ce ai făcut-o atît de subit ?

Moartea nu te-a iertat, Iakov Mihailovici, nu știu dacă amenințarea dumitale de a-mi pune un doi pentru credința mea în predestinare, a devenit un aforism sau nu. E posibil ca o amenințare făcută în joacă să devină o înțelepciune ? Acum, cine o să-mi mai răspundă ?

Erai așa de bun cu mine și pe cînd eram încă adolescent, mi-ai citat cuvintele nu știu cărui sfînt : „Omul se duce după vrerea sa, de trăit, însă, trăiește după vrerea Domnului". Iakov Mihailovici am priceput tot. Sfîntul n-avea dreptate. Omul trăiește după vrerea lui, dar de dus se duce după voia Domnului. Ai avut dreptate — omul cel mai greu de educat e omul din tine însuți...

Pe ultimul drum te va conduce ginerele dumitale, cel ce se ocupă cu comanda de la distanță. El știe exact, cum vor fi drumurile peste o sută de ani. Eu unul, nu știu. N-am să te conduc. Căci nu vreau să te văd așa cum îmi este dat să te văd. Lucrul acesta nu-mi e indiferent. Există un timp al întîlnirii și un timp al despărțirii. Ce este despărțirea Iakov Mihailovici ? Despre asta nu ne-ai vorbit la cursuri. Nu știu ce-i aia. Doar n-o să ne asculți despre ceea ce nu ne-ai predat ? În fond, dacă ții morțiș, pune-mi doi.

Pe poartă, își făcu apariția un dric.

Nu era pentru mine.

Era pentru Sfinx.

Iakov Mihailovici, îți mai amintești cum am mîncat varză împreună, de Revelion ?...

CAPITOLUL PATRU

KARPUHIN STĂTEA ÎNTINS pe plajă ca răstignit, cu barbișonul ridicat în sus, ca să-și încălzească gîtul la soare. Socotea că așa ceva îi prindea bine la sănătate.

Iakovlev i-a plătit gras, și pe el și pe oamenii lui. Și hanul, ce-i drept, a ieșit formidabil. Venea lumea să-l vadă din tot raionul. Chiar și conducerea, parcă era pătrunsă de respect față de Ivan Efimovici, dîndu-și seama că hanul putea să constituie un punct de atracție al raionului. E ușor cînd totul e gata, dar cînd a fost vorba de fonduri s-a fofilat

fiecare cum a putut. Există un timp pentru a construi hanuri şi un timp pentru a face pasul următor. Şi Iakovlev, scump la vorbă cum era, a şi început să vină cu propuneri în acest sens, dar o făcea cu cifrele pe hîrtie. Şi în acea etapă a dezvoltării istorice a obţinut un lucru destul de important — cointeresarea conducerii.

Desigur, lui Karpuhin ca unui specialist limitat, toată strădania asta îi era complet indiferentă, dar, pe de altă parte, perspectiva unor lucrări de restaurare de mari proporţii îi apărea teribil de ademenitoare şi se temea de-un singur lucru : ca mînăstirea Mîntuitorului să nu cumva să iasă de sub subordonarea raionului şi iniţiativa să fie preluată de cine ştie ce beneficiari.

Romka se ţinuse de cuvînt şi-i procurase cîte ceva lui Iakovlev. Să-i fi venit lui Iakovlev, oare, ideea asta din senin, să fi luat-o de undeva din cărţi, dar gîndul valorificării solului cu toate bogăţiile lui, nu-l părăsea. Flăcăul ăsta — care n-avea nici lingură-n casă — ţinea morţiş să fie bogat.

— Pămîntul — este mama bogăţiei, iar munca — este tatăl ei. Totul depinde de maniera, de felul în care tata se poartă faţă de mama. Dacă o dezmiardă, o preţuieşte, sau dacă se îmbată şi-i arde nişte scatoalce, ca unui duşman. Totu-i dacă nărodu a îmbătrînit înainte de vreme şi îi cere mamei să-i tragă ea cizmele, sau dimpotrivă, îi cere să facă plăcinte, îmbujorîndu-se de plăcere la vederea sacului cu făină.

Natura este templul, iar omul în mijlocul ei, preotul ; d-aia există armonie. Or dacă natura e templul, iar preotul din mijlocul ei e un bădăran, atunci în casă n-o să fie decît jale şi plînsete.

Karpuhin, orăşan prin excelenţă, era departe de aceste considerente, pur iakovleviene. Îl pasionau frescele şi nu-l pasionau grajdurile. Dar cu toate că în permanenţă era lipsit de mijloace de existenţă, Karpuhin era în stare să se ocupe de *designer* şi cu burta goală, căci fiecare om îşi are pasiunea lui, de la natură.

Karpuhin dormita, cu gîtul în bătaia razelor de soare într-un apus de toamnă. Nu se gîndea la nimic, sau mai precis, se gîndea doar cînd să intre în apă — peste cinci minute sau peste zece. Şi se hotărî să intre doar atunci, cînd se va instala cineva alături de el pe nisip. Dacă o să fie o femeie, desigur că va mai zăbovi un pic, dar dacă va fi un *gentleman*, o să se bage neîntîrziat.

De aceea, cînd simţi pe cineva lîngă el, Karpuhin se ridică în capul oaselor. Era cazul să se bage în apă. Îl privi cu atenţie pe noul venit şi recunoscu în persoana lui nu pe fitecine, ci tocmai pe omul, pe care nu numai că nu se aştepta să-l întîlnească, dar nici nu îşi dorea o întîlnire cu el.

— Serghei Petrovici ! exclamă Karpuhin.

Anchetatorul se uită chiorîş şi începu să-şi descheie pantalonii, spunînd cu răceală :

— A... Şi dumneata eşti aici...

Pierduse; şi îi era dat să vadă în aceste clipe, mutra bărboasă, impertinentă, a unuia dintre cei mai înrăiţi vinovaţi ai eşecului său.

— Luaţi loc, Serghei Petrovici, îl invită Karpuhin, cu o voioşie exagerată.

— Luam loc şi fără invitaţia dumitale, îi răspunse anchetatorul. Dar dumneata mai eşti încă în libertate ?

— Dar unde aş fi putut să fiu ?! întrebă Karpuhin, mimînd mirarea, dîndu-şi seama că anchetatorul era tare amărît.

Punîndu-şi cu grijă pantalonii, anchetatorul rămase cu nişte chiloţi de baie negri. Corpul lui ferit de soare, era alb ca brînza. Luă loc pe nisip, îşi scoase ţigările şi-şi aprinse una. Din acea dimineaţă de pomină a început să fumeze şi n-a mai fost în stare să se lase.

Karpuhin se străduia să se uite în ochii lui, îi căuta privirea, dar o căuta ca un borfaş în acţiune — pe bîjbîite.

— Eh, Karpuhin, zise anchetatorul, o să ne mai întîlnim noi, dar nu pe o plajă...

— Oriunde veţi dori ! se grăbi să răspundă Karpuhin.

Anchetatorul trecu şi peste această insolenţă.

— Iar ăla... al dumitale... cu cartea de vizită, e şi el aici ?

— Ah, vai... Momentan, e la Nisa...

Anchetatorul zîmbi amar, trase-n piept ultimul fum, băgă mucul sub o piatră cenuşie, se sculă şi se îndreptă spre apă. Prundişul scîrţîi provocator sub picioarele-i slabe, palide, cu tălpi mari şi lăbărţate. Se opri în loc, medită un timp şi brusc o luă la fugă, ca un băieţandru, sări în val, plonjă şi ieşind la suprafaţă undeva departe, înotă în larg. Înota uşor, săltîndu-se de fiecare dată din apă cam pînă la brîu, de parcă umbla pe fundul apei...

— Serghei Petrovici, îi spuse împăciuitor Karpuhin, cînd acesta reveni, de ce eşti supărat pe mine ?

— De unde ai scos-o că aş fi supărat pe dumneata ? Nu pe dumneata sînt supărat. Sînt supărat pe mine. Am ţinut toată gloata voastră în mînă şi apoi am scăpat-o.

— Ei, ripostă Karpuhin, unde e iubirea de oameni ? Fetişcana şi-a recăpătat libertatea şi oare, pe dumneata ca pe un umanist ce eşti nu te bucură asta ?

Anchetatorul strîngîndu-şi fălcile, privi în ochii impertinenţi ai lui Karpuhin.

— Pe mine, ca umanist, mă bucură să-l văd pe-un vinovat, stînd după gratii. Cît despre fetişcana dumitale, afară de alte lucruri, mai e şi într-un divorţ formal...

— Oare ? îşi plesni mîinile Karpuhin, dar se potoli brusc, renunţînd la clovnerii. Ştiu, Serghei Petrovici, ştiu tot.

Anchetatorul oftă :

— Fie... Un lucru nu pot pricepe : ce te-a făcut să-ţi asumi riscul ? Să te pretezi la mărturii false... Nu-ţi fie teamă, nu am la mine un aparat ca al ăluia de la Nisa...

Karpuhin zîmbi :

— Aici s-au încrucişat interesele multora... În ceea ce mă priveşte pe mine, sînt un flecar, un pierde-vară... Socotiţi, că am făcut-o din principiu...

Anchetatorul își strînse iar cu furie fălcile.

— Din principiu... Interesant, ce principii poți avea dumneata, dacă te-ai pretat să depui mărturii false... Te pomenești că ai fost plătit pentru...

Karpuhin zîmbi :

— Vezi, mă suspectezi... De altfel, meseria dumitale e să-i suspectezi pe oameni.

Anchetatorul îl privi încurcat.

— Cum să nu te fi suspectat ?... Principii... Unde sînt principiile dumitale, dacă acționezi împotriva justiției ?

Karpuhin îl privi pe anchetator, calm, cu o compasiune mascată.

— Ai dreptate, Serghei Petrovici... N-am principii. Dar le respect...

Anchetatorul zîmbi pentru prima dată. Zîmbi stîngaci, cu efort, ca și cum n-ar fi fost el cel care zîmbise, ci altcineva.

— Da, recunosc, m-ați dus...

Karpuhin se sprijini într-un cot.

— Era firesc... Trebuie să știi, că e mult mai ușor să contești un adevăr, decît un neadevăr.

Anchetatorul se ridică brusc. Se gîndise și el la asta. Numai că pe el un asemenea gînd îl îngrozise, pe cînd orfelinul ăsta, pare că se și bucură.

— Deocamdată ! zise sever Serghei Petrovici. Deocamdată ! Atîta timp cît oamenii nu sînt încă conștienți ! Atunci cînd vor deveni conștienți, n-o să mai fie chip să se conteste adevărul !

Karpuhin surîse :

— Serghei Petrovici, hai să nu ne certăm într-o zi superbă ca asta... Vezi piatra asta ?

Karpuhin luă de pe plajă o piatră albăstruie lustruită de valurile milenare. Anchetatorul privi obiectul așteptînd să urmeze explicația. Karpuhin cîntări piatra în mînă.

— Piatra există. Asta-i adevărul... Privește acum...

Își luă avînt și-aruncă piatra în valuri. Piatra pleoscăi, împroșcă un mănunchi de stropi, și căzu la fund.

— Unde e adevărul ? întrebă Karpuhin. Nu există ! Vezi, mîna mea e goală. Adevărul a căzut la fund și mai găsește-l dacă poți. În schimb, Serghei Petrovici, poți dovedi fără nici o greutate, că n-am aruncat o piatră ci o pungă cu bani, un lingou de aur, un inel cu diamante, o coroană imperială, tot ce dorești. Și eu nu voi mai putea face nimic. Aici totul va fi hotărît de către martorii dumitale, care, neîndoios, vor susține cum că eu am aruncat în valuri o coroană regală... De altfel, ai putea să te lipsești de ei ; la ce ți-ar folosi, dacă oricum vor trebui să spună exact ceea ce ai să-i înveți dumneata... Aici, important e începutul. Or cînd vrei să dovedești ceva, obligatoriu trebuie să crezi tu însuți mai întîi. Și ai să reușești să dovedești nu numai în ceea ce privește coroana, ci și inelul și punga, ba chiar și numărul monezilor din pungă...

— Asta-i literatură, răspunse anchetatorul, adică, după părerea dumitale, eu am să mă apuc de ficțiune ?...

— De ce nu ? întrebă Karpuhin. Dumneata mă suspectezi că aș fi putut fi un martor plătit ? Și-ai s-o poți dovedi mult mai ușor, decît aș putea s-o contest eu.

Karpuhin se ridică în picioare și fugi spre apă. Anchetatorul își aprinse o țigară urmărindu-l cu privirea ca uliul găina, fix și intens. Karpuhin se bălăci în apă, înotă un pic, reveni, se bălăci iar și ieși. Anchetatorul îi spuse cu oarecare satisfacție :

— De înotat nu înoți grozav... Ai respirația cam scurtă.

De-ale autorului

Iar la Moscova a și început să se facă foc în sobe, scria odinioară Cehov.

Eram la Pavel Petuhov, așezat comod într-un fotoliu și-mi țineam mîna pe un element al caloriferului fierbinte.

Ekaterina cea Mare, arăta ca și cum n-ar fi lipsit vreodată din sînul familiei, de parcă nu pe ea o căutaserăm pe cîmpuri. Casnică și caldă, această femeie superbă cu șorț de gospodină, ne pregătea cina.

— Habar nu ai, îl lămurea cu blîndețe, superba femeie cu glasul ei de contralto. Fiecare zăcămînt nou e o avere...

— Mofturi ! zbieră Petuhov. Să fie și un milion de zăcăminte. E jumătate de treabă ! Un sfert de treabă ! Nu uita că zăcămintele trebuie supuse unui proces de fabricație.

— Bine, dar ca să faci asta, trebuie să ai din ce...

— Dar dacă ai din ce, și n-o faci ?

Petuhov era furios. El își exprima gelozia lui personală într-un chip ciudat, sub aspectul unor probleme sociale.

— Aurul ! urlă el. Credeți că dacă există mult aur, moneda e mai stabilă ? Fleacuri ! Cu cît există mai mult aur din ăsta de-al vostru, cu atît e mai ieftin ! Moneda e stabilă numai în cazul productivității muncii ! A comerțului ! În cazul schimbului, dracii să vă ia !

Eu unul nu mă băgam în vechea lor dispută de familie. Ședeam cuminte și mă uitam la buchetul mare de trandafiri roșii, pus într-un vas albastru, de ceramică. „De unde o fi luat el trandafirii ? Nu erau de seră. Pesemne îi adusese din sud".

— Care e părerea ta, se răsti la mine Pașa. Tu nu poți avea păreri !?

El își dădu seama că priveam buchetul, care exprima clar sentimentele lui față de Katerina. Surîzînd, Katerina, punea masa. Pașka mă atacă :

— Banii nu se întăresc cu aurul ! ! ! !

— Naiba să-i ia Pașa, zisei eu cu duhul blîndeții, de unde vrei să știu cu ce se stabilizează banii ? În viața mea nu i-am avut...

— Da, da ! Tu, marele specialist în imobile, tîlhar bătrîn !...

— Lasă-l în pace, îmi luă apărarea Katerina, ce-ai cu el ? Apartamentul o să fie iarăși

al tău. Mie mi se cuvine un spațiu suplimentar...

— Pașa, adăugai eu, să știi că situația de văduv nu e chiar atît de... Femeia e o forță, nu glumă... Katerina va repara greșala mea și o să întregească locuința...

— Nu vreau să contez pe femei ! strigă Petuhov.

— Fie, dar nici nu poți face abstracție de ele... Tu, zi-ne mai bine în ce fel se îmbogățește statul, din ce trăiește, de ce în cazul în care dispune de produse obișnuite se poate lipsi de aur ?

— Nu cita ceea ce nu pricepi ! Banii îi poți stabiliza exclusiv cu ceea ce bagi în burtă, și fără de care nu poți exista ! Pîine, îmbrăcăminte, conturile de la gaz și electricitate ! Banii își pot mări valoarea cu ceea ce ești obligat să-ți cumperi zilnic ! Dacă n-ai ce cumpăra, banul devine o simplă hîrtiuță. Iar ca să ai ce cumpăra, e nevoie de productivitatea muncii. Aurul nu se mănîncă !

— Ajută-mă să întind fața de masă, spuse Katerina.

M-am grăbit să ridic ulcica cu trandafiri și mi-am adus aminte de Razdolnov și de bujorii lui... „Asta-i, omule, toată productivitatea muncii“ !

— Deci, odaia de alături a rămas a voastră ?

— Aproape, răspunse Katerina.

Pașka zîmbi :

— În sfîrșit, vom putea face reparații... Cred că negutătorul acela care a achiziționat

casa mea părintească, se orienta mai bine decît tine în problema circulației bunurilor...

N-am răspuns.

Pașka își umpluse pipa și privea pe geam afară. Dincolo de ferestre, cernea prima lapoviță.

— Apropo, spuse el pe neașteptate ca întotdeauna, care-i secretul ordinei pe drumurile publice ? Care e factorul, care determină securitatea circulației ?

Nu i-am înțeles întrebarea.

— Care anume ? lămuri Pașka. Legile circulației ? Buna stare tehnică a mașinilor ? Rigoarea celor ce dirijează circulația ?

— Probabil, și una, și alta, dar mai ales a treia, răspunsei eu.

— Nu, spuse Petuhov, securitatea drumurilor este determinată de-un singur factor, pe care îl cam nesocotim.

— Ei, care ?

Petuhov trase din pipă.

— Vulnerabilitate reciprocă a automobilelor. E un factor pur psihologic. Nu poți lovi mașina altuia fără riscul de a ți-o lovi pe-a ta. De aceea ești atent... În ziua în care pe-un drum oarecare va apare o singură mașină invulnerabilă, circulația va deveni imposibilă...

Am rămas nedumerit :

— Cu ce rimează doctrina asta ?

— Rimează cu orice pe lume... Securitatea fiecăruia în parte ține de vulnerabilitatea reciprocă a tuturor... Apropo, va trebui să bei puțină șampanie, cu toate că ești la volan...

După ce mi-am golit în grabă paharul oferit de Paşka în onoarea superbei femei reîntoarsă în sînul familiei, am ieşit cu multă grijă prin tunelul ce duce spre poarta curţii interioare, am luat-o la dreapta pe strada cu pavajul alunecos, acoperit cu polei. Lumina felinarelor aurea ceaţa, farurile nefiindu-mi de nici un folos. O mîzgă nesuferită te dezorienta. Am pornit-o pe dibuite, străduindu-mă să nu patinez, deşi era foarte greu.

Brusc m-am pomenit ţintuit de un fascicol de lumină, iar în clipa următoare automobilul meu a primit o izbitură zdravănă. Totul era limpede...

Portiera înţepenise, trebuia să ies pe cea din dreapta. Dacă n-aş fi fost silit de împrejurări să ies cu întîrziere din maşină şi aş fi realizat din prima clipă dezastrul, poate că m-aş fi comportat cu totul altfel. Dar tîrîtul pe banchetă mi-a încetinit acţiunea şi am avut tot timpul să pricep că acesta era sfîrşitul.

O *Volgă* încinsă îşi înfipse dinţii nichelaţi în coasta maşinii mele. Se ridicase parcă uşor, pe labele-i dindărăt iar botul îi era presărat cu cioburi de la geamurile maşinii mele. Era linişte. De sub *Volgă* aburea apa radiatorului.

Aruncai o privire mirată spre cele două maşini. Geamurile automobilului meu erau intacte. Stăpînul *Volgăi,* un om de statură mijlocie, bine legat, cu ochelari, fără pălărie, se repezi agitat spre mine. Era conştient de culpabilitatea lui.

— Ascultă, spuse el, hai să ne înţelegem fără miliţie, am să-ţi plătesc... Ei, cît vrei?

Stătea alături de mine în mijlocul străzii pustii, şi prin perdeaua burniţei, îi vedeam spaima întipărită pe faţă. Nu i-am răspuns nimic. Nu puteam să plecăm, trebuia să fim remorcaţi ca să ne putem desprinde.

— Ai radiatorul spart, i-am spus întorcîndu-mi capul într-altă parte, cum poţi pleca?

Într-o clipă dispăru pe sub maşina lui, şi revenind zise:

— Da... Curge... Oare cum...? Nu vedeam nimic...

— Încearcă s-o porneşti! propusei eu.

Se aşeză la volan. Motorul porni. Apoi îl opri şi se dădu jos.

— Ai sînge pe mînă, i-am spus.

— O fi de la un ciob de geam... Bancheta e plină de cioburi... Cum rămîne, eşti de acord? Îţi voi plăti reparaţiile...

— Sînt de acord, porneşte... Dar cum ai să poţi ajunge singur pînă la o gură de apă?

— Cum, cum?! întrebă el deodată, şi-şi apropie de mine ochelarii lui mari căzuţi pe nas.

— Cum ai să poţi merge de unul singur, am întrebat eu ceva mai tare. Ar trebui să fii remorcat. Ai cumva, un cablu?

El zîmbi cu o bucurie funestă:

— Se pare, că ai cam tras la măsea?! Am baftă, nimic de zis. Atunci se schimbă situaţia radical. Şi de plătit nu-ţi voi plăti eu, ci tu mie.

— Porneşte-ţi maşina, am spus eu. Evident că vina e a dumitale. El devenise acum mai important ca mine. Mă întrecuse, într-o se-

cundă, din clipa în care nările lui dăduseră de mirosul trădător al trataţiei lui Paşka. Asta însemna să te iei după capul altuia.

— Nici pomeneală să-mi pornesc maşina, mă anunţă el cu glas jucăuş. Am fost vinovat pînă la clarificarea unor anumite situaţii.... Îmi dau seama că eşti un intelectual. Într-o piesă de teatru, dacă-ţi aminteşti, cineva spune : „Stai ! Puterea a trecut în mîinile altora !“ E un apropo la întîlnirea noastră...

— Nu vorbi prostii, i-am spus eu.

— Interesant, cît timp persistă mirosul ? se amuză el. Se va menţine oare, pînă la sosirea agentului de la miliţia circulaţiei ?

Mi s-a făcut silă.

— Eşti un ticălos ordinar... Eu plec. Aşteaptă-ţi agentul de unul singur. M-ar interesa să ştiu ce ai să-i spui ? Că ai intrat într-o maşină care stătea lipită de bordură ?

El îmi răspunse cu un glas metalic :

— N-ai să pleci nicăieri. N-am să te las.

— Cum poţi să nu mă laşi ?

— Drăguţule, zise el, am practicat boxul.

— Îmi face impresia că ai practicat şantajul.

— S-au întîmplat şi de-astea ! Înfierbîntat cum eşti, să tragi o caftează unui beţivan pentru stricăciunile cauzate, e firesc !

Nu, nu-i era dat să mă reţină. L-am îmbrîncit şi-am pornit-o pe trotuarul alunecos. El mă apucă de mînecă. „Să-i sparg ochelarii ?“ îmi trecu prin cap. Dar, chiar în clipa aceea, furăm surprinşi de farurile maşinii miliţiei.

— Tovarăşe inspector ! vociferă el.

Inspectorul se dădu jos de la volan, se apropie de maşini, le privi.

— A cui e *Volga ?*

— A mea, spuse el.

— Şi mai şi zbieri ! Trebuia să conduci cu mai multă grijă. Actele !...

Îi întinse actele de parcă le avea gata pregătite.

— Lămureşte-te, în prealabil, tovarăşe inspector. E beat.

Inspectorul se apropie de mine.

— E beat ! Îmi tăiase drumul !

— Inspectore, spusei eu, vezi bine că e un neadevăr...

— Actele, îmi spuse inspectorul.

Ştiam că totul era pierdut. Ştiam că n-o să mai fie chip să scap din mîinile acestui tip cumplit, care cu totul întîmplător îşi găsise bucuria. Şi-a găsit marea lui bucurie sub pomul de oţel al legii. Legea şi-a desfăcut asupra-i crengile ocrotitoare, şi-l apăra de mine. Ştiam că va trebui să plătesc. Mirosul trădător al trataţiei lui Paşka, mă va costa atît de scump, încît nu eram sigur c-o să fiu în stare să ridic acea greutate. Eram conştient că în contul acelui miros, el îşi va schimba motorul, cutia de viteze şi tot ce-o să-şi dorească, căci legea era de partea lui. Eram conştient că a sosit timpul să-mi iau rămas bun de la automobilul meu. Există un timp pentru a te urca la volan şi un timp pentru a te da jos de la volan, lăsînd-o amanet în contul datoriilor.

Şi timpul acela a sosit.

— Inspectore, îngăimai eu, poftim actele mele. Cheia e în mașină... Sînt teribil de obosit...

— Trebuia să bei cu măsură, spuse cumplitul tip, eu însă nu-i răspunsei.

Am pornit spre casă. Inspectorul strigă :

— Șofer, stai !

Eu nu m-am oprit.

— Îți ordon, să stai ! mai strigă odată inspectorul și fluieră scurt.

Promoroaca serii îmi biciuia fața și mi se prelingea neputincioasă pe obraji.

În drum spre casă, mă gîndeam că orice om își are în viață un Waterlo al său, care-l face să semnene ca două picături de apă, cu Napoleon.

Cu aceste gînduri bonapartiste mi-am descuiat ușa, am aprins lumina și-am dat cu ochii de fidelul meu mareșal, care nu mă trădase.

— Filka, îi spusei, te rog să mă ierți. Am întîrziat și era timpul să te plimbi. Sper că n-ai murdărit pe nicăieri ? Știu-știu. Te-ai ținut, și te-ai fi ținut pînă la judecata de-apoi, deoarece ești un cîine nobil. Hai Filka, să îndeplinim poruncile naturii.

Filka mă privi cinstit și vesel. Bucuria lui era eroică, dat fiindcă trecuseră cîteva ore bune, de cînd noblețea lui, biruise natura. Sau, poate n-a biruit-o ? Poate natura lui era însăși noblețea ?

Cățelul și-a întins spre mine botul său inteligent, așteptînd să-i pun zgarda.

Am coborît și ne-am îndreptat pașii spre grădinița noastră. Felinarele din interiorul curții

ne luminau calea ; burnița se albea tot mai mult transformîndu-se în fulgi de zăpadă. Am deschis portița și am desfăcut lesa. Filka se scutură, mă privi, se apropie de stîlpușor, îl mirosi și-și ridică piciorul. Era ritualul lui.

Casa noastră aducea cu o corabie navigînd printre fulgii de zăpadă ce cădeau pieziș ; ferestrele ei revărsau acea lumină caldă specifică serilor petrecute în sînul familiei. În bucătăria lui Sfinx, ardea o lumină difuză.

— Filka, spusei eu, cățelule, tu n-ai să-ți pierzi niciodată conduita ta morală, nu-i așa ? Niciodată n-ai să-ți ridici piciorul hodoronctronc, pe unde-o fi ?

Cîinele alerga de colo pînă colo prin grădiniță, adulmecînd, mîrîind sau stînd în două labe.

— Filka, potolește-te, nu-ți plăsmui dușmani... Asta e o concepție falsă... Pisică ? Unde e pisica, Filka ? Și de ce crezi că ea-ți este un dușman ? E o prejudecată, dragul meu. Nici mie nu-mi plac pisicile, dar nu cred să mă fi văzut vreodată fugărindu-le sau lătrîndu-le... Și nici nu cred să mă vezi vreodată... Hai, acasă...

Ne-am întors, ne-am scuturat și ne-am apucat de făcut *kașă*. Și acum, ce era de făcut ? Să muncim. „Trebuie să muncești, mi-a spus atunci milițianul acela, trupeș, albastru, care semăna leit cu cel de astăzi. Să muncești. Dar eu sînt un intelectual, așa cum remarcase tipul de adineauri. Nu știu în care piesă am întîlnit o replică „Vă place munca ?“ Nu mai în-

druga prostii, tovarăşe şofer. Totul e mult mai simplu.

Priveam spre rafturile cu cărţi care adăposteau marile întrebări ale omenirii. Universul plat al iluziilor pierdute îmi străfulgeră în ochi sub forma acestor cotoare aurite.

— Filka, nu găseşti că totul e mult mai simplu, dacă nu-ţi plăsmuieşti duşmani ? Nu găseşti, Filka, că nu există nimic mai perfid decît, credulitatea ? Crezi cumva, că gîndurile acestea se autoexclud ? Mie, nu mi se pare...

Se auzi soneria.

M-am dus să deschid.

În prag îl văzui pe miliţianul trupeş, albastru. Acelaşi care cîndva îmi perforase permisul. Cum de nu-l recunoscusem de la bun început ? Era inspectorul de astăzi. De ce-o fi venit ?

— Să trăieşti, tovarăşe şofer... Ţi-au mers cam prost treburile, astăzi...

— Da, inspectore, foarte prost. Sînt gata să suport toate consecinţele.

— Mi-era teamă că n-o să te găsesc.

— Cum puteai să nu mă găseşti. Adresa era trecută în permis.

— Mare lucru ! Maşina poate fi înregistrată într-un loc, iar proprietarul ei să aibă o altă adresă. Situaţii de astea întîlnim cu duiumul...

Cizmele lui din iuft lăsară o băltoacă. Ce l-o fi adus ? Filka se apropie şchiopătînd, pînă la băltoacă, o mirosi, mă privi întrebător.

— Un cîine, zise inspectorul, nu muşcă ? Ce-a păţit ? De ce şchiopătează ?

— Inspectore, cîinele acesta, de cînd s-a născut, nu ştie ce-i aia duşman. E beteag din născare. Pentru asta trebuia să fie adormit pe veci, dar a scăpat.

— Cum îl cheamă, zîmbi inspectorul.

— Filip cel Frumos.

— Frumos ! spuse musafirul cu îndoială în glas.

— Prescurtat, Filka.

Cîinele se uită la mine şi cu o privire aprobă declaraţiile mele.

— Dezbracă-te inspectore, spusei eu, scoate-ţi mantaua, bea un ceai, să te-ncălzeşti...

— N-am timp. Ţi-am adus maşina... Ai merita o amendă pentru giumbuşlucurile dumitale.

— Cum mi-ai adus maşina ?

— Uite-aşa ! Dai în plus de lucru agenţilor de circulaţie...

— Bine, dar eu îi datorez bani pentru reparaţii ?... Eram beat ?...

— Cît ai băut ?

— O cupă de şampanie... Legea e de partea lui...

— Nu l-am avut la inimă, din prima clipă, îmi spuse inspectorul, scoţîndu-şi mantaua. Cei nevinovaţi nu zbiară aşa... Ţi-am făcut o lăcăraie pe jos...

— Poţi rămîne şi aşa, dar dacă vrei scoate-ţi cizmele, am să-ţi dau nişte papuci. Sînt nişte papuci celebri, cu ei am făcut Revelionul.

— Papucii sînt buni să te întinzi cu ei în sicriu, nu-s de pus la Revelion. Îţi spun drept că nu ştiu ce să mă fac cu dumneata... Dacă

ar fi să socot după lege, nu știu zău, dacă mașina dumitale ți-ar ajunge să te achiți de el... Mașina dumitale, e, cum să-ți spun... Am pornit-o cu chiu cu vai... Or mașina ăluia, e bușită rău... Și el o să te jupoaie de viu, iar legea n-o să facă altceva decît să-l aprobe.

I-am luat mantaua și i-am oferit un scaun.

— M-am resemnat inspectore, am ostenit...

El se așeză să-și scoată cizmele :

— Ai ostenit... Cum să nu ostenești ! Și ce dacă ai ostenit ? Trebuie să lupți...

Își puse papucii și mă urmă în bucătărie așezîndu-și părul cu mîna sa greoaie. Filka se luă și el după noi.

— Inspectore, i-am spus, punînd masa, am obosit din cauza celor pentru care omul nu înseamnă nimic. Am ostenit de zbieretele lor impertinente, lașe, de sufletele lor de șantajiști...

— Cum să nu ostenești, repetă inspectorul. Da, și individul cu pricina e un mare șnapan... Și are și-un nume ciudat. Krot. Roman Romanovici Krot ! Nu face nimic, n-are decît să-și bată el capul cu reparațiile... Încerca să mă intimideze, că te-am lăsat să pleci... Și-a găsit prostul... Beat ! Păi pe unul băut, ți-l dibui de la un kilometru... Dar și pe-un șnapan ți-l dibui... Or acum nu mai are nici o importanță...

Am scos o sticlă. Inspectorul simți mirosul băuturii, dar nu spuse nimic.

— Inspectore, i-am spus, m-am săturat de oameni care se cocoață deasupra legilor, deasupra dispozițiilor și nu văd legea decît prin prisma intereselor lor.

— Mai avem și din ăștia, de ce n-am spune lucrurile pe față...

— Sînt sătul de ipocriți care te depășesc prin stînga legal, și depășindu-te, apasă brusc pe frînă, ca tu să te izbești de fundul lor blindat... Să te izbești mortal, pierind de plăcerea vitezei excesive...

Inspectorul reflectă, își turnă, bău tacticos, apoi luă o felie de salam.

— Trebuiește respectată distanța legală, ca să nu te ciocnești... Iar depășirea n-o faci prin stînga, nici că s-ar putea altfel, nu ? La noi, deocamdată se circulă pe dreapta... Acolo unde se circulă pe stînga, depășirea se face pe dreapta...

Și așa am stat, am discutat, și am băut licoarea incoloră, care desființează diferențele dintre oameni.

— Te-am recunoscut, inspectore, i-am spus eu. Ți-amintești, acum un an...

— Nu, pe dumneata nu te-am recunoscut, mi-a spus el, mi-am recunoscut semnul perforatorului... De cum l-am văzut l-am și recunoscut. Și dumneata, într-adevăr n-ai avut bani atunci ?

— N-am avut.

— Nu-mi venea să cred. Nu-mi plac șmecherii.

Milițianul acela albastru, corpolent, căruia nu-i plăceau șmecherii a plecat după miezul nopții.

M-am apropiat de fereastră și l-am văzut mergînd pe zăpada moale, lăsînd în urmă-i formele pașilor săi. Zăpada se așternea pe umerii lui lați, jucînd în lumina felinarelor. Vizitatorul meu nocturn se îndrepta spre poartă, dar brusc, se întoarse spre automobilul meu. Rămăsese o clipă acolo, îl privi, pipăi urma accidentului clătină din cap și plecă. Destul de greu i-o fi fost acestui flăcău solid să se bage în mașinuța asta trecînd peste banchetă.

Fulgii porniseră să cadă mai deși, acoperind curtea și așternîndu-se ușor peste acoperișul încrețit al mașinii. Zăpada se aciuia pe latura scorojită a automobilului. Pînă în zori mașina mea va dispare sub troianul de nea.

Uitîndu-mă pe fereastră, am simțit o privire sfredelindu-mi ceafa.

Filka mă privea cu atenție, și ochii lui maronii aruncau sclipiri diamantine de optimism.

— Filka, i-am spus, nu mă lua drept un idealist... Sper că ai priceput și tu, că, în afara garanției morale, alta nu mai există...

Cîinele mă privea cu ochi atenți. Sclipirile se contopeau transformîndu-se în briliante dure.

— Filka, îi spusei, Filka, spune-mi noapte bună și-am să mă consider milionar !...

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

AVENTURA

SCORPIONUL

C R

EDITURA "ION CREANGĂ"

COLECȚIA SFINX

fondată în 1895 bpt serie nouă

COLECȚIA SFINX